

MASTEROPPGAVE

Emnekode:
BE323E

Navn på kandidat:
Oddmund Karlsen

Organisasjonsendring i Norges Fiskarlag

Dato: 18. mai 2017

Totalt antall sider: 160

Forord

Dette oppgaven (MBA-Master of Business Administration) er den avsluttende del av et samlingsbasert masterstudium ved Nord universitet i Bodø. Tema for oppgaven er den organisatoriske omstillingsprosessen Norges Fiskarlag er inne i nå. I forbindelse med dette arbeidet har jeg tilegnet meg mye ny kunnskap innen fagområdet fiskerierorganisasjoner, som jeg forhåpentligvis også kan få nytte av i fremtiden.

Jeg vil rette en takk til min veileder, professor Frode Nilssen ved universitetet i Bodø, for faglig bistand og tilbakemeldinger underveis. Videre vil jeg rette en spesiell takk til Ivar Sagen ved Fiskarlagets regionskontor i Tromsø. Sagen har skaffet til veie de kvantitative data til oppgaven og vært til stor hjelp under arbeidet, både som veileder og samtalepartner. Og ellers en takk til informantene som velvillig stilte opp til samtale, og gav meg et vesentlig bidrag til denne oppgaven.

Tromsø 18. mai 2017

Oddmund Karlsen

Sammendrag

Tema for oppgaven er den organisatoriske omstillingsprosessen Norges Fiskarlag er inne i nå. Fiskarlaget har i flere omganger drøftet organisasjonsendringer med det for øye å forsøke å tilpasse organisasjonen til de endringene som skjer i omgivelsene, men foreløpig har de ennå ikke klart å finne en organisasjonsform de har kunnet enes om. Oppgavens problemstilling er "I hvilken grad har drivkrefter lagt press på Fiskarlaget og ført til at organisasjonen har satt i gang det organisatoriske endringsarbeidet som nå foregår?".

Oppgavebesvarelse er todelt, der den ene er en analyse av medlemsutviklingen i Fiskarlaget, og den andre et studie av interessenters syn på om Fiskarlagets fungerer etter hensikten, og interessenters syn på den omorganiseringprosessen som nå foregår i Fiskarlaget. Medlemsanalysen baserer seg i all hovedsak på *sekundære kvantitative* data fra Fiskarlagets eget medlemsregister, og Fiskeridirektoratets database over registrerte yrkesfiskere. Til oppgavens andre del har jeg i første rekke benyttet *sekundære kvalitative* data, som har vært ubearbeidet informasjon i tilknytning til den løpende aktiviteten som har foregått i Fiskarlaget omkring de prosessene jeg har hatt til hensikt å undersøke. Dette er for det meste informasjon fra innlegg i fiskeripressen og i aviser. Men også dokumenter fra styremøter, årsmøter samt årsmeldinger fra Fiskarlaget eller noen av regionlagene har gitt supplerende informasjon. Det samme gjelder forskningsrapporter. De *primære kvalitative* data er innhentet fra personer med tilknytning til Fiskarlaget Nord i Tromsø. Informasjonsinnhenting ble gjennomført ved såkalte ustrukturerte intervju/samtaler.

Siden de primære kvalitative data er fra et lite utvalg, skal jeg være forsiktig med å komme med en bastant konklusjon, men denne studien tyder etter min mening på at de mest sentrale forhold/drivkreftene er medlemmene, ansatte, økonomi, andre fiskeriorganisasjoner og media og kommunikasjonsprosesser i organisasjonen, og at det er disse som i størst grad har ført til det organisatoriske endringsarbeidet som nå foregår i Fiskarlaget.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1	Bakgrunn og aktualisering	1
1.2	Kort om Norges Fiskarlag	2
1.2.1	Fiskarlaget rolle	2
1.2.2	Medlemmer	2
1.2.3	Interessekonflikter innad i Fiskarlaget	3
1.3	Problemformulering	6
1.4	Oppgavens videre struktur	8
2	Fiskarlagets organisering	9
2.1	Dagens organisasjonsstruktur	9
2.2	Styrende organer	9
2.3	Regionlagene	10
2.4	Lokallagene	11
2.5	Gruppeorganisasjoner	13
3	Teoretisk tilnærming	14
3.1	Interessentanalyse	14
3.2	Medlemsanalyse	16
3.3	Organisasjonsstruktur	20
3.4	Organisasjonsendring	21
3.5	Endringsmodell	22
3.6	Endringens drivkrefter – hvorfor organisasjoner endres	22
3.7	Endringens innhold og omfang – hva det er som endres	25
3.7.1	Endringens innhold	26
3.7.1.1	Endring i produksjon og output (resultat)	26
3.7.1.2	Endring i organisasjonens formelle elementer	27
3.7.1.3	Endring i organisasjonens uformelle elementer	27
3.7.2	Endringens omfang	28
3.8	Endringskonteksten – hvor endringene skjer	29
3.9	Endringsprosessen	31
3.9.1	Tidsperspektiv og timing	31
3.9.2	Oppslutning om og motstand mot endring	31
4	Metode	33
4.1	Forskningsdesign	33
4.1.1	Kvantitativ og kvalitativ metode	34
4.1.2	Utvalg og datainnsamling	34
4.1.3	Validitet og reliabilitet	36
4.1.4	Analyse og tolking av data	39
4.2	Forskningsetikk	40
5	Analyse: Medlemsutviklingen	42
5.1	Medlemsutviklingen i Fiskarlaget	42
5.2	Medlemsutviklingen i regionlagene	43

5.4	Frimedlemmene i Fiskarlaget	45
5.5	Aldersfordelingen blant Fiskarlagets medlemmer	46
5.6	Utviklingen i antall fiskere i fiskarmanntallet	48
5.7	Aldersfordelingen i fiskermanntallet	50
5.8	Utviklingen i antall fiskere vs. antall medlemmer i Fiskarlaget	52
5.9	Fiskarlagets organisasjonsgrad	53
5.10	Sammendrag og delkonklusjon	58
6	Analyse: Organisasjonsendingsprosessen	61
6.1	Interessenter	61
6.2	Organisasjonsutvalgets arbeid	64
6.3	Fungerer Fiskarlaget etter hensikten?	66
5.4.1	Regionlagene	66
5.4.2	Lokallagene	67
5.4.3	Mannskapaseksjonen og Båteierseksjonen	69
5.4.4	Fiskarlagets økonomi	70
5.4.5	Kommunikasjonsprosesser	71
5.4.6	Fiskarlagets forhold til de konkurrerende organisasjonene	71
5.4.7	Omorganisering	73
5.4.8	Fiskarlagets arbeid for mannskap og rederier	73
5.4.8.1	Struktursaken	74
5.4.8.2	Instruksaken (kvoteinstruks)	77
5.4.8.3	Kongekrabbesaken	78
5.4.8.4	Utmelding av stor kyst fra Fiskarlaget til Fiskebåt	80
6.4	Interessenters syn på organisasjonssaken	82
6.4.1	Fiskarlaget sentralt – Fiskarlaget må omorganiseres	82
6.4.2	Fiskebåtrederne – ønsker omorganisering	83
6.4.3	Nordland Fylkes Fiskarlag – ingen planer om sammenslåing	84
6.4.4	Fiskarlaget Sør – fiskerinæringen er lite kjent i Sør-Norge	85
6.4.5	Sogn og Fjordane Fiskarlag – ser et tvingende behov	85
6.4.6	Fiskarlaget Vest – stor forståelse og ønske	85
6.4.7	Lokallaget Flakstad Fiskarlag – Fiskarlaget kan rakne	86
6.4.8	Kystfiskarlaget – talefør og slagferdig organisasjon i vekst	86
6.4.9	Fiskebåt – vokser og ønsker mer makt	90
6.4.10	Fiskarlaget sentralt – vi må tilpasse oss	91
6.4.11	Fiskeripressen	92
6.4.12	Fiskebåt – ønsker større muskler og vil til Oslo	95
6.5	Organisasjonsprosessen så langt	96
6.6	Sammendrag og delkonklusjon	98
7	Oppsummering og konklusjon	102
8	Referanseliste	115

Vedlegg

1. Fartøykontingent, serviceavgift og tariffavgift til Norges Fiskarlag
2. Oversikt over lokallagene i Fiskarlaget, administrasjonssted og medlemstall
3. Medlemsutviklingen i Fiskarlaget i perioden 1992-2015
4. Medlemsutvikling i Fiskarlaget aldersgruppert i perioden 1995-2015
5. Frimedlemmer i Fiskarlaget årsaksinndelt i perioden 1995-2015
6. Registrerte fiskere i fiskarmanntallet, fylkesvis og fordelt på distriktene i Fiskarlaget regionlag, perioden 1992-2015
7. Registrerte fiskere i fiskarmanntallet aldersfordelt, fordelt på hele Fiskarlagets distrikt og på distriktene til regionlagene, perioden 1995-2015
8. Delgjengivelse av organisasjonsutvalget av 2013s rapport
9. Tema til intervju/samtale med informanter

Figuroversikt

Figur 1	Drivkrefter forsøker å endre det nåværende. Kilde: Fritt etter Jacobsen (2012, 26). -----	7
Figur 2	Norges Fiskarlags organisering, og gruppeorganisasjonene. -----	9
Figur 3	Regionlagene, med administrasjonssted, antall lokallag og antall medlemmer (2015/2016) og hvilke fylker som hører inn under regionlagene. Medlemstallene er usikre. Kilde: Norges Fiskarlag. -----	11
Figur 4	Interessentkart (til venstre) for å kartlegge virksomhets interesser, og rammeverk for identifikasjon av interesser Kilde: Etter Erichsen, Solberg og Stiklestad (2015, 266-267) -----	15
Figur 5	Funksjonsbasert organisering (venstre) og markedsbasert organisering etter geografisk område. Kilde: Etter Jacobsen og Thorsvik (2013, 76-77)-----	20
Figur 6	Endringsmodell – sentrale elementer i en teori om planlagt endring. Kilde: Etter Jacobsen (2012, 32) --	22
Figur 7	Modell for de sentrale elementene i en organisasjon. Kilde: Etter Jacobsen (2012, 68) -----	26
Figur 8	Antall medlemmer i Fiskarlaget, betalende og frimedlemmer, 1992-2015. -----	42
Figur 9	Prosentvis fordeling av antall medlemmer i Fiskarlaget, betalende og frimedlemmer, 1992-2015. -----	43
Figur 10	Fiskarlagets medlemsmasse, betalende og frimedlemmer, fordelt på regionlagene, 1992-2015.-----	44
Figur 11	Prosentvis fordeling av betalende og frimedlemmer i Fiskarlagets regionlag, 1992-2015.-----	45
Figur 12	Utviklingen i antall registrerte fiskere på blad B og A, 1992-2015. -----	48
Figur 13	Prosentvis fordeling av registrerte fiskere på blad B og A i Fiskarlagets regioner for perioden 1992-2015.-----	49
Figur 14	Utviklingen i antall registrerte fiskere (B og A) og i Fiskarlagets medlemsmasse (betalende og fri). ----	53
Figur 15	Mulig organisasjonsstruktur i Norges Fiskarlag etter omorganisering. -----	97

Tabelloversikt

Tabell 1	Lokallag medlemsgruppert (0-9, 10-19 medlemmer osv.) i regionlagene, absolutt og relative tall for 2015/2016. Tallene er usikre. Kilde: Norges Fiskarlag	12
Tabell 2	Fem perspektiv på drivkrefter.	23
Tabell 3	Prosentvis fordeling av de ulike kategoriene frimedlemmer (militæret, utdanning, uførhet og alder) i Fiskarlaget samlet og i regionlagene, 1995-2015 (5 års intervall). Gjennomsnittsverdiene nederst.	46
Tabell 4	Prosentvis aldersfordeling av Fiskarlagets medlemmer (betalende og frimedlemmer) totalt og i region-lagene, 1995-2015 (5 års intervall). Gule kolonner viser aldersfordelingen hvis vi utelater gruppen 70+. Gjennomsnittsverdiene nederst i kursiv.	47
Tabell 5	Prosentvis aldersfordeling av registrerte fiskere i Fiskarlaget totalt og i hver av Fiskarlagets 7 regioner, 1995-2015 (5 års intervall). Blad A fiskere i gule kolonner. Gjennomsnittsverdiene nederst.	51
Tabell 6	Organisasjonsgradene O1 og O2 i Fiskarlaget og i Fiskarlagets regionlag, 1995-2015 (5 års intervall) ..	54
Tabell 7	Organisasjonsgraden i Norge etter hovedorganisasjoner og samlet, 2005–2014.	55
Tabell 8	Prosentvis aldersfordeling av medlemmer (betalende og fri) under 70 år i Fiskarlagets 7 regionlag sammenlignet med fiskere (blad A og B) under 70 år i fiskermanntallet i distriktene til regionlagene, 1995-2015 (5 års intervall). Lyseblå kolonne viser organisasjonsgradene. Gjennomsnittsverdiene nederst.	57
Tabell 9	Oversikt over interessentgrupper og interesser.....	62

1 Innledning

1.1 Bakgrunn og aktualisering

Min interesse, utdanning og jobberfaring har alltid vært relatert til fiskerinæringen, både på sjø og land. Sjøen har vært det stedet der folk har hentet sin inntekt og mat. Jeg har alltid latt meg fascinere av fiskernes standhaftighet, oppfinnsomhet og engasjement. Havet er rikt, naturen er barsk og historien forteller om tøffe tider. Det har skapt mennesker med tålmodighet, vilje og sterke følelser. Før oppdrett og olje var det i hovedsak fiskeriene som skapte vekst og framgang i Nord Norge. Mye har forandret seg de siste 50-100 årene. Det ligger i menneskets natur å arbeide for utvikling; så også hos fiskerne. Men at utvikling og effektivisering skulle sette fiskerinæringen i stand til å overbeskatte havets ressurser, var det vel få som tenkte på. 1970-årene representerer et tidsskifte i fiskerinæringen. Fartøy og redskaper var nå blitt så effektive at ressursgrunnlaget sto i fare. Med nedgang i fiskeslag etter fiskeslag¹ ble løsningen strenge reguleringer og smertefull fordeling av knappe kvoter.

Men det er ikke bare fartøy og redskaper som har gjennomgått en rivende utvikling. Mange forbedringer i fiskernes arbeidsvilkår henger sammen med den innsatsen fiskernes organisasjoner har gjort. En sterk fiskerorganisasjon er særlig viktig i tider med store endringer, som vi nå er inne i og har vært gjennom i mange år. Da er det en styrke for fiskerne å kunne stå samlet og mest mulig tale med samme røst. I arbeidet for norske fiskere står Norges Fiskarlag (Fiskarlaget) sentralt. Utvikling, effektivisering og automatisering av norske fiskefartøy har ført til nedgang i antall fiskere. Dette har i sin tur ført til færre lokale fiskarlag og færre medlemmer i Fiskarlaget. Fiskarlaget har hatt som mål å tilpasse både fiskerinæringen og egen organisasjon til samfunnsutviklingen. Men både fiskerinæringen og Fiskarlaget synes fortsatt å stå foran mange problemstillinger som må finne sin løsning til fiskernes beste i årene som kommer. For å lykkes med det er det en forutsetning at yrkesgruppen opptrer samlet gjennom en effektiv og slagkraftig fiskerorganisasjon. Både Fiskarlaget og andre organisasjoner er avhengige av oppslutning og legitimitet i omgivelsene, og i den forbindelse har Fiskarlaget organisasjonsform gjentatte ganger vært opp til debatt og vurdering. Temaet for denne oppgaven er den organisatoriske omstillingsprosessen Fiskarlaget er inne i nå.

¹ I 1970 ble det f.eks. forbudt å fiske småsild og sild til oppmaling nord for 62 grader. To år senere kom totalforbudet mot fangst av norsk vårgytende sild av enhver størrelse. Da var kollapsen i sildebestanden allerede et faktum.

1.2 Kort om Norges Fiskarlag

1.2.1 Fiskarlaget rolle

Norges Fiskarlag er en fag- og næringsorganisasjon, og skal fremstå som en politisk uavhengig faglig landsorganisasjon for fiskere, som bygger på frivillig medlemskap. Organisasjonens målsetting er å samle landets fiskere for å oppnå enhet og kraft i arbeidet med å fremme fiskernes faglige, økonomiske, sosiale og kulturelle interesser. Fiskarlaget har tradisjonelt vært en betydelig aktør i norsk fiskeriforvaltning, med tette bånd til myndighetene. Lagets opprettelse i 1926 var delvis initiert av norske myndigheter, som så et behov for en samlet fiskerorganisasjon å forholde seg til, framfor å møte sprikende krav fra forskjellige deler av fiskerisektoren (Christensen og Hallenstvedt 2005; Mikalsen og Jentoft 2001).

Fiskarlaget ble snart en sentral premissleverandør for statlig fiskeripolitikk. Dette toppet seg i 1964, med signeringen av Hovedavtalen, som ga Fiskarlaget retten til å forhandle både nivået på og fordelingen av de statlige subsidiene, på vegne av hele næringa. Dermed kan det sies at Hovedavtalen utgjorde selve kjernen i den korporative koblingen mellom næringen og stat (Christensen og Hallenstvedt 2005, 346). Etter hvert ble subsidier rettet mot distriktsutvikling inkludert i disse forhandlingene, og Fiskarlaget fikk dermed også i oppgave å representere interesser utenfor fiskerinæringa (Mikalsen og Jentoft 2001).

1.2.2 Medlemmer

Medlemsmassen i Fiskarlaget består av både fartøyeiere og mannskap, og omfatter fiskere på så vel de små sjarkene som de større fiskefartøyene. Fiskarlaget organiserer enefiskere, lottakere og fiskebåtreidere, og er således en forening både for det man i andre næringer ville kalle arbeidstakere og arbeidsgivere.

De særegne eiendomsforholdene og ikke minst lottsystemet hvor alle om bord har en andel av fangstutbyttet gjør at systemet bygd på arbeidsgiver- og arbeidstakerforhold i andre næringer ikke automatisk kunne tilpasses fiskernes situasjon (Christensen og Hallenstvedt 2005, 122-123). Lottsystemet er en enkel form for risiko- og gevinstdeling mellom båt og mannskap. Fiskarlaget er derfor en særegen næringsorganisasjon som rommer både arbeidstakere og arbeidsgivere (Christensen og Hallenstvedt 2005, 361). Fiskarlaget vedtok i 1969 at det skulle dannes et tariffapparat med lovhjemmel etter reglene i Arbeidstvistloven, og dette førte til at Båteierseksjonen og

Mannskapsseksjonen ble etablert i 1971 (ibid.). Mannskapaseksjonen omfatter både lott/prosent-takere² og fiskere avlønnet med hyre eller kombinasjoner av disse formene for godtgjørelse (Fiskarlaget 2017 a). Medlemmer av Fiskarlaget som ansettes på fiskefartøyer er automatisk medlem av Mannskapsseksjonen. Tilsvarende er båteiere som er medlem av Fiskarlaget automatisk medlem av Båteierseksjonen (Fiskarlaget 2017 b). Mannskapsseksjonen er en fagforening for fiskerne, og dens viktigste oppgave er å ivareta medlemmenes interesser i forhandlinger om lønns- og arbeidsforhold. Båteierseksjonen er en tarifforganisasjon for fiskebåtrederne, og deres oppgave er å ivareta tariffinteressene til Fiskarlagets medlemmer innenfor alle driftsformer, og å bistå rederi i forbindelse med uenigheter omkring lønns- og arbeidsforhold. Båteierseksjonen forhandler fram tariffavtaler med Mannskapsseksjonen innenfor seksjonenes tariffområde.

Fiskarlagets drift finansieres gjennom medlemskontingent, fartøykontingent (% av fangst), serviceavgift (tjenester laget utfører) og tariffavgift (jf. vedlegg 1). Hovedadministrasjon til Fiskarlaget ligger i Trondheim. Organiseringen av Fiskarlaget er nærmere behandlet i kapittel to.

1.2.3 Interessekonflikter innad i Fiskarlaget

Interne spenninger har det vært mange av i Fiskarlaget. Det er ikke til å undres over at det i en organisasjon med medlemmer langs en kyststripe som strekker seg fra svenskegrensen i sør til russegrensen i nord, er forskjeller i interesser og at konflikter kan oppstå. Jeg har imidlertid ikke til hensikt å se på alle motsetninger som har funnet sted i Fiskarlaget, men trekke frem to forhold som angår denne oppgaven. Det er lagets økonomi og organisasjonsform.

Økonomi

Økonomien i Fiskarlaget var særlig fra starten av en konstant hodepine. Da var avhengigheten av offentlige tilskudd til driften meget stor, handlekraften svekket og organisasjonens eksistens var langt på vei avhengig av statens tilskudd – som i 1940 utgjorde om lag 60 % av lagets totalbudsjett (Christensen og Hallenstvedt 2005, 355). Den største forandringen i lagets budsjett kom ved at fiskerne gjennom salgslagene bidro med en økende andel av inntektene. Fiskarlaget vedtok i 1945 at de skulle ha 15 % av netto overskudd til Norges Råfisklag (Råfisklaget) skulle gå til Fiskarlaget (Grytås 2013, 114; Christensen et al. 2014, 292). Fra 1963 ble dette endret, og fra da av ble laget finansiert gjennom individuell medlemskontingent og faglagsavgift som ble trukket sammen med avgift betalt til salgslagene (Christensen og Hallenstvedt 2005, 359). Men fra

² Samlet økonomisk fangstutbytte blir fordelt på båt og bruk og mannskap etter bestemte regler.

midten av 1960-årene opplevde Fiskarlaget en kraftig økning på kostnadssiden. Dette skyldes flere forhold, for det første en økning i det alminnelige kostnadsnivået, men overtakelsen av forhandlingene med staten i forbindelse med etableringen av Hovedavtalen i 1964 var av vesentlig betydning (ibid., 356).

Det ble imidlertid reist kritikk mot ordningen ved at avgifter fra salgslagene ble brukt til finansiering av fiskernes faglige organisasjoner (Grytås 2013, 230). Lovavdelinga i Justisdepartementet mente også at ordningen var ulovlig (Christensen et al. 2014, 294). Derfor ble overføringene til Fiskarlaget lagt om i 1994. Avgiften ble omdøpt til serviceavgift³ og gradvis redusert til 0,3 %. Dette styrket ikke økonomien i Fiskarlaget, men avgiften var fortsatt Fiskarlagets viktigste inntektskilde (Christensen et al. 2014, 294). Men dette førte til en svekkelse av Fiskarlaget økonomi.

Striden om finansieringen av fiskernes faglige organisering gjennom salgslagene var imidlertid ikke slutt med dette. Tre medlemmer av Kystfiskarlaget anla i 1994 sak mot Fiskarlaget, Råfisklaget⁴ og staten v/Fiskeridepartementet. De hevdet at Råfisklaget ikke hadde anledning til å trekke serviceavgift til Fiskarlaget, fra fiskere organisert i Kystfiskarlaget. (Christensen og Hallenstvedt 2005, 359-361). Saken havnet i rettsapparatet og ble avgjort i Høyesterett i 1997. Dommen – i ettertid omtalt som "Faglagsaken" eller "Faglagsdommen" – ble at Råfisklaget ble kjent uberettiget til å foreta trekk i fangstoppgjøret til fordel for Fiskarlaget (ibid.). Den mest synlige virkningen av dommen var en svekkelse av Fiskarlagets økonomi. Avgiftsinnbetalingene ble redusert over natta og for Fiskarlaget innebar dommen å hindre at økonomien skulle rakne. Dette bidro til en gjennomgang av organisasjonsstrukturen, med sikte på kostnadsreduksjon i den samlede driften.

Organisasjonsform

Fiskarlaget organisasjonsform har gjentatte ganger vært oppe til debatt og vurdering (Christensen og Hallenstvedt 2005, 356). Fram til begynnelsen av 1960-tallet hadde Fiskarlaget stort sett representert småskalafiskere langs kysten, basert på medlemskap i lokallag og fylkeslag. Rollen som eneforhandler gjorde at laget ble attraktivt også for andre interesser innen næringa. En viktig endring i Fiskarlagets organisasjonsstruktur skjedde på 1960- og 70-tallet ved at gruppeorganisa-

³ Serviceavgiften ble trukket gjennom salgslagene og skulle dekke tjenester Fiskarlaget utførte.

⁴ Norges Råfisklag er et av seks godkjente fiskesalgslag etter lov om omsetning av råfisk (råfiskloven) 14. desember 1951 nr. 3, og Norges Råfisklag har både direkte og indirekte medlemskap. De fleste medlemmer har indirekte medlemskap gjennom Norges Fiskarlag, Norges Kystfiskarlag, Fiskebåt (tidligere Fiskebåtredernes Forbund) eller Norsk Sjømannsforbund.

sjoner, som Fiskebåtrederens Forbund (Fiskebåt) og Norske Tråler-rederiers Forening, ble tatt opp som medlemmer (ibid). Dermed skulle Fiskarlaget representere grupper som kunne ha motstridende interesser. Mens det i fylkeslagene var fiskerne som var medlemmer gjennom lokale fiskerlag, var det i gruppeorganisasjonene bedriften eller driftsenheten som var medlem. I begynnelsen var ikke dette noe problem, men etter hvert som eierskapet til fiskefartøyer i stadig større grad ble organisert som selskaper medførte dette ulikheter i medlemsmassen (ibid.). Spesielt markert var ulikhetene mellom kystfiskere som opererte i liten skala, og aktørene i den havgående flåten (Mikalsen og Jentoft 2001).

Spørsmål om Fiskarlaget organisasjonsform har som sagt gjentatte ganger vært oppe til debatt og vurdering. Flere organisasjonsutvalg har levert sine innstillinger, bl.a. om å slå sammen regionlag og gruppeorganisasjoner. På bakgrunn av innstillingen fra det såkalte "Bollvåg-utvalget" i 1986 avga Landsmøtet en programerklæring for strukturarbeidet: "Det må til enhver tid vurderes om strukturen i fiskernes organisasjon er tilpasset dagens og morgendagens utfordringer. Struktur skal ikke vernes ut fra historiske eller tradisjonelle hensyn, men må være fremtidsrettet, og et effektivt og slagkraftig redskap for fiskernes interesser" (Christensen og Hallenstvedt 2005, 356).

Det var stridigheter mellom fylkeslag og gruppeorganisasjoner i Fiskarlaget som var den direkte årsak til at deler av kystfiskerne brøt ut og dannet Norges Kystfiskerlag (Kystfiskerlaget) i 1990 (Christensen og Hallenstvedt 2005, 356). I hovedsak var dette et resultat av misnøye over at den tradisjonelle kystflåten i økende grad måtte gi tapt for havfiskeflåtens interesser, og med enkelte av de største aktørenes innflytelse i Fiskarlaget (Hersoug 2005). Målet til Kystfiskerlaget var å danne en motvekt til denne utviklingen ved å etablere en egen selvstendig, demokratisk, politisk uavhengig og landsomfattende interesseorganisasjon, som tilbydde medlemskap for mannskap og fartøyeiere i kystflåten. Hovedmålsettingen til Kystfiskerlaget var å ivareta det tradisjonelle, alminnelige kystfisket med passive redskaper, slik at man i fremtiden kan få en ressursforvaltning og en beskatning som er i tråd med naturlovene. I dette ligger det at fisken fanges med selektive redskaper når den selv kommer inn til kysten på beite- og gytevandring. Dette mener Kystfiskerlaget er den mest økonomisk og miljømessig beste måten å drive fangst på fordi det da fiskes på stor fisk, og at energiforbruket blir mindre.

Konflikten rundt fordelingen mellom "kyst" og "hav" for det viktigste fiskeslaget i Norge (torsk) har flere ganger de siste årene ført Fiskarlaget på kanten av splittelse. Et eksempel er da Fiskebåt i 1994 truet med å forlate Fiskarlaget og stå alene, eventuelt søke tilslutning til Næringslivets

Hovedorganisasjon (NHO), dersom de ikke fikk aksept for mer torsk til sin gruppe (Christensen et al. 2014, 313; Christensen og Hallenstvedt 2005, 293). Dersom det hadde skjedd, ville virkningen vært temmelig ødeleggende for Fiskarlaget. Økonomisk ville laget stått nokså ribbet tilbake, gjennom bortfall av fartøykontingenter av betydelig omfang (Christensen og Hallenstvedt 2005, 293).

Innføring og opprettholdelse av markedet for fiskerettigheter har vært Fiskarlagets viktigste oppgave, og de har gjort en viktig jobb med å få på plass en stabil ressursfordeling, noe som i utgangspunktet skulle komme hele næringen til gode. Men flåteleddet er i stadig endring. Det er i dag andre saker som opptar fiskerne enn det var tidligere, og konflikten rundt fordelingen av ressursene mellom "kyst" og "hav" er blitt mere tydelig. For at Fiskarlaget skal beholde sitt omdømme og sin slagkraft, er det viktig at alle landets fiskere, både mannskap, fartøyeiere og fartøygrupper er godt representert, og at Fiskarlaget har legitimitet i fiskerinæringen. Alle organisasjoner er avhengige av oppslutning og legitimitet i omgivelsene – aktører som enkeltmennesker, grupper og andre organisasjoner, og samfunnsmessige forhold som f.eks. økonomisk utvikling, lokale kulturelle særegenheter, nasjonal politikk og internasjonale trender (Jacobsen og Thorsvik 2014, 199-200).

1.3 Problemformulering

Fiskarlaget har i flere omganger de siste 2-3 tiårene drøftet organisasjonsendringer uten at det har blitt vesentlige endringer. Siden først på 1990-tallet har Fiskarlaget hatt intet mindre enn 11 organisasjonsutvalg i arbeid (Fiskeribladet Fiskaren 2016 f). Begrunnelsen har vært behovet, men til tross for behovet har man ikke klart å finne en organisasjonsform som medlemmene har kunnet enes om. Alle tidligere utvalg har pekt på behovet for rasjonalisering av organisasjonsstrukturen.

Organisasjoner omgis av en rekke rammevilkår, noen har de fleste organisasjoner felles, andre er mer organisasjonsspesifikke. Noen skaper vansker, mens de er selve forutsetningen for andre organisasjoner. Det dreier seg om generelle samfunnsmessige utviklingstrekk og trender, så som endringer i næringsstruktur, urbanisering og økt mobilitet, endret utdanningsmønster, teknologisk endring og dermed grunnleggende endring i kommunikasjonsstruktur – der bl.a. ulike medias stadig viktigere rolle innvirker på organisasjonssamfunnet (Heitmann og Selle 1999, 13).

I sin bok hevder Heitmann og Selle (1999, 23-74) til at organisasjoner påvirkes av ytre og indre rammevilkår, og viser til at dermed preges organisasjoner av:

- langsiktige trender og plutselige hendelser
- myndighetenes holdning
- finansieringsordninger
- medieoppmerksomhet
- medlemmenes forventninger og muligheter

Man antar at de fleste organisasjoner søker stabilitet og forutsigbarhet, slik at de i best mulig grad kan raffinere og rutinisere sine handlemåter slik at de kan bli mest mulig produktive og effektive. Hva er det da som får organisasjoner til – bevisst og med åpne øyne – å starte endringsprosesser?

Jacobsen (2012, 23-27) viser til at det er drivkrefter som starter endringsprosesser i en organisasjon – fra en relativt stabil tilstand til en annen relativt stabil tilstand. Endringsprosessen har et start- og et sluttunkt, og derfor kalles prosessen en planlagt endring der stabilitet er det normale og endringen er noe "unormalt. Dette kan illustreres som i figuren under.

Figur 1 Drivkrefter forsøker å endre det nåværende. Kilde: Fritt etter Jacobsen (2012, 26).

Tradisjonelt har man skilt mellom ytre og indre drivkrefter, der indre drivkrefter er knyttet til interne forhold i organisasjonen – som f.eks. misnøye og konflikter, mens ytre drivkrefter er forhold i omgivelsene – som f.eks. endring i konkurranseforhold. Jacobsen (2012, 28) påpeker imidlertid at å skille mellom ytre og indre forhold ikke er enkelt da dette forutsetter et relativt klart skille mellom organisasjonen og omgivelsen.

Fiskarlaget har i flere omganger drøftet organisasjonsendringer med det for øye å forsøke å tilpasse organisasjonen til de endringene som skjer i omgivelsene, men foreløpig har de ennå ikke

klart å finne en organisasjonsform de har kunnet enes om. Det er altså noen som har følt at endring var nødvendig og som også har ønsket tiltak satt i verk for å oppnå endring. Dermed er det jo nærliggende å formulere følgende *problemstilling*:

I hvilken grad har drivkrefter lagt press på Fiskarlaget og ført til at organisasjonen har satt i gang det organisatoriske endringsarbeidet som nå foregår?

Med drivkrefter siktes det til type drivkrefter og om det dreier seg om press fra både indre og ytre forhold, eller kombinasjoner av disse.

Organisatoriske endringsprosesser, kan f.eks. være et resultat av sviktende medlemstall eller at medlemmene på annen måte viser misnøye med organisasjonen og den arbeid. Jeg har derfor valgt å nærme meg problemstillingens svar ved å dele arbeidet inn i to deler, der den ene er en kvantitativ analyse av medlemsutviklingen i Fiskarlaget (kap. 5), og den andre et kvalitativt studie av interessenters syn på om Fiskarlagets fungerer etter hensikten, og interessenters syn på den omorganiseringprosessen som nå foregår i Fiskarlaget (kap. 6).

1.4 Oppgavens videre struktur

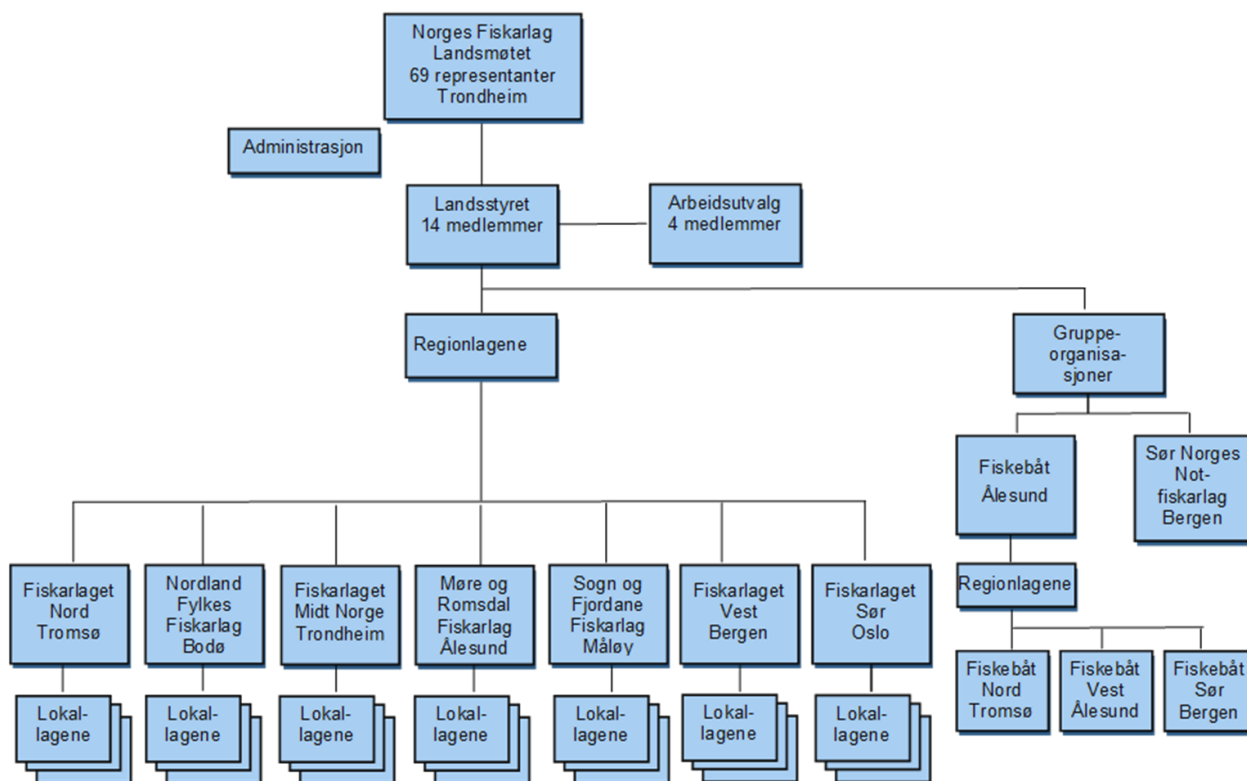
Videre i rapporten vil jeg i *kapittel to* se litt nærmere på organisasjonsstrukturen i Fiskarlaget. *Kapittel tre* tar for seg valg av teoretisk tilnærming til oppgavens problemstilling – teorier om interessentanalyse, medlemsanalyse, organisasjonsstruktur og organisasjonsendring. I *kapittel fire* gjennomgås metoddelen av oppgaven. *Kapittel fem* er et kvantitativt analysekapittel der medlemsutviklingen i Fiskarlaget analyseres for å se på fiskernes oppslutning om sin organisasjon. En organisatorisk endringsprosess kan være et resultat av sviktende medlemsoppslutning. Denne analysen omfatter alle medlemmene i Fiskarlagets distrikt, fra svenskegrensen i sør til russegrensen i nord, og tallene sammenlignes med alle landets registrerte fiskere. *Kapittel seks* er et kvalitativt analysekapittel der vi ser på andre forhold som kan ha skapt drivkrefter med ønske om en forandring av organisasjonsstrukturen i Fiskarlaget. Informasjon til dette kapitlet er i stor grad avgrenset til de to nordligste medlemslagene i Fiskarlaget, Nordland Fylkes Fiskarlag og Fiskarlaget Nord (Finnmark og Troms). I *kapittel syv* oppsummeres og diskuteres de viktigste funnene i rapporten, og oppgavens problemstilling prøves besvart. Oppgaven *kapittel åtte* inneholder en oversikt over den litteraturen jeg har støttet meg til, samt kilder til informasjon.

2 Fiskarlagets organisering

Vi skal i dette kapitlet se litt nærmere på Fiskarlagets organisasjonsstruktur.

2.1 Dagens organisasjonsstruktur

Dagens organisasjonsstruktur er vist i figuren under.

Figur 2 Norges Fiskarlags organisering, og gruppeorganisasjonene.

2.2 Styrende organer

Landsmøtet er Fiskarlagets høyeste myndighet, og består av 69 representanter, 29 fra området til Sam Nord⁵, 23 fra Sam Sør, og 17 representanter fra Fiskebåt. Landsmøtet holdes hvert annet år. Tid og sted fastsettes av Landsstyret.

Landsstyret, valgt av Landsmøtet, er Fiskarlagets høyeste myndighet mellom landsmøtene. Landsstyret leder lagets virksomhet og forvalter lagets midler i overensstemmelse med lagets lover og Landsmøtets beslutninger. Landsstyre består av 14 tillitsvalgte satt sammen etter en

⁵ Samarbeidsrådet Nord (Sam Nord) og Samarbeidsrådet Sør (Sam Sør) har koordinerende funksjoner i Fiskarlaget.

fordelingsnøkkel mellom Sam Nord, Sam Sør og Fiskebåt. Styret har en funksjonstid på to år, som tilsvarer landsmøteperioden i Fiskarlaget.

Arbeidsutvalget består av 4 medlemmer. Det er Landsstyret som velger arbeidsutvalget – som velges blant Landsstyrets medlemmer og består av 2 representanter fra Sam Nord, 1 representant fra Sam Sør og 1 representant fra Fiskebåt. Landsstyret trekker opp retningslinjene for arbeidsutvalgets mandat og virksomhet, og kan gi arbeidsutvalget fullmakt til å handle på vegne av Landsstyret i spesielle saker.

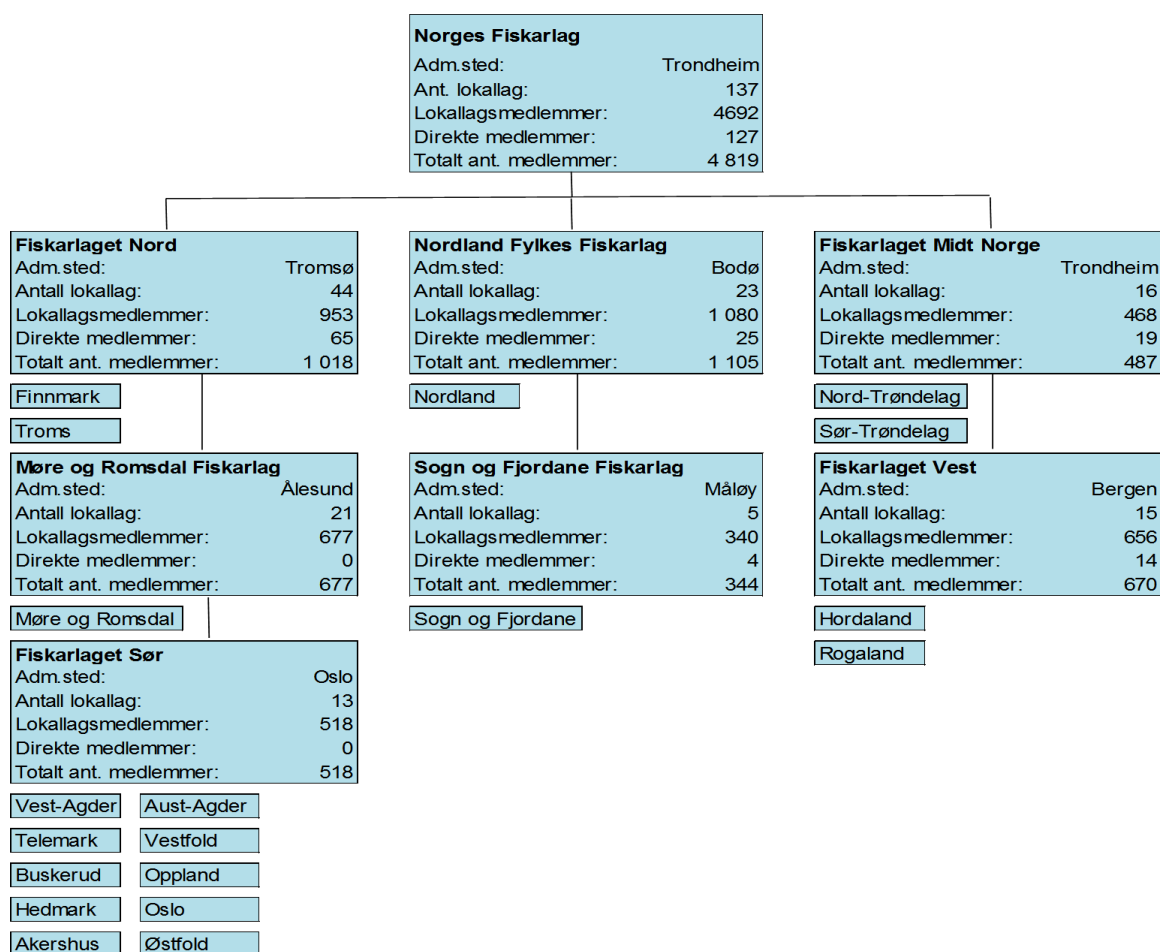
2.3 Regionlagene

Fiskarlagets syv regionlag er geografisk inndelt, fra nord til sør. Dette er en markedsbasert organisering ut fra de målgruppene (medlemmene) som skal betjenes. Det gir mulighet for tilpasning til spesielle forhold på de ulike plasseringene. For de ansatte i regionlagene vil dette føre til mindre avstand til nærmeste leder. En slik organisering gir større nærhet til fiskerne i de ulike regionene, og dermed kan man rette større oppmerksomhet mot egen region. Men muligheten for skalafordeler blir mindre. Muligheten for spesialisering reduseres ved at Fiskarlagets kompetansemiljø splittes i flere enheter. Med en slik organisering kan det bli vanskelig med spesialisering og videreutvikling av likeartede oppgaver. Et viktig ankepunkt er at med syv geografisk inndelte regionlag oppstår faren for dobbeltarbeid, ved at regionlagene utfører de samme oppgavene.

Regionlagene er igjen med i henholdsvis Samarbeidsrådet Nord (Sam Nord) og Samarbeidsrådet Sør (Sam Sør). Samarbeidsrådene har koordinerende funksjoner. Sam Nord og Sam Sør alternerer mellom regionlagene i nord og sør, f.eks. alternerer Sam Nord mellom Nordland Fylkes Fiskarlag og Fiskarlaget Nord med fire års perioder, og tilsvarende i sør.

Antall medlemslag i Fiskarlaget er redusert fra tidligere 17 til dagens 9, herav 7 regionlag og 2 gruppeorganisasjoner. Årsaken til disse sammenslåingene er delvis økonomien i lagene, og delvis behovet for mer rasjonell bruk av tilgjengelige ressurser. Medlemslagenes representasjon i styrende organ er av flere utvalg blitt foreslått redusert. Forslagene er stort sett fulgt opp, og antall representanter i Landsstyret er redusert fra 21 til 14 medlemmer. Representasjonen på Landsmøtet er redusert fra 72 til 69 delegater.

Figuren under viser regionlagene, med administrasjonssted, antall lokallag og medlemstall for 2015/2016, og hvilke fylker som hører inn under regionlagene. Mer informasjon om lokallagene finnes i vedlegg 2.

Figur 3 Regionlagene, med administrasjonssted, antall lokallag og antall medlemmer (2015/2016) og hvilke fylker som hører inn under regionlagene. Medlemstallene er usikre. Kilde: Norges Fiskarlag.

2.4 Lokallagene

Fiskarlaget er bygd opp med basis i lokale fiskarlag (lokallag), som igjen er samlet i regionale fiskarlag (regionlag⁶). Et medlem i Fiskarlaget er registrert enten som mannskap eller som båteier. Representasjon oppover i organisasjonen tar utgangspunkt i lokallagene. Med få unntak er alle medlemmer i Fiskarlaget personlig medlem i et lokallag. Man kan imidlertid også være et såkalt direkte medlem i et regionlag, uten å være tilsluttet et lokallag, f.eks. som æresmedlem. Lokallagene har funksjon som valgorgan oppover i systemet, altså valg av representanter til årsmøtet.

⁶ Benevnelsen fylkeslag brukes også om regionlag. Tidligere var det langt flere fylkeslag som nå. Etter sammenslåing av fylker ble benevnelsen regionlag tatt i bruk. Benevnelsen fylkeslag brukes fortsatt, f.eks. Nordland Fylkes Fiskarlag.

I løpet av de siste 15-20 årene er lokallag blitt slått sammen som følge av sentralisering av bosetningen langs kysten, bedre kommunikasjoner, og nedgang i antall fiskere og antall fiskefartøy. Men som man ser av figuren over, og i vedlegg to, så har særlig Fiskarlaget Nord mange lokallag i forhold til medlemstallet, med ca. 22 medlemmer i snitt pr. lag. Deretter følger Fiskarlaget Midt Norge og Møre og Romsdal Fiskarlag, med henholdsvis 29 og 32 medlemmer pr. lag. Resten av lagene har i snitt mellom 40 og 70 medlemmer pr. lag. Men fra vedlegg én ser man at nesten alle regionlagene har lokallag med under 10 medlemmer. Tabellen under viser antall lokallag medlemsgruppert (0-9, 10-19 medlemmer osv.) i regionlagene.

Tabell 1 Lokallag medlemsgruppert (0-9, 10-19 medlemmer osv.) i regionlagene, absolutt og relative tall for 2015/2016. Tallene er usikre. Kilde: Norges Fiskarlag

Medlemsgrupperinger i lokallagene	Fiskarlaget Nord	Nordland Fylkes Fiskarlag	Fiskarlaget Midt Norge	Møre og Romsdal Fiskarlag	Sogn og Fjordane Fiskarlag	Fiskarlaget Vest	Fiskarlaget Sør	Ant. lokallag i gruppen
0-9 medlemmer	4	1	3	5	0	1	0	14
%	9 %	4 %	19 %	24 %		7 %		10 %
10-19 medlemmer	25	2	7	6	1	3	2	46
%	57 %	9 %	44 %	29 %	20 %	20 %	15 %	34 %
20-29 medlemmer	8	4	1	2	0	3	3	21
%	18 %	17 %	6 %	10 %		20 %	23 %	15 %
30-39 medlemmer	2	3	1	1	0	2	1	10
%	5 %	13 %	6 %	5 %		13 %	8 %	7 %
40-49 medlemmer	1	4	1	1	1	2	5	15
%	2 %	17 %	6 %	5 %	20 %	13 %	38 %	11 %
50-59 medlemmer	2	3	1	0	0	0	1	7
%	5 %	13 %	6 %				8 %	5 %
60-69 medlemmer	0	2	0	2	0	0	0	4
%		9 %		10 %				3 %
70-79 medlemmer	1	0	0	3	1	1	0	6
%	2 %			14 %	20 %	7 %		4 %
80-89 medlemmer	0	2	0	0	0	1	0	3
%		9 %				7 %		2 %
90-99 medlemmer	0	1	1	0	1	0	0	3
%		4 %	6 %		20 %			2 %
100-109 medlemmer	1	0	0	0	0	1	1	3
%	2 %					7 %	8 %	2 %
110-119 medlemmer	0	0	1	1	1	0	0	3
%			6 %	5 %	20 %			2 %
120-129 medlemmer	0	1	0	0	0	1	0	2
%		4 %				7 %		1 %
Totalt ant. lokallag	44	23	16	21	5	15	13	137
%	32 %	17 %	12 %	15 %	4 %	11 %	9 %	100 %

Det er regionlaget Fiskarlaget Nord som har flest lokallag, med 44 (32 %), etterfulgt av Nordland Fylkes Fiskarlag med 23 (17 %) og Møre og Romsdal Fiskarlag med 21 (15 %). De fleste lokallagene finner vi gruppen med 10-19 medlemmer (34 %), etterfulgt av gruppen med 20-29 medlemmer (15 %). Vi ser at Møre og Romsdal Fiskarlag, Fiskarlaget Nord og Fiskarlaget Midt Norge har henholdsvis 5, 4 og 3 lokallag med under 10 medlemmer. Over halvparten av Fiskarlaget Nord's lokallag har mellom 10 og 20 medlemmer. Relativt sett har også de andre regionlagene, med unntak av Nordland Fylkes Fiskarlag, flest lokallag med mellom 10 og 20 medlemmer.

2.5 Gruppeorganisasjoner

Som vist i fig. 2 har Fiskarlaget i tillegg til regionlagene også to gruppeorganisasjoner under sin paraply – Fiskebåt og Sør Norges Notfiskarlag. Regionlagene i Fiskarlaget representerer i hovedsak fiskere innenfor kystflåten. Gruppeorganisasjonen Fiskebåt er interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for den norske havgående flåten, og har hovedkontor i Ålesund og avdelingskontor i Tromsø og Bergen. Medlemmer i Fiskebåt må være personlig medlem i et lokallag i Fiskarlaget, om man skal ha en stemme i Fiskarlaget. Medlemsfartøyene i Fiskebåt er organisert i tre regionlag; Fiskebåt Nord, Fiskebåt Vest og Fiskebåt Sør. Fiskebåt organiserer kun fartøyene, ikke mannskap. Fiskebåt har tariffavtale med Norsk Sjømannsforbund. Det medfører at fiskerne om bord i fartøy tilsluttet Fiskebåt (f.eks. trålere og ringnotfartøy) i mindre grad enn andre fiskere er medlemmer av Fiskarlaget. Fiskebåt har 17 av de 69 (24,6 %) representantene på Landsmøtet, Sør-Norges Notfiskarlag har 2 utsendinger mens regionlagene i Fiskarlaget har de resterende 50 representantene. Fiskebåt har 4 av de 14 (28,6 %) medlemmene i Landsstyret (Christensen og Hallenstvedt 2005, 354-359).

Sør Norges Notfiskarlag, med kontor i Bergen, organiserer notflåten fra Stadt til svenskegrensen. For å være medlem i Sør-Norges Notfiskarlag må man også være medlem med båten i Fiskarlaget.

Gruppeorganisasjonenes medlemskap i Fiskarlaget førte med seg spørsmålet om dobbeltmedlemskap. Ved at en både hadde gruppeorganisasjoner og regionlag (tidligere fylkeslag) var det mulig å være medlem to steder. En kunne som fisker være medlem av et regionlag og en kunne som fiskebåtreder være medlem av Fiskebåt (Christensen og Hallenstvedt 2005, 357). "Dobbeltrepresentasjonsutvalget" leverte sin innstilling om dette i 1992. Men Landsmøtet i 1992 ønsket ikke å foreta endringer i adgangen til medlemskap i lokallagene. I stedet ble det vedtatt at medlemmer ikke kunne inneha verv både i regionlag og gruppeorganisasjon ut over lokallagsnivå (Christensen og Hallenstvedt 2005, 358).

3 Teoretisk tilnærming

Dette kapitlet omhandler det teoretiske rammeverket til oppgaven, og tar for seg interessentanalyse, medlemsanalyse, organisasjonsstruktur og organisasjonsendring.

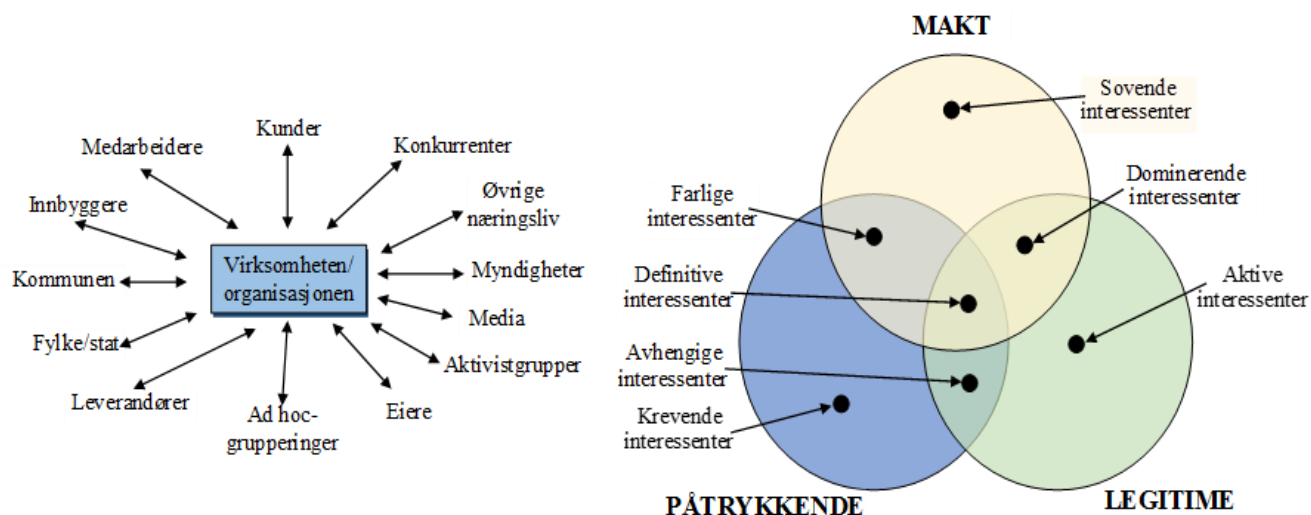
3.1 Interessentanalyse

Med interessenter menes individer og grupper som på en eller annen måte berøres eller kan bli berørt av virksomhetens handlinger. Endringspress i en organisasjon kan skyldes både interne og eksterne forhold. Som vi skal komme tilbake til senere i kapitlet, er det to hovedtyper av krefter i enhver organisasjon. De kreftene som forsøker å endre det nåværende (drivkrefter) og de kreftene som vil forsøke å opprettholde det nåværende (motkrefter). En pågående eller planlagt endringsprosess vil berøre mange interessenter – interne og eksterne aktører som virksomheten er avhengig av for å nå sine mål. Interessenter har en interesse i virksomheten, og dermed kan endringsinitiativ kan bli tatt imot entusiastisk, likegyldig eller bli møtt med motstand. Virksomhetens interessenter bør man derfor kartlegge, og man bør ta hensyn til deres forventninger, fordi ingen virksomheter lever i et vakuum (Erichsen, Solberg og Stiklestad 2015, 253).

Et interessentkart er en inndeling av interessenter. Slike kart kan være enkle eller mer avanserte, og kan være et utgangspunkt for en mer komplisert interessentanalyse. Interessentene bør rangeres og prioriteres ut fra hvem organisasjonen er mest avhengig av, noe som er vanskelig i og med at bildet endrer seg over tid. Viktige spørsmål i tilknytning til en virksomhets interessenter er ifølge Erichsen, Solberg og Stiklestad (2015, 266): 1) Hvilke interessenter er viktigst for oss?, 2) Hvilke interessenter har størst innflytelse på vår virksomhet?, 3) Hvilke forventninger må vi legge mest vekt på?, 4) I hvilken grad har interessentene ulike interesser? og 5) I hvilken grad varierer interessentenes innflytelse og makt? Truslene mot en god interessentkontakt kan komme like mye innenfra som utenfra. God interessentbehandling er en viljeshandling fra virksomhetens side. Virksomheten må ville det! Virksomheter har gått på omdømmetap pga. neglisjering og svak håndtering av sine interessenter (Erichsen, Solberg og Stiklestad 2015, 268). Effektiviteten øker når man har med seg de rette aktørene på laget – aktører som i verste fall kan motarbeide virksomheten. Å kunne vise og tydeliggjøre overfor virksomhetens interessenter hvordan en organisasjonsendring, med f.eks. strukturelle eller kulturelle endringer, kan bidra til å gjøre organisasjonen bedre, f.eks. med hensyn til effektivitet, produktivitet og arbeidsmiljø, er dermed viktig.

Interessenter som vies størst oppmerksomhet er normalt kunder, men hvilke kunder dreier det seg konkret om? Interessentene må segmenteres, inndeles i grupper med et visst felles preg, slik at man som et første steg videre får fram typer av interessenter innen hvert segment. En interessent kan også ha flere roller, og dermed også flere roller i forhold til virksomheten. F.eks. kan en ansatt samtidig være både kunde, fagforeningsmedlem, aksjeeier og medlem av et politisk parti. Den ansattes ulike roller kan dermed skape ulike og motstridende forventninger til virksomhetens handlinger.

Interessenter er ingen generell gruppe og består av flere aktører, Noen interessenter er virksomheten helt avhengige av, f.eks. kunder og medarbeidere. Men primære interessenter vil imidlertid variere fra situasjon til situasjon, og avhenger av hva virksomheten selv gjør, og hva det medfører av konsekvenser for ulike interessenter. F.eks. vil nedleggelse og flytting av en produksjonsbedrift fra et sted til et annet skape press fra dem som blir negativt berørt. Medarbeidere, nærmiljøet og lokalpolitikere vil gjerne gjøre seg gjeldende i slike situasjoner, mens eierne ønsker å få realisert sine mål, som f.eks. kan være økonomisk avkastning. Erichsen, Solberg og Stiklestad (2015, 266-267) viser til et såkalt interessentkart for å kartlegge virksomhets interessenter, og til et rammeverk for å analysere interessenter ut fra deres makt, om de oppleves å være påtrykkende, og om de fremstår med legitime krav og forventninger. Dette er vist i figuren under, interessentkart til venstre i figuren.

Figur 4 Interessentkart (til venstre) for å kartlegge virksomhets interessenter, og rammeverk for identifikasjon av interessenter Kilde: Etter Erichsen, Solberg og Stiklestad (2015, 266-267)

Legitime interessenter forstås som interessenter som har et relevant grunnlag for sine forventninger og krav. Det kan f.eks. være medarbeidere i forbindelse med en omorganisering, eiere og

styret vil alltid være legitime interessenter. Påtrykkende interessenter er de som er pågående og engasjerte og som er krevende i sin relasjon til virksomheten. Det kan f.eks. være beboere i et boligfelt som er negative til industriutvikling i sitt nærområde, med fare for støy og utsatt skolevei for barna. Makt har de interessenter som har mulighet til å gjøre sin krav og forventninger gjeldende, enten i kraft av egen styrke og/eller i samhandling med andre interessenter, f.eks. media.

Interessenter med makt, som er påtrykkende og engasjerte, og som samtidig har legitime krav og forventninger til virksomheten, må man ha klare strategier overfor (Erichsen, Solberg og Stiklestad 2015, 267). Interessenter som innehar alle tre attributtene (egenskapene) betegnes som definitive interessenter og bør bli gitt oppmerksomhet ikke bare fordi interessenten har legitime krav, men også fordi det kan utøves makt gjennom evnen til å få gjennomslag for noe raskt. Et minimums krav til strategi er å gå i dialog og sørge for god kommunikasjon (ibid.).

Interessenter med kun attributtet påtrykkende kan kalles krevende interessenter, eller bryssomme interessenter, men ikke så krevende/bryssomme at deres motiver gjør at virksomheten trenger å foreta seg noe spesielt overfor dem, men som de bør holde oversikt over. En interessent med attributtene makt og påtrykkende, men med lav grad av legitime krav og forventninger, kan kalles farlige interessenter. En interessent av denne klassen kan f.eks. være farlig i den betydning at vedkommende kan skape mye støy og uroligheter rundt f.eks. en omorganisering eller en sentralisering av en virksomhet.

3.2 Medlemsanalyse

I en medlemsorganisasjon er det viktigste målet å alltid arbeide på vegne av medlemmenes felles mål. Organisasjonens ledelse ønsker normalt å se resultatene av organisasjonsarbeidet. Medlemmenes fordeler, tilfredshet og lojalitet, og effekten av deres innsats er avgjørende for en organisasjons fremtidige vekst og suksess.

Siden et medlemskap er frivillig – som det er i Fiskarlaget – og medlemmer kan melde seg ut og inn som de vil, blir synligheten av medlemsfordelene viktig. Da sier det seg selv at det er viktig å kjenne til medlemsmassen – antall medlemmer, tilgang og frafall, aldersfordelingen, hvem de er, hvor de geografisk befinner seg, og deres tilfredshet og lojalitet er eksempler på viktige faktorer å ha kjennskap til. Hva vet organisasjonens ansatte egentlig om sine medlemmene? Kjenner

organisasjonsledelsen til hvilke medlemsfordeler som gjør at medlemmene er innmeldt i organisasjonen? Vet de hvilke tjenester medlemmene savner? Dette er spørsmål som er viktig å klarlegge i en medlemsanalyse.

Et annet forhold kan være at segmentsammensetningen har endret seg, eller at ulike medlemssegmenter oppfører seg forskjellig. Unge mennesker som melder seg inn eller ut av organisasjonen kan ha andre grunner enn de litt eldre. Kvinner kan ha andre grunner menn. Medlemmer i sør kan ha andre interesser enn de i nord. Slike forhold kan også være viktige i forbindelse med f.eks. markedsføring og vervekampanjer (Recogni 2016).

Enten utfordringen er å øke tilfredshet og lojalitet blant medlemmene, identifisere årsakene til at medlemmer forlater organisasjonen eller å avdekke hvordan man kan tiltrekke seg nye medlemmer, kan en medlemsanalyse inngå som en viktig del av den løpende evalueringen av organisasjonsarbeidet (Analyse Danmark 2016). Evalueringen av organisasjonsarbeidet kan gi svar på om medlemmene opplever et utbytte av medlemskapet, om de er fornøyd med kvaliteten på organisasjonens tjenester og produkter, og ikke minst lojaliteten til organisasjonen. Uten en medlemsanalyse og den etterfølgende evalueringen av medlemsarbeidet er det vanskelig å identifisere årsaken(e) til medlemsfracfall, og heller ikke hva som kjennetegner den typiske nyervervede i forhold til de som melder seg ut (Recogni 2016).

Har man gjort en god jobb, oppnådd målene og brukt ressursene på en best mulig måte? Det kommer man aldri til å få vite om man ikke evaluerer arbeidet man gjør. For å kunne evaluere medlemsarbeidet trenger man målbare mål – som effektmål og resultatmål. Effektmålene beskriver konkrete, men gjerne de mer langsiktige endringer man ønsker å oppnå. Resultatmålene er mer kortsiktige og handler ofte om ulike former for aktiviteter som blir gjennomført her og nå. Resultatmålene bør ta utgangspunkt i effektmålene, og hva som trengs for å oppnå disse. Hill og Sjöström (2012, 114) viser til noen eksempler på effekt- og resultatmål i dette arbeidet.

Eksempler på effektmål kan være:

- Høyere deltakelse
- Endrede holdninger
- Bedre kompetanse
- Høyere troverdighet

Eksempler på resultatmål kan være:

- Antall rekrutteringsaktiviteter
- Antall nye medlemmer
- Antall publiserte debattartikler
- Antall møtedeltakere
- Antall treff på nettsida eller "likes" på Facebook
- Antall avvergede utmeldinger

På de områder medlemsanalysen dokumenterer organisasjonens resultater og effekter, og belyser medlemmenes behov, kan en slik analyse tjene som et evaluerings- og styringsverktøy for ledelsens arbeid med å ivareta medlemmenes interesser (Analyse Danmark 2016). Dersom en organisasjon har som formål å ivareta et samfunnsansvar, vil organisasjonens handlinger være mest sentrale. Dersom en organisasjon har som formål å ivareta medlemmenes interesser, vil medlemmene være det mest sentrale. I en medlemsorganisasjon er må man derfor kjenne sine medlemmer. Men det krever at man holder oversikt over medlemmene, kommunisere med medlemmene, invitere til møter og aktiviteter, og at man er tilgjengelig for medlemmer som trenger direkte kontakt med organisasjonen. I dette arbeidet benyttes gjerne databaserte medlemssystem.

Et moderne medlemssystem er et "altomfattende" system som inneholder medlemsregisteret med blant annet navn, adresse og bosted, registre for organisering av medlemmer i region-/fylkeslag og lokallag, kontingentfakturering, kurs og konferansesystem og medlemskommunikasjon. Sosiale nettverk (Facebook, LinkedIn, Instagram osv.) har revolusjonert måten mennesker kommuniserer på. Diskusjonsforum og faggrupper for medlemmene lar nye medlemmer spørre om råd fra de mer erfarne eller fra eksperter, og bringer folk sammen rundt et felles behov eller et sett av verdier.

Analyse Danmark (2016) viser til at medlemsanalyser vil kunne gi svar på om organisasjonen har oppnådd sine resultatmål, som f.eks.:

- Medlemmenes generelle tilfredshet og lojalitet
- Hvilke faktorer er av størst betydning i forholdet til medlemmene
- Identifikasjon av de parameterne som er av størst betydning
- Oppfatningen av organisasjonens servicenivå i forhold til medlemskontingentens størrelse
- Syn på organisasjonens image og utvikling
- Anbefalingsvillighet
- Segmentering av medlemmer (f.eks. i forbindelse med markedsføring/vervekampanjer)

En medlemsanalyse bør være basert på registrerte opplysninger fra organisasjonens medlemssystem supplert med opplysninger innhentet fra medlemmene. Mye statistikk finnes i de fleste medlemssystemer, slikt som – allerede nevnt – antall medlemmer, medlemsmassens utvikling, betalende og frimedlemmer, aldersfordeling og geografisk fordeling av medlemmene region-/fylkeslag og i lokallag. Slike opplysninger danner grunnlag for beregning av viktige forholds-

tall. For de fleste medlemsorganisasjoner er den såkalte organisasjonsgraden et eksempel på et slikt viktig forholdstall. Andelen av yrkesaktive som er fagorganiserte utgjør den såkalte organisasjonsgraden. Med andre ord forholdet mellom antall organiserte og antall organiserbare, dvs. yrkesaktive lønntakere (Nergaard 2016, 9; www.arbeidslivet.no). Organisasjonsgraden måles både ved hjelp av registerbaserte tall (fra organisasjonenes medlemssystem) og ved spørreundersøkelser der lønntakere blir spurt om de er medlem av en fagforening. Arbeidstakerorganisasjonene rapporterer inn medlemstall til Statistisk sentralbyrå (SSB). Det er laget kriterier for hvordan tallene skal bearbeides, slik at bare de yrkesaktive telles (ibid.).

På arbeidsgiversiden oppgis medlemstall både i form av antall medlemmer (virksomheter) og antall sysselsatte (lønntakere) hos de tilsluttede virksomhetene (Nergaard 2016, 10). Men arbeidsgiverorganisasjonens størrelse måles vanligvis ved antall sysselsatte (lønntakere) i medlemsbedriftene. NHO er den største arbeidsgiverorganisasjonen målt ved sysselsetting. Den nest største er KS, fulgt av Virke og Spekter (ibid.).

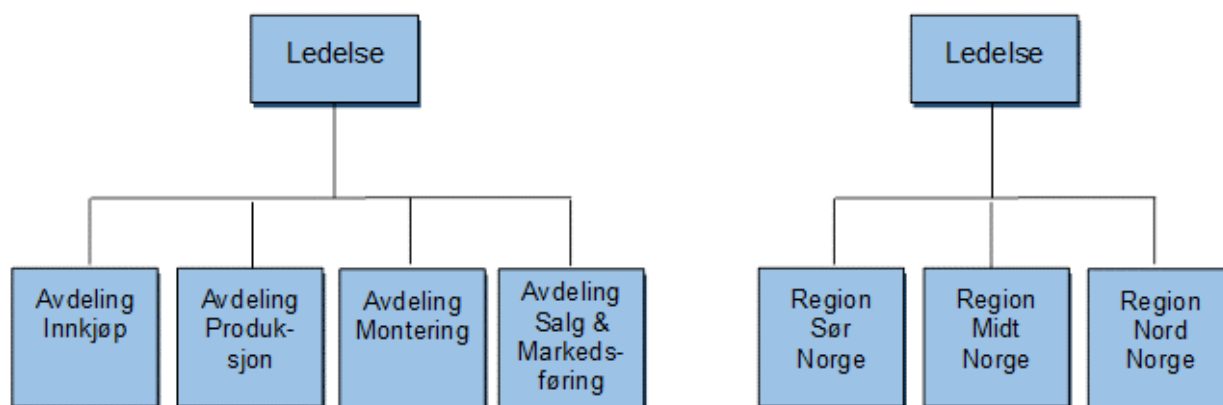
Men opplysninger fra medlemssystemet bør suppleres med informasjon og tilbakemelding fra medlemmene selv. Slik informasjon kan f.eks. innhentes via samtaler/intervju, telefonsamtaler eller spørreskjema (postalt, e-post eller via medlemssider). Slike tilbakemeldinger kan også føre til at organisasjonen finner ut at det brukes ressurser på aktiviteter som ikke tjener målsettingen (irrelevante oppgaver). Det kan f.eks. være oppgaver og gjøremål som det tidligere var behov for, men som nå er uaktuelle.

Data fra en medlemsanalyse er viktig å analysere for å lære mer om medlemstilfredshet, nye medlemmer og medlemsfracfall og verdibudskapet til medlemmene. Med mer kunnskap om medlemmene kan medlemsstrategien justeres. Men med er ikke bare i forbindelse med ledelsens daglige arbeid med å ivareta medlemmenes interesser at en medlemsanalyse er verdifull. Samfunnet – organisasjonens omgivelser – er i konstant endring, og endringsprosessene går raskere enn før. Organisasjonen på sentralt, regionalt og lokalt plan må ha ideer om hvordan en vil forholde seg til utviklingen. Organisasjonen kan komme i en situasjon der f.eks. omorganisering kan være en løsning på dagens og morgendagens utfordringer. Også i en slik situasjon kan en medlemsanalyse tjene som et evaluerings- og styringsverktøy for ledelsens arbeid med å utvikle og ivareta organisasjonens fremtid og eksistens.

3.3 Organisasjonsstruktur

Organisasjonsstruktur er virksomhetens⁷ formelle oppbygging ("skjelett"). Den gir organisasjonen dens form, samtidig som den angir hva slags krav som formelt stilles til organisasjonens medlemmer. Det finnes ingen perfekt måte å organisere på. Enhver struktur er et kompromiss mellom forskjellige hensyn og forskjellige interesser i organisasjonen. Den gode passform oppstår ikke spontant, men må utvikles gjennom bevisst innsats.

Valg av organisasjonsstruktur avhenger av flere forhold av både intern og ekstern karakter, og endres ofte i løpet av organisasjonens levetid. Slike forhold kan f.eks. være virksomhetens mål, arbeidsoppgaver, størrelse, ansattes kompetanse og motivasjon, virksomhetens kompleksitet og omgivelser (Erichsen, Solberg og Stiklestad 2015, 171-175; Jacobsen og Thorsvik 2013, 103-121). Organisasjonsstrukturen skal bidra til at virksomheten utnytter sine ressurser på best mulig måte, og bidra til å realisere virksomhetens mål. Jacobsen og Thorsvik (2013, 75-78) viser til to hovedprinsipper for valg av organisasjonsstruktur: funksjonsbasert og markedsbasert organisering, vist i figuren under.

Figur 5 Funksjonsbasert organisering (venstre) og markedsbasert organisering etter geografisk område.
Kilde: Etter Jacobsen og Thorsvik (2013, 76-77)

Funksjonsbasert organisering vil si at de med felles oppgaver, kompetanse eller teknologisk plattform samles for å løse en felles oppgave, f.eks. innkjøp, produksjon eller markedsføring. Med en slik organisering kan det tilrettelegges for spesialisering og videreutvikling av likeartede oppgaver. Dobbeltarbeid unngås og det kan oppnås skalafordeler. Ulempen kan imidlertid være en utvikling av fagspesialister som er mer opptatt av egne oppgaver og mindre opptatt av andre deler av virksomheten, noe som kan svekke samarbeid og dialog. Dette kan i sin tur føre til at

⁷ Virksomhet er et bredere begrep enn bedrift eller organisasjon. Begrepet virksomhet inkluderer følgelig flere organisasjoner i tillegg til bedrifter, både offentlige og private. Statistisk sentralbyrå tok i bruk begrepet virksomhet i stedet for bedrift fra og med januar 2014 (Erichsen, Solberg og Stiklestad 2015, 20). I denne oppgaven vil derfor begrepet virksomhet også bli benyttet.

virksomheten svekkes med tanke på markeds- og kundeorientering (Erichsen, Solberg og Stiklestad 2015, 173-174).

Markedsbasert organisering samler enheter i virksomheten ut fra kunder eller målgrupper som skal betjenes, eventuelt etter geografisk område som i figuren ovenfor. Virksomheten kan organiseres etter målgruppen som skal betjenes, og så bemannes de ulike oppgavene med nødvendig personell for å betjene målgruppen. En slik organisering gir større nærhet til markedet og mer oppmerksomhet rettet mot målgruppen. Men muligheten for skalafordeler blir mindre samt at muligheten for faglig videreutvikling og spesialisering reduseres ved at kompetansemiljø blir splittet i flere enheter. Flere enheter skaper også fare for dobbeltarbeid ved at andre enheter i virksomheten utfører samme oppgaver (Erichsen, Solberg og Stiklestad 2015, 173-174). Fordelene ved funksjonsbasert organisering er som man ser ulempene ved markedsbasert organisering, og omvendt (ibid.).

3.4 Organisasjonsendring

Det stilles mange forskjellige krav til organisasjonsstrukturen, og de fleste virksomheter er utsatt for et kontinuerlig endringspress, og er dermed noe de må forholde seg til (Jacobsen 2012, 22). Organisasjonsstrukturen skal være et verktøy til løsning av organisasjonens oppgaver, den skal reagere hurtig på forandringer i omgivelsene, den skal imøtekomme de ansattes behov og den skal være rimelig og samtidig hensiktsmessig. De forskjellige kravene vil trekke strukturen i forskjellige retninger. Jacobsen og Thorsvik (2013, 385-386) viser til at organisasjonsendringer kan omhandle forhold som:

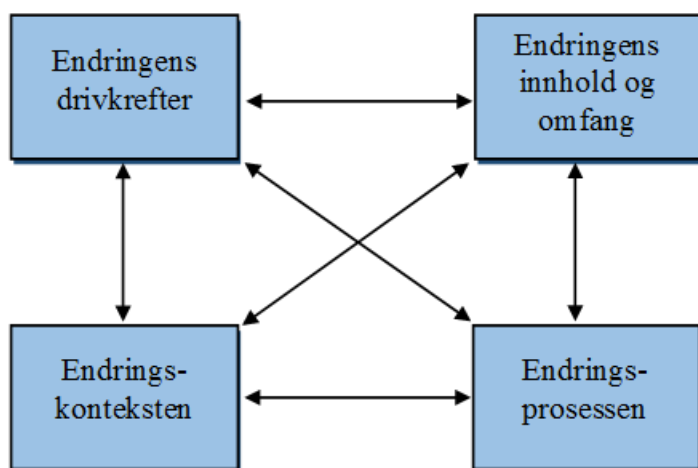
- Endring av oppgave, teknologi og/eller mål og strategi, f.eks. ved å finne nye måter å utføre eksisterende oppgaver på.
- Endring av organisasjonens struktur, f.eks. ved at arbeidsoppgaver deles opp og koordineres.
- Endring av organisasjonens kultur, noe som innebærer endring av grunnleggende antakelser, normer og verdier.
- Endring av organisasjonens demografi gjennom rekruttering av nye ansatte.
- Endring av prosesser, som f.eks. kommunikasjon.

Alle disse formene for endring vil også føre til at interne maktforhold i organisasjonen endres, og at organisasjonen endrer sitt forhold til omgivelsene (ibid.). Endring av organisasjoner kan imidlertid ikke planlegges perfekt. Det er vanskelig å forutsi hvilke konsekvenser som vil følge

av et forsøk på å endre en organisasjon. Dermed kan det også hende at resultatet av endringsprosessen kan bli forskjellig fra det som var intensjonen med endringen. For å kartlegge og forstå hva som var intensjonen med endringen på et tidspunkt og det faktiske resultat på et annet tidspunkt, viser Jacobsen (2012, 31-32) til fire hovedelementer i en modell for planlagt endring. Modellen er nærmere beskrevet nedenfor.

3.5 Endringsmodell

Modellens fire hovedelementer er ment å gi svar på hvorfor organisasjoner endrer seg, hva det er som endres, hvor endringene skjer og hvordan endringene skjer. Modellen er gjengitt under.

Figur 6 Endringsmodell – sentrale elementer i en teori om planlagt endring.
Kilde: Etter Jacobsen (2012, 32)

Modellen har til hensikt å vise at endringer kan variere langs flere dimensjoner. Noen endringer kan være strukturelle, andre kulturelle, noen endringer kan skje med stor grad av motstand mens andre kan skje med stor grad av oppslutning. Pilene mellom elementene viser at elementene vil påvirke hverandre, f.eks. kan trekk ved drivkreftene påvirke hvordan prosessen forløper, eller at konteksten bestemmer omfanget av en endring. Modellens fire elementene er kort beskrevet nedenfor.

3.6 Endringens drivkrefter – hvorfor organisasjoner endres

Det er alltid noen såkalte drivkrefter som starter en endringsprosess. Drivkrefter kan sies å være forhold som skaper en opplevelse blant noen mennesker i en organisasjon om at organisasjonen ikke fungerer godt nok, eller at den kunne ha fungert bedre. Man antar ofte at endring er et resultat av at mennesker har tatt initiativ til endringen, altså planlagt endring. Det kan selvfølgelig

stilles spørsmål ved om alle endringer man ser i organisasjoner, er planlagt, eller om endringer f.eks. kan være del av en utviklingsprosess eller som resultat av tilfeldigheter. Jacobsen (2012, 37-53) hevder at endring kan også finne sted uavhengig av hva mennesker gjør, og viser til fem perspektiver på ulike drivkrefter i forståelsen av hvorfor endring finner sted.

Tabell 2 Fem perspektiv på drivkrefter.

Perspektiv	Type endring	Drivkraft
1	Planlagt	Intensjoner
2	Livssyklus	Vekst
3	Evolusjon	Konkurransen om knappe ressurser
4	Dialektisk prosess	Interessekonflikt
5	Anarki	Tilfeldigheter

Denne oppgaven vil konsentrere seg om organisatoriske endringer som *planlagt endring*. Drivkrefter manifesteres gjennom mennesker som ønsker endring og som iverksetter tiltak for å oppnå endring. Forhold som skaper drivkrefter og et endringspress kan finnes både i og utenfor organisasjonen. Slike aktører kalles ofte for endringsagenter. Planlagte endringer er ofte knyttet til strategisk ledelse hvor man er opptatt av å tilpasse organisasjonen til forandringer i omgivelsene. Forandring i omgivelser kan f.eks. være krav fra forbrukere om at noe må endres med produktet eller tjenesten man leverer (Jacobsen og Thorsvik 2013, 387). Tradisjonelt har man skilt mellom *indre og ytre drivkrefter*, der indre drivkrefter er knyttet til interne forhold i organisasjonen, mens ytre drivkrefter er forhold knyttet til omgivelsene (Jacobsen 2012, 28-30). Med *ytre drivkrefter* menes altså endringer som finner sted *utenfor* organisasjonens kontroll, og som organisasjonen må tilpasse seg etter. I følge Jacobsen (2012, 54) kan dette dreie seg om f.eks.:

- Teknologiske endringer, f.eks. nye produksjonsmetoder eller IKT⁸.
- Endring i etterspørsel og marked.
- Endring i konkurranseforhold, f.eks. at det kommer nye aktører inn på markedet.
- Politiske endringer, f.eks. endrede lover og regler, eller politisk ustabilitet.
- Endring i tilgang på kompetanse og arbeidskraft, f.eks. at spesialkompetanse forsvinner.
- Kulturelle endringer, f.eks. nye forventninger og krav til arbeid.

Med *indre drivkrefter* sikter Jacobsen (2012, 54) til forhold *innad* i organisasjonen som krever endring, forhold som f.eks.:

⁸ Med IKT – informasjons- og kommunikasjonsteknologi – menes elektroniske hjelpemidler for innsamling av informasjon, bearbeiding, analyse, overføring, lagring og presentasjon av informasjon, og for å styre og kontrollere utstyr og arbeidsprosesser, og kople sammen mennesker, funksjoner og ulike enheter både i og mellom organisasjoner (Jacobsen og Thorsvik (2013, 116).

- Sammensetning av arbeidsstokken, f.eks. knyttet til kompetanse.
- Konflikter og dårlige samarbeidsrelasjoner som tar mye tid og krever mye ressurser
- Produksjonsproblemer, f.eks. feil og manglende kvalitet på det man leverer.
- Sykefravær og turnover, noe som f.eks. kan tyde på mangel ved arbeidsforholdene.

Jacobsen (2012, 29-30) hevder også at endringer skjer i ulike sammenhenger (kontekster), og man kan skille mellom ytre og indre kontekster, der indre kontekst er knyttet til forhold ved selve organisasjonen mens den ytre konteksten består av organisasjonens omgivelser. Konteksten er derfor en type krefter som enten gjør det lettere eller vanskeligere å endre en organisasjon. Endringskonteksten blir nærmere behandlet senere i kapitlet.

Slike drivkrefter kan i mange tilfeller tvinge frem endringer, men i mange sammenhenger kan dette imidlertid være endringer som bare i liten grad er planlagt. F.eks. kan en konflikt løses ved at én eller to personer bestemmer seg for å slutte, og nye personer kommer inn. For at man skal kunne snakke om en planlagt endring, må det være noen (endringsagenter) som har hatt en idé om at ting kunne gjøres bedre. Det vil alltid være én eller noen personer som starter endringsprosesser. Disse endringsagentene må fange opp de signalene som antyder at endring er nødvendig, og deretter omforme dem til konkrete endringsprosesser.

Drivkreftenes klarhet og styrke vil kunne variere. Noen drivkrefter kan være svært *tvetydige* og gi stort rom for ulike tolkninger og oppfatninger. Å innføre f.eks. systemer for kvalitetssikring for at virksomheten skal fungere effektivt kan for noen være høyst synlig og klart, mens det i andre virksomheter kan være vanskelig å se hva det egentlig dreier seg om, og i mange tilfeller uklart hva slags problem det egentlig er en løsning på. Drivkreftenes *styrke* er delvis knyttet til hvor klare de er, men kanskje viktigst er hvilke konsekvenser de oppleves å ha. Man kan være enig om en drivkraft, men uenig om hvilke konsekvenser den har. F.eks. var de fleste i 2012 enige om at Europa var i en dyp økonomisk krise, men det var betydelig større uenighet om hva slags konsekvenser dette hadde for norsk næringsliv. Det ble f.eks. stilt spørsmål om dette var noe man trengte å gjøre noe med, og om man skulle starte en endringsprosess for å tilpasse seg noe som kanskje eller kanskje ikke ville få betydning for norsk næringsliv.

Drivkreftenes klarhet og styrke har stor betydning for mulighetene for å kunne gjennomføre en planlagt endring. Drivkreftenes klarhet og styrke er tett knyttet til hvordan selve endrings-

prosessen vil forløpe, spesielt ned hensyn til hvor mye uenighet og sterkt engasjement man kan forvente i endringsprosessen (Jacobsen 2012, 64). For å foreta et best mulig valg må man først identifisere og analysere de drivkrefter som har betydning for virksomheten, og hvilke konsekvenser de vil få, og deretter utarbeide løsninger for hvordan man skal møte de utfordringer og problemer drivkreftene representerer. Og til slutt må man kunne gjennomføre faktiske endringer (Jacobsen 2012, 57).

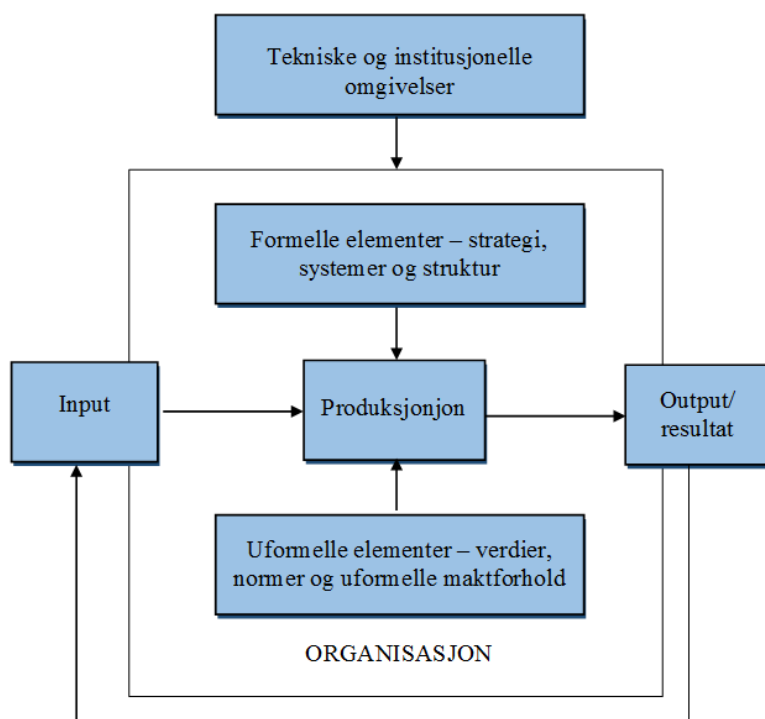
Tradisjonelt har man altså skilt mellom indre og ytre drivkrefter. Men å skille klart mellom indre og ytre forhold er ikke enkelt – og i mange tilfeller også lite fruktbart – da dette forutsetter et relativt klart skille mellom organisasjon og omgivelser (Jacobsen 2012, 28). Andersen (2009, 22-26) viser til to ulike perspektiver på dette; det rasjonalistiske perspektiv og systemperspektivet. Andersen hevder at en forutsetning for å anvende begrepet omgivelse er at vi kan skille mellom hva som er organisasjon og hva som ligger utenfor. Andersen viser til at den rasjonalistiske teorien og systemteorien har svært forskjellig oppfatning av hva som utgjør omgivelsene. Det er med termen ytre krefter (økonomiske, juridiske og politiske samt teknologiske betingelser) at den rasjonalistiske organisasjonsteorien beskriver omgivelsene (Andersen 2009, 279). Systemteorien anvender omgivelsesmodellen (interessenter). Og hvordan omgivelsene påvirker organisasjonen, forklares dessuten på forskjellige måter i de to teoriperspektivene. Det rasjonalistiske argumentet innebærer at omgivelsene utgjør rammer for organisasjonen, mens systemperspektivet betoner at det dreier seg om tilpasning til omgivelsene. Foretaksøkonomiens syn på foretaket som organisasjon er klart og utvetydig rasjonalistisk (Andersen 2009, 23). Ifølge Andersen (2009, 279-280) er problemet med tilpasningsmodellen (systemperspektivet) som forklaring at begrepet tilpasning ikke er definert. Det finnes neppe organisasjonsstudier som empirisk har målt om tilpasning har funnet sted eller ikke – eller målt i hvilken grad organisasjonen er tilpasset sin omgivelse. Det finnes heller ikke bevis for antakelsen om at det er tilpasningen til omgivelsene som er årsak til effektivitet i organisasjoner (ibid.).

3.7 Endringens innhold og omfang – hva det er som endres

Organisasjoner består av mennesker og grupper av mennesker, og dermed kan endringer skje på individnivå (enkeltmennesker endrer seg) og på gruppenivå (samhandlingen mellom mennesker endrer seg). Men organisasjonsendringer kan være mer enn endring av individer og grupper, det kan også være endring av strategier, oppgaver, organisasjonsstruktur og organisasjonskultur.

3.7.1 Endringens innhold

Betrakter man organisasjoner som systemer bestående av elementer, som f.eks. produksjon, formell organisasjonsstruktur og organisasjonskultur, er det en utbredt antakelse at disse elementene henger sammen, og det innebærer at endring i et av elementene også vil få konsekvenser for de andre elementene (Jacobsen 2012, 66). Organisasjoner er også avhengig av sine omgivelser, f.eks. når det gjelder å skaffe seg ressurser som penger, råvarer og personell. Dermed oppstår det en avhengighet mellom organisasjonen og de delene av omgivelsene som kontrollerer ressursene organisasjonen trenger (Jacobsen 2012, 67). Et slikt perspektiv på organisasjoner har Jacobsen (2012, 68) illustrert i følgende figur:

Figur 7 Modell for de sentrale elementene i en organisasjon. Kilde: Etter Jacobsen (2012, 68)

Figuren er forenklet, bl.a. er det sammenhenger mellom formelle og uformelle trekk i de fleste organisasjoner (ibid.). Modellen har til hensikt å vise at hvis man ser på innholdet i endringer, kan det skje ved å fokusere på endring i produksjon og output (resultat), organisasjonens formelle elementer og organisasjonens uformelle elementer.

3.7.1.1 Endring i produksjon og output (resultat)

Planlagte endringer vil i mange tilfeller være rettet mot å forbedre resultatet (Jacobsen 2012, 68). Det kan skje ved å endre på de produktene eller tjenestene man selger, endre på arbeidsoppgavene eller å endre produksjonsteknologi. Å endre på produkter/tjenester kan skje ved å foreta jus-

tering av eksisterende produkter/tjenester, produsere nye produkter/tjenester, legge ned produksjonen av eksisterende produkter/tjenester, eller satse på nye markeder. Å endre på arbeidsoppgaver kan være knyttet til arbeidsstokkens størrelse og sammensetning. Nedbemanning innebærer ofte at virksomheten kvitter seg med enkelte typer oppgaver, og setter disse ut til andre. Å endre produksjonsteknologi kan bety at det kjøpes inn nye maskiner eller automatisering av tekniske systemer.

3.7.1.2 Endring i organisasjonens formelle elementer

Organisasjoners formelle struktur kan bestå av individuelle stillinger, dvs. den jobben den enkelte har i organisasjonen. Dernest kan den beskrives etter form for gruppering, dvs. hvordan man deler organisasjonen inn i enheter, f.eks. avdelinger. En tredje beskrivelse går på hvordan beslutningssystemet er utformet, dvs. hvor i hierarkiet beslutninger kan fattes (desentralisert vs. sentralisert), og hvor stor myndighet som er lagt til staber i forhold til linje. Disse tre dimensjonene kan kombineres slik at man får ulike typer organisasjoner. Man kan få den enkle strukturen, oftest i små organisasjoner og gjerne ledet av en gründer. Andre konfigurasjoner er maskinbyråkratiet, det profesjonelle byråkratiet, den divisjonaliserte formen og det som kalles Ad-hoc-kratiet. Hver av disse konfigurasjonene vil ofte følge av ulike strategier. Den enkle strukturen er gjerne knyttet til en strategi der man ønsker å befeste sin posisjon i en liten nisje (fokusstrategi). Maskinbyråkratiet er ofte knyttet til en strategi der man "melker" et marked gjennom å produsere standardiserte produkter til så lav pris som mulig (kostnadslederstrategi). Ad-hoc-kratiet på sin side er ofte knyttet til en strategi om innovasjon og fleksibilitet (Jacobsen 2012, 70-72).

3.7.1.3 Endring i organisasjonens uformelle elementer

Organisasjonens uformelle elementer dreier seg om verdier, normer og uformelle maktforhold. Organisasjonskultur handler om normer og verdier i organisasjonen. Hvilke felles verdier har man? Hvor godt er samholdet? Man kan også høre at noen spør om hvordan "kjemien" er i organisasjonen. Det de sikter til da er om menneskene i organisasjonen kan spille sammen på det sosiale og følelsesmessige plan (Fivelsdal og Bakka 1990, 107). På denne måten blir organisasjonskulturen det som får organisasjonen til å henge sammen og dermed et uttrykk for "måten tingene gjøres hos oss".

Nesten alle organisasjoner har en tendens til å utvikle en dominerende organisasjonskultur over tid mens de tilpasser seg og reagerer på utfordringer og endringer i omgivelsene, de har en tendens til å vektlegge en eller flere av fire kulturtyper: adhokratisk kultur, klankultur, hierarkisk kultur eller markedskultur (Cameron og Quinn 2013, 158). Kulturen er tett koblet til uformelle maktforhold i en organisasjon. Kulturen går jo blant annet på spørsmål om hvem som skal definere hvem som gjør noe riktig og godt og de som gjør noe galt (Jacobsen 2012, 74).

Men det å endre en organisasjons kultur er veldig vanskelig. Fordi kulturen hos de fleste organisasjoner er usynlig og tatt for gitt, vil de fleste organisasjonsmedlemmer synes det er vanskelig å identifisere eller beskrive den, for ikke å snakke om å endre den (Cameron og Quinn 2013, 96). Det krever en stor grad av forpliktelse og engasjement fra ledelsen for å få det til å fungere. De fleste endringer som blir forsøkt i organisasjoner, og de fleste fusjoner og oppkjøp mellom organisasjoner, mislykkes på grunn av kulturell uforenlighet (Cameron og Quinn 2013, 162).

3.7.2 Endringens omfang

Endringens omfang er av sentral betydning når man snakker om planlagt endring, og vil derfor være av stor betydning for valg av endringsstrategi. Noen endringer kan være dramatiske og representerer et brudd med fortiden, mens andre kan bære mer preg av utvikling, dvs. en justering av det eksisterende for å skape bedre balanse mellom de ulike elementene innenfor rammen av en strategi, en teknologi eller en konfigurasjon. Et brudd derimot går fra en strategi, en teknologi eller en konfigurasjon til en annen. Presiseringen av endringens omfang er viktig når man snakker om planlagt endring. Dramatiske endringer vil kreve at man ser på de fleste elementene i en organisasjon samtidig, og gjennomfører en gjennomgripende endring (Jacobsen 2012, 89-90).

Endringens omfang kan dreie seg om endring av:

- produkt/tjeneste og marked (Produkt-marked-matrisen)
- teknologi og produksjon
- konfigurasjon eller arketypp⁹

Ved f.eks. endring av produkt/tjeneste og marked vil endringens omfang øke etter hvert som man beveger seg i retning av produkt-marked-matrisens nedre høyre hjørne, dvs. nytt produkt i nytt marked. Teknologiske endringer kan medføre brudd med den måten organisasjonen tidligere har

⁹ Med en organisasjons arketype menes et sett av antakelser og verdier som blir uttrykt og synliggjort i organisasjonens strukturer og systemer (Jacobsen 2012, 75).

produsert sine produkter på. Dette kan være dramatisk fordi det kan føre til at virksomhetens produksjonsutstyr ikke lenger kan brukes. Endring en konfigurasjon i et strukturelt perspektiv kan dreie seg om en justering av organisasjonens struktur (en evolusjon), slik at man f.eks. kommer fram til en bedre arbeidsdeling mellom fagfolkene og administrasjonen. Hvis man derimot endrer konfigurasjonen slik at organisasjonen beveger seg fra en konfigurasjon til en annen, f.eks. fra maskinbyråkratiet¹⁰ og i retning av et ad-hoc-kraft¹¹, snakker man om en dramatisk endring (en revolusjon).

I de fleste organisasjoner er det enkelte verdier som kalles kjerneverdier, mens andre er mer perifere og mindre viktige. Kulturelle endringer av de mer perifere verdiene representerer nødvendigvis ikke en revolusjon. Kultur er noe som er tillært, og endring av kultur må dermed skje gjennom en ny læringsprosess, en slags form for "omskolering". Den mest radikale formen for kulturendring vil være når man både avlærer noe og samtidig må lære noe nytt. Slike endringer vil ofte være totale kulturelle endringer, der man forkaster gamle verdier, normer og antakelser og begynner med noe helt nytt (Jacobsen 2012, 84).

Jacobsen (2012, 84) viser også til at man kan tenke seg at ulike strukturelle konfigurasjoner kan henge sammen med spesielle kulturer, det som kalles arketyper. F.eks. kan kulturelle særtrekk i en organisasjon med en enkel struktur være at man er svært opptatt av produktet/tjenesten virksomheten er bygd opp rundt. Sterkt fokus på og nærmest dyrking av gründeren. Mindre interesse for kunder og marked, og innslag av protest mot de store og etablerte virksomhetene. Slike arketyper kalles også for den "dype strukturen" i virksomheten. Å endre slike strukturer kan representere en dramatisk endring, eller en revolusjon, ved at det skjer et brudd med de sentrale verdier (kjerneverdier) som organisasjonen tidligere har hatt.

3.8 Endringskonteksten – hvor endringene skjer

Noen organisasjoner ser ut til å klare vellykkede organisatoriske endringsprosesser bedre enn andre. Dette kan forklares med at de som ikke har lyktes med å gjennomføre endringen kanskje ikke har valgt riktig strategi, eller at ledelsen av endringsprosessen har vært for dårlig. Men forklaringen kan også være at det er lettere å gjennomføre planlagte endringer i noen typer

¹⁰ Sentralisert beslutningsmyndighet, høy grad av formalisering og styring vha. skriftlige regler og prosedyrer.

¹¹ Uklar og flytende struktur. Også kalt for den innovative organisasjonen for å fremme at organisasjonsstrukturen legger til rette for kreativitet og innovasjon.

organisasjoner og omgivelser enn i andre. Sett i forhold til det siste hevder Jacobsen (2012, 91) at det derfor kan være at ulike organisasjoner har ulik:

- evne til å fange opp impulser fra omgivelsene og tilpasse seg dem
- evne til å lære av det som skjer i omgivelsene og internt i organisasjonen
- grad av fleksibilitet

I tillegg kan det også være at virksomhetenes omgivelser i ulik grad "tillater" endringer.

Endringer kan altså finne sted i ulike sammenhenger, eller kontekster, noe som kan gjøre det lettere eller vanskeligere å endre en organisasjon. Det kan også skilles mellom indre og ytre kontekst. Den *indre konteksten* er knyttet til forhold ved organisasjonen. Et universitet utgjør en annen kontekst enn en kiosk når det gjelder de ansattes faglige bakgrunn, organisasjonsstruktur og maktforhold. Den *ytre konteksten* består av organisasjonens omgivelser. Organisasjoner befinner seg innenfor ulike domener, bestående av bl.a.:

- kunder, klienter eller medlemmer
- samarbeidspartnere
- konkurrenter
- regulerende organer (offentlige eller bransjespesifikke)

Å endre en virksomhet som er sterkt regulert av offentlige myndigheter, vil sannsynligvis kreve mer enn å endre en virksomhet myndighetene i liten grad interesserer seg for, f.eks. det å endre et universitet kontra en pølsekiok. I tillegg befinner organisasjoner seg ulike nasjonale kontekster, og dermed innenfor ulike kulturelle rammer. Ulike nasjonale kulturer, tradisjoner og lovverk setter grenser for hvordan endringer kan skje, og hvilke typer endringer som kan aksepteres. Det betyr at det å endre et selskap i Norge ikke er det samme som å endre et datterselskap i Japan (Jacobsen 2012, 92).

Konteksten kan betraktes som en type krefter som enten gjør det lettere eller vanskeligere å endre en organisasjon. Endringsagenter med håp om å lykkes må derfor tilpasse endringsprosessen og endringsledelsen til konteksten (Jacobsen 2012, 116).

3.9 Endringsprosessen

3.9.1 Tidsperspektiv og timing

En organisasjonsmessig endringsprosess er ikke en endring som skjer momentant, men noe som utvikler seg over tid. I forbindelse med en slik prosess vil det i forkant dukke opp spørsmål som f.eks. hvor lang tid man har på seg for å gjennomføre endringen. Blir tidsperspektivet for kort kan det fort oppstå oppgitthet og apati, og en følelse hos de ansatte at "det nytter ikke likevel". Ved for langt perspektiv kan en risikere å ikke klare å skape en følelse av at det er nødvendig å endre seg.

Forsøk på å sette i gang en endringsprosess på et tidspunkt kan fortone seg svært forskjellig fra forsøk på et annet tidspunkt. F.eks. kan lansering av en endringsprosess falle sammen med andre hendelser man ikke har kontroll over, slik at hele tiltaket forsvinner i "støyen" fra en annen hendelse, eller at initiativet skjer samtidig med en annen hendelse som setter initiativet i et dårlig lys. Med tanke på sistnevnte viser Jacobsen (2012, 127) til et eksempel fra et forsøk på å bedre inntjeningsvnen i British Airways i siste halvdel av 1990-tallet. Ut fra forventninger om at fremtidig inntjening ville gå betydelig ned som følge av forventet økt konkurranse, annonserte ledelsen om nødvendige kostnadskutt i selskapet. Problemet var bare at dette kom samtidig med at selskapet også la frem sin årsrapport som viste rekordoverskudd året i forveien – altså, ikke den beste timingen akkurat.

3.9.2 Oppslutning om og motstand mot endring

Det er to hovedtyper av krefter i enhver organisasjon:

- Drivkrefter – de kreftene som forsøker å endre det nåværende
- Motkrefter – de kreftene som vil forsøke å opprettholde det nåværende

Det er styrkeforholdet mellom drivkrefter og motkrefter som avgjør om det skjer endringer.

For å forstå drivkrefter og motstand mot endringer er det nok å se på hvordan endringer påvirker enkeltmennesker, sosiale relasjoner og forholdet mellom mennesker i og utenfor organisasjonen. Som privatperson vet man at endringsinitiativ kan bli tatt imot entusiastisk, likegyldig eller bli møtt med kraftig motstand. Men i de fleste tilfeller vil nok endringsinitiativ bli møtt med motstand – og spesielt hvis nye endringer følger på tidligere endringer.

Tilsvarende gjelder også for endringsprosesser i virksomheter – de vil som oftest bli møtt med en eller annen form for motstand all den tid organisasjoner først og fremst består av enkeltindivider og grupper av mennesker. Det hevdes også at motstand mot endringer er en rasjonell reaksjon fra enkeltindivider og grupper dersom de konfronteres med endringer de ikke er forberedt på (Jacobsen og Thorsvik 2013, 391). I de tilfeller hvor endringer ikke møtes med motstand kan årsaken være at ledelsen har klart å skape en forståelse for hvorfor endringen må skje eller fått formidlet at endringen er et være eller ikke være for virksomheten. Tidsaspektet er her en viktig balansegang. Som tidligere nevnt kan for kort tid føre til apati og liten vilje til å endre, mens for lang tid kan føre til liten forståelse av at endringen er viktig for virksomheten.

Jacobsen (2012, 130-132) viser til at motstanden mot endring går gjennom fire faser:

1. Motstanden er liten. Dette er gjerne en form for reaksjon i de situasjoner hvor endringer kommer raskt og overraskende. De ansatte regner med at "dette er nok også noe som vil gå over".
2. Motstanden øker, enkelte kan begynne å stille kritiske merknader til poenget med endringen.
3. Motstanden tydeliggjøres ytterligere, f.eks. i form av sterk kritikk.
4. Motstanden bli så sterk at det kan være snakk om streik, undergraving og skjult sabotasje for å hindre endring, eller at motstanden foregår mer stilltiende, f.eks. ved å ikke iverksette påkrevde endringer eller med vilje trenere tiltak.

Jacobsen og Thorsvik (2013, 392-395) trekker frem en del årsaker til motstand mot endring:

1. Faglig uenig i selve endringen.
2. Den enkelte forsvarer noe som er kjent, dvs. at man går fra en sikker tilstand til en situasjon preget av usikkerhet.
3. Tap av identitet, der rutiner endres og enkelte arbeidsoppgaver blir mindre viktig – kan føre til at ansatte føler seg mindre viktige for organisasjonen.
4. Endring fører ofte til reorganisering av en stabil fordeling av makt og innflytelse, noe som kan føre til at ansatte blir sittende mindre sentralt i organisasjonen eller at adgangen til privilegier som er fordelaktige for en gruppe mennesker reduseres.
5. Endringen kan føre til at den enkelte blir pålagt krav om ny kunnskap og kompetanse.
6. Endringer kan føre til dobbeltarbeid i en periode – i tillegg til de oppgaver man ellers holder på med.

4 Metode

Mens innledningskapitlet bl.a. tok for seg hvilken problemstilling jeg ønsker å få svar på, tar dette kapitlet for seg hvilket forskningsdesign som er brukt for å besvare dem. Metode er den håndverksmessige siden av hvordan man går fram når man skal innhente informasjon/data om det man skal undersøke, eller bruken av de verktøy som kan benyttes for å innsamle data (Halvorsen 2000, 15). Og like viktig er hvordan man analyserer hva disse data forteller, slik at man får ny innsikt og at dette leder frem til ny kunnskap. Det er problemstillingen som er avgjørende for hvilken fremgangsmåte man bør velge. Allerede på et tidlig stadium må det tas stilling til hva og hvem som skal undersøkes, og hvordan undersøkelsen skal gjennomføres. (Johannessen, Kristoffersen og Tufte 2004, 71). Dette fordi fremgangsmåten man velger må egne seg for å belyse det spørsmålet man vil gi et svar på.

4.1 Forskningsdesign

Forskningsdesign omfatter ikke bare fremgangsmåtene som skal benyttes for å samle inn data – som om man f.eks. skal benytte seg av spørreskjema som datainnsamlingsmetode, men omfatter også en rekke andre valg man må gjøre (Halvorsen 2000, 61). Ifølge Halvorsen (2000, 61) finnes det et utall varianter av forskningsopplegg. Det kan f.eks. være at man ønsker å finne ut hvordan fenomener endrer seg eller samvarierer over tid, f.eks. om nivået på arbeidsledighetsstrygd øker den registrerte arbeidsløsheten (tidsseriestudier), eller at man ønsker å sammenligne fenomener hos to grupper, f.eks. helse blant arbeidsløse opp mot de som er i arbeid (tverrsnittstudier), eller at man er opptatt av prosesser – hvordan noe forløper over tid – f.eks. hvordan en organisasjon utvikler seg over tid (case-studier). Caseundersøkelser kan brukes i undersøkelser som er eksplorative, beskrivende, forklarende, forstående og vurderende (Johannessen, Kristoffersen og Tufte 2004, 82).

Den ene delen av oppgaven, der jeg har undersøkt medlemsutviklingen (medlemsanalyse) i Fiskarlaget, er en tidsserieundersøkelse. I oppgaves andre del har jeg brukt en casestudie, der jeg har sett på interessenters syn på om Fiskarlagets fungerer etter hensikten, interessenters syn og reaksjoner på Fiskarlagets arbeid og interessenters syn på den omorganiseringsprosessen som nå foregår i Fiskarlaget.

4.1.1 Kvantitativ og kvalitativ metode

Tilhengere av kvantitative metoder har hevdet at bare ved å bruke slike metoder kan samfunnsvitenskapelige fag bli vitenskapelige. Tilhengere av kvalitative metoder hevdet på den annen side at de kvantitative metodene har en tendens til å tilsløre virkeligheten av de sosiale fenomener man studerer. Den moderne tilnærming, som ikke holder fast ved kun et enkelt paradigme eller et sett av regler, er at kvantitative metoder blir brukt sammen med kvalitative metoder. Ved å bruke kvalitative metoder blir det ofte mulig å forstå meningen med tallene fra kvantitative metoder, og ved å bruke kvantitative metoder er det mulig å gi en presis og motbevisbart uttrykk for kvalitative ideer (<https://no.wikipedia.org>).

I denne oppgaven har jeg brukt kvantitativ metode sammen med kvalitativ metode, der den kvalitative undersøkelsen (forhåpentligvis) kan bidra til en bedre forståelse av kvantitative funn.

For å gjennomføre medlemsanalysen har jeg benyttet meg av *kvantitativ* metode – en forskningsmetode som befatter seg med tall og det som er målbart, og som så systematiseres og analyseres (<https://no.wikipedia.org>). Tall og statistikk er imidlertid ikke selvforklarende, derfor inngår fortolkning som et sentralt element også i kvantitativ forskning.

I oppgavens andre del har jeg benyttet meg av *kvalitativ* tilnærming – en metode som bygger på teorier om fortolkning og menneskelig erfaring (<https://no.wikipedia.org>). Ved et kvalitativt opplegg går man i dybden på et smalt felt. Kvalitativ metode er en metode for generering av kunnskap hvor man undersøker hvilken mening hendelser og erfaringer har for de som opplever/ har opplevde dem, og hvordan de kan fortolkes eller forstås også av andre. Heller enn å undersøke et stort antall forekomster ved bruk av statistiske metoder (som ved kvantitativ data) vil kvalitativ metode typisk bli brukt på noen få forekomster. Dette er en intensiv metode med få informanter og heller mere dypgående intervju eller samtale.

4.1.2 Utvalg og datainnsamling

Til oppgavens del om medlemsanalyse har jeg innhentet *sekundære kvantitative* data – annenhåndsopplysninger og som allerede forelå og var tilgjengelig. Medlemsanalysen baserer seg i all hovedsak på Fiskarlagets eget medlemsregister – som inneholder data om antall medlemmer (betalende og ikke-betalende), geografisk fordeling, og aldersfordelingen i medlemsmassen. En mangel ved medlemsdataene var at det ikke forelå tall på årlige innmeldinger og utmeldinger og

følgelig heller ikke alderen på disse. Det forelå heller ikke opplysninger om aldersfordelingen blant ikke-betalende medlemmer.

For alle organisasjoner er forholdet mellom antall (organiserte) medlemmer og den organiserbare del (yrkesaktive) av arbeidskraften viktig – altså organisasjonens oppslutning. For å analysere fiskernes oppslutning om Fiskarlaget har jeg sammenlignet medlemstallene med registrerte data over yrkesfiskere i Fiskeridirektoratets database (Fiskarmanntallet). Dette er opplysninger om antall fiskere i alle landets fylker – fordelt på fiskere med fiske som hovednæring (blad B) og de med fiske som biyrke (blad A).

Til oppgavens andre del har jeg i første rekke benyttet *sekundære kvalitative* data, som har vært ubearbeidet informasjon i tilknytning til den løpende aktiviteten som har foregått i Fiskarlaget omkring de prosessene jeg har hatt til hensikt å undersøke. Dette er for det meste informasjon fra innlegg i fiskeripressen og i aviser. Men også dokumenter fra styremøter, årsmøter samt årsmeldinger fra Fiskarlaget eller noen av regionlagene har gitt supplerende informasjon. Det samme gjelder forskningsrapporter.

De *primære kvalitative* data er innhentet fra personer med tilknytning til Fiskarlaget Nord i Tromsø. Informasjonsinnhenting ble gjennomført ved såkalte ustrukturerte intervju, altså intervju som bar mer preg av en samtale. Intervjuene var uformelle ved at jeg på forhånd ikke hadde utarbeidet direkte spørsmål, men jeg hadde på forhånd angitt et skriftlig tema (jf. vedlegg 9). Dermed kunne samtalen tilpasses situasjonen. Ustrukturerte intervju/ samtaler gir en uformell atmosfære som kan gjøre det lettere for informanten å snakke. På den annen side forutsetter denne metoden fortrolighet mellom intervjuer og informant i og med at intervjueren oppmuntrer informanten til å formulere i egne ord erfaringer og holdninger som er relevante for problemstillingen.

I utgangspunktet var det meningen å foreta 10-12 dybdeintervju med personer med tilknytning til Fiskarlaget Nord, ansatte og medlemmer i regionlagets distrikt (Finnmark og Troms). Men grunnet personlige årsaker (2,5 måned sykemeldt høsten 2016), som førte til tidspress, og at det i tillegg var vanskelig å finne informanter som ville la seg intervju, gjorde at jeg kun fikk intervjuet tre personer. To av disse informantene (A og B) er tidligere rådgivere og daglige ledere i Fiskarlaget, begge med mange års erfaring fra Fiskarlaget. Den tredje (C) er avdelingsleder ved et av regions-kontorene til havfiskeflåten organisasjon Fiskebåt. I og med at jeg selv tidligere har

vært ansatt i Fiskarlaget Nord, gikk det svært greit å få gjennomført samtalene med informantene, og av samme grunn har jeg hatt svært god tilgang på mye informasjon i forhold til denne oppgaven. I om lag halvparten av tiden jeg har jobbet med oppgaven har jeg disponert eget kontor ved Fiskarlag Nord, og i løpet av året 2016 hadde jeg utallige samtaler med Ivar Sagen, daglig leder i Fiskarlaget Nord. Lengden på samtalene var mellom én og én og halv time, og ble tatt opp elektronisk. Etter samtalene ble lydfilene sendt til profesjonell transkribering. Dette ble utført i februar 2017 av selskapet Totaltekst AS i Oslo. Det ble også foretatt tre uformelle telefonsamtaler om emnet med fiskere i Finnmark. Det virket nesten som om disse ikke hadde gjort seg opp noen mening om dette emnet. Det er jo selvfølgelig mulig at det ikke var de "riktige" personene jeg henvendte meg til. Disse samtalene ble ikke tatt opp, og heller ikke nedfelt skriftlig i ettertid.

Som følge av at jeg ikke fikk foretatt det antall personlige intervju og telefonintervju jeg hadde planlagt, har jeg i langt større grad enn planlagt benyttet meg av innlegg i fiskeripressen. Ved å være tilknyttet kontoret til Fiskarlaget Nord i Tromsø, har jeg hatt tilgang til fiskeriavisene – både som papirutgave og i elektronisk versjon.

4.1.3 Validitet og reliabilitet

Begrepet *validitet* kan gjengis med *gyldighet* eller relevans (Halvorsen 2000, 43-44). Validitetsproblem kan oppstå fordi man befinner seg på to plan, på teoriplanet når man formulerer problemstillingen og skal tolke resultatene av undersøkelsen, og på empiriplanet når man samler inn og behandler data. Hvor godt dette samsvaret er kalles definisjonsmessig validitet. Dersom f.eks. problemstillingen ikke bygger på empiriske data (kilder) om fortiden, står man i fare for å bygge hele undersøkelsen på antagelser og ikke beviselige fakta, og dermed er validiteten lav. Det er også viktig at de innsamlede data er relevante for den problemstillingen man jobber med – dersom det ikke er tilfelle blir validiteten lav. Det er vanskelig å måle at disse forholdene samsvarer empirisk, men man må bruke skjønn og man må være forberedt på både diskusjon og kritikk.

Med *reliabilitet* menes hvor *pålitelige* eller troverdige målingene er (Halvorsen 2000, 43-44). Hvis uavhengige målinger på samme tidspunkt gir tilnærmet identiske resultater er reliabiliteten høy. Men det er selvfølgelig ikke tilstrekkelig, dataene må også være valide for problemstillingen. Dette problemet kan jo oppstå dersom jeg benytter seg av data innsamlet av andre (sekundære data), kanskje for andre formål enn mitt. Krav til validitet og reliabilitet kan derfor oppfattes som et kvalitetskrav til den undersøkelsen man har foretatt. Reliabiliteten kan altså testes ved at to

personer foretar uavhengige målinger på samme tidspunkt, eventuelt at én person foretar målinger på to ulike tidspunkt. Ved høy reliabilitet bør resultatene være tilnærmet identiske. Når det gjelder oppgavens del om medlemsanalyse så mener jeg at disse tilfredsstillende kravene til både validitet og reliabilitet. Spesielt gjelder dette data fra Fiskeridirektoratets. Ifølge Fiskeridirektoratets nettside¹² er dette data som daglig oppdateres. Man kan selvfølgelig være noe kritisk til reliabiliteten til Fiskarlagets database over sin medlemsmasse. Å være medlem er jo som nevnt frivillig. Og det er jo ikke sikkert at databasen til enhver tid er oppdatert. Et annet forhold er jo at de færreste organisasjoner opplyser om færre medlemmer enn de egentlig har. Det er vel temmelig opplagt at det er større sannsynlighet for at et medlem som burde vært strøket faktisk ikke blir det, enn for at et medlem blir feilaktig strøket. Det vil derfor temmelig sikkert være slik at det til enhver tid er "medlemmer" i registeret som faktisk ikke er det.

Når det gjelder oppgaves andre del så byr bruk av kvalitative metoder på utfordringer når det gjelder både validitet og reliabilitet. Det er vanskelig å garantere for gyldigheten (validiteten), og man kan jo heller ikke måle dette empirisk, men bruke beste skjønn og argumenter for standpunktet. Problemet kan vel være større når det gjelder påliteligheten (reliabiliteten) både når det gjelder personlige intervju og avisinnlegg fra interessenter. Ved å samle inn data gjennom intervju er det menneskene man intervjuer som bestemmer hvilken informasjon man får. Det vil alltid være usikkerhet i forhold til om intervjuobjektene snakker sant, om de forsøker å fremstille "virkeligheten" slik de tror intervjueren ønsker det eller som de bevisst eller ubevisst skjuler informasjon. Nærhet til det man studerer er også et aspekt ved kvalitativ metode, og det gir både fordeler og ulemper. Fordelen er jo at man kommer tett på informantene og har mulighet til å etablere et tillitsforhold. Ulempen er selvsagt at det alltid er en viss fare for at nærheten blir for stor. Det er vanskeligere å gjøre eksplisitte refleksjoner rundt det nære som er tett på, enn det er å forholde seg kritisk og reflektert til noe som er på distanse.

Å bruke fiskeripressen som informasjonskilde behøver etter mitt syn ikke å være en svakhet ved oppgaveløsningen. Prosessdata som avisinnlegg er imidlertid ikke produsert med tanke på at forskere skal bruke dem (Halvorsen 2000, 73). Derfor er det viktig at en gransker slike data kritisk. Nettstedet eStudie.no, som er en e-læringsportal innen merkantile fag, har gjort seg opp noen tanker angående mulige feilkilder ved bruk av prosessdata som aviser og tidsskrifter. De skriver:

¹² <http://www.fiskeridir.no/Yrkesfiske/Statistikk-yrkesfiske/Fiskere-fartoey-og-tillatelser/Om-statistikken-Fiskermanntallet>

- Media er svært selektive i sine valg og for å nå frem til journalistene må informatøren derfor i stor grad tilrettelegge informasjonen slik at den passer med f.eks. avisens eller tidsskriftet forventning. Noe som betyr at informasjonen må punktbelyses og forenkles. Informasjonen avisen får presentert av informatøren kan allerede her være tatt ut av sin sammenheng. Dessuten er det ikke sikkert at avisens informatører bygger sin uttalelser på riktig grunnlag.
- Det er ikke sikkert journalisten tolker informasjonen fra informatøren riktig. Det er ikke akkurat noen nyhet at folk påstår at de har blitt feilsitert. I det øyeblikket journalisten setter seg ned for å skrive artikkelen, vil den bli tolket og skrevet i lys av journalistens og avisens verdisyn, normer, holdninger, preferanser, politiske ståsted o.l. Journalistene bestemmer hva som skal skrives og hvordan det skal skrives (vinklingen), dette er i seg selv to farlige feilkilder.
- Etter at journalisten har skrevet artikkelen ferdig, er det ikke sikkert at det er plass i avisen til å trykke hele artikkelen. Løsningen blir da som regel at redaktøren går inn og redigerer artikkelen ytterligere slik at den passer til den tilmålte plassen avisen kan avse. I hele prosessen blir informasjonen tolket og forenklet, med de farer for feil dette innebærer.
- For at en avis skal overleve må informasjonen de formidler interessere publikum, ellers selger ikke avisen. Informasjonen må derfor tilpasses publikums mentale forventningbilde, dvs. deres forventninger, behov, interesser, holdninger, verdier, normer og preferanser.
- Dessuten er det ikke sikkert at man som forsker oppfatter og tolker det journalisten riktig, noe som i seg selv er en alvorlig feilkilde som det er vanskelig å avdekke.

☞ Av dette ser en at det kun er det siste punktet man som "forsker" kan ha en viss kontroll med. Jeg håper derfor at jeg med min bakgrunn fra fiskerinæringen – både på sjø og land – har oppfattet og tolket det journalistene har skrevet på en riktig måte.

☞ Jeg vil også legge til at fiskeriaviser som f.eks. Fiskeribladet og Kyst og Fjord er aviser som henvender seg til en spesiell målgruppe, og dernest at de som jobber i fiskeriavisene er personer med god kjennskap til norsk fiskerinæring og at de av den grunn burde være i stand til å vurdere om deres informatører bygger sin uttalelser på riktig grunnlag eller ikke.

Som et siste ankepunkt vil jeg også ta opp det forhold at jeg har benyttet en eksplorerende undersøkelse, der jeg primært ønsket å få en bred innsikt og helhetsforståelse, noe som innebærer at mange av veivalgene gjøres underveis i prosjektet etter hvert som ny innsikt vinnes. Sett fra et naturvitenskapelig ståsted kan dette oppfattes som et valg som truer undersøkelsens reliabilitet, og kanskje også truer validiteten (FEK 2010). Sett fra et annet vitenskapsfilosofisk ståsted er det imidlertid denne fleksibiliteten som er ett av de fremste fortrinnene ved ulike kvalitative tilnærminger (ibid.). Fra sistnevnte ståsted kan det tvert imot utgjøre en trussel mot kvaliteten på en kvalitativ undersøkelse dersom alle valg er tatt på forhånd (ibid.).

4.1.4 Analyse og tolking av data

Analyse av data går ut på at man kategoriserer innsamlet informasjon med sikte på å beskrive hva man har funnet, og å bruke det innsamlede materiale (empiri) til å diskutere hvordan problemstillingen kan besvares. I fokus for analysen står sammenhengen mellom problemstilling og empiri. Dette er et arbeid der man forsøker å forstå hva empirien betyr for de spørsmålene man har stilt. Viktige spørsmål knyttet til vurdering av det innsamlede materialet er:

- Hvor representativt er utvalget man har samlet inn informasjon om? Hvor godt grunnlagt er det utvalget man har gjort?
- Gyldighet (validitet): I hvilken grad er det innsamlede materialet egnet for å svare på problemstillingen? Er det andre metoder for datainnsamling som kunne gitt et bedre eller annet datamateriale?
- Pålitelighet (reliabilitet): Hvor nøyaktig har registreringen av datamaterialet vært? Har man gjennomført en kvantitativ undersøkelse, så kan man ha telt feil. Har man gjort en kvalitativ undersøkelse, så kan det være kilder man har oversett, eller det kan være at informantene ikke har fortalt sannheten.

Når man har foretatt de nødvendige analyser av det innsamlede materialet gjenstår tolking av resultater/konklusjoner. I tolkningsarbeidet kan det være en fordel å kunne støtte seg til et teoretisk perspektiv, en bestemt måte å forstå dataene på. En analyse innebærer alltid at man fortolker det empiriske materialet. Her er det viktig å være selvkritisk og spørre seg selv om dataene kan forklares på en annen enn det man har gjort (Halvorsen 2000, 135).

Hvor langt man skal gå i en dataanalyse er avhengig av formålet med undersøkelsen. I sin enkleste form går analysen ut på å gi en tallmessig beskrivelse av hva man ønsker svar på. Det er tilfelle med oppgavens del med kvantitative data. Her forelå materialet i form av tabeller. Dette er data som relativt enkelt kan viderebehandles, f.eks. i et regneark både som tallmateriale og i grafisk form. Dette gjør det enklere å tolke materialet, f.eks. å forklare om det er samvariasjon mellom endringer i Fiskarlagets medlemsmasse og endringer i antall yrkesfiskere. Men tolkingen går som nevnt også ut på å finne fram til alternative forklaringsmuligheter (Halvorsen 2000, 135). Dette fordi de resultatene jeg kommer fram til, alltid kan tolkes på flere måter. Min konklusjon er derfor beheftet med en viss usikkerhet.

I andre tilfeller er siktemålet å komme fram til troverdige forklaringer på hva man ønsker svar på, og å øke forståelsen av det man har kommet fram til. Dette vil være tilfelle med oppgavens del med kvalitative data. Analyse av kvalitative data er en både tidskrevende og omstendelig prosess. Det henger sammen med at kvalitative data foreligger i form av ustrukturert informasjon, f.eks. tekst i dokumenter eller intervjuer tatt opp på lydopptaker. Selv om tekst i dokumenter og intervjudata har ulik opprinnelse, behøver ikke analysen av dem være så ulik. I begge tilfeller vil man være opptatt av å få fram meningsinnholdet i dem (Johannessen, Kristoffersen og Tufte 2004, 183-184). Analyse av meningsinnhold er vanlig innenfor fenomenologiske (menneskelig erfaring) design. I slike analyser konsentrerer man seg om innholdet i datamaterialet, f.eks. i et dokument eller i hva en informant forteller i et intervju (Johannessen, Kristoffersen og Tufte 2004, 189). Analyse av meningsinnhold er mye likt det som foregår i en kvantitativ analyse der det finnes en versjon som kalles innholdsanalyse (ibid.)

4.2 Forskningsetikk

Et grunnleggende spørsmål er: Hva skal tillegges størst vekt, forskerens rett til ny kunnskapsinnhenting og samfunnets legitime behov for ny kunnskap (for å løse påtrengende sosiale problemer), eller individers selvbestemmelsesrett og rett til privatliv? (Halvorsen 2000, 164).

Forskning er av stor betydning – for enkeltmennesker, for samfunnet, og for global utvikling – og er også en maktfaktor på alle disse nivåene. Av begge grunner er det vesentlig at forskning foregår på måter som er etisk forsvarlige. Forskningsetikk dreier seg om hvordan man skal eller bør opptre. Et grunnleggende prinsipp er respekt for enkeltindividet. Enkeltindividet skal være viktigere enn kunnskap, selv om kunnskapen kan komme til nytte. Det kan oppstå etiske konflikter

både i løpet av forskningsprosessen og i anvendelsen av forskningsresultatene. Etter å ha formulert problemstillingen må man derfor tenke igjennom om det er etiske problemer med forskningsopplegget. De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK 2014a) viser til fire prinsipper med forskningen:

1. *Respekt*. Personer som deltar i forskning, som informanter eller på annen måte, skal behandles med respekt. Det betyr at informanten har rett til å kontrollere hvilken informasjon som gjøres tilgjengelig for andre.
2. *Gode konsekvenser*. Som forsker skal man etterstrebe at ens aktivitet har gode konsekvenser, og at mulige uheldige konsekvenser er akseptable.
3. *Rettferdighet*. Et hvert forskningsprosjekt skal være rettferdig utformet og utført.
4. *Integritet*. Forskeren plikter å følge anerkjente normer og å opptre ansvarlig, åpent og ærlig overfor kolleger og offentlighet.

Samler man inn og behandler personopplysninger må man vurdere om disse er meldepliktige, eventuelt konsesjonspliktige.

Data til oppgavens medlemsanalyse er kvantitative sekundærdata. Dette er data som allerede finnes i databaser, og er offentlige. Ingen av disse data omhandler personopplysninger, heller ikke interne bedriftsopplysninger.

Når det gjelder data til oppgavens andre del så inneholder den opplysninger om Fiskarlagets organisatoriske oppbygging og opplysninger publisert i fiskeripresse og aviser. Dette er offentlig kjente opplysninger som ikke byr på noe problem i denne sammenheng. Når det derimot gjelder opplysninger gitt av privatpersoner, skal man alltid respektere de legitime grunner de måtte ha dersom de ikke ønsker å få offentliggjort opplysninger om seg selv eller hva de har uttalt (FEK 2014b).

Påstander og konklusjoner som fremkommer i samtaler med informanter skal i utgangspunktet kunne dokumenteres og ha belegg i kilder, referanser eller tallmateriale – som andre kan gå tilbake til og kontrollere. Men denne normen kan imidlertid komme i strid med normen om å verne sine informanter og kilder (Halvorsen 2000, 171). Det kan jo f.eks. tenkes at man må love sine informanter at man ikke oppgir kilden for å det hele tatt å få informasjon. I slike tilfeller vil det jo være direkte uetisk å oppgi kilden. Når det gjelder mine informanter så har jeg fått opplyst at de ikke har noe å skjule, og at jeg derfor kan publisere alt de har sagt, inklusiv navnene deres.

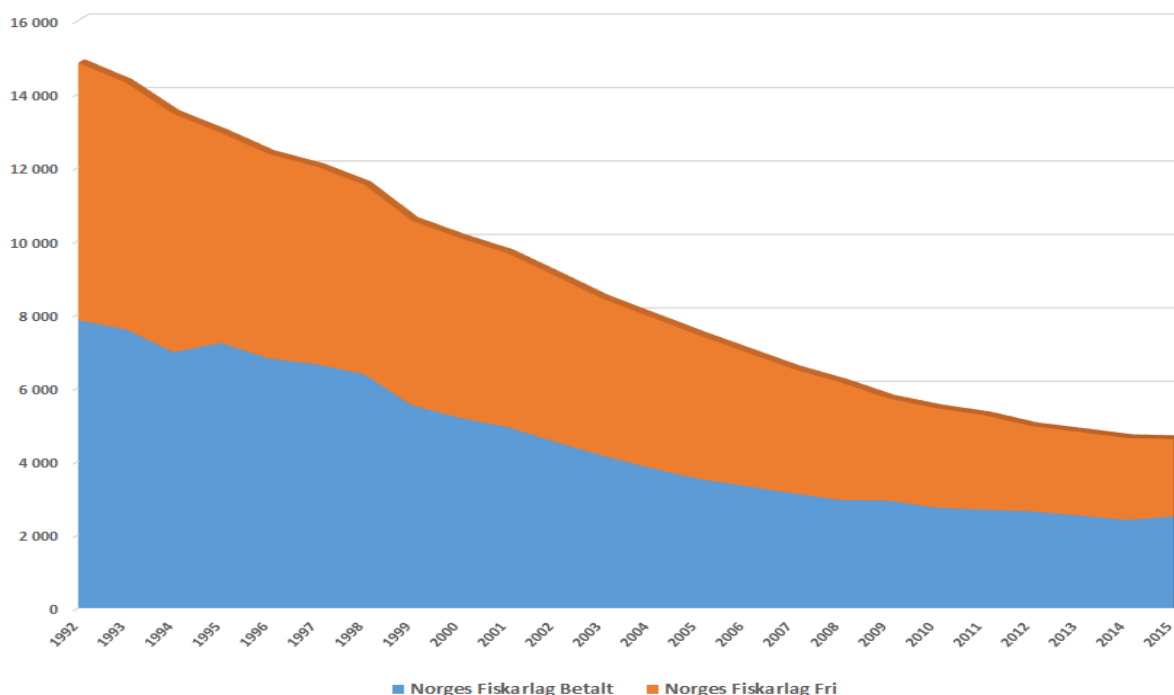
5 Analyse: Medlemsutviklingen

I teorikapitlet var vi inne på interessentanalyse og i en medlemsorganisasjon er selvfølgelig medlemmene en viktig interessent. En organisatorisk endringsprosess kan være et resultat av sviktende medlemsopplutning. I dette kapitlet skal vi se på Fiskarlagets medlemsmasse, medlemsmassens utvikling, fordelingen av betalende og frimedlemmer, aldersfordeling og geografisk fordeling av medlemmene. Videre ser vi på utviklingen i Fiskarmanntallet (registrerte yrkesfiskere på blad A og B), og organisasjonsgraden i Fiskarlaget. Datamateriale til analysene finnes i vedlegg 3-7.

5.1 Medlemsutviklingen i Fiskarlaget

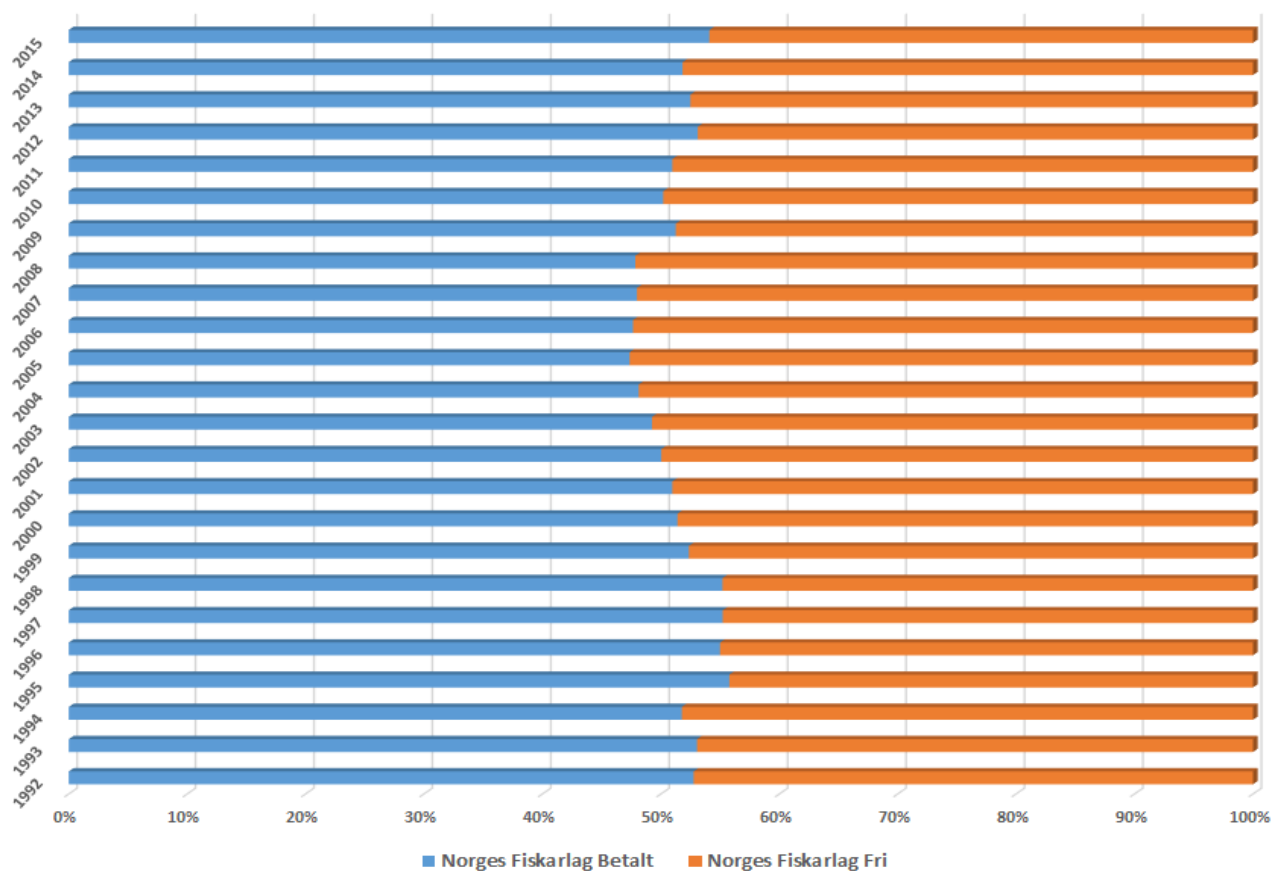
Fiskarlaget er den klart største fiskeriorganisasjonen i Norge, men også Fiskarlaget har opplevd tap av medlemmer. I perioden 1992-2015 har antall medlemmer sunket fra 14.850 til 4.602 – en reduksjon på 69 %. Antall betalende medlemmer er blitt redusert fra 7.837 til 2.490 mens antall frimedlemmer er redusert fra 7.013 til 2.112. Dette utgjør henholdsvis 68 og 70 % (jf. pkt. 5.1).

Figuren under viser medlemsutviklingen (absolutte tall) i perioden 1992-2015.

Figur 8 Antall medlemmer i Fiskarlaget, betalende og frimedlemmer, 1992-2015.

Den prosentvise fordelingen av betalende og frimedlemmer er vist i figuren under.

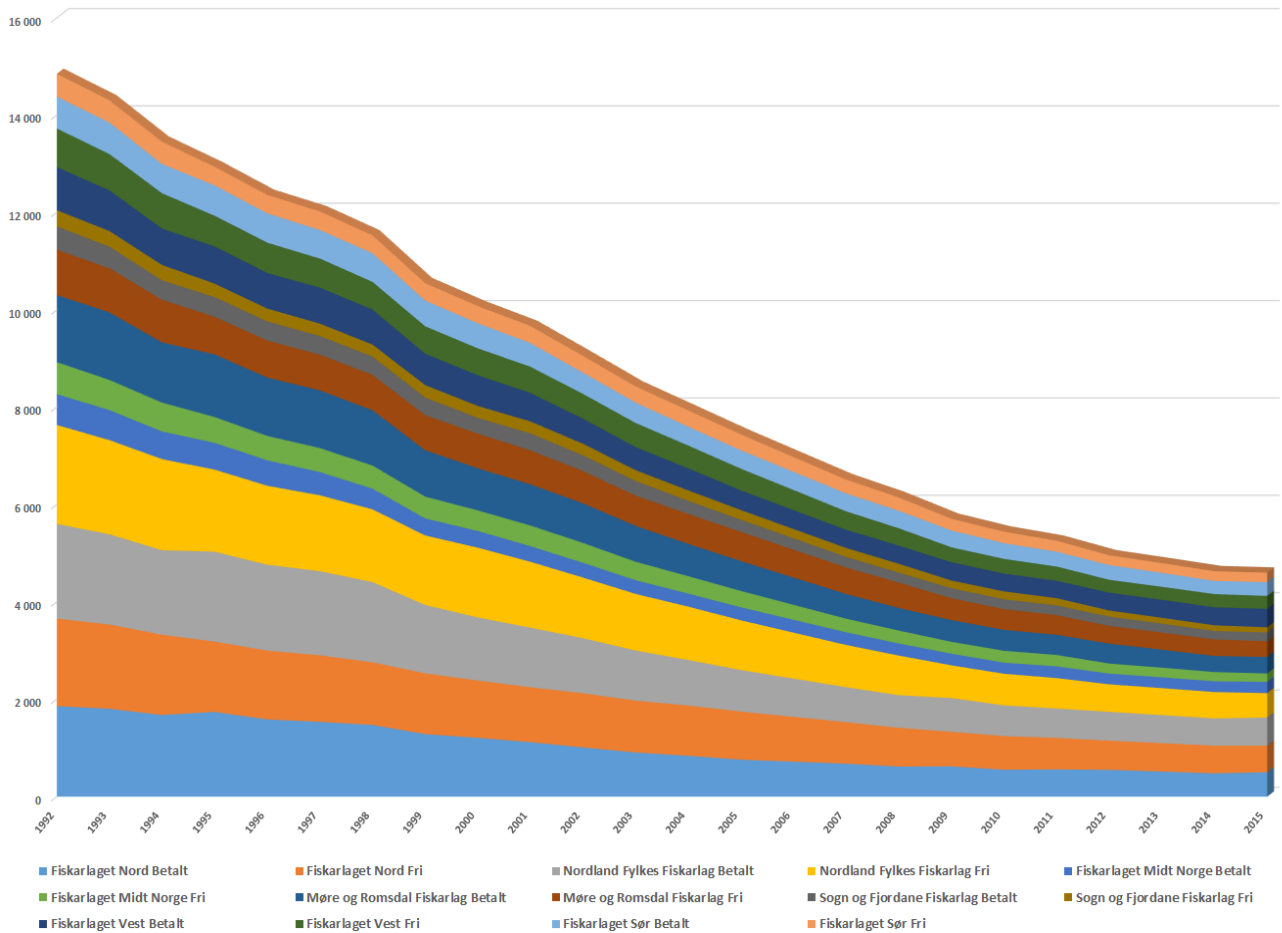
Figur 9 Prosentvis fordeling av antall medlemmer i Fiskarlaget, betalende og frimedlemmer, 1992-2015.

I gjennomsnitt ble antall medlemmer (betalende og fri) redusert med i underkant av 5 % årlig. Men fra 2014-15 økte imidlertid den betalende andelen med 3,7 %. Det har kun skjedd en gang tidligere, nemlig fra 1994-95 med en økning på 3,6 %. Andelen frimedlemmer har kun blitt redusert i perioden. Størst frafall av betalende medlemmer skjedde fra 1998-99 med 13,2 %. Størst frafall av frimedlemmer skjedde fra 2008-09, også her med 13,2 %. I 1992 utgjorde den betalende delen av medlemmene 53 %, mens den i 2015 utgjorde 54 %. Den gjennomsnittlige andelen betalende medlemmer er på 51 %, og var på sitt laveste i 2005 med 47 %, og på sitt høyeste i 1995 med 56 %.

5.2 Medlemsutviklingen i regionlagene

Ser vi på medlemsmassen, betalende og frimedlemmer, i den samme perioden fordelt på Fiskarlagets syv regionlag¹³ er dette gjengitt i figuren under.

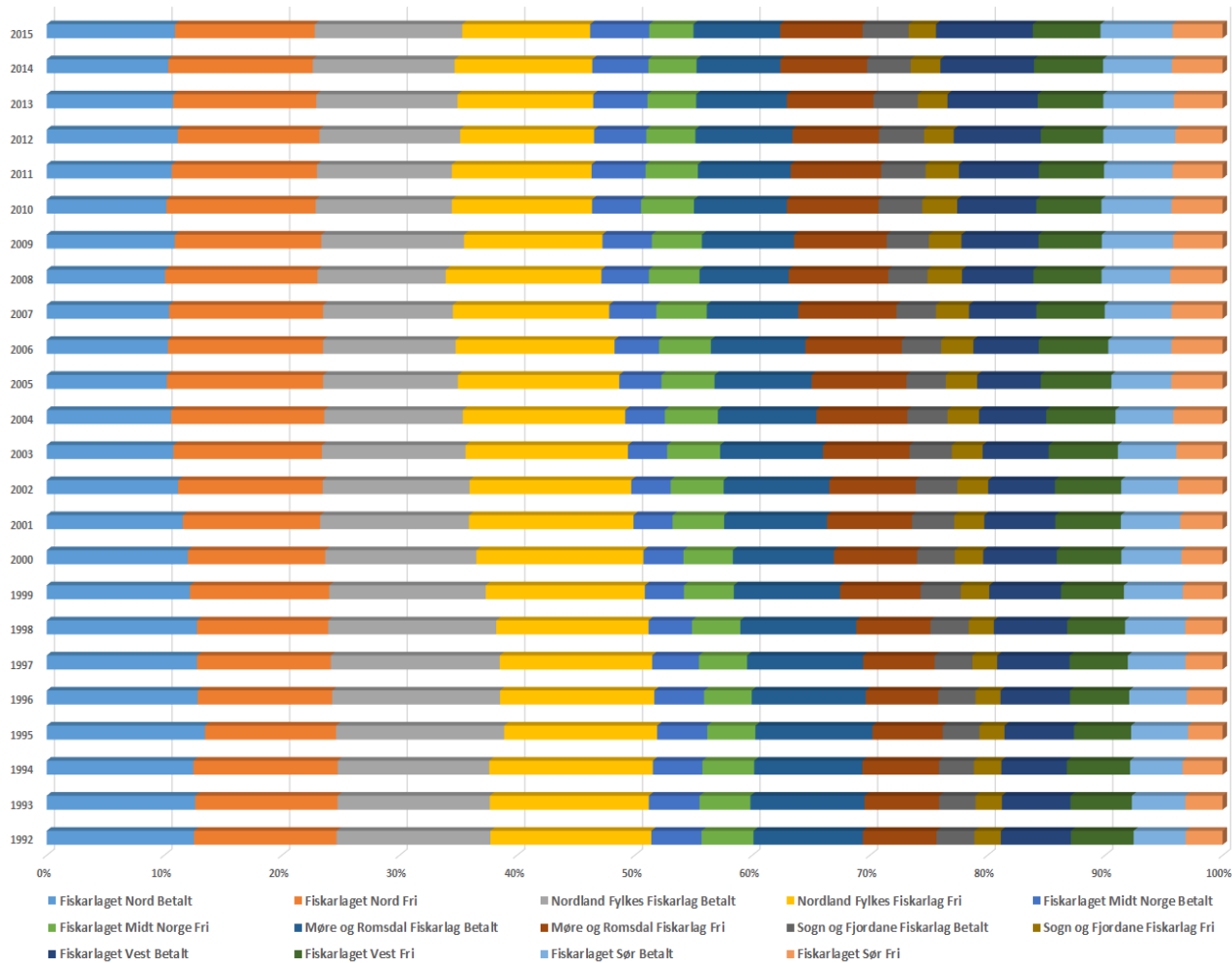
¹³ Ordningen med regionlag ikke har eksistert i hele perioden 1992-2015. De var til å begynne med fylkeslag, som etter hvert ble slått sammen til syv regionlag. For å kunne sammenligne regionlag, slik de fremstår i dag, har jeg slått sammen fylkeslag til regionlag for hele perioden.

Figur 10 Fiskarlagets medlemsmasse, betalende og frimedlemmer, fordelt på regionlagene, 1992-2015.

De tre største regionlagene i Fiskarlaget er Nordland Fylkes Fiskarlag, som har vært og er det største regionlaget, etterfulgt av Fiskarlaget Nord og Møre og Romsdal Fiskarlag. Av et samlet medlemstall i Fiskarlaget i 1992 på 14.850, herav 7.837 betalende og 7.013 frimedlemmer, utgjorde disse tre regionlagene 5.183 betalende og 4.763 frimedlemmer. Dette utgjør 66 og 68 % av betalende og frimedlemmer i Fiskarlaget, eller 67 % av Fiskarlagets totale medlemsmasse i 1992. I 2015 var Fiskarlagets totale medlemsmasse redusert til 4.602, herav 2.490 betalende og 2.112 fri-medlemmer. De tre største regionlagene hadde da 2.789 medlemmer, herav 1.418 betalende og 1.371 frimedlemmer. Dette utgjør 57 og 65 % av betalende og frimedlemmer i Fiskarlaget, eller 61 % av Fiskarlagets totale medlemsmasse i 2015.

Den prosentvise fordelingen av Fiskarlagets medlemsmasse, betalende og frimedlemmer, i regionlagene for perioden 1992-2015 er vist i figuren under.

Figur 11 Prosentvis fordeling av betalende og frimedlemmer i Fiskarlagets regionlag, 1992-2015.

Med betalende og frimedlemmer har Nordland Fylkes Fiskarlag og Fiskarlaget Nord til sammen utgjort mellom 45 og vel 50 % av Fiskarlagets medlemsmasse i perioden. I Nordland Fylkes Fiskarlag og Fiskarlaget Nord utgjorde betalende medlemmer i gjennomsnitt henholdsvis 49 og 48 %. Betalende medlemmer utgjorde henholdsvis 54 og 48 % i 2015. I hele perioden var betalende medlemmer på sitt laveste med henholdsvis 45 % (2006-2008) og 43 % (2005). Andelen frimedlemmer var på sitt høyeste med henholdsvis 54 % (2015) og 55 % (1995).

5.4 Frimedlemmene i Fiskarlaget

Blant frimedlemmene opererer Fiskarlaget med kategoriene militæret, utdanning, uførhet og alder. I tabellen under ser vi den prosentvise fordelingen av de ulike kategoriene frimedlemmer i Fiskarlaget samlet og i regionlagene for perioden 1995-2015, med 5 års intervaller. Gjennomsnittsverdier nederst.

Tabell 3 Prosentvis fordeling av de ulike kategoriene frimedlemmer (militæret, utdanning, uførhet og alder) i Fiskarlaget samlet og i regionlagene, 1995-2015 (5 års intervall). Gjennomsnittsverdiene nederst.

	Norges Fiskarlag				Fiskarlaget Nord				Nordland Fylkes Fiskarlag				Fiskarlaget Midt Norge			
	Mili- tæret	Utdan- ning	Ufør	Alder	Mili- tæret	Utdan- ning	Ufør	Alder	Mili- tæret	Utdan- ning	Ufør	Alder	Mili- tæret	Utdan- ning	Ufør	Alder
1995	0,3%	1,3%	25%	74%	0,1%	1,6%	30%	68%	0,3%	0,6%	22%	77%	0,6%	0,9%	23%	76%
2000	0,1%	3,5%	22%	74%	0,0%	2,4%	28%	69%	0,2%	4,7%	19%	76%	0,2%	2,8%	18%	79%
2005	0,1%	2,4%	22%	76%	0,0%	1,9%	27%	71%	0,1%	1,9%	19%	79%	0,3%	3,0%	15%	82%
2011	0,0%	2,6%	28%	70%	0,0%	0,9%	32%	67%	0,0%	1,6%	23%	76%	0,0%	10,3%	20%	70%
2015	0,0%	2,5%	12%	86%	0,0%	0,7%	12%	88%	0,0%	1,0%	10%	89%	0,0%	4,0%	12%	84%
Gj.sn.	0,1%	2,4%	22%	76%	0,0%	1,5%	26%	73%	0,1%	1,9%	19%	79%	0,2%	4,2%	18%	78%

	Møre og Romsdal Fiskarlag				Sogn og Fjordane Fiskarlag				Fiskarlaget Vest				Fiskarlaget Sør			
	Mili- tæret	Utdan- ning	Ufør	Alder	Mili- tæret	Utdan- ning	Ufør	Alder	Mili- tæret	Utdan- ning	Ufør	Alder	Mili- tæret	Utdan- ning	Ufør	Alder
1995	0,6%	3,8%	24%	71%	0,0%	0,7%	20%	79%	0,0%	0,3%	22%	78%	0,8%	0,8%	29%	70%
2000	0,0%	3,2%	21%	76%	0,4%	6,1%	15%	78%	0,2%	4,3%	19%	76%	0,0%	0,3%	30%	70%
2005	0,0%	2,8%	20%	78%	0,5%	5,5%	19%	75%	0,0%	2,5%	17%	81%	0,0%	2,2%	36%	62%
2011	0,0%	2,2%	26%	72%	0,0%	6,0%	27%	67%	0,0%	1,4%	26%	73%	0,0%	1,8%	42%	56%
2015	0,0%	0,9%	11%	89%	0,0%	4,7%	11%	84%	0,0%	10,6%	8%	82%	0,0%	0,0%	23%	77%
Gj.sn.	0,1%	2,6%	20%	77%	0,2%	4,6%	18%	77%	0,0%	3,8%	18%	78%	0,2%	1,0%	32%	67%

Av tabellen ser vi at for Fiskarlaget totalt sett hadde 86 % av frimedlemmene frikontingent på grunn av alder i 2015. I regionlagene ligger denne verdien på mellom 77 og 89 %. Høyest verdi finner vi i Nordland Fylkes Fiskarlag med 89 %, og lavest i Fiskarlaget Sør med 77 %.

Andelen frimedlemmer pga. alder har økt for alle regionlagene i perioden 1995-2015, med et periodegjennomsnitt for hele Fiskarlaget på 76 %. Det motsatte ser vi for andelen uførhet – som har gått ned i alle regionlagene i perioden, med et periodegjennomsnitt for hele Fiskarlaget på 22 %. Videre kan det se ut til at utdanning var mest aktuelt blant medlemmene Fiskarlaget Midt Norge, Sogn og Fjordane Fiskarlag og Fiskarlaget Vest.

5.5 Aldersfordelingen blant Fiskarlagets medlemmer

Tabellen under viser aldersfordelingen blant Fiskarlagets medlemmer (betalende og frimedlemmer) totalt og i regionlagene for perioden 1995-2015¹⁴, med 5 års intervaller. Kolonnene merket gult viser aldersfordelingen hvis vi utelater aldersgruppen 70+¹⁵.

¹⁴ Manglet aldersdata for 2010. Har i stedet brukt tallene for 2011.

¹⁵ Det er i denne aldersgruppen man finner medlemmene med fritak for medlemskontingent, etter minst 10 års sammenhengende medlemskap. Man kan vel også anta at denne aldersgruppen ikke hører til blant de mest aktive fiskerne på sjøen.

Tabell 4 Prosentvis aldersfordeling av Fiskarlagets medlemmer (betalende og frimedlemmer) totalt og i regionlagene, 1995-2015 (5 års intervall). Gule kolonner viser aldersfordelingen hvis vi utelater gruppen 70+. Gjennomsnittsverdiene nederst i kursiv.

Medlemsregion		Aldersgrupper												
		< 20		20-29		30-39		40-49		50-59		60-69		70+
1995	Norges Fiskarlag (totalt)	0,5 %	0,7 %	7,2 %	10,3 %	11,1 %	15,9 %	14,5 %	20,8 %	17,1 %	24,6 %	19,2 %	27,6 %	30,5 %
	Fiskarlaget Nord	0,7 %	1,0 %	6,7 %	9,4 %	9,0 %	12,6 %	16,0 %	22,5 %	18,2 %	25,5 %	20,7 %	29,0 %	28,7 %
	Nordland Fylkes Fiskarlag	0,7 %	1,0 %	6,4 %	9,8 %	9,8 %	15,0 %	12,9 %	19,8 %	17,2 %	26,4 %	18,3 %	28,0 %	34,7 %
	Fiskarlaget Midt Norge	0,0 %	0,0 %	6,9 %	10,6 %	8,9 %	13,6 %	11,6 %	17,7 %	15,6 %	23,9 %	22,4 %	34,2 %	34,6 %
	Møre og Romsdal Fiskarlag	0,5 %	0,7 %	10,8 %	14,4 %	15,0 %	20,1 %	14,1 %	18,8 %	15,7 %	21,0 %	18,7 %	25,0 %	25,0 %
	Sogn og Fjordane Fiskarlag	0,0 %	0,0 %	5,9 %	8,4 %	15,0 %	21,4 %	15,4 %	22,0 %	15,1 %	21,6 %	18,6 %	26,6 %	30,0 %
	Fiskarlaget Vest	0,2 %	0,3 %	5,0 %	7,5 %	9,3 %	13,8 %	15,4 %	22,9 %	19,2 %	28,5 %	18,2 %	27,0 %	32,8 %
	Fiskarlaget Sør	0,8 %	0,3 %	8,3 %	9,5 %	16,0 %	9,2 %	16,6 %	17,8 %	15,8 %	32,7 %	17,0 %	30,5 %	25,5 %
2000	Norges Fiskarlag (totalt)	1,2 %	1,9 %	5,4 %	8,5 %	9,7 %	15,3 %	12,8 %	20,0 %	17,8 %	27,9 %	16,8 %	26,4 %	36,4 %
	Fiskarlaget Nord	0,8 %	1,2 %	4,3 %	6,5 %	8,8 %	13,5 %	11,6 %	17,8 %	19,9 %	30,4 %	20,1 %	30,6 %	34,5 %
	Nordland Fylkes Fiskarlag	1,5 %	2,5 %	5,6 %	9,4 %	8,8 %	14,8 %	11,1 %	18,6 %	16,9 %	28,2 %	15,9 %	26,5 %	40,2 %
	Fiskarlaget Midt Norge	1,3 %	2,3 %	3,9 %	7,0 %	7,7 %	13,8 %	9,5 %	17,1 %	16,7 %	30,0 %	16,4 %	29,6 %	44,4 %
	Møre og Romsdal Fiskarlag	0,6 %	1,0 %	7,1 %	10,8 %	11,7 %	17,8 %	14,2 %	21,7 %	16,7 %	25,5 %	15,2 %	23,2 %	34,5 %
	Sogn og Fjordane Fiskarlag	2,8 %	4,2 %	6,7 %	10,1 %	12,1 %	18,3 %	17,8 %	26,7 %	15,1 %	22,8 %	12,0 %	18,0 %	33,5 %
	Fiskarlaget Vest	1,5 %	0,3 %	4,9 %	7,5 %	8,7 %	13,8 %	13,4 %	22,9 %	17,7 %	28,5 %	18,3 %	27,0 %	35,5 %
	Fiskarlaget Sør	0,8 %	1,1 %	5,5 %	7,8 %	13,1 %	18,4 %	16,9 %	23,8 %	19,4 %	27,3 %	15,3 %	21,5 %	28,9 %
2005	Norges Fiskarlag (totalt)	0,5 %	0,9 %	3,5 %	5,9 %	8,6 %	14,4 %	11,6 %	19,4 %	16,3 %	27,2 %	19,3 %	32,2 %	40,1 %
	Fiskarlaget Nord	0,3 %	0,6 %	1,8 %	3,1 %	7,9 %	13,4 %	9,5 %	15,9 %	17,7 %	29,8 %	22,2 %	37,3 %	40,5 %
	Nordland Fylkes Fiskarlag	0,5 %	0,8 %	2,8 %	5,0 %	7,0 %	12,3 %	10,1 %	17,7 %	15,7 %	27,6 %	20,8 %	36,6 %	43,1 %
	Fiskarlaget Midt Norge	1,3 %	2,5 %	3,3 %	6,2 %	8,3 %	15,5 %	9,6 %	18,0 %	13,4 %	25,2 %	17,4 %	32,6 %	46,6 %
	Møre og Romsdal Fiskarlag	0,2 %	0,4 %	4,4 %	7,1 %	11,0 %	17,9 %	13,8 %	22,6 %	15,2 %	24,8 %	16,7 %	27,2 %	38,6 %
	Sogn og Fjordane Fiskarlag	1,1 %	1,7 %	8,0 %	12,1 %	10,3 %	15,4 %	15,0 %	22,5 %	16,5 %	24,8 %	15,6 %	23,5 %	33,5 %
	Fiskarlaget Vest	0,7 %	1,2 %	3,8 %	6,6 %	8,5 %	14,9 %	10,4 %	18,2 %	16,0 %	28,1 %	17,7 %	31,0 %	43,0 %
	Fiskarlaget Sør	0,4 %	0,6 %	5,4 %	7,6 %	9,8 %	13,8 %	18,2 %	25,6 %	18,9 %	26,6 %	18,3 %	25,8 %	29,0 %
2011	Norges Fiskarlag (totalt)	1,0 %	1,7 %	4,4 %	7,5 %	6,7 %	11,4 %	13,1 %	22,2 %	13,5 %	22,8 %	20,3 %	34,4 %	41,0 %
	Fiskarlaget Nord	0,5 %	0,9 %	3,0 %	5,4 %	4,8 %	8,7 %	12,2 %	22,1 %	13,2 %	23,9 %	21,5 %	38,9 %	44,8 %
	Nordland Fylkes Fiskarlag	0,4 %	0,7 %	3,4 %	6,1 %	5,7 %	10,2 %	10,5 %	18,7 %	14,4 %	25,7 %	21,6 %	38,5 %	43,9 %
	Fiskarlaget Midt Norge	4,5 %	7,3 %	4,5 %	7,3 %	6,0 %	9,8 %	13,3 %	21,7 %	13,5 %	22,0 %	19,6 %	31,8 %	38,5 %
	Møre og Romsdal Fiskarlag	0,5 %	0,8 %	4,4 %	7,5 %	6,4 %	11,0 %	14,1 %	24,0 %	15,0 %	25,7 %	18,2 %	31,1 %	41,5 %
	Sogn og Fjordane Fiskarlag	2,3 %	3,4 %	8,4 %	12,4 %	9,0 %	13,2 %	15,4 %	22,6 %	18,3 %	26,9 %	14,5 %	21,4 %	32,2 %
	Fiskarlaget Vest	0,6 %	1,0 %	6,0 %	9,8 %	9,4 %	15,3 %	13,1 %	21,3 %	15,1 %	24,5 %	17,4 %	28,3 %	38,4 %
	Fiskarlaget Sør	0,9 %	1,3 %	4,4 %	6,1 %	8,5 %	12,0 %	15,5 %	21,9 %	19,7 %	27,7 %	22,0 %	30,9 %	29,0 %
2015	Norges Fiskarlag (totalt)	1,2 %	2,2 %	5,3 %	9,3 %	6,6 %	11,5 %	11,7 %	20,4 %	14,9 %	25,9 %	17,7 %	30,8 %	42,6 %
	Fiskarlaget Nord	0,1 %	0,2 %	3,5 %	6,9 %	5,1 %	9,8 %	11,4 %	22,1 %	12,8 %	24,9 %	18,6 %	36,2 %	48,5 %
	Nordland Fylkes Fiskarlag	0,5 %	0,8 %	4,0 %	7,3 %	6,2 %	11,3 %	10,9 %	19,9 %	13,5 %	24,7 %	19,7 %	36,0 %	45,1 %
	Fiskarlaget Midt Norge	3,7 %	6,3 %	6,4 %	10,9 %	4,7 %	7,9 %	13,3 %	22,6 %	14,3 %	24,3 %	16,5 %	28,0 %	41,0 %
	Møre og Romsdal Fiskarlag	0,6 %	1,1 %	4,2 %	7,8 %	5,7 %	10,6 %	12,5 %	23,2 %	15,8 %	29,4 %	14,9 %	27,7 %	46,2 %
	Sogn og Fjordane Fiskarlag	1,1 %	1,6 %	11,6 %	17,5 %	9,2 %	13,8 %	10,9 %	16,4 %	19,4 %	29,1 %	14,4 %	21,7 %	33,5 %
	Fiskarlaget Vest	4,4 %	6,8 %	7,6 %	11,9 %	11,0 %	17,2 %	12,1 %	18,9 %	13,1 %	20,4 %	15,9 %	24,8 %	35,9 %
	Fiskarlaget Sør	0,2 %	0,3 %	6,2 %	9,5 %	6,0 %	9,2 %	11,6 %	17,8 %	21,4 %	32,7 %	20,0 %	30,5 %	34,5 %
<i>Gj.snitt 1995-2015</i>	<i>Norges Fiskarlag (totalt)</i>	<i>0,9 %</i>	<i>1,5 %</i>	<i>5,2 %</i>	<i>8,3 %</i>	<i>8,5 %</i>	<i>13,7 %</i>	<i>12,7 %</i>	<i>20,6 %</i>	<i>15,9 %</i>	<i>25,7 %</i>	<i>18,6 %</i>	<i>30,3 %</i>	<i>38,1 %</i>
	<i>Fiskarlaget Nord</i>	<i>0,5 %</i>	<i>0,8 %</i>	<i>3,9 %</i>	<i>6,3 %</i>	<i>7,1 %</i>	<i>11,6 %</i>	<i>12,2 %</i>	<i>20,1 %</i>	<i>16,4 %</i>	<i>26,9 %</i>	<i>20,6 %</i>	<i>34,4 %</i>	<i>39,4 %</i>
	<i>Nordland Fylkes Fiskarlag</i>	<i>0,7 %</i>	<i>1,2 %</i>	<i>4,5 %</i>	<i>7,5 %</i>	<i>7,5 %</i>	<i>12,7 %</i>	<i>11,1 %</i>	<i>19,0 %</i>	<i>15,6 %</i>	<i>26,5 %</i>	<i>19,3 %</i>	<i>33,1 %</i>	<i>41,4 %</i>
	<i>Fiskarlaget Midt Norge</i>	<i>2,2 %</i>	<i>3,7 %</i>	<i>5,0 %</i>	<i>8,4 %</i>	<i>7,1 %</i>	<i>12,1 %</i>	<i>11,5 %</i>	<i>19,4 %</i>	<i>14,7 %</i>	<i>25,1 %</i>	<i>18,5 %</i>	<i>31,3 %</i>	<i>41,0 %</i>
	<i>Møre og Romsdal Fiskarlag</i>	<i>0,5 %</i>	<i>0,8 %</i>	<i>6,2 %</i>	<i>9,5 %</i>	<i>10,0 %</i>	<i>15,5 %</i>	<i>13,7 %</i>	<i>22,1 %</i>	<i>15,7 %</i>	<i>25,3 %</i>	<i>16,8 %</i>	<i>26,9 %</i>	<i>37,2 %</i>
	<i>Sogn og Fjordane Fiskarlag</i>	<i>1,5 %</i>	<i>2,2 %</i>	<i>8,1 %</i>	<i>12,1 %</i>	<i>11,1 %</i>	<i>16,4 %</i>	<i>14,9 %</i>	<i>22,1 %</i>	<i>16,9 %</i>	<i>25,0 %</i>	<i>15,0 %</i>	<i>22,2 %</i>	<i>32,5 %</i>
	<i>Fiskarlaget Vest</i>	<i>1,5 %</i>	<i>1,9 %</i>	<i>5,5 %</i>	<i>8,6 %</i>	<i>9,4 %</i>	<i>15,0 %</i>	<i>12,9 %</i>	<i>20,8 %</i>	<i>16,2 %</i>	<i>26,0 %</i>	<i>17,5 %</i>	<i>27,6 %</i>	<i>37,1 %</i>
	<i>Fiskarlaget Sør</i>	<i>0,6 %</i>	<i>0,7 %</i>	<i>6,0 %</i>	<i>8,1 %</i>	<i>10,7 %</i>	<i>12,5 %</i>	<i>15,8 %</i>	<i>21,4 %</i>	<i>19,0 %</i>	<i>29,4 %</i>	<i>18,5 %</i>	<i>27,8 %</i>	<i>29,4 %</i>

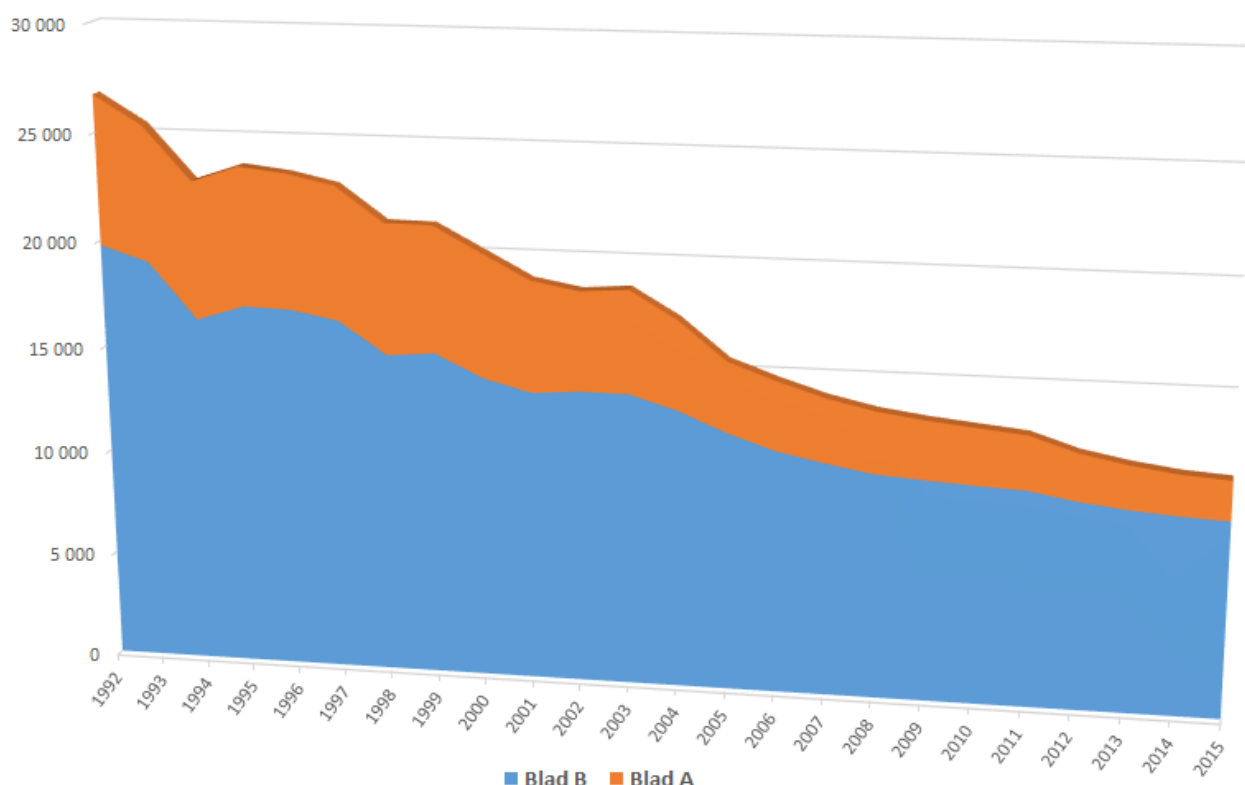
For Fiskarlaget som helhet ser vi at aldersgruppen 70+ har økt fra vel 30 til over 42 % i perioden. Det gir en et gjennomsnitt på 38 %. For regionlagene er bildet omtrent det samme, med unntak av Sogn og Fjordane Fiskarlag og Fiskarlaget Sør, her er andelen 70+ lavere enn i de andre regionlagene i perioden, med et gjennomsnitt henholdsvis 32 og 29 %. Flest medlemmer finner vi i aldersgruppene 50-59 og 60-69. I gjennomsnitt for alle regionlagene utgjorde disse aldersgruppene til sammen mellom 32 og 38 % av medlemsmassen, med et gjennomsnitt på 34,5 %. For 1995, 2000 og 2005 var det Fiskarlaget Nord som hadde den største andelen av sine

medlemmer i aldersgruppene 50-59 og 60-69, med henholdsvis 39, 40 og 40 %. Etter den tid er det Fiskarlaget Sør som har overtatt den plassen, med henholdsvis 42, 41 og 38 %. Ser vi bort fra aldergruppen 70+ utgjorde aldersgruppene 50-59 og 60-69 (gule kolonner) i gjennomsnitt mellom 52 og 61 % av medlems-massen, med et gjennomsnitt på 56 %.

Det er verd å merke seg at det er lav oppslutning blant de yngre årsklassene. I Fiskarlaget som helhet utgjorde medlemmene under 40 år 19 % i 1995 og 13 % i 2015 (inkl. 70+). Ser vi bort fra aldergruppen 70+ utgjorde medlemmene under 40 år 27 % i 1995 og 23 % i 2015. For 2005, 2011 og 2015 var det Fiskarlaget Nord som kom dårligst ut når det gjelder andelen medlemmer under 40 år, med henholdsvis 10, 8 og litt under 9 %. Det er imidlertid regionlagene på Møre og på Vestlandet som har høyest andel medlemmer under 40 år. Det er også de samme regionlagene som har lavest andel medlemmer over 70 år.

5.6 Utviklingen i antall fiskere i fiskarmanntallet

Figuren under viser utviklingen i antall registrerte fiskere (blad B og A) fra 1992 til 2015.

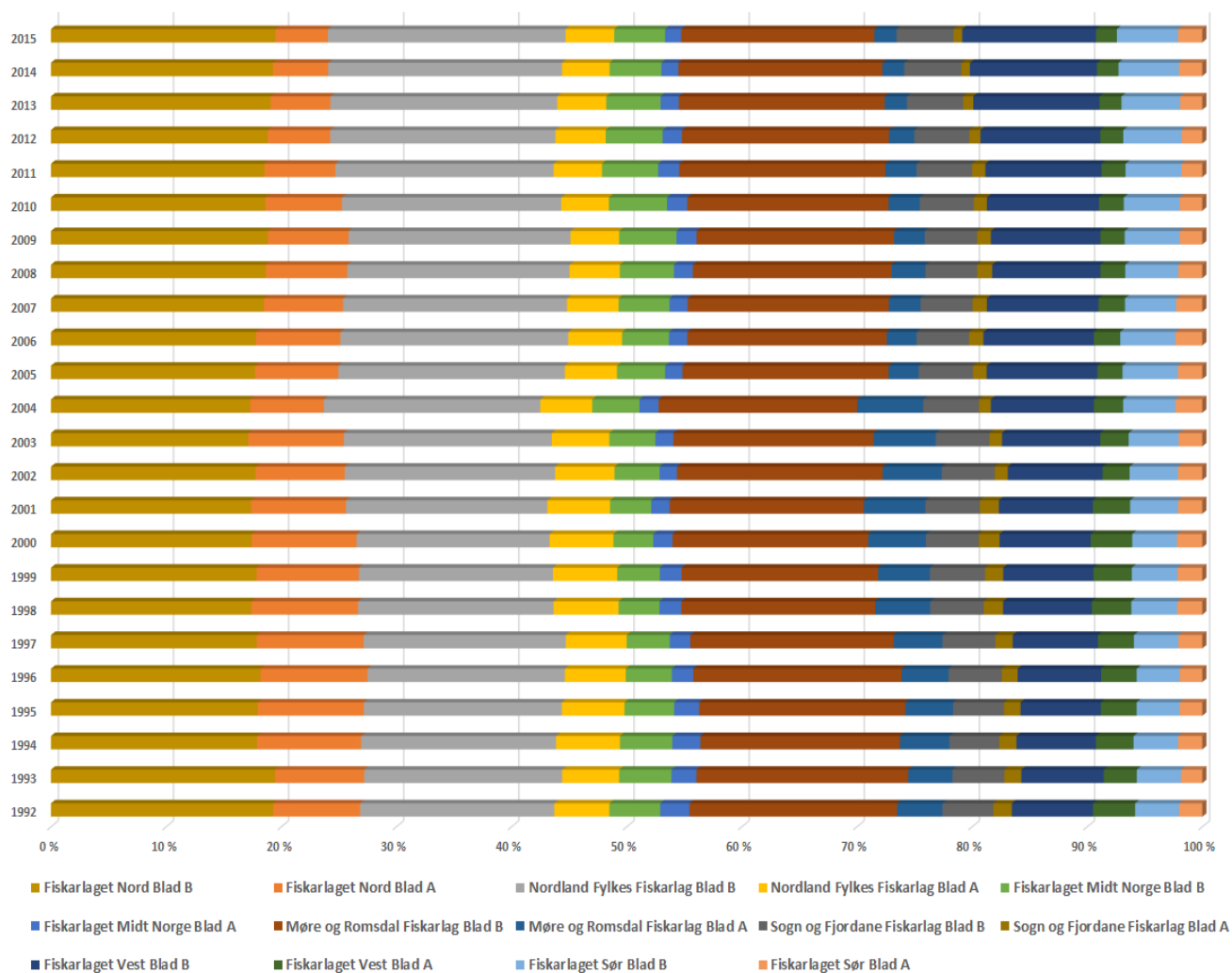

Figur 12 Utviklingen i antall registrerte fiskere på blad B og A, 1992-2015.

I 1992 var det registrert 26.753 fiskere, herav 19.780 med fiske som hoved yrke (blad B) og 6.973 med fiske som biyrke (blad A). I 2015 var disse tallene redusert til henholdsvis 11.146, 9.275 og 1.871. Av alle fiskere utgjorde dermed blad B-fiskere 74 % i 1992 og 83 % i 2015.

Periodens reduksjon av blad B-fiskere utgjør 53 %, mens reduksjonen av blad A-fiskere utgjør 73 % (jf. kapittel 5.1). Årlig utgjør dette i gjennomsnitt en reduksjon på om lag 3 % blad B-fiskere og 5 % blad A-fiskere. Størst reduksjon av blad B-fiskere fant sted fra 1993 til 1994 med 13,8 %. Størst reduksjon av blad A-fiskere skjedde fra 2004 til 2005 med 20,9 %.

Det har kun skjedd en tilvekst av blad B-fiskere tre ganger, i 1995 med 4,3 %, i 1999 med 1,2 % og i 2002 med 1,2 %. Tilvekst av blad A-fiskere har også skjedd bare tre ganger, i 1994, 1995 og i 2003 med henholdsvis 2,1, 0,5 og 1,9 %. Den prosentvise fordelingen av registrerte fiskere på blad B og A i Fiskarlagets regioner for perioden 1992-2015 er vist i figuren under.

Figur 13 Prosentvis fordeling av registrerte fiskere på blad B og A i Fiskarlagets regioner for perioden 1992-2015.

De fleste av landets fiskere finner vi i de tre regionene til Fiskarlaget Nord, Nordland Fylkes Fiskarlag og Møre og Romsdal Fiskarlag. I gjennomsnitt for perioden 1992-2015 har Fiskarlaget Nord distrikt hatt 24 % av blad B fiskerne i landet og 31 % av blad A fiskerne, distriktet til Nordland Fylkes Fiskarlag 24 og 21 % mens distriktet til Møre og Romsdal Fiskarlag hadde 23 og 15 % av henholdsvis B og A fiskere i landet.

I 1992 var 70 % av landets fiskere (B og A) registrert i disse tre regionene, 73 % av blad B fiskerne og 62 % av blad A fiskerne. I 2015 var disse tallene henholdsvis 68, 69 og 64 %. For Fiskarlaget som helhet (alle regionene) var dette en reduksjon i antall fiskere (B og A) på 58 %, 53 % reduksjon av blad B fiskere og 73 % reduksjon av blad A fiskere. For de tre største regionene var reduksjonen på henholdsvis 60, 56 og 73 %.

Årlige utgjør reduksjonen i antall fiskere i gjennomsnitt 3,6 % blad B fiskere og 5,5 % blad A fiskere i regionen til Fiskarlaget Nord, 2,8 og 4,2 % i regionen til Nordland Fylkes Fiskarlag og 3,9 og 5,3 % i regionen til Møre og Romsdal Fiskarlag.

For de andre regionene var tallene omtrent som for de tre nevnte regionene, med unntak av regionen til Fiskarlaget Vest som hadde den laveste årlige reduksjon av blad B fiskere med et gjennomsnitt på 1,5 %.

5.7 Aldersfordelingen i fiskermanntallet

For hele Fiskarlagets distrikt utgjorde blad B fiskerne under 40 år over 50 % av alle blad B fiskere i 1995, og om lag 35 % i 2015, med et gjennomsnitt på 41 %. Blad A fiskerne under 40 år utgjorde i perioden mellom 6 og 7 % av alle blad A fiskere.

Distriktet med høyest andel B fiskere under 40 år i 1995, finner vi i distriktet til Møre og Romsdal Fiskarlag med ca. 70 %, og 5 % A fiskere. Det samme bildet finner vi også for de andre årene. Dette distriktet har i hele perioden 1995-2015 hatt den høyeste andelen B fiskere under 40 år, og er blant de distriktene med den laveste andelen A fiskere under 40 år. Gjennomsnittet for perioden i dette distriktet er på ca. 49 % B fiskere under 40 år og 4 % A fiskere. Det motsatte bildet finner vi i distriktet til Fiskarlaget Nord. I hele perioden har dette distriktet hatt den laveste andelen B fiskere under 40 år og vært blant de med den høyeste andelen A fiskere under 40 år, med et gjennom-snitt for perioden på litt i underkant av 35 % B fiskere og over 9 % A fiskere.

Når det gjelder aldersgruppen over 70 år, så finner vi flest fiskere (B+A) i distriktet til Sogn og Fjordane Fiskarlag. Gjennomsnittet for perioden i dette distriktet er på nesten 65 % (B+A), herav utgjorde A fiskerne litt over 63 % av alle A fiskerne i distriktet. For de andre distriktene var andelen A fiskere over 70 år 6-15 % lavere. Unntaket finner vi imidlertid for distriktet til Fiskarlaget Nord. Selv om dette distriktet var blant de med den høyeste andelen A fiskere under 40 år, finner vi her den laveste andelen A fiskere over 70 år. Gjennomsnittet for perioden i dette distriktet er 23 % lavere enn for distriktet til Sogn og Fjordane Fiskarlag når vi sammenligner A fiskere over 70 år.

5.8 Utviklingen i antall fiskere vs. antall medlemmer i Fiskarlaget

Vi skal her sammenligne utviklingen i registrerte fiskere (B og A) i Fiskarlagets distrikt totalt sett opp mot utviklingen i antall medlemmer¹⁷ i Fiskarlaget totalt sett (betalende og frimedlemmer).

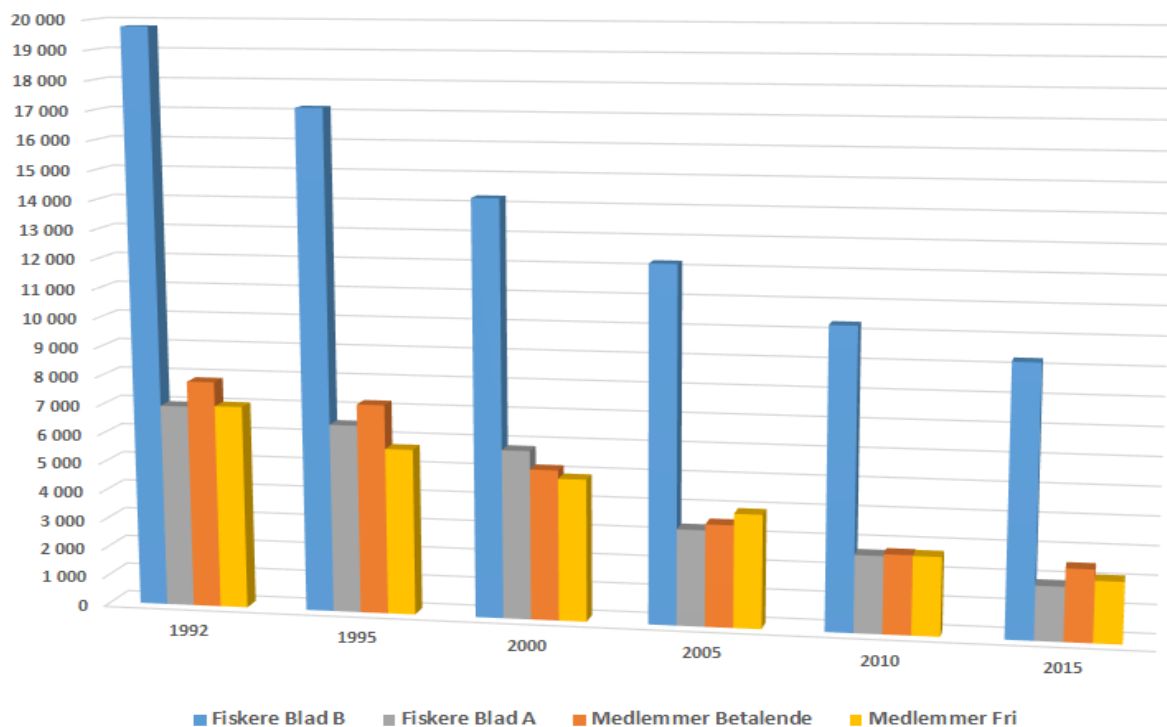
I perioden 1992-2015 ble antall fiskere totalt redusert med 58 %, herav 53 % reduksjon i blad B fiskere og 73 % reduksjon i blad A fiskere. I samme perioden ble antall medlemmer redusert med totalt 69 %, herav betalende medlemmer med 68 % og frimedlemmer med 70 %. I perioden 2010-2015 ble antall fiskere totalt redusert med 14 %, herav 10 % reduksjon i blad B fiskere og 30 % reduksjon i blad A fiskere. I samme perioden ble antall medlemmer redusert med totalt 15 %, herav betalende medlemmer med 9 % og frimedlemmer med 22 %.

Størst reduksjon i B fiskere skjer i perioden 1995-2000 med 17 %, minst reduksjon i perioden 2010-2015 med 10 %. Størst reduksjon i A fiskere skjer i perioden 2000-2005 med 43 %, minst reduksjon i perioden 1995-2000 med 10 % (7 % for perioden 1992-1995).

Størst reduksjon i betalende medlemmer skjer i perioden 2000-2005 med 32 %, minst reduksjon i perioden 2010-2015 med 9 % (8% i perioden 1992-1995). Størst reduksjon i frimedlemmer skjer i perioden 2005-2010 med 31 %, minst reduksjon i perioden 1995-2000 med 14 %.

Dette er vist i figuren under for perioden 1992-1995 og videre til 2015 med 5 års intervall.

¹⁷ I datamaterialet fra Fiskarlaget manglet det data for årene 2006 og 2013. For disse årene har jeg derfor stipulert verdiene til midtverdien mellom året før og året etter.

Figur 14 Utviklingen i antall registrerte fiskere (B og A) og i Fiskarlagets medlemsmasse (betalende og fri).

5.9 Fiskarlagets organisasjonsgrad

Et viktig forholdstall for alle organisasjoner er organisasjonsgraden. For Fiskarlaget vil det si forholdet mellom antall (organiserte) medlemmer og antall organiserbare (yrkesaktive) fiskere, altså Fiskarlagets oppslutning blant fiskerne. Spørsmålet er da om man skal beregne totalt antall medlemmer i forhold til totalt antall fiskere i fiskermanntallet, eller om man skal beregne antall betalende medlemmer i forhold til blad B fiskere. Det som trolig gir den beste indikasjonen på medlemsopplutningen er nok å sammenligne betalende medlemmer med fiskere på blad B. Med betalende medlemmer har man redusert medlemsmassen med medlemmer med betalingsfritak pga. alder og uførhet som utgjør den største delen av frimedlemmene. Blad B fiskerne er å regne som de mest aktive fiskerne.

Jeg har beregnet betalende medlemmer i regionlagene i forhold til antall blad B fiskere i regionlagenes distrikt, og totalt antall medlemmer i forhold til totalt antall blad A og B fiskere i regionlagenes distrikt. Dette er vist i tabellen under, for perioden 1995-2015 med 5 års intervaller. Kolonnene merket "O1" (organisasjonsgrad 1) betyr betalende medlemmer i forhold til antall fiskere på blad B, og "O2" (organisasjonsgrad 2) betyr totalt antall medlemmer i forhold til totalt antall fiskere på blad A og B.

Tabell 6 Organisasjonsgradene O1 og O2 i Fiskarlaget og i Fiskarlagets regionlag, 1995-2015 (5 års intervall)

År	Norges Fiskarlag		Fiskarlaget Nord		Nordland Fylkes Fiskarlag		Fiskarlaget Midt Norge		Møre og Romsdal Fiskarlag		Sogn og Fjordane Fiskarlag		Fiskarlaget Vest		Fiskarlaget Sør	
	O1	O2	O1	O2	O1	O2	O1	O2	O1	O2	O1	O2	O1	O2	O1	O2
1995	42 %	55 %	41 %	50 %	45 %	66 %	54 %	70 %	30 %	40 %	38 %	49 %	46 %	58 %	71 %	75 %
2000	36 %	50 %	35 %	45 %	39 %	61 %	49 %	74 %	25 %	36 %	35 %	44 %	40 %	51 %	66 %	71 %
2005	29 %	48 %	28 %	45 %	28 %	50 %	41 %	68 %	22 %	38 %	34 %	49 %	27 %	46 %	51 %	65 %
2011	26 %	41 %	24 %	38 %	25 %	42 %	39 %	55 %	18 %	31 %	32 %	46 %	28 %	42 %	49 %	62 %
2015	27 %	41 %	23 %	39 %	25 %	39 %	47 %	62 %	18 %	32 %	33 %	45 %	29 %	43 %	48 %	58 %

O1 = Betalende medlemmer i forhold til antall fiskere på blad B

O2 = Totalt antall medlemmer i forhold til totalt antall fiskere på blad A og B

Tabellen viser at organisasjonsgradene O1 og O2 begge er blitt redusert i perioden 1995-2011, for Fiskarlaget totalt og i alle regionlagene. Men etter 2011 ser det imidlertid ut til at reduksjonen i organisasjonsgradene har blitt mindre. Det har faktisk vært en liten økning i O1 for Fiskarlaget totalt, regionlagene Fiskarlaget Midt Norge, Sogn og Fjordane Fiskarlag og Fiskarlaget Vest. Høyest O1 i 2015 finner vi i Fiskarlaget Sør med 48 %.

I gjennomsnitt har reduksjonen i O1 pr. femte år i regionlagene vært på mellom 1 og 6 %. Tilsvarende tall for O2 er på mellom 2 og 7 %. Den største reduksjonen i betalende medlemmer finner vi i Fiskarlaget Nord og i Møre og Romsdal Fiskarlag, med henholdsvis 71 og 74 % i perioden 1995-2015. Men distriktet til Møre og Romsdal Fiskarlag har også den største reduksjonen i blad B fiskere med 56 %. For dette regionlaget utgjør dette en reduksjon i O1 på 12 % for perioden. Størst reduksjon i O1 i perioden finner vi i Nordland Fylkes Fiskarlag med 20 %, minst reduksjon i Sogn og Fjordane Fiskarlag med 6 %.

For Fiskarlaget totalt var reduksjonen i betalende medlemmer på 66 %, mens i distriktene til Fiskarlaget har reduksjonen i blad B fiskere vært på 46 %. I gjennomsnitt har reduksjonen i O1 pr. femte år totalt i Fiskarlaget vært på i underkant av 4 %. Tilsvarende tall for O2 er på i underkant av 3,5 %. For Fiskarlaget totalt har reduksjonen i O1 vært på 15 %.

Spørsmålet er jo da hvordan disse organisasjonsgradene i Fiskarlaget er i forhold til andre organisasjoner. En mulig måte å gjøre dette på er å sammenligne Fiskarlaget med hovedorganisasjonene på arbeidstakersiden i Norge. Tabellen under viser organisasjonsgradene i Norge etter hovedorganisasjoner og samlet for perioden 2005-2014 (Nergaard 2016, 9).

Tabell 7 Organisasjonsgraden i Norge etter hovedorganisasjoner og samlet, 2005–2014.
Kilde: (Nergaard 2016, 9)

År	Samlet	LO	YS	Akademikerne	Unio	Frittstående
2005	52,9	27,7	7,2	4,2	9,6	4,1
2006	52,9	27,7	7,1	4,3	9,7	4,1
2007	51,8	27,0	6,9	4,3	9,5	4,0
2008	51,4	26,7	6,9	4,4	9,4	4,0
2009	52,0	26,6	6,9	4,6	9,7	4,1
2010	52,1	26,5	6,8	4,8	9,8	4,2
2011	51,6	26,2	6,7	4,9	9,7	4,1
2012	51,6	26,1	6,7	5,0	9,7	4,1
2013	51,7	25,8	6,5	5,3	9,9	4,1
2014	51,9	25,8	6,4	5,5	10,1	4,1

Tabellen viser den samlede organisasjonsgraden i Norge på arbeidstakersiden, med et gjennomsnitt på 52 %. Oversikten viser også at LO og forbund utenfor LO hadde i 2013-2014 omtrent like mange medlemmer og om lag like stor organisasjonsgrad, i gjennomsnitt litt over 26 %. Som tidligere nevnt skal organisasjonsgraden i hovedorganisasjonene være bearbejdet slik at bare de yrkesaktive telles (www.arbeidslivet.no). Sammenlignet med organisasjonsgraden O1 og O2 i tabell 4 ser det ut til å være mest riktig å sammenligne O1 med organisasjonsgraden i tabell 5 ovenfor.

Sammenligner vi Fiskarlaget totalt i 2015 med LO i 2014, så er organisasjonsgradene ikke så ulike, med 27 % (O1) for Fiskarlaget og litt i underkant av 25 % for LO. Men Fiskarlaget har til formål å samle landets fiskere i en organisasjon (Lover for Norges Fiskarlag, § 1), og da bør man sammenligne Fiskarlaget organisasjonsgrad (O1) med hovedorganisasjonenes samlede organisasjonsgrad, som i 2014 var på 51,9 %. Og i det bildet er organisasjonsgraden i Fiskarlaget altfor lav. Oppslutningen blant fiskerne er for lav. Hvis Fiskarlaget skulle hatt en organisasjonsgrad på 51,9 % i 2015, da måtte de ha hatt 4.814 betalende medlemmer i 2015, og ikke 2.490 som de hadde.

Oppslutningen om Fiskarlaget blant fiskerne er altså for lav. Spørsmålet blir jo da om det er i spesielle aldersgrupper blant fiskerne det er for lav oppslutning, eller om det generelt er for lav oppslutning i alle årsklasser. For å finne ut av det kan man sammenligne aldersfordelingene av betalende medlemmer i regionlagene med aldersfordelingen av blad B fiskere i distriktene til regionlagene. Men dette lot seg ikke gjøre fordi datamaterialet fra Fiskarlaget ikke var aldersfordelt med hensyn på betalende og ikke betalende medlemmer, kun for totalt antall medlemmer.

Et alternativ er å sammenligne totalt antall medlemmer (betalende og frimedlemmer) mot totalt antall fiskere (blad A og B fiskere). Et problem med denne metoden er at man for aldergruppen 70+ i noen tilfeller fått at forholdet mellom medlemmer i forhold til fiskere (organisasjonsgraden) ville blitt over 100 %, altså flere medlemmer i et regionlag som det er fiskere i hele regionlagets distrikt. Etter å ha undersøkt dette med Fiskarlaget har jeg i e-post fra (tidligere) daglig leder i Fiskarlaget Nord den 8. februar 2019 fått opplyst følgende: "I Fiskarlaget blir man automatisk frimedlem ved fylte 70 år – og står som medlem livet ut dersom man ikke melder seg ut. Når det gjelder fiskermanntallet kan man i dag stå på blad B til man er 75 år, såfremt man er aktiv fisker og kan dokumentere dette gjennom salg av fisk eller lott som mannskap, eller at man ikke er sysselsatt i annet yrke eller næring enn fiske og fangst (jf. Forskrift om manntal for fiskarar og fangstmenn, 2008, § 5 nr. 4-nr. 5). Er man over 75 år, eller ikke tilfredsstillende aktivitetskravene, blir man strøket av manntallet. Det er ingen automatikk i overføring til blad A."

Det er dette som gjør at man kan få flere medlemmer i et regionlag som det er fiskere i hele regionlagets distrikt. Som er tilnærming har jeg derfor valgt å utelate medlemmer og fiskere fra 70 år og opp. Feilen blir imidlertid ikke så veldig stor fordi frimedlemmene i Fiskarlaget i hovedsak befinner seg i aldergruppene 70+ og i 60-69 år, henholdsvis pga. alder og uførhet (jf. tabell 3). Det samme gjelder for fiskermanntallet, flest blad A¹⁸ fiskere i aldersgruppene 70+ og 60-69 år.

Tabellen under viser prosentvis aldersfordeling av medlemmer (betalende og fri) under 70 år i Fiskarlagets 7 regionlag sammenlignet med fiskere (blad A og B) under 70 år i fiskermanntallet i distriktene til regionlagene.¹⁹ Oversikten gjelder perioden 1995-2015, med 5 års intervaller. Kolonnene merket gult viser aldersfordelingen for fiskerne. Kolonnene merket lyseblått viser forholdet mellom absoluttverdiene for antall medlemmer og antall fiskere (organisasjonsgraden i de ulike aldersgruppene). Gjennomsnittsverdiene nederst.

¹⁸ Blad A er et register over personer som har fiske eller fangst som binæring (Forskrift om manntal for fiskarar og fangstmenn, 2008, § 3-5).

¹⁹ Gjør for ordens skyld oppmerksom på at prosentverdiene er beregnet i forhold til absoluttverdiene for totalt antall medlemmer og totalt antall fiskere fratrukket for aldersgruppen 70+.

Ser vi f.eks. på Fiskarlaget Nord i 1995 ser vi at i aldersgruppene 20-29 og 30-39 finner vi 9,4 og 12,6 % av lagets medlemmer, mens antall fiskere i lagets distrikt utgjorde 18,6 og 18,1 prosent av alle fiskere i dette distriktet. Organisasjonsgradene for disse aldersgruppene blir dermed på 21 og 29 %. Dette tilsier at det finnes mange fiskere i disse aldersgruppene som ikke er medlemmer. Ser vi på aldersgruppene 40-49 og 50-59, ser det derimot bedre ut. Her er det ikke så stor forskjell mellom andelene av lagets medlemmer og andelene av totalt antall fiskere i lagets distrikt. Dette ser vi også når det gjelder organisasjonsgradene, med henholdsvis 42 og 51 %. Kommer vi derimot til aldersgruppen 60-69 får vi det motsatte. Her er andelen av lagets medlemmer betydelig større enn andelen av alle fiskere i lagets distrikt, med henholdsvis 29 og 18,1 %. Her er organisasjonsgraden på 67 %. For Fiskarlaget Nord finner vi et lignende bilde for hele perioden 1995-2015. Noe tilsvarende gjelder også for de andre regionlagene.

Generelt sett er det lav oppslutning blant fiskerne i de yngre årsklassene, og motsatt i gruppen 60-69 år. Tabellens lyseblå kolonner viser at organisasjonsgradene er blitt redusert for de fleste aldersgruppene i perioden 1995-2015. Dette indikerer at det har vært en større nedgang i antall medlemmer i Fiskarlaget enn antall fiskere i fiskermanntallet. Det er imidlertid et regionlag som skiller seg litt ut, og det er Fiskarlaget Sør. Omtrent for hele perioden er det noe mindre forskjell mellom andelen av lagets medlemmer i de ulike årsklassene og andelene av totalt antall fiskere i lagets distrikt. Organisasjonsgradene er heller ikke blitt redusert i like stor grad i de andre regionlagene. Dette indikerer at reduksjonen i antall medlemmer i dette regionlaget, i forhold til antall fiskere i regionlagets distrikt, har vært mindre som i de andre regionlagene.

5.10 Sammendrag og delkonklusjon

Hensikten med dette kapitlet har vært å undersøke om fiskerne slutter opp om sin organisasjon. Analysen viser at i perioden 1992-2015 (2010-2015) ble antall fiskere totalt redusert med 58 % (14 %), herav 53 % (10 %) reduksjon i blad B fiskere og 73 % (30 %) reduksjon i blad A fiskere. I samme perioden ble antall medlemmer redusert med totalt 69 % (15 %), herav betalende medlemmer med 68 % (9 %) og frimedlemmer med 70 % (22 %). Tallene i parentes viser den samme utviklingen, men for perioden 2010-2015. Frafallet av medlemmer var altså høyere enn den nedgangen i antall fiskere skulle tilsi, og spesielt betenkelig er det at frafallet var størst blant den betalende andelen av medlemsmassen. For perioden 2010-2015 er imidlertid frafallet av betalende medlemmer lavere enn frafallet av frimedlemmer.

For Fiskarlaget som helhet økte aldersgruppen 70+ fra vel 30 til over 42 % i perioden 1995-2015. Andelen frimedlemmer pga. alder har økt for alle regionlagene i perioden 1995-2015, med et periodegjennomsnitt for hele Fiskarlaget på 76 %. Det motsatte ser vi for andelen uførhet – som har gått ned i alle regionlagene i perioden, med et periodegjennomsnitt for hele Fiskarlaget på 22 %.

Det er jo ingenting galt i at en organisasjon "tar vare på" den eldre delen av sine medlemmer – i form av gratis medlemskap, men det må jo samtidig være et fornuftig forhold mellom den betalende og den ikke-betalende delen av medlemsmassen. I Fiskarlaget begynner den ikke-betalende delen å bli temmelig stor – noe laget i hvert fall ikke tjener penger på i form av medlemsinntekter.

Det er for lav oppslutning blant de yngre årsklassene. I Fiskarlaget som helhet utgjorde medlemmene under 40 år 19 % i 1995 og 13 % i 2015 (inkl. 70+). Ser vi bort fra aldersgruppen 70+ utgjorde medlemmene under 40 år 27 % i 1995 og 23 % i 2015. Denne utviklingen kan neppe fortsette, men spørsmålet er jo hvor det skal rekrutteres nye betalende medlemmer fra. Er det i spesielle aldersgrupper blant fiskerne det er for lav oppslutning, eller er det for lav oppslutning i alle års-klasser? Som eksempel så vi at i Fiskarlaget Nords distrikt befant 9,4 og 12,6 % av lagets medlemmer seg i aldersgruppene 20-29 og 30-39 år, mens antall fiskere i lagets distrikt i de samme aldersgruppene utgjorde 18,6 og 18,1 % av alle fiskere i dette distriktet.

Organisasjonsgradene for disse aldersgruppene blir dermed på 21 og 29 %. Det tilsier at det finnes mange fiskere i disse aldersgruppene som ikke er medlemmer i Fiskarlaget – riktignok kan noen være medlemmer i Kystfiskarlaget, men neppe alle – det betyr igjen at det er et rekrutteringspotensiale også blant yngre fiskere. Dette gjelder ikke bare for Fiskarlaget Nord, men generelt for hele Fiskarlaget; for lav oppslutning blant fiskerne i de yngre årsklassene.

Beregningene viser at organisasjonsgraden – betalende medlemmer i forhold til fiskere på blad B – for Fiskarlaget totalt sett er blitt redusert i perioden 1995-2011, fra 42 til om lag 26 %, for deretter å ha stabilisert seg på om lag 26 %. Organisasjonsgraden for LO og forbund utenfor LO hadde i 2013-2014 omtrent like mange medlemmer og om lag like stor organisasjonsgrad, i gjennomsnitt litt over 26 %. Sammenlignet med dette kommer Fiskarlaget bra ut. Men Fiskarlaget har jo som formål å samle alle landets fiskere i en organisasjon (Lover for Norges Fiskarlag, § 1), og da bør man sammenligne Fiskarlagets organisasjonsgrad med hovedorganisasjonenes

samlede organisasjonsgrad, som i 2014 var på 51,9 %. Og i det bildet er organisasjonsgraden i Fiskarlaget altfor lav.

Delkonkusjonen i kapitlet er dermed at frafallet av medlemmer i Fiskarlaget har vært høyere enn det nedgangen i antall fiskere skulle tilsi, og at frafallet var størst blant den betalende delen av medlemsmassen. Det siste må jo ha påvirket Fiskarlagets økonomi i negativ retning – i form av reduserte medlemsinntekter. Det er også et faktum at medlemsandelen er økende i de øvre aldersgrupper og fallende i de yngre årsklassene – noe som i verste fall kan føre til en framtidig forgubbing blant Fiskarlagets medlemsmasse.

Andelen frimedlemmer pga. alder har økt for alle regionlagene, mens det motsatte er tilfelle for andelen uførhet. Det eldre delen av Fiskarlaget medlemsmasse – den ikke-betalende delen – begynner å bli temmelig stor – sett i forhold til den betalende delen. Men samtidig viser tallene at organisasjonsgraden er lavest i de yngre årsklassene, noe som betyr at det er et rekrutteringspotensiale blant yngre fiskere. Men også den samlede organisasjonsgraden er for lav sammenlignet med hovedorganisasjonenes samlede organisasjonsgrad, som i 2014 var på 51,9 % – om lag det dobbelte av hva den er i Fiskarlaget. Om dette skyldes misnøye med Fiskarlagets arbeid fra fiskernes side, en generell utvikling organisasjonsmessig sett, manglende rekrutteringsarbeid fra Fiskarlaget side eller andre forhold, gir ikke mine data grunnlag for å hevde noe som helst om.

6 Analyse: Organisasjonsendingsprosessen

Som jeg var inne på i teorikapitlet er organisasjonsstrukturen i de fleste virksomheter utsatt for et kontinuerlig endringspress, og er dermed noe organisasjonene må forholde seg til (Jacobsen 2012, 22). Dette gjelder også Fiskarlaget. Flåteleddet er i stadig endring, og det er i dag andre saker som opptar fiskerne enn det var tidligere. Som jeg har vært inne på har Fiskarlaget hatt en rekke organisasjonsutvalg i arbeid (Fiskeribladet Fiskaren 2016 f).

Vi skal i dette kapitlet se på noen av de forhold som kan ha medvirket til drivkrefter og et endringspress på organisasjonsstrukturen i Fiskarlaget. Slike forhold kan skyldes både interne og eksterne forhold. Vi skal se på interessenters syn på om Fiskarlaget fungerer etter hensikten, medlemmenes syn og reaksjoner på Fiskarlaget arbeid, organisasjonsprosessen og arbeidet til organisasjonsutvalget nedsatt i 2013, og interessenters syn på prosesser omkring organisasjonsendring av Fiskarlaget. Vi har allerede i forrige kapittel vært inne på en viktig interessentgruppe; nemlig medlemmene. Vi skal nå først kort se på noen av organisasjonens øvrige interessenter.

6.1 Interessenter

Fiskarlagets totale aktiviteter kan i hovedsak deles inn i kategoriene interessearbeid overfor myndigheter og samfunn, og tjenesteproduksjon for medlemmene. Det er viktig å kunne vise og tydeliggjøre overfor virksomhetens interessenter hvordan en organisasjonsendring kan bidra til å gjøre organisasjonen bedre, f.eks. med hensyn til effektivitet, produktivitet og arbeidsmiljø. Formålet med å kartlegge interessentene er å klarlegge hvilke interesser som berøres av en organisasjonsendring i Fiskarlaget. Å gjennomføre en fullstendig interessentanalyse når det gjelder å identifisere spesifikke grupper (segmenterte interessenter) og hver enkelt gruppes interesser (hva som betyr mest for dem) i forhold til virksomheten, er ingen enkel oppgave. Med de opplysningene jeg har hatt tilgjengelig var det vanskelig å finne ut hva interessentgruppene ønsket av virksomheten, styrken i ønskene og behovene til de ulike interessentgruppene. Derfor har jeg valgt å ikke prøve meg på en fullstendig interessentanalyse – altså om de fremstår med makt, om de oppleves å være påtrykkende, og om de fremstår med legitime krav og forventninger. Jeg har derfor nøyd meg med kartlegge virksomhetens interessenter, og (subjektivt) prioritert dem etter hvor viktige de er mht. organisasjonsprosessen. Oversikten er vist i tabellen under, som på ingen måte er uttømmende, men med de viktigste.

Tabell 9 Oversikt over interessentgrupper og interessenter.

Interessentgrupper og interessenter		Merknader og prioritering (1 = primær, 2 = sekundær, 3 = øvrig)	
Medlemmer	Personlige medlemmer	Med medlemmer fra svenskegrensen i sør til russegrensen i nord vil det være forskjeller i interesser, krav og forventninger.	1
	Fiskebåtredere	Interessekonflikt mellom store og små fartøy og mellom redskapsformer, storebåt-redere føler seg dårlig ivaretatt i regionlagene i nord, de små melder seg inn i Kystfiskarlaget.	1
Konkurrentorganisasjoner	Fiskebåt	Fiskarlaget har tapt medlemmer (fartøy og personlige) til Kystfiskarlaget, spesielt fra mindre kystfartøy. Noen har også flyttet over til Fiskebåt, og en del redere har flyttet fartøyet til Pelagisk Forening.	1
	Norges Kystfiskarlag (Pelagisk Forening)		
Ansatte	Hovedkontoret	Har interesser ved nedlegging av regionskontorer og ved en evt. flytting av hovedkontor.	1
	Regionskontorene		
Massemediene	Radio, TV, internett, e-post, aviser og tidsskrifter.	Massemediene, både TV, radio og ikke minst Fiskeriavisene/-tidsskriftene er viktige informasjonskanaler ifm. fiskeripolitiske og fiskeriøkonomiske spørsmål.	1
Salgsorganisasjoner	Norges Råfisklag	Foretakets eiere er Fiskarlagets regionlag i salgslagets distrikt, Fiskebåt, Norsk Sjømannsforbund og Norges Kystfiskarlag.	1
	Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag		
	Vest-Norges Fiskesalslag		
	Rogaland Fiskesalgslag S/L		
	Skagerakfisk S/L		
	Norges Sildesalgslag		
Fiskernes Agnforsyning S/L	2		
Myndigheter og kontrollorganer, forskning	Stortinget og Regjering	Fiskarlaget er en sentral premissleverandør for statlig fiskeripolitikk, og står sentralt i forbindelse med fastsetting av kvoter og i reguleringsspørsmål.	1
	Nærings- og fiskeridepartementet		
	Fylkeskommuner og kommuner	Viktige støttespiller når det gjelder å legge til rette for etablering av fiskerivirksomhet, og som "døråpner" i saker som krever politisk håndtering.	2
	Fiskeridirektoratet	Direktoratet er underlagt Nærings- og fiskeridepartementet.	2
	Sjøfartsdirektoratet	Kontrollerer skipsflåten. Fiskarlaget er sterkt engasjert i arbeidet med å bedre sikkerheten for fiskere.	2
	Kystvakta	Kontrollerer fiske og ferdsele langs kysten, delegert myndighet fra Forsvaret, Fiskeridirektoratet og Kystverket.	3
	Havforskningsinstituttet	De skal utvikle det vitenskapelige grunnlaget for bærekraftig forvaltning av ressursene og miljøet i det marine økosystemet.	3
Bransjeorganisasjoner, andre organisasjoner	Fiskeri- og havbruksnærings landsforening	Konfliktområder for oppdrett og kystfiske/fjordfiske er arealbeslag og forurensning av fjordsystemer.	2
	Norske sjømatbedrifters landsforening		2
	Fiskekjøpernes Forening		
	Oljeindustriens Landsforening OLF	Konfliktområder er arealbeslag, forsøpling, seismikk, politiske prioriteringer, olje etablerer seg stadig lenger nordover og nærmere land, sterk økning i transport av olje.	3
Næringsliv	Maritim/marin teknisk næringsliv	Tyngdepunktet ligger i de sterke klyngene langs kysten, men maritime bedrifter finnes i samtlige av landets fylker. Ett eks. er den maritime klyngen på Møre, som teller om lag 20.000 ansatte og omsetter for over 50 milliarder kroner.	2
	Finans og forsikring	Bankene er viktige mht. pengepolitikk, kredittpraksis, næringslivets kostnader, rente- og valutaprognoiser samt eksportvekst/-svikt.	2
Politiske partier		Har innflytelse på statlig fiskeripolitikk, har gjentatte ganger tatt til orde for reguleringsendringer, instruksstans m.m. Kan oppnå landsdekkende medieoppmerksomhet.	2
Samfunnet for øvrig	Arbeidsplasser, finansielt, skipsbygging, fiskeredskaper, skipsutrustning, meglere, miljø, juridiske m.m.	Gjennom sitt arbeid bidrar Fiskarlaget til etablering av nye rederi og flere fiskere, gir arbeidsplasser/skatteinntekter og ringvirkninger i samfunnet.	3

Medlemmer, ansatte, konkurrerende organisasjoner, massemediene, myndigheter – spesielt Nærings- og fiskeridepartementet – og Norges Råfisklag er å anse som viktige interessenter. Men man skal heller ikke glemme fiskere som ikke er organiserte. Disse bør man holde øye med fordi de utgjør potensielle nye medlemmer. Tilsvarende for medlemmer tilsluttet andre organisasjoner.

Medlemmer og ansatte er interessenter med makt, og som er både påtrykkende og som fremstår med legitime krav og forventninger. Ser man f.eks. på den omorganiseringsprosessen som nå foregår, der det blant annet snakkes om å slå sammen regionlag, så uttalte styreleder i Nordland Fylkes Fiskarlag, Jan Fredriksen, at uansett hva som kommer ut av den, så er det til syvende og sist medlemmene i regionlagene som bestemmer framtiden til regionlagene, ingen andre presierte Fredriksen (Fiskeribladet Fiskaren 2016 e). Medlemmene har altså makt. Også på lokallagsnivå finnes det både interesse, innflytelse og makt. Når det gjelder dette med makt, så har medlemmene formell makt i form av stemmemakt. Redere med store fartøy har i realiteten større økonomisk makt enn de med små fartøy, fordi de store fartøyene tilfører Fiskarlaget mere inntekter. Også konkurrerende organisasjoner, som Fiskebåt og Kystfiskarlaget, er viktige interessenter. Fiskebåt, som er en mektig og økonomisk solid organisasjon, kan i mindre grad utøve formell makt i kraft av egen styrke overfor Fiskarlaget i en endringsprosess, men i samhandling med andre interessenter, f.eks. media, har de sannsynligvis stor påvirkningskraft og mer makt.

Media – samfunnets "vaktbikkje" og ofte kalt den fjerde statsmakt – er også en viktig interessent fordi de indirekte kontrollerer de andre statsmaktene; regjering, parlament og domstoler gjennom overvåking og rapportering fra journalistene i de frie redaksjonene. Medienes kamp om oppmerksomheten er stor og derfor er det avgjørende å spisse budskapet – bruke harde ord og kontroversielle intervjuobjekter i fiskeridebatten. Kontroversielle intervjuobjekter finner man også blant fiskere, fiskebåtreidere, organisasjonsledere og politikere. Dette gjør at man kan hevde at media er en påtrykkende interessent med makt og legitime krav og forventninger.

Myndighetene er viktige fordi Fiskarlaget er en sentral premissleverandør for statlig fiskeripolitikk. Råfisklaget – som av Stortinget er gitt enerett til å fastsette fiskeprisene på første hånd fra Nordmøre i sør til Finnmark i nord, og som har et mektig våpen: Fiskesalgslagsloven (tidligere Råfiskloven) – er viktig i den forstand at foretakets eiere blant andre er Fiskarlagets regionlag i salgslagets distrikt. Ingen av disse kan sies å ha attributtet makt i denne organisatoriske sammenheng, men de har interesse og innflytelse og ønsker et velfungerende Fiskarlag – også etter en eventuell omorganisering.

6.2 Organisasjonsutvalgets arbeid

Som jeg var inne på i innledningskapitlet har Fiskarlagets organisasjonsform gjentatte ganger vært oppe til debatt og vurdering, uten at man har klart å finne en organisasjonsform som medlemmene har kunnet enes om. Landsmøtet i 2013 ba om en gjennomgang av de endringer som hadde skjedd i alle sentrale forutsetninger for organisasjonens virksomhet, både samfunnsmessig og næringsmessig. Landsmøtet fattet vedtak om å nedsette et nytt utvalg. Arbeidet ble organisert i fire fagområder: 1) Organisasjonsstruktur, 2) Økonomi og finansiering, 3) Tarifforganisering og 4) Samfunnskontakt og informasjon. Det ble oppnevnt en arbeidsgruppe til hvert fagområde (Fiskarlaget 2015 a, 3). Oppgavene til arbeidsgruppen for organisasjonsstruktur var som følgende:

- Beskrive dagens organisasjonsstruktur
 - Vurdere sterke og svake sider
 - Foreslå tiltak for å:
 - øke engasjementet blant medlemmene
 - styrke medlemsopplutningen
 - øke slagkraften til organisasjonen
- Sannsynliggjøre utvikling i næringa de nærmeste 5-10 årene
- Foreslå alternativ organisasjonsstruktur som kan:
 - møte de nye utfordringene på en best mulig måte
 - skape mest mulig engasjement blant medlemmene
 - styrke medlemsopplutningen blant personlige medlemmer og båteiere
 - øke organisasjonens slagkraft
- Det må tas hensyn til selskapseide fartøy som medlemsfartøy i Fiskarlaget
- Vurdere behovet for, og foreslå eventuelle endringer i beslutningsapparatet og i representasjon i besluttende organer

I vurderingen av dagens organisasjonsstruktur, kom arbeidsgruppen frem til at Fiskarlaget har for dårlig opplutning blant landets fiskere. Oppbyggingen med mange regionlag og lokallag fører til høye driftskostnader, og med færre medlemmer og varierende fangstverdi blir lagets økonomi en utfordring. I og med at regionlagene er selvstendige enheter er det vanskelig å utnytte den samlede arbeidskraft og kompetanse. Det fører i sin tur til mye dobbeltarbeid og lite samhandling innad i systemet. Lokallagene fungerer dårlig og beslutningsprosessene i Fiskarlaget fører til treg saksgang (Fiskarlaget 2015 a, 10) og vedlegg 8.

Arbeidsgruppen kom frem til fire alternativer:

- A. Gruppeorganisering (basert på redskap eller fartøystørrelse)
- B. Videreføre dagens organisasjonsmodell – endre styringsinstrukser
- C. En modell basert på Sam Nord og Sam Sør
- D. Legge ned dagens 7 regionlag – ikke opprette noen nye lag

Alternativene skulle vurderes ut fra kriterier som funksjonalitet og økonomiske konsekvenser. Det var knyttet spenning til utvalgets anbefaling, men det ble "business as usual" idet utvalget anbefalte alternativ B, med alternativ C som andrevalg (Fiskarlaget 2015 a, 32). En mer detaljert gjengivelse av arbeidsgruppens oppgaver og en gjengivelse av resultatet fra arbeidet til arbeidsgruppen for organisasjonsstruktur, er lagt ved oppgaven som vedlegg 8.

Økonomi og finansiering var også et tema som skulle behandles av organisasjonsutvalget som ble nedsatt i 2013. Utvalget vurderte alle innspill om finansieringsmodell og inntektsfordeling innad i Fiskarlaget, og kom frem til at dersom dagens organisasjonsstruktur ikke ble endret – noe den ikke ble – da så de heller ingen grunn til å endre finansieringsmodellen. Utvalget var av den oppfatning at dagens finansieringsmodell fungerte etter sin hensikt. Inntektsfordelingen var en sak som måtte gjennomgås før hvert Landsmøte (Fiskarlaget 2015 c, 33).

Det fjerde arbeidsområdet som skulle behandles av organisasjonsutvalget var samfunnskontakt og intern informasjon. I forbindelse med dette arbeidet ble det trukket frem at Fiskarlaget ikke var nok profilert og til stede i moderne medier for å få tilstrekkelig oppmerksomhet hos medlemmer, potensielle medlemmer eller hos sentrale beslutningstakere (Fiskarlaget 2015 c, 10). Det ble også pekt på at informasjonsflyten fra Fiskarlaget sentralt ut til medlemslagene er varierende, i form av månedsmøter per telefon. Fiskarlagets er for lite i forkant av store avgjørelser, planer og offentlig saksbehandling (Fiskarlaget 2015 c, 18-19). I utvalgets konklusjoner het det blant annet at Fiskarlaget må utvikle en klarere informasjonsstrategi, de må profilere seg sterkere mot omverdenen som en maktfaktor for fiskerne, og de må også ta ansvar for å synliggjøre fiskernes viktige rolle nasjonalt og internasjonalt. For å oppnå større forståelse for Fiskarlagets arbeid og lojalitet til organisasjonen, må de i større grad synliggjøre den bistand som gis til medlemmene. Sosiale media er i dag de viktigste og mest brukte. Dagens mediestrategi må videreutvikles til å bli enda mer tydelig, og må følges opp og evalueres. Et viktig punkt var å få etablert systemer for enklere kommunikasjon innad i organisasjonen og med medlemmene. Dette var så viktig at utvalget ba om at det ble gitt prioritet (Fiskarlaget 2015 c, 34-35).

- Utvalgets innstilling (Fiskarlaget 2015 a) ble avvist av Landsmøtet 18.-19. nov. 2015 med begrunnelsen at viktige sider ikke var tilstrekkelig utredet (Fiskarlaget 2015 c).
- Men Landsstyret fikk fullmakt av Landsmøtet til å arbeide videre med organisasjonsstrukturen (Fiskarlaget 2015 c). Det har de gjort, anført av generalsekretær Otto Gregussen

6.3 Fungerer Fiskarlaget etter hensikten?

5.4.1 Regionlagene

Jeg har tidligere vært inne på om syv geografisk inndelte regionlag kan resultere i dobbeltarbeid ved at regionlagene utfører de samme oppgavene. På spørsmål til informantene om dagens organisering kan fører til uheldige arbeidsrutiner, som f.eks. dette med dobbeltarbeid, svarte informanten A blant annet:

Ja, men dette er noe Trondheim må ordne opp i, det er deres ansvar. Og så er det deres ansvar å samsnakke med lagene rundt omkring og bli enige om en langsiktig strategi der man innfører fellessystemer og felles adgang til både regnskap, økonomistyring, saksbehandling og saks-papirer. Ute i regionlagene sitter det, eller det har i hvert fall sittet ganske brukbar kompetanse. Dette er noe de i Trondheim har oversett i veldig mange sammenhenger, og opptrådt stort sett som om det bare var de som kunne løse saker. Og dermed har det blitt dobbeltarbeid, også fordi de ulike regionlagene satt og behandlet de samme tingene og gjorde de samme vurderingene, og sendte det til Trondheim. Så hadde man hatt en arbeidsdeling der, kunne det fungert atskillig bedre.

På samme spørsmål svarte informant B blant annet:

Ja, det er helt klart. Administrativt er dette svært urasjonelt og ting burde ha skjedd for lenge siden. Det er katastrofalt at vi på regionskontorene har holdt på så lenge og jobbet isolert fra de andre regionlagene. Når ting blir sendt ut på høring fra Fiskarlaget sentralt så sendes de til alle disse regionskontorene, som skal behandle sakene for sine regionlag. Og da sitter vi og gjør et ganske stort arbeid isolert fra hverandre. Så det man tenker nå i forbindelse med omorganiseringa av Fiskarlaget, er å også omorganisere administrasjonen. For det første må man jo klare å få på plass et saksbehandlingssystem som er felles for hele organisasjonen, slik at man får tilgang til hverandres saksdokumenter. Videre er det tenkt å spesialisere kontorene, slik at f.eks. kontoret her i Tromsø får ansvaret for regulering av hvitfisk nord for 62 °N og kontoret i Bodø får ansvaret for pelagisk nord for 62 °N, mens sør og vest får ansvaret for hvitfisk og pelagisk sør for 62 °N.

5.4.2 Lokallagene

Lokalengasjementet er og har vært på et lavt nivå, og fra flere hold snakkes det om at mange relativt store fiskevær kun har et lokallag i navnet, ikke i gavnet, og at det verken gjennomføres medlemsmøter eller årsmøter.

På spørsmål om lokallagene fungerer etter hensikten, svarte informant A blant annet:

Du kan jo si det sånn at de eksisterer jo formelt på papiret, men det er vel mange lag som ikke er særlig mer enn det. Men medlemsaktivitet vil jo ofte være situasjonsbetinget. Vi så jo her i Nord-Troms da det var en diskusjon rundt prioritering av oppdretts- og fiskeplasser, da var jo aktiviteten ganske høy fordi det var ting som opptok fiskere i dette området. Når fiskerne stadig vekk opplever at fiskeplassene deres blir beslaglagt av oppdrettsanlegg eller at en gyteplass blir ødelagt på grunn av oppdrettsaktivitet, er det klart at de tar tak i det, og sånt får man engasjement av. Hvis det bare er for å holde møter, velge styre og ikke gjøre noe særlig annet enn å drikke kaffe, er det klart at færre og færre synes det er viktig nok til å bruke tida si på, når de har kvoter de skal prøve å fiske mellom uværsrossene.

Vi hadde jo et annet eksempel med Havøysund Fiskarlag, som jo var svært aktive i forbindelse med kongekrabbediskusjonen – fordi de ble nektet å fiske i det kvotebelagte område. Havøysund grenser jo til kommuner med fulle rettigheter, men de fikk bare plagene med at krabber kom inn på deres område og ødela det tradisjonelle fiskeriet deres. Og da det ble snakk om å slippe Havøysund til i kongekrabbefiske, ble det jo et ramaskrik. Øst-Finnmark ville ikke ha noe kvotereduksjon som følge av at flere kom inn i krabbefisket.

På samme spørsmål svarte informant B blant annet:

Generelt sett fungerer de dårlig, veldig dårlig, de fungerer omtrent ikke i det hele tatt. I Fiskarlaget Nord har ca. 41 lokallag og kun 10-12 av dem avholder årsmøte, og kvaliteten på årsmøtene er varierende, og heller dårlig for enkelte lag. Og utover å holde årsmøter og ha jevnlig møter, og svare på høringer og sånt, så vil jeg jo si at det kun er 5-6 lag som fungerer. Lokallagsystemet vårt fungerer ikke, de fungerer heller ikke som valgarena til årsmøtene i Fiskarlaget Nord heller. Det er veldig mange som har utsendinger til årsmøte, der styrelederen i lokallaget bare har tatt noen telefoner til noen andre eller hele styret, og så utpekt én til å delta på årsmøtet. Det er veldig få av lagene som har reelle årsmøter der de velger utsendinger.

På spørsmål om en reduksjon av antall lokallag kan føre til tap av medlemmer, svarte A blant annet:

Jeg er nok redd for at det kan skje, men man kan også få nye medlemmer blant de yngre, men da må det være for at det er interessant å være medlem. Hvis man ser på hvordan strukturen i lokallagene ble til, så var jo det i en tid med dårlig kommunikasjon – kanskje spesielt i Nord-Troms og Finnmark. Utenom båten fantes verken bilveier, fly eller andre kommunikasjonsmuligheter, og resultatet ble et lokallag på hvert et nes og i hver en fjord. Nå er jo alt endret og

sånn sett ligger det jo til rette for at man kan holde møter nesten hvor som helst, og også per telefon. Sånn sett ligger det jo til rette for å slå sammen lokallag. Vi har jo eksempler på at det lar seg gjøre. På Senja slo man sammen tre ganske store lokallag til Nordre Senja Fiskarlag, som i dag er et av de største lokallagene i Fiskarlaget Nord. Lignende har også skjedd i Finnmark – så det er mulig.

Informant A var inne på sammenslåingen av tre lokallag på Senja. I 2012 ble Botnhamn Fiskarlag, Fjordgård Fiskarlag og Øyfjordvær Fiskarlag enig om å slå seg sammen til Nordre Senja Fiskarlag. Grunnen var liten aktivitet fordi lagene var små. I begynnelsen var det litt aktivitet i det nye sammenslåtte laget med om lag 100 medlemmer, men så stoppet det opp, uttalte Hallgeir Larsen om bord i kystfartøyet "Årviksand" i 2015 (Folkebladet 2015). "Det siste halvannet året har det ikke skjedd noen ting, og jeg synes det er for galt at vi betaler medlemskontingent på kr. 2.500, og så skal det ikke skje noe", fortsatte Larsen. "Vi er jo et av de største lokallagene, men vi blir jo veldig liten når det ikke er noen aktivitet", påpekte Larsen, og la til: "Det er jo mange ting som skjer, og mange ting man ønsker å diskutere. Men det er jo ingen som får si sin mening og få fremmet den i systemet så lenge det ikke blir holdt møter" (Folkebladet 2015). Lederen av Nordre Senja Fiskarlag la ikke skjul på at det har vært liten aktivitet i laget, og la til at det er mye man skulle gjort, men det er dårlig med tid og kanskje er jeg for dårlig til å organisere (ibid.). Men denne situasjonen er ifølge Fiskarlaget Nord blitt bedre i løpet av 2016-17, aktiviteten har tatt seg opp i lokallaget.

I følge Fiskarlaget Nord ble det kun avholdt årsmøte i 18 lokallag i 2014 og i 20 lokallag i 2015 (Kyst og Fjord 2016 11). Det innebærer at halvparten av lokallagene er inaktive. Selv i aktive fiskerikommuner som Vardø, med over 80 registrerte fiskere, eller Båtsfjord med over 100 registrerte fiskere (fiskerimantallet), har lokallagene vært inaktive de siste årene (ibid.). Men det er ikke bare i Finnmark situasjonen er slik, i lokallaget i Nordreisa har det ikke vært holdt årsmøter på mange år ifølge sekretær Arnold Jensen (ibid.). Konsekvensen er at vi står i fare for at det bare er en liten maktelite som styrer hele Norges Fiskarlag, mente Jensen (ibid.). Og når det gjelder å rekruttere medlemmer uttalte Jensen at: "nei Fiskarlaget – det er bare for havfiskerne og de store", var svaret man ofte fikk. Men han er ikke den eneste som har kommet med slike utsagn. Høsten 2014 uttalte f.eks. Per-Roger Vikten fra Gravdal at han ofte ble møtt med følgende spørsmål når han snakket med medlemmer, eller prøvde å verve nye: "Hvorfor skal jeg som mannskap og sjarkfisker være med i en organisasjon som kun jobber for de store" (Kyst og Fjord 2014 g).

Tidligere daglig leder i Fiskarlaget Nord, Ivar Sagen, uttalte i 2016 til avisen Kyst og Fjord at aktivitetsnivået i lokallagene er i ferd med å påføre Fiskarlaget Nord en troverdighetsknekk (Kyst og Fjord 2016 12). Og la til: "Vi har mange inaktive lag og dårlig oppslutning i forhold til fisker-manntallet på de enkelte stedene". På spørsmål om det Arnold Jensen i Nordreisa Fiskarlag pekte på, nemlig at laget nå stort sett organiserer de store kvoteeierne, svarte Sagen: "Vi organiserer jo selvsagt alle som vil være med, også de små. Og jeg mener at jo at vi gjør en god jobb for alle medlemmene og at argumentasjonen om at laget bare jobber for de store ofte bare er en bortfor-klaring for at folk ikke har lyst til å melde seg inn. Men dette er jo en vond sirkel. For når de små ikke vil være med, så blir det jo til slutt sant at vi bare jobber for de store" (Kyst og Fjord 2016 12). Sagen uttalte videre at utviklingen mot et Fiskarlag som representerer stadig større båter og kvoteeiere er helt naturlig, og at den for så vidt følger utviklingen i næringa. På spørsmål fra avisen om hvor representativt Fiskarlaget kan være når oppslutningen i lokallagene er så lav, svarte Sagen følgende: "Du har helt klart et poeng i at det er noen lag som har så få medlemmer, og dernest et så lavt oppmøte til årsmøtet at det er problematisk. Det er også en stor del av disse lagene som er så små at de strengt tatt ikke burde eksistert. Det har møtt frem utsendinger til regionlagets årsmøte fra sovende lag som egentlig ikke representerte andre enn seg selv, eller i beste fall styret" (Kyst og Fjord 2016 12).

5.4.3 Mannskapseksjonen og Båteierseksjonen

På spørsmål om det å være både arbeidsgiver og arbeidstakerorganisasjon samtidig fungerte hensiktsmessig, svarte informant A blant annet:

Ja, jeg har inntrykk av at både Mannskapseksjonen og Båteierseksjonen lever sitt eget liv i beste velgående. De fungerer som arbeidstaker- og arbeidsgiverparter, men da innenfor rammene av Fiskarlaget. Og det har vist seg at dette fungerer rimelig uproblematisk, faktisk er jo dette en av de finurlige løsningene man har kommet fram i Fiskarlaget.

Informant B var enig med A om at Mannskapseksjonen og Båteierseksjonen fungerer etter hensikten som arbeidstaker- og som arbeidsgiverorganisasjon, idet han på samme spørsmål blant annet svarte:

Det fungerer bra. Begge disse har egne styrever, egne regnskap, egne årsmeldinger og er i det hele tatt veldig fristilt fra Fiskarlaget og Landsstyret. Men det er ikke til å legge skjul på at en stor del av det arbeidet, både sentralt og i regionlagene, er arbeid for rederiene. Men indirekte blir dette arbeidet også til nytte for mannskapene om bord i fartøyene. Når Fiskarlaget f.eks. prøver å få størst mulig kvotegrnnullag, så får jo mannskapene også nytte av det pga. lott-systemet. Men at Fiskarlaget i veldig stor grad er en rederiorganisasjon gjenspeiler seg også i sammensetningen av Landsstyret og i sammensetningen av styrene i region- og lokallagene.

Det er flere årsaker til det. En årsak er f.eks. at båteierne generelt sett er mer aktive i organisasjonsarbeidet enn mannskapene er.

Informant C fra Fiskebåt synes derimot at dette var en konstruksjon. "Fiskebåt er en næringsorganisasjon, og som tarifforganisasjon forhandler vi med Sjømannsforbundet, mens Fiskarlaget er en – ja hva er de egentlig? Jeg kan ikke skjønne hvordan Fiskarlaget kan fortsette som nå, ved å sitte på begge sider av bordet. Det tror jeg ikke er holdbart i fremtiden", sa informant C. Og la til: "Mannskap skal være med der, båteiere av ulike slag skal være med der, det må jo skape problemer. Og som jeg var inne på, det blir en veldig utydelig profil".

5.4.4 Fiskarlagets økonomi

Som nevnt i kapittel 1 har økonomien i Fiskarlaget, særlig fra starten av, vært et problem. Et viktig grunnlag for Fiskarlaget makt var tidligere posisjonen som motpart til staten i de årlige fiskeriforhandlingene (Hovedavtalen). Men i revidert nasjonalbudsjett våren 2004 ble Hovedavtalen foreslått fjernet, og avtalen ble oppsagt fra 2005 av (Christensen et al. 2014, 281). Begrunnelsen var ifølge daværende Fiskeriminister Svein Ludvigsen at store leder av næringa nå var lønnsom, at målet med hovedavtalen var oppnådd, og at det dermed var mye å vinne på å fremstå som subsidiefri. Det siste var også Fiskarlaget enig i (Christensen et al. 2014, 281-282). Oppsigelsen av Hovedavtalen fikk selvfølgelig negative følger også for Fiskarlagets økonomiske situasjon.

Som vi har sett kom organisasjonsutvalget frem til at dagens finansieringsmodell fungerte etter sin hensikt, men at inntektsfordelingen måtte gjennomgå oftere.

I august 2015 hevdet generalsekretæren i Fiskarlaget, Otto Gregussen, at Fiskarlaget på ingen måte er blakk, har fortsatt god økonomi men at man samtidig er nødt til å ta inngående grep om man på sikt skal unngå å komme i en anstrengt økonomisk situasjon (Kyst og Fjord 2015 b).

I august 2016 uttalte daglig leder i Fiskarlaget Nord, Ivar Sagen, at de var presset økonomisk og det var det ingen grunn til å legge skjul på (Fiskeribladet Fiskaren 2016 d1). Og la til at situasjonen ikke ble bedre av at et titalls store kystnotrederier valgte organisasjonstilknytning gjennom Fiskebåt i stedet for gjennom Fiskarlaget Nord. "Det er en ganske alvorlig økonomisk sak for oss" uttalte Sagen. Fiskarlaget Nord har vært drevet med underskudd over flere år. I Nordland Fylkes Fiskarlag er økonomien noe bedre (Fiskeribladet Fiskaren 2016 d1).

5.4.5 Kommunikasjonsprosesser

Som vi har sett konkluderte organisasjonsutvalget med at Fiskarlaget ikke var nok profilert og til stede i moderne medier for å få tilstrekkelig oppmerksomhet hos medlemmer, potensielle medlemmer eller hos sentrale beslutningstakere. Et viktig punkt var å få etablert systemer for enklere kommunikasjon innad i organisasjonen og med medlemmene. Dette var så viktig at utvalget ba om at det ble gitt prioritet. Denne vurderingen var også en tidligere ansatt i Fiskarlaget enig i. Informant A uttalte blant annet følgende om dette emnet:

Et problem er jo det at hovedstadspressen som er meningsbærer og som de fleste leser. Disse har jo frem til nå i hvert fall, oversett fiskerinæringa og Norges Fiskarlag som ganske uinteressante informasjonskilder. Veldig mange medlemmer får jo med seg det som kommer på Dagsrevyen og i hovedstadsavisene. I tillegg har vi jo regionavisene – som de i Nordland og Troms – som det også er viktig å ha et godt forhold til. Ulempen med både hovedstads- og regionavisene er jo at de har veldig få ansatte med fiskerikompetanse. Det gjør jo at man må være veldig spesifikk og presis når man snakker med dem, sånn at man er sikker på at den informasjonen man gir, også blir forstått og mottatt av den enkelte journalist – å bragt videre uten at fem fjær blir til ei høns.

Det å ha en informasjonsansvarlig, som man har i Fiskarlaget, er vel og bra, men det er ikke de som har gjennomslag i media. Det er styreleder eller daglig leder som har. Da må dette være personer som for det første er bevisst på dette, både som tillitsmann og som ansatt, og som har en viss form for kompetanse på mediehandling. Ansatte, som f.eks. daglig leder, som har holdt på en stund har jo opparbeidet seg slik kompetanse etter hvert, men de burde hatt et mediekurs helt i starten av sin karriere – rett og slett for å lære hvordan man kommuniserer med og gjennom media. Jeg har inntrykk av at det er mangel på slik kompetanse i Fiskarlaget. Det å gjøre Fiskarlaget sterkt og innflytelsesrikt vil jo være et resultat av at man får gehør for den fiskeripolitikken organisasjonen forfekter. Det er jo også det som avgjør om det er interessant for medlemmene å være med eller ikke.

Da vi hadde gamle Troms Fiskarfylking, så sørget vi bestandig for at jeg som daglig leder hadde direkte kommunikasjon med ministrene. De fleste av dem som ble ministre var jo folk jeg kjente fra før, uansett partipolitisk tilknytning. Og det gjorde jo at det var enkelt å ta opp saker som gjaldt fiskere i Troms, og å få gehør for det som vi anså som vesentlig. Og det å få den personrelaterte kommunikasjonen mellom organisasjonen og politisk ledelse, være på talefot, det er helt avgjørende for å få videre innflytelse. Hvis man ikke prioriterer det høyt nok, så vil man ikke nå fram.

5.4.6 Fiskarlagets forhold til de konkurrerende organisasjonene

På spørsmål om Kystfiskarlaget kanskje burde vært en del av Fiskarlaget, svarte informant A blant annet:

Kystfiskarlaget sier at de stort sett representerer de små. Men de har jo også større fartøy som er medlemmer, f.eks. snurrevadbåter som var det rene fyordet på den tida de ble etablert. De har jo klart å få medlemmer ved å fange opp en del misnøye blant de små mot den dårlige måten de mener Fiskarlaget har håndtert dem på. Men samtidig er de ideologisk inspirert av – jeg våger påstanden – en blanding av naivitet og nostalgi. Alt var så mye bedre før. Både den teknologiske utviklinga og samfunnsutviklinga har løpt fra dem, så de hører ikke akkurat til den progressive delen av samfunnet. Jeg har vanskelig for å se at de skulle være noe reelt alternativ til Fiskarlaget. Men det hadde neppe vært til skade om de hadde kommet inn i Fiskarlaget som gruppeorganisasjon – på linje med Fiskebåt – men som gruppeorganisasjon har Fiskarlaget sagt nei. Og Kystfiskarlaget har sagt nei Fiskarlaget så lenge Fiskebåt er med, så dette blir jo bare et tankespinn. Men når det er sagt så hadde det vært en fordel om Kystfiskarlaget var del av Fiskarlaget. Det kan være dersom Fiskarlaget og Kystfiskarlaget fremmer to forskjellige syn overfor politikerne. Fra politisk hold kan det jo dermed hevdes at fiskerne ikke er enige, det spriker i alle retninger, og det er ikke en samlet stemme som taler næringas sak.

På samme spørsmål svarte B blant annet:

Kystfiskarlaget burde vært inn under Fiskarlags-paraplyen. Opp gjennom årene har Fiskarlaget hatt samtaler med dem og prøvd, men foreløpig ikke lyktes. For at Kystfiskarlaget skal gå inn i Fiskarlaget, krever de at Fiskarlaget "jager" ut Fiskebåt. Jeg tror det kan bli vanskelig å få Kystfiskarlaget inn under Fiskarlaget, i alle fall slik det ser ut nå.

Informant C fra Fiskebåt mente det var en fundamental forskjell på Fiskarlaget og Kystfiskarlaget. Kystfiskarlaget fremmer sitt syn om at alt fiske skal være åpent, og fisket skal foregå med små båter. Jeg tror aldri man kommer tilbake til en situasjon med fri etablering i fisket og åpen allmenning, uansett hvilken fartøystørrelse man snakker om, og ikke tror jeg det er veien å gå heller, uttalte informant C. Men sjarkene skal være en del av fiskeflåten, og spesielt de over 11 meter, som har lov å strukturere, de tjener gode penger. Mange av de små hevder jo at de ikke blir hørt, og i den sammenheng er det kanskje greit at det er et Kystfiskarlag, uttalte informanten.

På spørsmål om forholdet til Fiskebåt, Pelagisk Forening og Sør-Norges Notfiskarlag, svarte informant A blant annet:

Når det gjelder Fiskebåt, så er det en organisasjon som gjør som de selv vil, uten å bry seg i særlig grad hva Fiskarlaget vil eller sier. Fiskebåt virker som en litt mer profesjonell organisasjon, som er lokalisert der tingene skjer, og deres årsmøter er jo viden kjent.

På samme spørsmål svarte B blant annet:

Fiskebåt og Pelagisk forening har jo en betydelig andel av norske fiskekvoter. Dersom Fiskebåt skulle trekke seg ut av Fiskarlaget ville det bety en halvering av Fiskarlagets inntekter. Det ser også ut til at det skal være mulig å få Pelagisk Forening inn under Fiskarlaget, enten som

egen organisasjon eller fordelt på de nye planlagte regionlagene i sør og nord. Det er også snakk om at Sør-Norges Notfiskarlag går inn i den nye regionlaget i sør.

5.4.7 Omorganisering

På spørsmål om Fiskarlaget bør omorganiseres, og om det bør etableres et Oslo-kontor, svarte informant A blant annet:

Om det finnes en organisasjonsform som tilfredsstillende målsettingen bedre enn dagens modell, er jo også et spørsmål om hva man er villig til å gi avkall på for å nå målet. Man kan ikke få både i pose og sekk, men noen ting må alle få som de mener er vesentlig for dem – ut fra forventningene som skapes i organisasjonen til hva Fiskarlaget kan gjøre for dem. I de fleste organisasjonsutvalg som har vært nedsatt har dette med målsettinga ikke vært helt klart. Hvis målsettinga er å organisere flest mulig, så vil de ikke lykkes med det, men hvis målsettinga er å skape innflytelse for norske fiskere, og da først og fremst de som er medlem i Fiskarlaget, da har de en annen type utfordring. Klarer Fiskarlaget å skaffe seg innflytelse på samfunn og fiskeripolitikk, vil sannsynligvis medlemmene bli i laget og nye vil melde seg inn. Uten den type fokus tror jeg enhver form for omorganisering er bortkastet. Å etablere et Oslo-kontor ser ut til å bli mer og mer viktig, og det har jo vist seg at oppdrettsnæringa har lyktes med det. Så jeg tror det vil være riktig å etablere et slikt kontor, helst i gangavstand til Nærings- og fiskeridepartementet.

På samme spørsmål svarte B blant annet:

Jeg synes ikke Fiskarlaget er organisert på en god måte, ta f.eks. lokallagene som vi har snakket om, de fungerer jo ikke i det hele tatt. De 7 regionlagene fungerer jo på et vis, problemet er jo økonomien. Med 7 styrever, 7 styreledere og nestledere, og ikke minst kontorene, så blir det ganske dyrt. Ut fra en slik tankegang bør Fiskarlaget omorganiseres og forenkles, og tilpasses dagens situasjon. Fiskarlaget er i dag for tungrodd. Som sagt fungerer ikke lokallagene, men ikke i noen av de diskuterte modellene går man inn for å legge dem ned, men de blir fratatt funksjonen som valgorgan oppover i systemet. Lokallagene blir sannsynligvis i fremtiden en arena for å jobbe med lokale saker, saker de har lokalkunnskap om. Det kan f.eks. være spørsmål i forbindelse med oppdrett i nærområdet eller arealdisponering av havner. I en slik sammenheng snakkes det også om å etablere arbeidsgrupper innenfor ulike områder i lokallagene. Om Fiskarlaget bør etablere et Oslo-kontor, eller sentraladministrasjonen i Oslo, er et spørsmål som har vært diskutert mange ganger og for så vidt ikke er noen ny tankegang. Men jeg tror ikke man kommer bort fra en eller annen form for tilstedeværelse i hovedstaden.

5.4.8 Fiskarlagets arbeid for mannskap og rederier

På spørsmål om Fiskarlagets arbeid for mannskap og rederier fungerte etter hensikten, altså om alle blir hørt, svare informant A blant annet:

Både ja og nei. I enkelte saker er det nok særinteresser til enkeltgrupper som får gjennomslag, mens i andre sammenhenger må man se ting i sammenheng og finne løsninger som alle kan

leve med. Et eksempel er jo trålstigen – torskefordelingen mellom trålere og kystflåten – som Fiskarlaget lanserte, som jo var en løsning departementet kjøpte direkte, fordi de anså at dette ikke ville skape konflikt i og med at dette var avklart internt i Fiskarlaget.

På samme spørsmål svarte informant B blant annet:

Generelt sett må man være forberedt på å kunne lide nederlag, enten man sitter i et styre eller at man som medlem oppdager at vedtak går på tvers av egne interesser. Tidligere så kanskje folk litt mer helhetlig på det og godtok at her tapte vi, men medlemskapet besto likevel. Nå virker det som om medlemskapet sitter veldig løst hos mange. Dersom Fiskarlaget gjør et vedtak på tvers av egeninteresser, er det med en gang trussel om utmelding eller faktisk utmelding.

Informant C, fra Fiskebåt, uttalte at de har en snevrere interesse til medlemmene enn hva Fiskarlaget har. Fiskarlaget skal jo organisere de aller minste og til de større fartøyene, spredningen er jo mye større, noe som kanskje vanskeliggjør arbeidet. "Det er kanskje der det ligger – Fiskarlaget har en litt utydelig profil", uttalte informant C. Alle skal selvfølgelig bli hørt sa informant C, men sa at dette også dreide seg om forholdet mellom mannskap og reder, og sa: "Skal man vurdere mannskap opp mot rederen som har investert millioner, og skal da rederen ha mer eller like mye å si som mannskap på den samme båten – som kanskje blir der i et par år for så å finne seg noe annet å gjøre, mens rederen har sine finansielle og driftsmessige forpliktelser i årevis.

Fiskarlaget har mange ulike fiskeripolitiske saker som skal drøftes med medlemmer og tillitsvalgte før sakene viderebehandles i organisasjonene. Det er også mange som fremmer synspunkter på fiskeripolitikken, og mange av disse synspunktene er kanskje ikke like veloverveide. Med mange fiskeripolitiske saker til behandling og mange ulike synspunkter, sier det seg selv at noen saker kan føre til misnøye blant medlemmene. Medlemmenes negative reaksjoner kan jo være alt fra sterk misnøye til trussel om utmeldelse eller i verste fall utmeldelse. Det er selvfølgelig mange saker Fiskarlaget har vært involvert i som ikke alltid har blitt like godt mottatt blant medlemmene, men det er fire saker jeg vil trekke frem som de siste årene har vakt en del negative reaksjoner fra medlemmenes side. Det er: 1) saken om strukturering for fartøy under 11 meter (struktursaken), 2) saken om kvoteinstruks (instrukssaken), 3) kongekrabbe-saken, og 4) saken om utmelding av stor kyst fra Fiskarlaget til Fiskebåt.

5.4.8.1 Struktursaken

Denne saken dreide seg om strukturering (sammenslåing av kvoter) også skulle være tillatt for de minste fartøyene – de under 11 meter. Å samle flere kvoter på ett fartøy er en ordning som de

større fartøyene lenge har hatt anledning til. Strukturkvoteordningen innebærer at dersom man f.eks. har et fartøy i hjemmelslengdegruppen²⁰ 11-15 meter, kan man kjøpe et annet fartøy i samme lengdegruppe med sikte på å ta det permanent ut av fiske, og deretter søke om tildeling av strukturkvote til sitt opprinnelige fartøy. Dersom fartøyet tildeles strukturkvote vil det kunne fiske på denne i tillegg til grunnkvoten. Strukturkvoten skal tilsvare kvotefaktoren for det fartøyet som tas ut av fiske, men avkortet med 20 prosent til fordel for samtlige gjenværende fartøy i gruppen 11-15 meter. Fartøyet som tas ut av fiske må som hovedregel kondemneres. Strukturkvote tildeles for ett år av gangen, og kan tildeles i inntil 20 år. I dag har gruppen under 11 meter adgang til å drive samfiske (også med seg selv – fartøyeier eier to fartøy) ved at to kvoter kan fiskes på ett fartøy. Slikt samfiske kan også utøves med fartøy som har faktisk (største) lengde større enn 11 meter. Dette er ingen permanent ordning og den vedtas for ett år av gangen.

I 2014 åpnet regjeringen for strukturering også for fartøy under 11 meter (Kyst og Fjord 2014 a). Økt driftsgrunnlag gir mulighet både for fornying av fartøy og forbedrede inntektsforhold for eier og mannskap uttalte daværende fiskeriminister Elisabeth Aspaker (ibid.). Dermed ble denne saken sendt på høring (ibid.). Dette forslaget var i tråd med Fiskarlagets ønske (Kyst og Fjord 2014 b). Fiskarlaget, som prinsipielt er for strukturering i fiskeflåten, ba om at alle fartøygrupper måtte få like muligheter til strukturering, uansett størrelse på fartøyet (ibid.). Men ikke alle var enige i dette. Nordland Fylkes Fiskarlag og en rekke fiskekjøpere langs kysten var imot strukturering for båter under 11 meter (Kyst og Fjord 2014 c).

Kystfiskarlaget sa klart nei til strukturering i fiskeflåten under 11 meter (ibid.). Kystfiskarlaget var uenig i at strukturering gjør de minste fiskebåtene mer lønnsomme, og hevdet at fiskerne setter seg i mer gjeld samtidig som inngangsbilletten for ungdom blir dyrere (ibid.). Gjelds- og kostnadsdrivende strukturering gjennom kjøp og salg av fiskekvoter var etter Kystfiskarlagets vurdering ikke forenelig med utviklingen av en lønnsom kystflåte (ibid.). Kystfiskarlaget sa også at fartøygruppen under 11 meter var den største fartøygruppen i torskefisket, målt i deltakeradganger. En full strukturering i denne fartøygruppen ville kunne redusere antall fartøyer til $1/3^{21}$, noe som ville få store konsekvenser for lokalsamfunn og mottaksstruktur langs kysten (Kyst og Fjord 2014 c). Også Nordland fylkesting gikk imot en strukturkvoteordning for fartøy under 11 meter (Kyst og Fjord 2014 d). Lokale fiskarlag var også imot en slik ordning, f.eks.

²⁰ Med "hjemmelslengde" menes den lengde fartøyet henter sin kvotefaktor fra. Hjemmelslengden tilsvarende fartøyet faktisk lengde på et visst skjæringsstidspunkt. Er fartøyet forlenget etter dette vil hjemmelslengde være ulik faktisk lengde.

²¹ Dette tallet er beregnet med utgangspunkt i den såkalte 3+1 modellen (hevet fra 2+1 i 2013) som gjelder for fartøy mellom 11 og 15 meter. Der er kvotetaket satt til 3 ganger grunnkvoten til fartøyet (i én av sektorene, enten i torskesektoren eller i pelagisk).

vendte Andøy Fiskarlag tommelen ned for strukturering for den minste flåten (Kyst og Fjord 2014 e).

Høringsrunden viste at tida ikke var moden for å innføre strukturering i flåten under 11 meter. Høringsrunden viste massiv motstand fra kommuner, fylker og fagforeninger og tvil hos både Fiskarlaget og Kystfiskarlaget. Dermed droppet daværende fiskeriminister strukturforslaget. Men ministeren la imidlertid til at dette gjaldt inntil videre (Kyst og Fjord 2014 f). Struktursaken var dermed ikke over med dette.

I ettertid har saken vært et hett tema, spesielt blant medlemmene i Fiskarlagets lokallag. I forkant av Nordland Fylkes Fiskarlags årsmøte i Bodø uttalte formann Hilmar O. Sivertsen at årsmøte skulle ta stilling til spørsmålet om det skulle innføres strukturordning for fartøy under 11 meter. Han uttalte videre at under Fiskarlaget Nords møte uka i forveien var holdningen positive til strukturering, men i Nordland er holdningene så langt negative (Kyst og Fjord 2015 c). Før landsmøte 2015 i Fiskarlaget uttalte leder Kjell Ingebrigtsen at en av to viktige saker, som var sendt ut på høring internt i organisasjonen, var strukturering under 11 meter (Kyst og Fjord 2015 d1). På Fiskarlagets landsmøte 18. og 19. november 2015 stemte knappe 40 prosent av kystdelegatene imot at det skulle åpnes for strukturering (kvotehandel) i sjarkflåten under 11 meter (Fiskeribladet Fiskaren 2015 c1). Av de 19 som stemte imot var 13 fra Nordland Fylkes Fiskarlag. Samtlige 19 fra havfiskeflåten (Fiskebåt og Sør-Norges Notfiskarlag) støttet forslaget om strukturering. Totalt samlet forslaget rundt 70 prosent av stemmene til Landsmøtets 69 delegater (ibid.). Rådet fra Fiskarlaget var betinget av at fylkesbindingene på torskekvote ble fjernet (ibid.).

Det har vært et absolutt krav fra Kystfiskarlaget i mange år det må etableres "fiske- og kvotetett skott" i strukturkvoteordninga for lengdegruppen under 11 meter ved 15 meters faktisk fartøylengde. Kravet innebærer at kvoter med hjemmelslengde under 11 meter ikke skal kunne overføres til fartøy med faktisk lengde over 15 meter. Fiskarlaget har justert seg litt og er nå på linje med Kystfiskarlaget i dette kravet (Fiskeribladet Fiskaren 2015 c3).

I etterkant av Fiskarlagets strukturavgjørelse uttalte Tom Vegar Kiil, sjarkfisker fra Nord-Troms og tidligere fiskarlagsmedlem, nå medlem av Kystfiskarlaget, følgende: "En strukturavgjørelse som baserer seg på råd fra Norges Fiskarlags landsmøte er ikke representativ for sjarkflåten langs kysten. Den tiden er for lengst over da den minste kystflåten sto sterkt i Fiskarlaget. Der er det

"de store" som styrer skuta, og sjarkfiskerne har meldt seg ut – slik jeg har gjort" (Fiskeribladet Fiskaren 2015 c2). Kiil uttalte videre:

Fiskarlaget Nords holdning i denne saken er velkjent. Da jeg var med der, prøvde jeg å ta til orde mot strukturjaget i styret. Da fikk jeg rimelig klar beskjed fra en av styremedlemmene om å heller melde meg inn i Kystfiskarlaget med mine meninger. Det gjorde jeg, og jeg tror også et klart flertall av kystens organiserte sjarkfiskere er å finne i denne organisasjonen – ikke i Norges Fiskarlag.

De fleste lokallagene i Fiskarlaget Sør er imot strukturering under 11 meter. Nordland Fylkes Fiskarlag er imot. Nordland fylkesting er imot. Fiskarlaget Midt-Norge ytrer seg også imot. Eierne av de minste kystfiskefartøylene er imot. I Kystfiskarlaget har man fra dag én vært sterk motstandere av strukturering i fiskeflåten under 11 meter. Kystkommune etter kystkommune likeså. Ordførere, fiskekjøpere, kystaksjoner osv. har over lang tid beklaget en utvikling som kan komme til å ramme kystsamfunnene hardt (Fiskeribladet Fiskaren 2015 b). Utfra dette kan det jo være på sin plass å spørre hvorfor Fiskarlaget har håndtert denne saken som de har gjort, også imot et flertall av egne medlemmer.

I etterkant av Fiskarlagets strukturavgjørelse ble jo spørsmålet om fiskeriministeren og regjeringen anså dette for en såpass klar tilråding at de kunne hevde å ha næringa i ryggen dersom de skulle velge å legge saken frem for Stortinget. Foreløpig har det ikke kommet noen endelig avgjørelse i denne saken.

5.4.8.2 Instruksaken (kvoteinstruks)

Kvoteinstruksen handler om muligheten til å overføre kvoter fra mindre båter over på større fartøyer. 12 januar 2016 kom fiskeriminister Per Sandberg med en instruks som satte en stopper for å overføre kvoter fra fartøy med hjemmelslengde under 11 meter over på fartøy med faktisk lengde over 14,99 meter. Det var i tråd med vedtaket fra Landsmøte i Fiskarlaget (Kyst og Fjord 2016 b). Det Sandberg ikke gjorde var å sette en begrensning på omsetning av kvoter fra fartøy med hjemmelslengde i gruppen 11-14,99 meter. Fiskeriminister Per Sandberg ønsket i utgangspunktet å la denne tilpasningen skje fritt, altså fra båter helt nede i 11 meters lengde og over på en annen båt av hvilken som helst størrelse, men med under 500 kubikkmeters lasteroms volum. Dette skapte stort engasjement og førte til mange diskusjoner ute blant medlemmene i Fiskarlaget (Kyst og Fjord 2016 e).

Etter manges mening ville dette være katastrofalt for kystsamfunn og Nord-Norge, og ville kun tjent en liten gruppe redere. Fiskeriministeren uttalte i en pressemelding 6. april at han ikke hadde stoppet instruksene (Fiskeribladet Fiskaren 2016 m1), og at han heller ikke ville endre instruksene som åpnet for at store fartøy kunne overta mindre båters kvoter (Fiskeribladet Fiskaren 2016 m2). Etter behandlingen i Stortinget – som stilte seg bak instruksene – var det også klart at instruksene levde i beste velgående, men den ble justert (Kyst og Fjord 2016 d). Det var etter påtrykk fra Fiskarlaget Nord og Nordland Fylkes Fiskarlag (Kyst og Fjord 2016 c) at ble det fremmet krav overfor Fiskarlaget om at kvote på 11-14,99 meter ikke måtte kunne overføres til fartøy over 21 meter (Kyst og Fjord 2016 e). Dette var Landsstyret i Fiskarlaget enig i og det ble fremmet krav overfor departementet der det ble anbefalt en justering av fiskeriministerens instruks (Kyst og Fjord 2016 b). Stortinget tok dette til etterretning og "instruerte" fiskeriministeren til å sette en grense som gjør at ingen kvoter fra fartøy mellom 11- 14,99 meter skal kunne overføres båter over 21 meters lengde (ibid.).

Men Fiskarlagets ønske om endring av kvoteinstruksene fikk også andre konsekvenser. I Kyst og Fjord (2016 a) kunne en lese at Mikal Steffensen og Tor Gunnar Kransvik hadde meldt seg ut av Fiskarlaget. Årsaken var Fiskarlagets behandling av kvoteinstruksene. Mikal Steffensen uttalte til avisen:

Jeg er frustrert over måten saken er blitt behandlet. Prosessen bærer preg av dårlig organisatorisk behandling. Instruksene skulle blitt sendt ut på en skikkelig måte i organisasjonen. I Fiskarlaget Landsstyre sitter det stort sett folk som eier båter under 15 meter. Det er kanskje en uheldig sammensetning med tanke på egeninteresse i denne saken. Vi er flere som har fått satt over 14 meters kvoter på fartøy over 21 meter. Skulle en gjort slik Fiskarlaget ønsket, ville en ha ødelagt driftsgrunnlaget for flere unge fiskere.

Til samme nettavis uttalte rederen i Sørvågen Kystfiske, Gunnar Kransvik:

Fiskarlaget ønske om endring av kvoteinstruksene var dråpen som fikk mitt beger til å flyte over. Jeg har meldt meg ut, og det er mange med meg som mener at prosessen i Fiskarlaget omkring kvoteinstruksene har vært for dårlig. Jeg tror det brått og brutalt er flere som vil melde seg ut.

5.4.8.3 Kongekrabbesaken

Denne saken dreide seg om kongekrabbefiske skal forbeholdes fiskere registrert i Øst-Finnmark, og om dagens aktivitetskrav skulle opprettholdes. Det har de siste årene kommet flere innspill fra Måsøy kommune om at fartøy derfra må få adgang til å fange kongekrabbe i det kvoteregulerte

området²², ettersom de geografisk ligger tett opp mot det kvoteregulerte området og således er plaget av kongekrabbe. Det har også blitt argumentert med at et periodevis intenst desimeringsfiske i området like vest for grensen medfører særlige ulemper i form av redskapskonflikt og trengsel på tradisjonelle fiskefelt.

I 2016 var dette en sak som opptok mange kongekrabbefiskere i Øst-Finnmark. For å få krabbekvote var det satt et aktivitetskrav til minimumfangst av hvitfisk for kr. 100.000 (Kyst og Fjord 2016 f). Tanken bak et slikt krav var å stimulere til økt fiskeaktivitet i fjordstrøkene i Øst-Finnmark. Fra Fiskarlaget Nord ble det imidlertid foreslått å heve aktivitetskravet til kr. 500.000 (ibid.). Dette kravet ble imidlertid moderert til kr. 300.000, og adoptert av Fiskarlaget sentralt (Fiskeribladet Fiskaren 2017 a). Fiskerne i Øst-Finnmark protesterte og hevdet at dette ville være en katastrofe for fiskere øst for Nordkapp. Dette ble det selvfølgelig bråk om.

Lederen i Nesseby Fiskarlag sa på et møte i oktober 2016 i Nesseby, der det også deltok 60-70 fiskere og medlemmer fra flere andre lokale fiskarlag, at dersom dette ble gjennomført ville alle i Nesseby Fiskarlag si opp sitt medlemskap i Norges Fiskarlag. Også medlemmene fra de andre lokallagene uttrykte det samme (Kyst og Fjord 2016 f). Men her var det imidlertid delte meninger. Båtsfjord Fiskarlag var helt klar på at aktivitetskravet for å kunne delta i kongekrabbefangsten måtte økes, gjerne til kr. 500.000 sa lederen for det lokale fiskarlaget (Kyst og Fjord 2016 h1). I denne saken var det ikke bare Fiskarlagets medlemmer, og andre fiskere, som engasjerte seg. Også ordføreren i Båtsfjord reagerte kraftig på utspillet til stortingsrepresentant Frank Bakke-Jensen (Kyst og Fjord 2016 h2), om å slippe alle Finnmarks fiskerne inn i det regulerte kongekrabbefiske. Begrunnelsen var at et slikt forslag ville innebære at nærmere 200 nye fartøy ville slippe inn den kvoteregulerte fangsten, noe som ville ha som konsekvens at kvoter og inntekter ble tilsvarende redusert for fiskerne i Øst-Finnmark (ibid.).

Etter en stund kom også lederen av Fiskarlaget Nord, Roger Hansen, på banen. Han beroliget medlemmene ved å si at det ikke var riktig at styret i Fiskarlaget Nord gikk inn for grenseendring og nye aktivitetskrav. Hansen understreket også at ikke noe var vedtatt, og heller ikke ville bli vedtatt før alle lokallagene har sagt sitt. Hansen sa videre at det ville være beklagelig om fiskere fra Øst-Finnmark meldte seg ut av organisasjonen pga. et politisk utspill. Stortingets næringskomite behandlet denne saken i januar d.å., og det ble åpnet for at Måsøyfiskerne slipper til i det

²² Nordkapp og østover.

kvotebelagte kongekrabbefisket. Det ble også flertall for at det skal foretas ei konsekvensutredning både av ytterligere deltakelse vestover og av forslagene om å heve inntektskravet fra øvrige fiskeri (Kyst og Fjord 2017 a). Dette var en avgjørelse som fikk konsekvenser for Fiskarlaget. Kort tid etter meldte Nesseby Fiskarlag, og de 25 medlemmene, seg ut av Norges Fiskarlag²³. "Norges Fiskarlag sentralt har et helt annet syn enn det vi har når det gjelder krabbefisket, men det er bare en liten del av totalen som gjør at vi melder oss ut", het det i en uttalelse fra Nesseby Fiskarlag. Foreløpig har ikke medlemmene i dette lokallaget tatt stilling til om de skal melde seg inn i Kystfiskarlaget (Kyst og Fjord 2017 c).

5.4.8.4 Utmelding av stor kyst fra Fiskarlaget til Fiskebåt

Denne saken handler om at flåtegruppen "stor kyst" (store kystfiskebåter) meldte seg ut av Fiskarlaget og meldte overgang til havfiskeorganisasjonen Fiskebåt – en gruppeorganisasjon i Fiskarlaget. Medlemmene i Fiskebåt består av de største fiskebåtrederiene – fabrikkskip og ringnotrederiene, og nå også store kystfiskefartøy.

Som jeg allerede har vært inne på førte Fiskarlagets behandling av kvoteinstruksen ("Instruks-saken") til at Kransvik-rederiet i Lofoten og rederiet til Mikal Steffensen på Myre i Vesterålen i april 2016 begge meldte seg ut av Fiskarlaget (Kyst og Fjord 2016 a). Begge begrunnet dette med den interne prosessen i Fiskarlaget rundt den omtalte instruks-saken (jf. diskusjon ovenfor). I slutten av juni tok begge overgang til Fiskebåt (Kyst og Fjord 2016 r).

Et stort antall redere i den store kystflåten i nord vurderte i april 2016 sin organisatoriske tilknytning til Fiskarlaget, kunne en lese i Fiskeribladet Fiskaren i april. En av initiativtakerne var Svein Roger Karlsen på fiskefartøyet "Arnøytind" av Skjervøy (Fiskeribladet Fiskaren 2016 a). "Vi er ikke fornøyd med tingenes tilstand i Fiskarlaget", sa Karlsen, og hevder videre at "vi er definitivt ikke fornøyd med måten Fiskarlaget nå er organisert på. Organisasjonen er for tungrodd, og det er etter vårt syn nødvendig å se etter andre løsninger". I følge Karlsen var bakgrunnen for dette organisasjonsdebatten på Landsmøtet i Fiskarlaget 18. og 19. november 2015. Den endte i status quo og ingen organisatoriske endringer. På Landsmøtet var det flertall for å legge bort hele saken, i hvert fall inntil videre (ibid.). I følge Karlsen var ikke dette i tråd med innstillingen fra organisasjonsutvalget i Fiskarlaget som ble lagt frem året før (ibid.). I utvalget

²³ Man kan stille spørsmål ved lokallagets opptreden her. Ethvert medlem står fritt til å melde seg ut av lokallaget, og Fiskarlaget, men en beslutning om oppløsning av laget kan bare fattes på et ordinært årsmøte og krever 3/4 flertall. Beslutning herom er ikke gyldig med mindre 3/4 av medlemmene deltar i avstemmingen (Mønsterlover for lokale fiskarlag, § 12).

ble det vurdert å legge ned de syv regionlagene, og heller danne en gruppevis organisering basert på flåtegrupper og å gå ned til bare tre medlemsorganisasjoner, ett i nord og ett i sør, og i tillegg Fiskebåt. Fartøyet "Arnøyvind" er i ettertid meldt inn i Fiskebåt.

Denne prosessen fortsatte utover våren/sommeren. Men 1. juli meldte Fiskeribladet Fiskaren at 20 redere med store kystfiskebåter hadde de siste dagene meldt seg inn i havfiskeorganisasjonen Fiskebåt, og flere skulle være på vei (Fiskeribladet Fiskaren 2016 c1). Bakgrunnen var sterk misnøye med måten Fiskarlaget var organisert på gjennom region-/fylkeslag. Et 30-talls redere hadde hatt en arbeidsgruppe i sving for å vurdere ulike tilknytningsformer, og kommet frem til og anbefalt Fiskebåt som det beste alternativ (ibid.). Blant de 20 som var meldt inn i Fiskebåt til fordel for medlemskap i Fiskarlaget, var også fiskebåtreder og tidligere styreleder i Fiskarlaget Nord, Sigvald Berntsen (Fiskeribladet Fiskaren 2016 c2). Det er ikke til å stikke under en stol at denne flåtegruppen føler det som at de ikke har fått fair behandling av region-/fylkeslagene den siste tiden uttalte Berntsen i en kommentar. Og la til: "Dessuten er vi lite fornøyd med organisasjonsstrukturen i denne delen av organisasjonen. Her tror jeg at det vil komme endringer. Men det vil nok fortsatt ta tid". Dagens styreleder i Fiskarlaget Nord, Roger Hansen, var imidlertid klar på at hver og en må få bestemme sin organisatoriske tilknytning. Men Hansen forstod ikke helt begrunnelsen om at den store kystflåten skulle være urettferdig behandlet. Denne flåtegruppen har gjennom lokallag og region-/fylkeslag fått gjennomslag for ordninger som gir dem gode driftsvilkår (ibid.).

Verken lederen i Nordland Fylkes Fiskarlag, Jan Fredriksen, eller lederen i Fiskarlaget Nord, Roger Hansen, kjente seg igjen i beskrivelsen av at den større kystflåten ikke ble godt ivaretatt gjennom det ordinære medlemslagssystemet (Fiskeribladet Fiskaren 2016 c3). Men det er organisasjonsfrihet i landet, så hvis de mener at de ikke blir godt nok ivaretatt hos oss og er best tjent med en annen tilknytning, må vel det være greit, uttalte Fredriksen (ibid.). Begge de to region/fylkeslederne var innforstått med at en såpass omfattende utmelding ville få økonomiske konsekvenser for lagene. "De to nordligste regionlagene taper stort på at store kystbåter har forlatt Fiskarlaget og meldt seg inn i Fiskebåt, uttalte en frustrert Hansen i Fiskarlaget Nord (Kyst og Fjord 2016 i3). Og føyde til: "Jeg beklager at stor kyst har fått bruke kystflåtens ressurser til å bygge seg opp. Og når de har fått så mye gjennom organisasjonen at de begynner å spise av de minste, og får motstand, så blir de misfornøyd og melder seg ut" (Kyst og Fjord 2016 i4).

Etter at disse 20 rederne hadde tatt overgang til Fiskebåt, var det ytterligere 5 som meldte seg inn. Men ikke alle disse 25 var medlemmer i Fiskarlaget. Av disse 25 var 10 uorganiserte, mens resten var medlemmer i Nordland Fylkes Fiskarlag og Fiskarlaget Nord – flest hos sistnevnte (Kyst og Fjord 2016 k). Samtidig kunne Kystfiskarlaget, ved utgangen av september, melde om 50 nye medlemmer så langt i 2016 (Kyst og Fjord 2016 j1). Fra talerstolen under Nordland Fylkes Fiskarlags årsmøte høsten 2016 var det en formann som ikke sparte seg i forhold til store kystbåters overgang til Fiskebåt. "Vi har mange ganger arbeidet for at flåten skal kunne utvikle seg både i fysisk størrelse og med hensyn til kvotegrunnlag. Så, når eierne ikke får det akkurat som de vil så går de ut. Jeg vil kalle det en egoistisk handling" (Kyst og Fjord 2016 j2). Han fremhevet at det nettopp var region-/fylkeslagene og Fiskarlaget som hadde jobbet for at stor kyst har kommet dit de har, med god lønnsomhet og fornyet flåte. "At vi da skal få slengt i oss at vi ikke er gode nok, er skuffende", sa formann Fredriksen (Kyst og Fjord 2016 k).

6.4 Interessenters syn på organisasjonssaken

Organisasjonsutvalget fra 2013 la fram sin innstilling den 21. januar 2015 (Fiskarlaget 2015 a) Utvalget landet på en videreføring av dagens modell. Utvalget hadde støtte for sin innstilling fra Møre og Romsdal Fiskarlag, Sogn og Fjordane Fiskarlag og Fiskarlaget Sør. Det var også forventet at Nordland Fylkes Fiskarlag ville lande på det samme når de skulle behandle saken. Når det gjaldt Fiskarlaget Nord var det forventet at de ville være mer åpne for endringer – mer i tråd med det Fiskarlaget Midt Norge landet på. Trønderne ønsket gruppeorganisering basert på flåtegrupper, på linje med Fiskebåt. De ønsket i tillegg å få Kystfiskarlaget og Pelagisk Forening inn i Fiskarlaget igjen (Fiskeribladet Fiskaren 2015 a). Men det var ganske stor sprik i de innspillene som kom til organisasjonsutvalgets forslag, uttalte assisterende generalsekretær i Fiskarlaget, Jan Birger Sørensen (ibid.). Direktøren i Fiskebåt, Audun Maråk, mente de så et behov for å gå lenger enn det organisasjonsutvalget la opp til. Skulle det komme et forslag om ytterligere rasjonalisering av Fiskarlaget, så ville Fiskebåt støtte det (ibid.).

6.4.1 Fiskarlaget sentralt – Fiskarlaget må omorganiseres

Kaotisk og kostnadskrevende – Fiskarlaget må omorganiseres! Klarere kunne det vel nesten ikke sies, enn det generalsekretær Otto Gregussen gjorde på et møte i Fiskarlaget Nord i 2015. Gregussen framholdt at uten en omfattende omorganisering ville fiskerne risikere å miste den makt Fiskarlaget har representert fram til nå. Organisasjonsstrukturene er ikke lenger tilpasset dagens samfunn, men basert på en tid da Fiskarlaget var limet i mange lokalsamfunn. Men den tiden er

over, og det er på tide å tenke nytt, både i forhold til hvordan Fiskarlaget skal være organisert, hvordan man skal sikre laget en forsvarlig økonomi, og for å kunne videreføre innflytelsen over norsk fiskerinæring i årene som kommer (Kyst og Fjord 2015 b).

Fiskarlaget opplevde i 2016 at 25 redere med store kystfiskefartøy, herav 10 uorganiserte, tok overgang til Fiskebåt (Fiskeribladet Fiskaren 2016 c1; Kyst og Fjord 2016 k). Dette har først og fremst en økonomisk nedside for Fiskarlaget. Avisen Kyst og Fjord spurte i april 2016 generalsekretær Gregussen i Fiskarlaget om det var en fare for at Fiskarlaget kunne miste noe av sin legitimitet dersom det ble for glissent i rekkene. Til dette svarte Gregussen: "Ja, hvis det hadde vært slik at man forlot Fiskarlaget for å organisere seg i noe annet kunne man diskutert det. Men hvis alternativet til å være hos oss, er å ikke være organisert, så faller litt av det argumentet bort. Og jeg oppfatter jo at situasjonen er slik at folk ofte velger å ikke være organisert i det hele tatt" (Kyst og Fjord 2016 n). Men Gregussen framholdt at det ikke var antallet medlemmer som alene er avgjørende for legitimitet, den mente han at man som organisasjon opparbeidet seg gjennom måten man jobber på, og gjennom å gjøre godt faglig funderte prosesser (ibid.).

6.4.2 Fiskebåtrederne – ønsker omorganisering

Svein Roger Karlsen på om bord på fartøyet "Arnøytind" av Skjervøy har stått i spissen for en gruppe fiskere som vil omorganisere Fiskarlaget. Jeg har tidligere i dette kapitlet vært inne på den samme Karlsen i forbindelse med utmelding fra stor kyst til Fiskebåt, der Karlsen uttalte at en del redere ikke var fornøyde med tingenes tilstand i Fiskarlaget og heller ikke med måten Fiskarlaget er organisert på (Fiskeribladet Fiskaren 2016 a). Karlsen var heller ikke fornøyd med utfallet av Fiskarlagets behandling av organisasjonsutvalgets innstilling. På Fiskarlagets Landsmøte 18.-18. november 2015 ble debatten om å endre organisasjonen inntil videre lagt bort (ibid.).

"Jeg synes at alle skal bli hørt i Fiskarlaget. Vi føler at vi ikke blir hørt i organisasjonen. Det vi nå ser er at de som ikke er så aktive på sjøen har mye tid til organisasjonsarbeid. De overtar styringen, spesielt i fylkeslagene", uttalte Karlsen på Råfisklagets årsmøte i mai 2016 i Tromsø (Fiskeribladet Fiskaren 2016 b). Karlsen sa videre at Fiskarlaget måtte legge fram et produkt som er interessant for alle, også de som i dag er i Kystfiskarlaget og i Pelagisk Forening.

Vi ser her at både Svein Roger Karlsen og Fiskarlaget Midt Norge tok til orde for å få både Kystfiskarlaget og Pelagisk Forening tilbake til Fiskarlaget igjen (jf. pkt. 6.4). Det er flere som

har gjort seg slike tanker. I 2013 uttalte daværende leder i Fiskarlaget, Reidar Nilsen, at han ville ha begge disse organisasjonene tilbake i Fiskarlaget (Kyst og Fjord 2013 a). Nilsen uttalte videre at utviklingen bekymret han, fordi fiskerne sakte men sikkert reduserte sin innflytelse på politikk, utvikling av egen næring, og på samfunnsutviklingen, noe som igjen ville føre til at fiskerne ville bli overkjørt, ikke minst av andre interessenter av havet (ibid.). "Om Fiskarlaget ønsker sammenslåing, er ballen hos dem. Vi ønsker ikke å bli gjemt bort i ei krå", sa lederen i Pelagisk Forening, Jonny Lokøy, og var i utgangspunktet positiv til utspillet (Kyst og Fjord 2013 b). Lokøy la til at Pelagisk ville ikke å betale millioner uten å få noe igjen – det handlet om økonomi, posisjoner og innflytelse – uten det er det bedre å stå utenfor (ibid.).

6.4.3 Nordland Fylkes Fiskarlag – ingen planer om sammenslåing

Og som forventet gikk Nordland Fylkes Fiskarlag inn for videreføring av dagens modell, og la det alternative forslaget om å samle regionlagene i tre lag, dødt. Årsmøtet høsten 2015 i Nordland Fylkes Fiskarlag fryktet at en sammenslåing ville flytte makten til Fiskarlaget sentralt. Samtidig frykter man at regionlagenes og lokallagenes engasjement og innflytelse vil forvitres ved at lagene får for liten innflytelse i sentrale saker. Derfor ble alle fusjonsforslag avvist, blant annet forslaget om å samle Fiskarlaget Nord og Nordland Fylkes Fiskarlag til ett medlemslag, Nord (Kyst og Fjord 2015 a). Lederen i Nordland Fylkes Fiskarlag, Jan Fredriksen, sa at dersom man fjerner seg fra grasrota forsvinner Fiskarlagets makt, og mente Nordland avverget en organisasjonsmessig katastrofe for Fiskarlaget, ved å avvise fusjon mellom lagene (Kyst og Fjord 2015 d2). Dette betydde igjen at forslaget ikke ville kunne gå gjennom når saken skulle sluttbehandles på Landsmøtet i Fiskarlaget i november 2015 (ibid.). Vedtaket fra Nordland var for øvrig ganske likt forslaget til det forrige organisasjonsutvalget som ble behandlet i 2013, sa Fredriksen (ibid.).

"I Nordland Fylkes Fiskarlag er det ingen som snakker om sammenslåing i et større Fiskarlaget Nord". Det forsikret styreleder Jan Fredriksen i august 2016 (Fiskeribladet Fiskaren 2016 e). Nordland hadde fått orientering om saken, de skulle ta den opp på styremøte i september, men det var ingen grunn til uro for de som måtte ha fått inntrykk av at det gikk mot nedleggelse av Nordland Fylkes Fiskarlag, sa styrelederen. Og uttalte også at den prosessen som nå var i gang i regi av Landsstyret nettopp hadde startet, og uansett hva som ut av den, så var den medlemmene i fylkeslaget som til syvende og sist bestemte fremtiden til fylkeslaget, ingen andre presiserte styrelederen (ibid.).

6.4.4 Fiskarlaget Sør – fiskerinæringen er lite kjent i Sør-Norge

Fiskerinæringen er lite kjent blant beslutningstakerne i Sør-Norge, derfor bør fiskerinæringen snakke med én stemme, sa daglig leder i Fiskarlaget Sør Erlend Grimsrud i slutten av september 2016. Lederen mente at uttalelser fra forskjellige organisasjoner bare ville skape forvirring, og at det ble mer utydelig hva næringa ønsket som helhet (Fiskeribladet Fiskaren 2016 k1). Lederen viste også til at siste uka i september 2016 ble Sørøst Norge Kystfiskarlag oppretter, der lederen av det nystiftede laget meldte seg ut av Fiskarlaget og gikk over til Kystfiskarlaget (Fiskeribladet Fiskaren 2016 k2). Bakgrunnen var Fiskarlagets forslag, sendt til Nærings- og fiskeridepartementet, om å begrense deltakelsen i rekefiske for fartøygruppen under 11 meter, fordi fiskere med rekerettigheter for fartøy over 11 meter solgte sine rettigheter, og etablerte seg i fartøygruppen under 11 meter, der det var åpent for alle (Fiskeribladet Fiskaren 2016 k1).

Lederen i Fiskarlaget Sør mente at den minste flåten i Fiskarlaget hadde mer å tape enn å vinne på polarisering mellom flåtegruppene. "Det er store krefter på den andre siden av bordet, og når det oppstår diskusjon, er det viktig at dette blir avklart på en god måte som representerer bredden av interesser, fremfor særinteresser", uttalte daglig leder Grimsrud (ibid.).

6.4.5 Sogn og Fjordane Fiskarlag – ser et tvingende behov

Dette regionlaget har kanskje vært en av de ivrigste motstandere av omorganiseringsplaner, men nå ser også de at tiden er inne for å tenke nytt. Sogn og Fjordane Fiskarlag, ved leder Jarl-Magne Silden, ble i begynnelsen av oktober 2016 orientert om omorganiseringsplanene i Fiskarlaget av generalsekretær Gregussen (Fiskeribladet Fiskaren 2016 l). I et vedtak skrev styret i regionlaget at de så et tvingende behov for omorganisering av Fiskarlaget (ibid.). Styret pekte også på at det parallelt med dette arbeidet også måtte pågå samtaler/forhandlinger med Pelagisk Forening og Kystfiskarlaget om muligheten for å samle alle fiskere under en paraply (ibid.).

6.4.6 Fiskarlaget Vest – stor forståelse og ønske

Motstanden mot sammenslåing eller utstrakt samarbeid mellom regionlagene har vært stor, kanskje spesielt i Sogn og Fjordane Fiskarlag og Møre og Romsdal Fiskarlag, sa styreleder Kåre Heggebø i Fiskarlaget Vest, og 2. nestleder i Fiskarlaget, i august 2016 (Fiskeribladet Fiskaren 2016 d2). Men det var samtidig stor forståelse, og et ønske i omtrent alle lag om at noe måtte gjøres. Alle ser behovet, men når det kommer til stykke er det tungt å få på plass ting som har effekt, konstaterte styrelederen. Men det er et helt annet fiskarkorps i dag enn det var for få år

siden – mindre nord-sør konflikter, og derfor ligger det meste til rette for at vi skal lykkes denne gangen, mente styrelederen. Samtidig var det også tegn på at ting var i ferd med å modne, f.eks. når det gjeldt synet på sentrale ansettelse (ansatt sentralt og ikke i regionlagene) og samordning av ressursene ute i regionlagene (Fiskeribladet Fiskaren 2016 d3).

6.4.7 Lokallaget Flakstad Fiskarlag – Fiskarlaget kan rakne

Fisker Edgar Larsen i Lofoten var en av flere som hadde gitt opp Fiskarlaget fordi de mente de store i næringa hadde fått altfor stor innflytelse. Flere vil komme til å gå ut hvis de store skal ha enda mer makt, spådde Larsen i slutten september 2016 (Fiskeribladet Fiskaren 2016 g). Det halter som det er, uttalte lederen i lokallaget, Svein Arne Arntzen (ibid.). Men dersom Fiskebåt skulle få gjennomslag for 50 prosent representasjon i styrende organer i Fiskarlaget, da var Arntzen redd for at det var over. Lokallaget hadde nettopp hatt årsmøte og enstemmig vedtatt at en organisasjon tuftet på pengemakta etter deres oppfatning ikke ville ha livets rett. Arntzen sa at han merket trykket i lokallaget fra misfornøyde medlemmer. En av dem var ovenfor nevnte Larsen som allerede hadde tatt overgang til Kystfiskarlaget. Arntzen la også til at det hadde vært få utmeldinger den siste tiden, men at det var flere som avventet situasjonen for å se hva som kom til å skje videre med Fiskarlaget. Arntzen og flere av fiskerne i Nordland hadde også merket seg at Fiskebåt var i ferd med å styrke sin organisasjon, blant annet ved å ansette en egen medarbeider ved kontoret i Tromsø som skulle ta seg av de nye medlemmene fra stor kyst, og at de også skulle ansette en egen havforsker med tiltredelse 1. januar 2017 (Fiskeribladet Fiskaren 2017 b2). Dette var vel bare et uttrykk for at Fiskebåt hadde penger nok, og at de var villige til å bruke noe av dem for å få økt innflytelse for Fiskebåt, konstaterte Arntzen (Fiskeribladet Fiskaren 2016 g).

6.4.8 Kystfiskarlaget – talefør og slagferdig organisasjon i vekst

Steinar Friis, medlem av Kystfiskarlaget og tidligere medlem av Fiskarlaget i 16 år, hadde et innlegg i fiskeripressen i begynnelsen av februar 2016, der han tok et oppgjør med havfiskeorganisasjonen Fiskebåt og til dels også Fiskarlaget (Kyst og Fjord 2016 m). På TV hadde Friis sett at Fiskebåt hadde invitert Fiskeriminister Sandberg om bord i et av landets mest moderne havfiskefartøy til en skoletime i fiskeripolitikk, og noen dager etter hadde han lest i fiskeripressen at Sandberg hadde tatt over styringen over flåtestrukturen i kystflåten uten å ha konsultert med næringen, og uten å ha vurdert konsekvensene – som innebar at de største fartøyene kunne få fiske på 11 meters kvoter. Fiskerne raste mot egen ledelse, men ifølge Friis valgte Fiskarlaget,

med kystfisker og styreleder Kjell Ingebrigtsen i spissen, på uforståelig vis å si minst mulig om Fiskeriministerens nyåpnede kvotebutikk. I følge Friis var det mange som lurte på hvorfor ikke Landsstyret i Fiskarlaget var mer på linje med egne medlemslag, og hvorfor Fiskeriministeren gjorde som han gjorde. Svaret var etter Friis` mening enkelt og klart: Det skjedde fordi Fiskebåt ville ha det slik. Friis vist også til det som skjedde på 1990-tallet, da det var snakk om at Fiskebåt (den gang Fiskebåtredernes Forbund) skulle melde seg ut av Fiskarlaget og inn i NHO. Friis hadde den gang håpet at det skulle skje – men slik gikk det ikke. I februar 2016 håpet Friis inderlig at "noen med ryggrad" i Fiskarlaget tok tilbake makta, snudde på steika – og meldte *Fiskarlaget ut av Fiskebåt* (Kyst og Fjord 2016 m).

Steinar Friis hadde også et innlegg i fiskeripressen i midten av mai 2016 (Kyst og Fjord 2016 u) der han tok opp det samholdet, demokratiet og kompromisset som styrelederne Ingebrigtsen og Fredriksen – i henholdsvis Norges Fiskarlag og Nordland Fylkes Fiskarlag – hadde tillagt Fiskarlaget i to leserinnlegg, henholdsvis (Kyst og Fjord 2016 s) og (Kyst og Fjord 2016 t). Friis uttalte at det var et bra stykke vei mellom fellesskap, solidaritet og samfunnsansvar, til et Fiskarlag som de siste 30-40 årene gradvis har utviklet seg til å bli et redskap for et stadig minkende antall smågrådige redere. Redere som er mer opptatt av kvotehandel og eierskap til disse, enn å fiske.

At det har kommet uttalelser fra Kystfiskarlaget om samholdet, demokratiet, fellesskap og solidaritet i Fiskarlaget er absolutt ikke av nyere data. I en hovedfagsoppgave fra 2007 sier Heidi Vedal at Kystfiskarlaget leder tror at Fiskarlaget også framover vil få en vanskelig jobb med å forene interessene internt i organisasjonen. Og for at Kystfiskarlaget og Fiskarlaget skal kunne slå seg sammen må gruppeorganisasjonene i Fiskarlaget bort, og i tillegg må Fiskarlaget bli en demokratisk organisasjon, noe lederen mente var urealistisk å håpe på (Vedal 2007, 102). Kystfiskarlaget leder hadde videre uttalt at det ikke var sikkert at det bare var en fordel at alle fiskerne var samlet i en organisasjon, men at det kanskje var best å ha en organisasjon for kystfiskerne og en for havfiskerne (ibid.). Lederen mente også at organisasjonene var blitt så sterke på hver sin side at konfliktene heretter ville merkes mer åpent. Når det gjaldt Fiskarlaget fremtidige posisjon mente Kystfiskarlagets leder at Fiskarlaget var blitt en belastning for Fiskeri- og kystdepartementet (nå Nærings- og fiskeridepartementet). De hadde i mange år fulgt opp vedtak fra Fiskarlaget, både når det gjaldt reguleringer av fisket og i andre saker. Dette fikk de kritikk for, blant annet i

Faglagsdommen²⁴ og da de ble pålagt av Stortinget å gi Kystfiskarlaget representasjon. Også når det gjaldt fiskerireguleringer ble de kritisert, fordi reguleringene førte til en privatisering av fiskeressursene, som mange ikke verken kjente til eller skjønnte konsekvensene av (Vedal 2007, 103-104).

Tidligere besto Fiskebåt av de største fiskebåtrederiene, men nå har også de største kystfiskebåtrederiene tatt overgang fra regionlagene i Fiskarlaget og over til Fiskebåt, sa Arne Pedersen, leder i Kystfiskarlaget, i september 2016 (Kyst og Fjord 2016 q3). Innad i Fiskarlaget får dermed Fiskebåt flere medlemmer og krever dermed større representasjon. Man beveger seg stadig mer bort fra organisasjonsprinsippet med "en mann en stemme" og over mot stor kvote flere stemmer. Dette er ifølge Pedersen helt feil vei å gå. Det ene – som imidlertid er en sak for Fiskarlaget alene – er at makten i organisasjonen konsentreres på en liten gruppe av medlemmer, det andre er at Fiskarlagets gruppeorganisasjoner er representert i Norges Råfisklag og for øvrig i de andre fiskesalgslagene, sa Pedersen. Og la til at fiskesalgslagene er samvirkeforetak basert på prinsippet om et medlem en stemme, og dermed får konsentrasjonen av makt i Fiskarlaget konsekvens for innflytelsen også i salgslagene. I og med at årsmøtet i Råfisklaget settes sammen av representanter fra region-/fylkeslagene i Fiskarlaget, Fiskebåt, Kystfiskarlaget m.fl. (som er Råfisklagets eiere), uttrykte Pedersen bekymring for at det hele kan ende med at Fiskebåt overtar eierskap i Råfisklaget fra region-/fylkeslagene i Fiskarlaget. Pedersen var også inne på dette med dobbeltmedlemskap, og mente det var uryddig at en person med medlemskap i to organisasjoner skal kunne telles med fra begge når representasjonen til Råfisklaget skal fastsettes. Det er bare å slå fast at her kreves det oppryddingsarbeid²⁵, sa Pedersen (Kyst og Fjord 2016 q3).

Rådgiver i Kystfiskarlaget Bjørnar S. Kolflaath hadde et innlegg i fiskeripressen i begynnelsen av mars 2017 (Kyst og Fjord 2017 h) der han tok opp det styreleder Kjell Ingebrigtsen i Fiskarlaget hadde uttalt til Fiskeribladet 22. februar om at det var synd at lokallaget i Nesseby hadde meldt seg ut av Fiskarlaget (jf. "Kongekrabbesaken" diskutert ovenfor). I innlegget sa Kolflaath blant annet at Ingebrigtsen viste til hva Fiskarlaget historisk hadde gjort for den mindre flåten, men han glemte å nevne hva Fiskarlaget gjør mot den mindre flåten i dag. Det er nettopp dette taktskiftet som får mange sjarkfiskere til å reagere, og som gjør det forståelig at det bygges opp mye frustra-

²⁴ Faglagsprosessen omhandlet pengeoverføringene fra Råfisklaget til Fiskarlaget som ble brukt til organisasjonsarbeid. Avgiftsmidlene var finansiert av et pålagt trekk i alle fiskernes leveranser, uavhengig av medlemskap i Fiskarlaget. Det var denne praksisen Høyesterett fant ulovlig, og som i ettertid er omtalt som "Faglagssaken" eller "Faglagsdommen". Denne saken er også omtalt i oppgavens innledningskapittel.

²⁵ Problematikken omkring dobbeltmedlemskap var jeg inne på i kapittel 5. Adgangen til dobbeltmedlemskap vil være tillatt inntil Landsmøtet i Fiskarlaget får saken til behandling høsten 2017.

sjon i den mindre flåten, uttalte Kolflaath. Seniorrådgiver Knut Eriksen i Fiskarlaget uttalte på sin side (Kyst og Fjord 2017 j) at det i norsk organisasjonsliv alltid har vært en uskreven regel at man ikke går ut mot andre organisasjoner med kritikk og synsinger om indre organisasjonsmessige prosesser. Det er trist at Kystfiskarlaget har lagt seg på et slikt organisasjonsmessig lavmål, og at lederen Arne Pedersen har falt så langt ned at han tillater dette. At en umoden rådgiver (han siktet til Kolflaath) med liten organisasjonsmessig erfaring gjør det er så sin sak, uttalte Eriksen. Den samme Eriksen uttalte seg også noen dager senere (Kyst og Fjord 2017 o) om blant annet denne saken. Her sa han blant annet: "Fiskarlaget har ikke behov for hjelp og rådgivning fra Kystfiskarlaget i hvordan organisasjonen skal drives, og håper å slippe slik innblanding. Noen dager før Eriksens siste utspill hadde lederen i Kystfiskarlaget allerede svart at de ikke hadde noen ønsker om å spille på intern uro og misnøye i Fiskarlaget som strategi for medlemsrekruttering (Kyst og Fjord 2017 k). Og avsluttet med å si at man må tillate seg å spørre hvilket århundre Eriksen lever i, når han mener at en rådgiver i en fagorganisasjon for fiskere ikke skal få ytre seg om fiskeripolitikk og forvaltning grunnet sin "unge" alder – det er dessverre ikke alle som har over 30 års fartstid i denne bransjen.

At Kystfiskarlaget er en organisasjon med ambisjoner om vekst, må det ikke herske tvil om. I september 2016 uttalte de at de fikk så mange henvendelser fra engasjerte kystfiskermiljø om hvordan man går frem for å danne et lokal- eller regionlag under paraplyen Norges Kystfiskarlag, at de hadde måttet gå til det skritt å lage en egen smørbrøddliste om hvordan man etablerer nye lokallag (Kyst og Fjord 2016 v). Årsaken til interessen skyldtes uroen i Fiskarlaget, og at mange profilerte ledere i Fiskarlaget uttrykte stor skepsis til utviklingen i moderorganisasjonen og fryktet at de ville miste sin innflytelse i organisasjonen. Det hadde fått mange til å vurdere utmelding til fordel for Kystfiskarlaget – dersom Fiskarlaget ikke endret sin utvikling (ibid.). I slutten av september samme år kunne Kystfiskarlaget annonsere at nå hadde også de etablert seg i hovedstaden, og at Sørøst Norge kystfiskarlag offisielt var stiftet i Sandefjord (Kyst og Fjord 2016 w).

Kystfiskarlaget vokser og i løpet av 2016 fikk de 75 nye medlemmer – en økning på 14 prosent, der mange av de nye medlemmene var fartøyeiere og kom fra Fiskarlaget (Kyst og Fjord 2017 g). I følge daglig leder Annsofie Kristiansen hadde Kystfiskarlaget vel 700 medlemmer ved utgangen av 2016 (ibid.), noe som utgjør om lag 20 prosent av medlemsmassen i Fiskarlaget. Dette kom sannsynligvis ikke særlig overraskende på redaktøren i Kyst og Fjord. Allerede i mai 2016 skrev nevnte redaktør at mye av Kystfiskarlagets politikk vinner stor gjenklang langt utover deres egne

rekker (Kyst og Fjord 2016 o). Og la til at selv i Fiskarlaget finnes det en ikke ubetydelig andel av medlemmene som føler seg mer hjemme i Kystfiskarlaget enn i egen organisasjon, spesielt når struktureringstiltak i flåten drøftes – kanskje mest synlig har dette vært i Nordland Fylkes Fiskarlag der motstanden mot strukturtiltak har vært betydelig, og som kanskje er det laget som er mest representativt for Kyst-Norge, la redaktøren til (Kyst og Fjord 2016 o).

6.4.9 Fiskebåt – vokser og ønsker mer makt

Den fremtidige organisasjonsstrukturen i Fiskarlaget er bare en del av debatten. Fiskebåt er en del av Fiskarlaget, og derfor er det også et spørsmål om hvor stor innflytelse Fiskebåt skal ha. Fiskebåt har klare forventninger om økt innflytelse i et omorganisert Fiskarlag. I Fiskarlaget vil enkelte avklare strukturen først, og deretter representasjonen. Dette avvises blankt fra ledelsen i Fiskebåt, som forlanger at disse spørsmålene må besvares samtidig (Norsk Fiskerinæring 2016 b).

Fiskebåt fisker for størst verdier, og følgelig betaler de mest inn til Fiskarlaget, og det vil de ha mer igjen for enn det de har i dag. Som nevnt i kapittel 5 har Fiskebåt i dag 17 av 69 (24,6 %) representanter på Landsmøtet i Fiskarlaget og 4 av 14 (28,6 %) i Landsstyret. De er altså underrepresentert sett i forhold til sin fangst, og det har Fiskebåt vært misfornøyd med lenge. I følge Norsk Fiskerinæring (2016 b) sto havfiskeflåten, båter over 28 meter, for 82 prosent av fangstkvantumet og 71 prosent av fangstverdien. Selv om ikke hele havfiskeflåten er medlem av Fiskebåt endres ikke representasjonsforholdet i særlig grad.

Ingen må bli overrasket over at det kommer krav om økt representasjon for Fiskebåt i Fiskarlaget, sa administrerende direktør i Fiskebåt, Audun Maråk i september 2016 (Kyst og Fjord 2016 q2). Fiskebåt i Ålesund har ikke kommet med noen tall, men det snakkes om 50/50 fordeling, som et minimumskrav, mellom Fiskebåt og de øvrige medlemsorganisasjonene i Fiskarlaget (Fiskeribladet Fiskaren 2016 f). Det vil i så fall si minst 34 representanter på Landsmøtet og 7 i Landsstyret. En slik vedtaksendring vil neppe få 2/3-dels flertall på Landsmøtet høsten 2017.

Fiskebåt-direktøren så imidlertid ikke noen konflikter med økt makt i Fiskarlaget. Konfliktene har vi lagt bak oss (Fiskeribladet Fiskaren 2016 h). Vårt fokus har vært å sikre best mulig ressursutnyttelse, til gagn for alle. Det var f.eks. vi som tok initiativet til å endre forvaltningsregelen på torsk fra 10 prosent årlig endring til 20 prosent. Dette har i løpet av årene gitt fiskerne

opp mot to millioner tonn torsk ekstra å fiske på. Hva er det egentlig vi er uenig om, i Fiskebåt og i de øvrige medlemslagene, spurte Maråk retorisk (ibid.)

Vi er også med i Fiskarlaget og dere må regne med oss også, sa styrelederen i Fiskebåt, Jonny Berfjord i september 2016 (Fiskeribladet Fiskaren 2016 i). Kommentaren var en reaksjon på Nordland Fylkes Fiskarlags leder Jan Fredriksen som tok opp sin skuffelse over at store kystbåter hadde meldt overgang til Fiskebåt (Kyst og Fjord 2016 j2). Berfjord mente at Fredriksen burde være glad for at stor kyst ikke forsvant lenger enn til en annen del av organisasjonen. Skal vi være sterke, må vi stå sammen. Vi må ha et Fiskarlag der alle føler seg hjemme, og ingen føler seg overkjørt. Dere må regne med oss i Fiskebåt også i Fiskarlaget, avsluttet Berfjord (Fiskeribladet Fiskaren 2016 i)

Under samtalen med representanten fra Fiskebåt – informant C – tok jeg opp dette med flåtegruppen "stor kyst" som hadde meldt seg ut av Fiskarlaget og tatt overgang til Fiskebåt. Til dette sa informanten at de hadde ikke vært ute og fisket i rørt vann etter dem, og at de heller aldri hadde invitert de 20-25 fra stor kyst over til Fiskebåt. "Det vi har sagt er at hvis dere kommer over til oss, skal vi selvfølgelig gjøre en jobb for dere. Vi har alltid hatt noen fra stor kyst hos oss, og så langt føler vi at vi har gjort en god jobb for dem", uttalte informanten.

6.4.10 Fiskarlaget sentralt – vi må tilpasse oss

Fiskarlaget må tilpasse seg nye tider, men hvilke tilpasninger som skal gjøres er ikke avklart, slo Fiskarlagets leder, og kystfisker, Kjell Ingebrigtsen fast i slutten av september 2016 (Fiskeribladet Fiskaren 2016 j). Fiskarlaget har en debatt om fremtidig organisering basert på Landsmøtets vedtak, der det er ulike meninger og modeller som diskuteres, men til nå har det ikke kommet noen forslag på bordet, sa Fiskarlagets leder.

Fiskebåts representasjon i et omorganisert Fiskarlag har vi ikke ennå kommet inn på i den prosessen vi har nå, uttalte 2. nestleder i Fiskarlaget, Kåre Heggebø, i august 2016 (Fiskeribladet Fiskaren 2016 f). Han for sin del hadde aldri hørt krav om 50/50 fordeling og karakteriserte dette som urealistisk, men dersom medlemsmassen endret seg i negativ retning avviste han heller ikke fullstendig tanken om at innflytelse også måtte stå i forhold til hva de enkelte grupperingene finansielt bidro med (ibid.).

Ingebrigtsen reagerte på at det ble spekulert i representasjonsnøkler i styrende organer og medlemsutvikling i Fiskarlaget. Det var særlig utspillet om at Fiskebåt ønsket 50 prosent representasjon som skapte uro i Fiskarlaget, men Ingebrigtsen viste for øvrig til at det ikke foreligger noe konkret om dette fra Fiskebåt ennå (Fiskeribladet Fiskaren 2016 j). Han tok også opp at det ble gjort et poeng av at Kystfiskarlaget hadde fått om lag 70 nye medlemmer hittil i år, og la til at Fiskarlaget hadde fått 260 nye medlemmer. Han ville for øvrig ikke si noe om hvor mange som hadde meldt seg ut. Noen kommer og noen går, som han sa. På spørsmål fra avisen om det ikke kunne være Fiskarlagets støtte til en stadig strukturering til større fiskefartøy, som kunne være årsak til at kystfiskerne ikke lenger føler at Fiskarlaget taler deres sak, svarte Ingebrigtsen: "Fiskarlaget ser at det skjer endringer i næringen, men ser også at tempoet kan diskuteres. Fiskeflåten er ikke den samme i dag som for 20 år siden. Det skjer en utvikling, som også gir muligheter for endringer. Det stilles andre krav til sikkerhet i dag, og til kvalitet og utnyttelse av råstoffet". Og la til at å si nei til alle endringer, som Kystfiskarlaget gjør, er ikke veien å gå – undertonen til kritikken mot oss, at vi er på defensiven, stemmer ikke (Fiskeribladet Fiskaren 2016 j).

6.4.11 Fiskeripressen

Kyst og Fjord

Fiskebåts krav om all makt i Fiskarlaget vil trolig ødelegge hele laget. En fra før presset organisasjon tåler neppe konflikten som er i ferd med å bygge seg opp etter at de største rederne har stilt som et minimum at de skal ha 50 prosent av all representasjon i Fiskarlaget. Dette skrev ansvarlig redaktør i Kyst og Fjord i begynnelsen av september 2016 (Kyst og Fjord 2016 p). I realiteten betyr det full kontroll med hele organisasjonen – ettersom det alltid er fiskere fra kystgruppen som står på vippen og stemmer med de store i viktige spørsmål (ibid.). Mange av Fiskarlagets lokale ledere synes det er helt greit at avklaringen kommer nå, slik at de kan få på plass en rask håndtering av utviklingen. Men for Fiskarlaget vil det være intet mindre enn en katastrofe dersom Fiskebåt klarer å gjennomføre sin plan. For det betyr at en vesentlig del av medlemsmassen sannsynligvis går over til Kystfiskarlaget. For Kystfiskarlaget kan denne utviklingen selvsagt virke som en gavepakke, ettersom de er hyppig nevnt som et alternativ i debatten (Kyst og Fjord 2016 q1). Mange kystfiskere i Fiskarlaget står sannsynligvis nærmere Kystfiskarlaget enn sin egen organisasjon allerede i dag, og kan derfor være klar til å skifte organisasjon på kort varsel.

Men selv i Kystfiskarlaget bør man ha grunn til bekymring. Frem til nå har de tross alt en konkurrerende organisasjon der kystfiskerne fram til nå har hatt en viss innflytelse. Dersom man ender opp i en situasjon der disse melder overgang til Kystfiskarlaget, er det slett ikke sikkert at det vil gi større slagkraft. For veien inn til maktens korridorer blir sannsynligvis enda lengre enn i dag – sperret av stadig flere rederlobbyister. Dersom Fiskebåt skulle få minst 50 prosent representasjon i samtlige deler av organisasjonen, vil det i realiteten bety absolutt makt. Det vil neppe bli så mye snakk om kai- og mottaksanlegg, men i stedet vil nok spørsmål om ressursfordelinger, ytterligere strukturtiltak, og eierskap- og deltakerlov utgjøre det viktigste. På samme måte som det lokale eierskapet i fiskeindustrien ble borte, risikerer man også at lokalt eierskap til fiskeflåten forsvinner. Og en organisasjon kun bestående av de små (Kystfiskarlaget), vil neppe klare å endre en slik utvikling (Kyst og Fjord 2016 q1). Derfor vil det være en tragedie om Fiskarlaget splittes. Det er ikke unaturlig at Fiskebåt ønsker større innflytelse over organisasjonen, men å forsøke å kuppe hele laget som er bygd opp av aktive fiskere gjennom generasjoner, er direkte frekt (Kyst og Fjord 2016 p). Da hadde det kanskje vært mer naturlig at de hadde trukket seg helt ut og dannet sin egen organisasjon, eller meldt seg inn i NHO som de hadde planer om på 1990-tallet og i 2001.

Norsk Fiskerinæring

Vekk med fylkeslagene og over på tre regionlag; ett i sør, ett i vest og ett i nord. Helst burde de legge ned lokallagene eller i det minste slå sammen så mange som mulig. Det ville gjort vei i vellinga i Fiskarlaget, og sørget for store besparelser og økt effektivitet, skrev redaktøren i fagtidsskriftet Norsk Fiskerinæring sommeren 2016 (Norsk Fiskerinæring 2016 a). Jo flere medlemmer, desto større slagkraft får organisasjonen – 10.000 medlemmer i ryggen gir en helt annen tyngde enn 1.000 medlemmer. Kjøttvekta teller – derfor er det viktig at alle fiskere er medlemmer av Fiskarlaget (ibid.). I Norge er dessuten situasjonen den at en del fiskere har meldt seg ut av Fiskarlaget. Begrunnelsen har som oftest vært at de var uenige i vedtak som ble fattet, at de følte seg forbigått eller som evige tapende parter. Fiskarlaget passet ikke for dem. På den måten har det oppstått flere organisasjoner opp gjennom årene, som f.eks. Kystfiskarlaget og Pelagisk Forening. På samme måte som Fiskebåt kan Kystfiskarlaget sies å representere en fartøygruppe – sjarkflåten. Kystfiskarlaget burde så avgjort vært en del av Fiskarlaget, som en gruppeorganisasjon. Da ville sjarkfiskerne kanskje fått gjennomslag for sine synspunkter og saker. Berettigelsen til Pelagisk Forening stiller vi oss imidlertid mer spørrende til. Er det en nødhavn for folk som føler seg misforstått eller dårlig behandlet? (ibid.).

Å slåss for egne synspunkter og interesser innen en organisasjon er både legitimt og nødvendig (Norsk Fiskerinæring 2016 a). Det er også legitimt å slåss videre med en sak for den behandlet på nytt eller omgjort. Men da nytter det ikke å melde seg ut av organisasjonen. Da mister man både innflytelse og forslagsrett. En vanskelig side ved demokratiet er om den tapende part alltid blir den samme. Da blir det fort hevdet at det ikke nytter å være medlem. Makta rår, sies det. I fiskerikretser blir det ofte sagt at det er de store som bestemmer. Men hvem er de store, er det de med store båter og store kvoteandeler, eller er det fremtredende aktører? (ibid.).

Fiskarlaget står ved en korsvei. Organisasjonen er inne i en problematisk tid med behov for strukturering og klargjøring av hvordan man skal arbeide. Det virker ikke som om medlemmene og regionlagene i Fiskarlaget innser det prekære behovet for omstrukturering og omlegging. Hundrevis av lokallag, en rekke region-/fylkeslag og et omfattende Landsstyre samt en sentraladministrasjon er og blir altfor tungvint og kostbart. Det svekker organisasjonen i stedet for å styrke den. Selv i viktige saker er engasjementet fra medlemmene nesten helt fraværende (Norsk Fiskerinæring 2016 a).

Fiskebåt har lenge ment at de har altfor liten innflytelse, og krever økt representasjon. Nå jobbes det altså på spreng. Hva så om man ikke finner noen løsning? Vi vil anbefale Fiskebåt å tenke seg om både en og to ganger før de tar ut skilsmisse (Norsk Fiskerinæring 2016 c). I våre øyne er det flere åpenbare argumenter for dette. For det første har man fått på plass en ressursfordeling som havflåten kan leve godt med. Alle vet hva som skjer den dagen Fiskebåt trekker seg ut. I løpet av kort tid vil Fiskarlaget og Kystfiskarlaget finne sammen, og umiddelbart starte en nådeløs jakt på større kvoteandeler. Om man ikke lykkes i første omgang, vil innsatsen for å omfordele fiskeresursene skyte fart når strukturkvotene i havflåten begynner å falle tilbake om 10-12 år. Ressursrenteskatt vil bli et tema i årene som kommer – enten Fiskebåt og Fiskarlaget ønsker det eller ikke. I dag står kyst og hav skulder ved skulder i dette spørsmålet. Ved en skilsmisse vil Fiskarlaget og kystflåten argumentere for at en eventuell ressursrente-skatt bare skal pålegges havflåten. Det kan også tenkes at kystfiskerne nordpå vil presse på for en slik løsning (ibid.)

På de fleste områdene står jo havfiskerne og kystfiskerne sammen. Å tro at kvoteandelene til hav vil øke om kyst og hav skiller lag, er i våre øyne utopi. Ikke blir det bedre markedsadgang for norsk sjømat, ikke får Norge større andeler av migrerende bestander og ikke vil skatteregimet bli bedre for havflåten. Kanskje kan Fiskebåt jobbe mer målrettet for økte kvotetak, men da øker jo bare sjansen for skatt på ressursrenten, og vinninga går opp i spinninga. Nei, vi ser ingen åpen-

bare gevinster for Fiskebåt ved å trekke seg ut av Norges Fiskarlag. Derimot ser vi mange faremomenter (Norsk Fiskerinæring 2016 c).

6.4.12 Fiskebåt – ønsker større muskler og vil til Oslo

I fjord hadde vi et organisasjonsutvalg i arbeid i Fiskebåt, der styrking av Fiskebåt og kontor i Oslo var noen av forslagene fra utvalget, sa leder av Fiskebåt, Jonny Berfjord, under årsmøtetalen 17. februar 2017 (Kyst og Fjord 2017 e). Dette var for øvrig et møte der Fiskebåt fortsetter å få storfangst på sine årsmøter. Blant de 200 gjestene var det én statsminister, én fiskeriminister, 10 stortingsrepresentanter, 45 bank- og forsikringsfolk, 12 ansatte i Fiskeridirektoratet, 12 fra Nærings- og fiskeridepartementet, mens Utenriksdepartementet stilte med tre. I tillegg stilte 8 advokater og rundt 20-25 fra det marintekniske næringsliv. Fiskebåts egne medlemmer var i mindretall på årsmøtet. De telte 161 (Kyst og Fjord 2017 d).

Berfjord selv var overbevist om at Fiskebåts framtid lå i Oslo, så nær politiske myndigheter som overhodet mulig. Årsmøtet ga Berfjord grønt lys for Oslo-kontor (Kyst og Fjord 2017 f). Året 2016 var blant annet preget av at et betydelig antall større kystfartøy meldte overgang fra de nordnorske regionlagene og over til Fiskebåt, samt at vi fikk ansatt en egen havforsker ved kontoret i Bergen og en styrking av administrasjonen i Tromsø, uttalte Berfjord. Og la til at om Fiskebåt også kommer til å signalisere en større representasjon i Fiskarlaget, gjenstår å se, men det vil neppe komme som noen stor overraskelse.

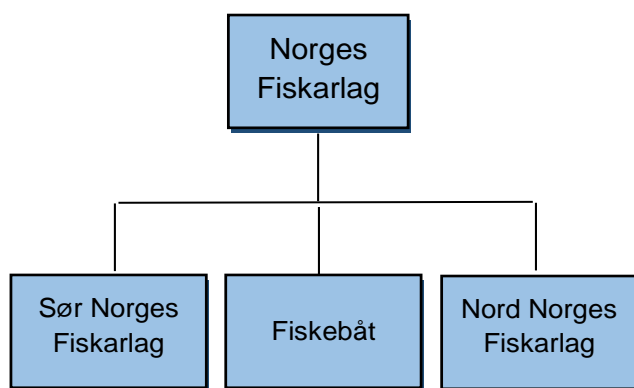
Mer og mer havner i Oslo sa fiskebåtreder Geir Lundberg fra Gratangen, som mente næringa nå må ha ambisjoner om å opprette et "Fiskernes Hus" i hovedstaden (Kyst og Fjord 2017 f). Fiskebåtreder Jørn Oddvar Majala fra Havøysund gikk litt lenger. "Får vi først et Fiskebåt-kontor i Oslo, må det bli hovedkontoret på sikt. Da blir Ålesund regionskontor. Om 5-10 år har vi et godt bemannet kontor her i byen, samlokalisert med Norges Fiskarlag, som også kommer til å legge hovedkontoret i Oslo. Trondheim blir for tungvint", sa Majala (Kyst og Fjord 2017 f). Majala la også til at i forbindelse med Landsmøte i Fiskarlaget høsten 2017 blir det etter alt å dømme vedtatt en tredeling av Fiskarlaget; Fiskarlaget Nord, Fiskarlaget Sør og Fiskebåt.

Kan også ta med at under årsmøtet i Fiskebåt 17. februar 2017, omtalte lederen i Fiskebåt Jonny Berfjord Fiskarlaget både som "vår beste venn" og "vår tvilling". Generalsekretær i Fiskarlaget Otto Gregussen følte da et behov for en replikk, og uttalte: "Siamesiske tvillinger har ofte et

ønske om å forlate hverandre. Det har ikke vi. Vi skal diskutere framover, både om økonomi og representasjon. Vi tror hele organisasjonen kommer styrket ut av at Fiskebåt gjør det godt, og vi tror også at en større del av vår administrasjon, vil bli lagt til Oslo, fordi det er praktisk" (Kyst og Fjord 2017 f).

6.5 Organisasjonsprosessen så langt

Denne prosessen har gått i regi av Landsstyret i Fiskarlaget etter pålegg fra Landsmøtet høsten 2015. Generalsekretær Otto Gregussen har vært hovedansvarlig for å drive fram prosessen (Fiskeribladet Fiskaren 2016 d1). I løpet av 2016 hadde Landsstyret arbeidet fram en skisse som hadde vært presentert og diskutert med årsmøter og/eller styremøter ute i medlemslagene (Fiskeribladet Fiskaren 2017 b). Mandag 30. januar 2017 møttes generalsekretær Gregussen og lederen i Fiskarlaget Kjell Ingebrigtsen de syv styrelederne i region-/fylkeslagene og styrelederne i de 2 gruppeorganisasjonene. Både styrelederen i Fiskarlaget Nord og i Nordland Fylkes Fiskarlag sa at alle partene var interessert i å få en løsning på organisasjonssaken, og at den modellen som ble lagt frem fikk oppslutning fra møtedeltakerne (Kyst og Fjord 2017 b). Den løsningen det snakkes om er en ordning med ett regionlag i nord og ett i sør, og målet er at alle i medlemslagene ansettes sentralt (Fiskeribladet Fiskaren 2016 d1). På den måten håper man å få en mer rasjonell saksbehandling og større grad av spesialisering enn det man har i dag i Fiskarlaget (ibid.). I en pressemelding etter møtet ble det slått fast at lokallagene fortsatt skulle være den viktigste byggesteinen for et fremtidig omorganisert Fiskarlag, men at de ikke skal være valgorganer oppover i systemet. Men hvor store og hvor mange disse lagene skal være, ble ikke nevnt (Kyst og Fjord 2017 b). Dersom lokallagene ikke skal være valgorganer, må det jo bli en valgordningen som i andre organisasjoner eller i aksjeselskaper – altså at man har en valgkomité mellom årsmøtene som fremmer forslag på kandidater til generalforsamlingen. Strukturen i det omorganiserte Fiskarlaget skulle dermed bli omtrent som vist i figuren under.

Figur 15 Mulig organisasjonsstruktur i Norges Fiskarlag etter omorganisering.

Ifølge informant B var det var heller ikke avklart hva som vil være den geografiske skillelinjen mellom Sør-Norges og Nord-Norges Fiskarlag. Løsningen på det er det vel egentlig regionlaget Fiskarlaget Midt-Norge som sitter på, om de skal tilhøre sør eller nord. Informanten opplyste også at det vil være tre selvstendige medlemslag etter omorganiseringen, at servicekontoret skulle bestå, og at hvert av de tre medlemslagene måtte ta stilling til omfang og lokalisering av egen administrasjon. Informanten sa også at Sør-Norges Fiskarlag, Fiskebåt og Nord-Norges Fiskarlag skal ha 1/3-representasjon hver i Landsstyret og på Landsmøtet i det nye Norges Fiskarlag. Når det gjaldt Sør- og Nord-Norges Fiskarlag, skulle representasjonen fastsettes ut fra bestemte nøkkel som skulle ta hensyn til geografi og flåtestruktur, sa informanten. På spørsmål til informant B om hva som skulle skje med administrasjonene til dagens syv regionlag, svarte informanten at disse skulle ivaretas av Sør- og Nord-Norges Fiskarlag med tanke på drift og best mulig service overfor medlemmene, men at det på sikt var et mål å samlokalisere organisasjonens administrasjon, herunder også Fiskebåt. Informanten så også for seg oppbygging av et Oslo-kontor.

Når det gjelder formell sammenslåing både i nord og sør kan dette i utgangspunktet ikke skje før på Landsmøtet høsten 2017. Men dersom alle er enige, kan dette også vedtas på et ekstraordinært Landsmøte før den tid. I første omgang skal saken opp på Landsstyremøtet i mai 2017 (Fiskeribladet Fiskaren 2016 d1). Men generalsekretær Gregussen understreket at medlemslagene i Fiskarlaget er autonome organisasjoner som fullt og helt rår over seg selv (Fiskeribladet Fiskaren 2017 b). Men foreløpig holdes det lokk på organisasjonssaken (Kyst og Fjord 2017 b).

6.6 Sammendrag og delkonklusjon

Organisasjonsstruktur var et av fagområdene organisasjonsutvalget av 2013 skulle vurdere. Utvalget kom frem til fire alternativer, men det ble "business as usual" idet utvalget valgte å videreføre dagens organisasjonsmodell. Økonomi og Samfunnskontakt/intern informasjon var to andre fagområdene som skulle behandles av organisasjonsutvalget. Utvalget konkluderte med at dagens finansieringsmodell fungerte etter sin hensikt, men at inntektsfordelingen måtte gjennomgå oftere. I utvalgets konklusjon angående samfunnskontakt/intern informasjon het det blant annet at Fiskarlaget måtte utvikle en klarere informasjonsstrategi, profilere seg sterkere mot omverdenen og at det måtte etableres systemer for enklere kommunikasjon innad i organisasjonen og med medlemmene. Utvalget hadde støtte for sin innstilling fra flere av regionlagene, men det var også de som avviste innstillingen. Utvalgets innstilling imidlertid ble avvist av Landsmøtet høsten 2015 med begrunnelsen at viktige sider ikke var tilstrekkelig utredet. Men Landsstyret fikk fullmakt av Landsmøtet til å arbeide videre med organisasjonsstrukturen, anført av generalsekretær Otto Gregussen.

Fra ansatte og også fra medlemmer i Fiskarlaget Nord er det blitt tatt til orde for at Fiskarlaget på mange måter ikke fungerer som det burde. Regionlagene fungerer ikke etter sin hensikt. Årsaken synes å være at det administrative arbeidet foregår på en svært urasjonell måte. Ute i lokallagene er engasjementet på et svært lavt nivå, det generelle arbeidet i lokallagene er av varierende kvalitet og i enkelte lag gjennomføres det verken medlemsmøter eller årsmøter.

Generalsekretæren i Fiskarlaget sa i august 2015 at Fiskarlaget har god økonomi, men at man må ta inngående grep om man på sikt skulle unngå å komme i en anstrengt økonomisk situasjon. Året etter uttalte daglig leder i Fiskarlaget Nord at de var presset økonomisk, og at de hadde drevet med underskudd over flere år.

Organisasjonsutvalget konkluderte med at Fiskarlaget ikke var nok profilert og til stede i moderne medier for å få tilstrekkelig oppmerksomhet hos medlemmer, potensielle medlemmer eller hos sentrale beslutningstakere. Et viktig punkt var å få etablert systemer for enklere kommunikasjon innad i organisasjonen og med medlemmene. Fra informanthold ble det sagt at det var vel og bra å ha en informasjonsansvarlig, som man har i Fiskarlaget, men det er ikke de som har gjennomslag i media, det er det styreleder eller daglig leder som har. Men dette må være personer med kompetanse på mediehandtering, og derfor burde de hatt et mediekurs i starten av

sin karriere – rett og slett for å lære hvordan man kommuniserer med og gjennom media. Slik kompetanse tror jeg det er mangel på i Fiskarlaget, avsluttet informantene.

Fiskarlaget jobber for både mannskap og rederier, men fra informanthold ble det uttrykt at det nok mange ganger var slik at det var særinteressene til enkeltgrupper som fikk gjennomslag. Mannskapsseksjonen og Båteierseksjonen fungerer etter hensikten som arbeidstaker- og som arbeidsgiverorganisasjon, hevdet informantene. Men både sentralt og i regionlagene var en stor del av arbeidet knyttet opp mot rederiene. Men indirekte ble dette arbeidet også til nytte for mannskapene om bord i fartøyene. Med mange fiskeripolitiske saker til behandling og mange ulike synspunkter, kan det føre til misnøye blant medlemmene. Medlemmenes negative reaksjoner kan jo være alt fra sterk misnøye til trussel om utmeldelse eller i verste fall utmeldelse. Jeg har sett på fire saker som de siste årene har ført til en del negative reaksjoner fra medlemmenes side. Det er: 1) saken om strukturering for fartøy under 11 meter (strukturensaken), 2) saken om kvoteinstruks (instruksaken), 3) kongekrabbesaken, og 4) saken om utmelding av stor kyst fra Fiskarlaget til Fiskebåt. Alle disse sakene førte til utmeldelser fra Fiskarlaget og over til enten Fiskebåt eller Kystfiskarlaget. Kongekrabbesaken førte ikke bare til utmeldelse fra enkeltmedlemmer, men til masseutmeldelse. Alle medlemmene i et lokallag meldte seg ut samtidig og lokallaget ble avviklet.

Fiskarlaget er ikke organisert på en god måte – det er i dag for tungrodd, sa en av informantene. Kaotisk og kostnadskrevende – Fiskarlaget må omorganiseres – sa generalsekretær Otto Gregussen i 2015, og framholdt at uten en omfattende omorganisering ville fiskerne risikere å miste den makt Fiskarlaget har representert fram til nå. Organisasjonsstrukturene er ikke lenger tilpasset dagens samfunn, og det er på tide å tenke nytt. Men det fantes imidlertid regionlag der man fryktet at en sammenslåing ville flytte makten til Fiskarlaget sentralt. Derimot ønsket fiskerne en omorganisering. De var ikke fornøyde med tingenes tilstand i Fiskarlaget og heller ikke med måten Fiskarlaget var organisert på. Det synes å være bred enighet om at Fiskarlaget må omorganiseres og forenkles, og tilpasses dagens situasjon. Flere tar også til orde for etablering i hovedstaden.

Mellom *Kystfiskarlaget* og Fiskarlaget begynner debattene mer og mer å ligne en åpen konflikt. Steinar Friis, medlem av Kystfiskarlaget, tok i februar 2016 opp det han tydeligvis mener er i ferd med å skje; Her ble det hevdet at Fiskebåt er i ferd med å ta over all makt i Fiskarlaget, og de håpet inderlig at "noen med ryggrad" i Fiskarlaget meldte *Fiskarlaget ut av Fiskebåt* og tok

tilbake makta. Også andre problemstillinger har blitt tatt opp, blant annet at Fiskarlagets gruppeorganisasjoner er representert i Norges Råfisklag. Dermed kan konsentrasjonen av makt i Fiskarlaget få konsekvenser for innflytelsen i Råfisklaget, og det hele kan ende med at Fiskebåt overtar eierskap i Råfisklaget fra regionlagene i Fiskarlaget. I *Fiskebåt* ser det derimot ut til at man er mer opptatt av hvor stor innflytelse Fiskebåt skal ha i et omorganisert Fiskarlag. Fiskebåt synes å ha klare forventninger om økt innflytelse. Fiskebåtreder Jørn Majala uttalte i tidligere i år at om 5-10 år har vi et godt bemannet kontor i Oslo, samlokalisert med Norges Fiskarlag. Fra de andre organisasjonen i bransjen – Sjømannsforbundet, Pelagisk Forening, Sør Norges notfiskarlag – høres det derimot svært lite om denne saken.

Fiskebåts krav om all makt i Fiskarlaget vil trolig ødelegge hele laget, skrev redaktøren i avisen *Kyst og Fjord* høsten 2016. For Fiskarlaget vil det være intet mindre enn en katastrofe dersom Fiskebåt klarer å gjennomføre sin plan. For det betyr at en vesentlig del av medlemsmassen i Fiskarlaget sannsynligvis går over til Kystfiskarlaget. Vekk med fylkeslagene og over på tre regionlag; ett i sør, ett i vest og ett i nord, skrev redaktøren i fagtidsskriftet *Norsk Fiskerinæring* sommeren 2016. Vi vil imidlertid anbefale Fiskebåt å tenke seg om både en og to ganger før de trekker seg ut av Fiskarlaget. Vi ser ingen åpenbare gevinster for Fiskebåt ved å trekke seg ut, derimot ser vi mange faremomenter, uttalte redaktøren.

Organisasjonsprosessen, i regi av Landsstyret, har gått sin gang siden høsten 2015. Det er lagt frem forslag til en løsning der det snakkes om en ordning med ett regionlag i nord og ett i sør, og i tillegg Fiskebåt. På denne måten håper man å få en mer rasjonell saksbehandling og større grad av spesialisering enn det man har i dag, men foreløpig holdes det lokk på organisasjons-saken.

Delkonklusjonen må her bli at det finnes sterke interessenter som ønsker en endring av organiseringa av Fiskarlaget. Behovet for endring har manifestert seg både gjennom medlemmer og ansatte i organisasjonen, men det finnes også andre interessenter som har tatt til orde for at endringer bør finne sted – f.eks. media og andre organisasjoner. Fra de ansattes side hevdes det at verken regionlagene eller lokallagene fungerer etter sin hensikt. I regionlagene foregår det administrative arbeidet svært urasjonelt, noe som fører til lite samarbeid regionlagene imellom og til dobbeltarbeid – blant annet fordi man ikke har et felles saksbehandlingssystem. Det er for mange og for små lokallag, og engasjementet er for lavt. Det må også gjøres noe med kommunikasjonen innad i laget og tas grep for å unngå en økonomisk vanskelig situasjon – både sentralt

og i regionlagene. Medlemmene – både personlige og fartøyeiere – har vist sin misnøye gjennom utmeldelser og overgang til andre organisasjoner. Men det finnes også motkrefter i organisasjonen, som i hvert fall fram denne tid har ønsket å oppretthold status quo, og som rett og slett har forsøkt å hindre at endring skal finne sted. Selv om det er lagt lokk på organisasjonssaken, foregår prosessen fortsatt, og det synes som om man er enig om en fremtidig organisasjonsstruktur.

7 Oppsummering og konklusjon

Organisasjonstilpasning – ikke akkurat nye tanker

Som nevnt innledningsvis i oppgaven har det i Fiskarlagets historie vært mange interne spenninger i organisasjonen, og de har særlig vært knyttet til økonomi og organisasjonsform. Organisasjonsformen har gjentatte ganger vært oppe til debatt og vurdering. På bakgrunn av innstillingen fra det såkalte "Bollvåg-utvalget" i 1986 uttalte Landsmøtet blant annet at "det må til enhver tid vurderes om strukturen i fiskernes organisasjon er tilpasset dagens og morgendagens utfordringer. Struktur skal ikke vernes ut fra historiske eller tradisjonelle hensyn, men må være fremtidsrettet, og et effektivt og slagkraftig redskap for fiskernes interesser". Og bare siden først på 1990-tallet har Fiskarlaget hatt en rekke organisasjonsutvalg i sving. Vi snakker altså ikke her om en endring som et resultat av en krise som har oppstått, eller som har vært forventet å oppstå. I tråd med teorien dreier dette seg om planlagt organisatorisk endring, som er en endringsprosess med et startpunkt og et sluttpunkt – sistnevnte kanskje noe uklart når det gjelder prosessen(e) i Fiskarlaget. Men for at man skal kunne snakke om en planlagt endring, må det ifølge teorien ha vært noen (endringsagenter) i Fiskarlaget som kanskje har hatt en idé om at ting kunne gjøres bedre, eller som har fanget opp signaler som har antydnet at en endring har vært nødvendig. Hvorvidt disse idéene eller signalene har blitt omformet til konkrete endringsprosesser, har ikke jeg grunnlag til å si noe om, men konstaterer at organisatorisk sett har det ikke skjedd særlig store endringer de siste 20-30 årene. Heller ikke arbeidet til det siste organisasjonsutvalgets (nedsatt i 2013) førte til konkrete organisatoriskendringer. Utvalgets innstilling ble avvist av Fiskarlagets Landsmøtet høsten 2015 med begrunnelsen at viktige sider ikke var tilstrekkelig utredet. Men Landsstyret fikk fullmakt av Landsmøtet til å arbeide videre med organisasjonsstrukturen.

For å prøve å besvare oppgavens problemstilling skal jeg i dette kapitlet trekke frem og summere opp forhold som etter min mening kan ha skapt drivkrefter og et endringspress som i sin tur har vært av betydning for iverksettelsen av den pågående endringsprosessen i Fiskarlaget. Med drivkrefter menes både ytre og indre drivkrefter, men å skille klart mellom ytre og indre forhold forutsetter et nært kjennskap til organisasjonen og dens omgivelser, og av den grunn skal jeg være forsiktig med å skille mellom slike forhold. Dette er et syn vi også finner støtte for hos Jacobsen (2012, 28), og hos Andersen (2009, 279).

I denne oppgaven har fokus i stor grad vært rettet mot interessenters syn på om Fiskarlaget fungerer etter hensikten, og interessenters syn på den organisatoriske omstillingsprosessen som foregår i Fiskarlaget nå.

Fungerer Fiskarlaget etter hensikten?

Fiskarlagets syv regionlag er geografisk inndelt, fra nord til sør, med en markedsbasert organisering ut fra medlemmene som skal betjenes. Men som det er blitt påpekt fra informanthold så har denne organiseringen redusert mulighetene for spesialisering ved at kompetansemiljøet er splittet i flere enheter, administrativt er det svært urasjonelt ved at man i regionlagene jobber isolert fra hverandre og at dette fører til dobbeltarbeid ved at regionlagene utfører de samme oppgavene. Mellom regionlagene har man heller til tilgang til hverandres saksdokumenter fordi data- og saksbehandlingssystemet er umoderne. Jacobsen og Thorsvik (2013, 76-78) viser til nettopp slike ulemper ved en slik markedsbasert inndeling; man legger ikke til rette for å utvikle spisskompetanse omkring likeartede funksjoner, utnytter ikke mulige stordriftsfordeler og det oppstår fare for dobbeltarbeid.

Det har også vært pekt på at en slik tilpasning kan resultere i svært mange lokallag, med få medlemmer i hvert lokallag. Det er de to nordligste regionlagene som har flest lokallag, noe som kan skyldes geografiske avstander. Fra kapittel to så vi at av de syv regionlagene har Fiskarlaget Nord flest lokallag, med ca. 44 (32 %), etterfulgt av Nordland Fylkes Fiskarlag med 23 (17 %). For Fiskarlaget Nord betyr det om lag 22 medlemmer i snitt pr. lokallag. Over halvparten av Fiskarlaget Nords lokallag har mellom 10 og 20 medlemmer. Flere av regionlagene har flere lokallag med under 10 medlemmer. Av Fiskarlagets om lag 137 lokallag finner vi 34 % av dem i gruppen med mellom 10 og 20 medlemmer. Informantene har opplyst at lokallagene fungerer svært dårlig – oppslutningen og aktiviteten er lav, i mange av dem holdes det verken møter eller årsmøter, de fungerer ikke som valgarena og mange av dem er så små at de strengt tatt ikke burde eksistert. Både fra informanthold og andre interessenter håper man at en reorganisering skal føre til en mer rasjonell saksbehandling og større grad av spesialisering ved regionskontorene, og at man skal få opp aktiviteten i lokallagene ved at de i fremtiden skal jobbe mere med lokale saker.

Som i de fleste organisasjoner opplever også Fiskarlaget nedgang i medlemsmassen. I undersøkelsesperioden var frafallet av medlemmer høyere enn det nedgangen i antall fiskere skulle

tilsi, og frafallet var størst blant den betalende andelen av medlemsmassen, med unntak for de siste fem årene (2010-2015) av perioden, da frafallet av betalende medlemmer var lavere enn frafallet av frimedlemmer. Men samlet sett begynner den ikke-betalende delen av medlemmene i bli temmelig stor. Men fra et annet synspunkt kan det jo hevdes at det ikke er noen dramatisk i reduksjonen av antall medlemmer, men at dette er del av en naturlig utvikling som i stor grad har å gjøre med den tekniske utviklingen på fartøy- og redskapssiden, og struktureringen av fiskeflåten i disse årene. Færre fiskefartøy – fra 14.187 i 1995 til 5.887 i 2015²⁶ – en reduksjon på nesten 59 %, er relativt sett omtrent det samme som reduksjonen i antall fiskere i om lag samme periode. Dette medfører redusert behov for nyrekruttering, og dermed øker gjennomsnittsalderen blant fiskerne. For hele Fiskarlagets distrikt utgjorde blad B fiskerne *under* 40 år over 50 % av alle blad B fiskere i 1995. I 2015 var tallet redusert til 35 %. Nye og mer effektive fartøy fanger den samme biomassen som tidligere, men med mindre mannskap. Dermed er det naturlig at også medlemsmassen i Fiskarlaget reduseres.

Beregningene viser også at organisasjonsgraden i Fiskarlaget totalt sett ble redusert i perioden 1995-2011, fra 42 til om lag 26 %. Lav organisasjonsgrad – spesielt blant de yngre fiskerne – kan jo være et resultat av at dette er grupper som aldersmessig, kontraktmessig og holdningsmessig fra enkelte hold hevdes å ha løsere tilknytning til fiskerinæringen. Dette er et resultat i tråd med de funn som ble gjort i en undersøkelse blant medlemmer i NNN (Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund) og andre forbund i 2002. Konklusjonen her var at organisasjonene slet med å organisere og holde på de yngste og mest marginale arbeidstakergruppene (Longva 2002, 52). Med et løsere forhold til den næringen man jobber i kan det jo tenkes at enkelte heller ikke ønsker å betale tusenvis av kroner i kontingent når de kan få de samme godene "gratis" som uorganisert – altså et gratispassasjerproblem. Men uansett om man ser på dette som del av en naturlig utvikling – med færre fiskefartøy og færre fiskere – så har dette ført til høyere gjennomsnittsalder blant fiskerne og blant Fiskarlagets medlemmer. Fiskernes oppslutning om Fiskarlaget er for lav, spesielt blant de yngste. Den samme konklusjon kom organisasjonsutvalget frem til.

Fiskarlaget taper medlemmer, og det er personlige medlemmer og medlemmer med de minste fartøyene som oftest har tatt til orde for å melde seg ut, og mange har også meldt seg ut. I løpet av året 2016 så vi imidlertid at også mange redere med store kystfartøy tok overgang til Fiskebåt. Å tallfeste hvilke medlemsgrupper – personlige medlemmer, fartøyeiere, størrelsen på fartøyene –

²⁶ Fiskeridirektoratets database over registrerte fiskefartøy (<http://www.fiskeridir.no/Yrkesfiske/Statistikk-yrkesfiske/Fiskere-fartoy-og-tillatelse/Fartoy-i-merkeregisteret>)

som har meldt seg ut er vanskelig fordi jeg ikke har hatt tilgang til slike opplysninger. Men uansett er dette en utvikling som må ha påvirket Fiskarlagets økonomi i negativ retning, og spesielt gjelder dette utmeldingene av de store kystfartøyene, de som tilfører Fiskarlagets mest inntekter. Organisasjonsutvalget konkluderte også med at Fiskarlagets oppbygging med mange regionlag og lokallag fører til høye driftskostnader, og med færre medlemmer og varierende fangstverdi blir lagets økonomi en utfordring. Men fra sentralt hold i Fiskarlaget har det vært hevdet at de har god økonomi, men at man må ta inngående grep om man på sikt skulle unngå å komme i en anstrengt økonomisk situasjon. Daglig leder i Fiskarlaget Nord uttalte imidlertid at de var presset økonomisk, og at de hadde drevet med underskudd over flere år. Det var fra dette regionlaget og fra Nordland Fylkes Fiskarlag de fleste store kystfartøyene tok overgang til Fiskebåt.

Kommunikasjon har flere viktige funksjoner internt i organisasjonen og i relasjon til omgivelsene. Den skal blant annet formidle informasjon, legge grunnlag for planlegging og formulering av mål og koble organisasjonen sammen. Som vi har sett konkluderte organisasjonsutvalget med at Fiskarlaget ikke var nok profilert og til stede i moderne medier for å få tilstrekkelig oppmerksomhet hos medlemmer, potensielle medlemmer eller hos sentrale beslutningstakere. Et viktig punkt var å få etablert systemer for enklere kommunikasjon innad i organisasjonen og med medlemmene. Dette var så viktig at utvalget ba om at det ble gitt prioritet. Denne vurderingen var også en av informantene – tidligere ansatt i Fiskarlaget – helt enig i. Han uttalte også at det etter hans syn var mangel kompetanse om hvordan man skal kommunisere med og gjennom media, og at dette gjaldt både sentralt og rundt om i regionlagene. At kommunikasjon er svært viktig finner man støtte for i litteraturen. Kommunikasjon er en organisatorisk basisprosess, den er selve blodomløpet, den holder organisasjonen sammen, danner grunnlaget for beslutninger og læring, og skaper mening og samhold. I slike ordelag beskrev lærebøker på 1980-90-tallet kommunikasjon i organisasjoner (Vanebo 1990, 195). Siden den gang er kommunikasjon blitt viktigere enn noen sinne. Ifølge Jacobsen og Thorsvik (2013, 278) er det i dag ikke tilstrekkelig å kunne produsere effektivt, man må også følge med i stadig raskere endringer i markeder og andre omgivelser av betydning for virksomheten. Kommunikasjon er den viktigste prosessen i alle organisasjoner fordi den er avgjørende både for intern integrasjon og for ekstern tilpasning (ibid.).

Det viktigste arbeidet for Fiskarlaget er deres innsats for medlemmene, både blant mannskap og rederiene. Da er det nærliggende å spørre om alle blir hørt. Fra informanthold ble det sagt at det nok var særinteressene til enkeltgrupper som oftest fikk gjennomslag. Fra mange sjarkfiskere er det også blitt hevdet at de ikke ser noen hensikt i å være med i en organisasjon som bare jobber

for de store, dvs. redere med store fiskefartøy. Det ble også sagt at tidligere så medlemmene litt mer helhetlig på de vedtak og avgjørelser som ble tatt, og de godtok et nederlag i langt større grad enn i dag. I dag virker det som om medlemskapet sitter mere løst. Dersom Fiskarlaget gjør et vedtak på tvers av egeninteresser, resulterer det ofte i trussel om utmeldelse eller at medlemmene faktisk melder seg ut, eller tar overgang til andre organisasjoner. Eksempler på nettopp dette hav vi vært innom i denne oppgaven. Vi har sett på fire saker som de siste årene har ført til en del negative reaksjoner fra medlemmenes side. Det er saken om strukturering for fartøy under 11 meter, saken om kvoteinstruks, kongekrabbesaken og saken om utmelding av stor kyst fra Fiskarlaget til Fiskebåt. Alle disse sakene førte til utmeldelse fra Fiskarlaget og over til enten Fiskebåt eller Kystfiskarlaget. Kongekrabbesaken førte ikke bare til utmeldelse fra enkeltmedlemmer, men til masseutmeldelse. Alle medlemmene i et lokallag meldte seg ut samtidig og lokallaget ble avviklet.

Interessenters syn på den organisatoriske omstillingsprosessen

Sentralt i Fiskarlaget er det stort sett enighet om at laget må omorganiseres. Her har det vært tatt til orde for at uten en omorganisering risikerer fiskerne å miste den makt Fiskarlaget har representert fram til nå. Det har vært pekt på den økonomiske siden av saken, og at hvis det blir for glissent i medlemsrekkene, risikerer Fiskarlaget å miste noe av sin legitimitet. Fiskebåt har gitt klart uttrykk for at Fiskarlaget må omorganiseres, og Fiskebåt er en meget sterk del av Fiskarlaget. Det virker også som at Fiskebåt gjennom seriøst arbeid og stor oppslutning har gjort seg mer og mer gjeldende overfor myndigheter og byråkrati. Jeg tror nok at også ledelsen i Fiskarlaget innser at en skilsmisse med Fiskebåt vil være ødeleggende for Fiskarlaget. Christensen og Hallenstvedt (2005, 293) har også pekt på at ved en slik skilsmisse vil Fiskarlaget økonomisk stå nokså ribbet tilbake, gjennom bortfall av fartøykontingenter av betydelig omfang. Derfor tror jeg at det fra ledelsens side er viktig å få til en organisasjonsendring ganske raskt. Jeg tror nok at det ligger mye i det generalsekretær Gregussen uttalte til avisen Kyst og Fjord (2017 f), nemlig at han trodde hele Fiskarlaget ville komme styrket ut av at Fiskebåt gjør det godt, og har en romslig økonomi.

Mange fiskebåtredere, anført av Svein Roger Karlsen, tilknyttet Fiskarlaget ønsker omorganisering. De er ikke fornøyd med tingenes tilstand i Fiskarlaget og heller ikke måten Fiskarlaget er organisert på. De var også sterkt uenig i behandlingen av organisasjonsutvalgets innstilling høsten 2015, der debatten om organisasjonsendring inntil videre ble lagt bort. At denne gruppen

fiskebåtrederer omfavner et endringsinitiativ entusiastisk er kanskje ikke så overraskende. Mange redere fra fartøygruppen stor kyst har jo allerede forlatt Fiskarlaget til fordel for Fiskebåt. Det har foreløpig ikke kommet noen entydig forklaring eller begrunnelse for hvorfor en del redere fra stor kyst valgte overgang til Fiskebåt. Noen sier det var skuffelse over hvordan de to nordligste regionlagene behandlet den såkalte instruks-saken – muligheten til å overføre kvoter fra mindre fartøy over på større fartøy – andre sier det var fordi Fiskarlaget ikke ville endre på organisasjonsstrukturen i forbindelse med behandlingen av organisasjonsutvalgets innstilling høsten 2015. Det kan jo også være at redere fra denne fartøygruppen føler sine interesser bedre ivaretatt av Fiskebåt – en organisasjon som tross alt er til for den havgående flåten. Fartøyene i gruppen stor kyst er nå så store at de er å regne som del av den havgående flåten, og at de derfor føler seg mer hjemme der enn blant de mindre kystfartøyene i Fiskarlaget. Når det gjelder fiskere med mindre fartøy tilknyttet Fiskarlaget – fiskere som kanskje allerede i dag føler mer tilhørighet til Kystfiskarlaget – kan det tenkes at de har kviet seg for å forlate skuta på grunn av den samfunnsbyggende posisjonen Fiskarlaget har hatt siden laget ble etablert, og at mange av dem avventer situasjonen.

Men rundt om i regionlagene er ikke alle like stemte for en omorganisering. Motstand mot endring har først og fremst funnet sted i Nordland og på Vestlandet. Vi har sett at endringsinitiativet har blitt tatt imot positivt av noen, kanskje likegyldig fra enkelte, mens det har blitt møtt med motstand fra andre. I Nordland har man til nå avvist alle fusjonsforslag, og så sent som høsten 2016 gikk styrelederen ut og sa at i Nordland Fylkes Fiskarlag er det ingen som snakker om sammenslåing. Høsten 2015 avviste årsmøtet i Nordland en sammenslåing av regionlag, vel vitende om at forslaget ikke ville kunne gå gjennom når saken skulle sluttbehandles på Landsmøtet i Fiskarlaget senere på høsten. Vedtaket fra Nordland denne gang var for øvrig ganske likt forslaget til det forrige organisasjonsutvalget som ble behandlet i 2013. I Nordland har man fryktet at en sammenslåing dagens regionlag til to eller tre regioner ville flytte makten til Fiskarlaget sentralt, og at regionlagene og lokallagene vil få for liten innflytelse i sentrale saker. Man finner bred støtte i litteraturen for at motstand mot endringer kan ha utgangspunkt i at den enkelte aktør forsvarer noe som er kjent, noe man mener fungerer godt og er riktig. Jacobsen og Thorsvik (2013, 392-395) viser f.eks. til at en reorganisering av et stabilt mønster av makt og innflytelse kan være en viktig årsak til slik motstand. De sier også at en endring kan føre til at man blir sittende mindre sentralt i informasjonsstrømmen i organisasjonen, at man mister rett til å delta i ulike beslutningsfora, eller at man må gi fra seg beslutningsmyndighet. De som mister makt – som det man har gitt uttrykk for i Nordland – vil ofte motsette seg endring. Man skal heller ikke

se bort fra at motstanden kan skyldes redsel for at det faste meningsmønsteret man har opparbeidet over lang brytes, eller at endringen kan resultere i at jobber forsvinner og at man mister kontakt med gamle kolleger man har jobbet sammen med lenge. Jacobsen og Thorsvik (2013, 395) viser også til at en endring i en organisasjon kan gi ringvirkninger i andre organisasjoner, og at man i Nordland av den grunn er redd for at en endring i Fiskarlaget kan føre til mer makt i Fiskebåt.

I Kystfiskarlaget virker det som om man er mest opptatt av at Fiskebåt er i ferd med å ta over all makt i Fiskarlaget, og at det derfor måtte tas grep. Allerede for ti år siden uttalte Kystfiskarlaget at dersom de skulle kunne slå seg sammen med Fiskarlaget igjen, må gruppeorganisasjonene i Fiskarlaget bort, og at det kanskje var best å ha en organisasjon for kystfiskerne og en for havfiskerne (Vedal 2007, 102) – altså en modell mer lik den man har i landbruket med en for de store og en for de små. De har også uttrykt redsel for at Fiskebåts makt i Fiskarlaget kan få konsekvenser for innflytelsen i Råfisklaget, og det hele kan ende med at Fiskebåt overtar eierskap i Råfisklaget fra regionlagene i Fiskarlaget. Kystfiskarlaget har ikke uttrykt seg spesifikt om hvordan strukturen i Fiskarlaget bør, men debatten i media om Fiskebåts posisjon i Fiskarlaget begynner mer og mer å ligne en åpen konflikt.

I Fiskebåt har man sagt at Fiskarlaget må omorganiseres, og at begge bør samlokaliseres i hovedstaden. Men de ser også ut til å være opptatt av hvor stor innflytelse Fiskebåt skal ha i et omorganisert Fiskarlag, og de synes å ha klare forventninger om økt innflytelse. I Fiskebåt forstår man selvfølgelig sitt eget beste, og melder seg neppe ut av Fiskarlaget, selv om de har lekt med tanken om å bli en del av NHO. Det kan jo tenkes at man i Fiskebåt vet at den dagen de takker for seg, rakner Fiskarlaget i sin nåværende form, og sannsynligheten for at Kystfiskarlaget og Fiskarlaget finner sammen igjen er stor, og bare det i seg selv kan jo være nok til at Fiskebåt blir der de er. Og, det ville jo være dumt å si fra seg nesten all makt i en veletablert og velkjent politisk uavhengig fagorganisasjon for fiskere, som Fiskarlaget tross alt er. Vi ser her at mye dreier seg om makt, og få begreper i organisasjonsteorien har vært like mye omdiskutert som maktbegrepet – og er definert som en aktørs evne til å overvinne motstand for å oppnå et ønsket mål eller resultat (Jacobsen og Thorsvik 2013, 167). Som nevnt, Fiskebåt melder seg neppe ut av Fiskarlaget, men de ønsker større innflytelse i et omorganisert Fiskarlag. Jacobsen og Thorsvik (2013, 192-193) viser til at det er en tett forbindelse mellom organisasjonsstruktur og makt, og at organisasjonsstruktur alltid vil favorisere enkelte grupper på bekostning av andre. De hevder også at en utforming, eller endring, av organisasjonsstrukturen vil være en kamp om hvem sine syns-

punkter og interesser som skal dominere. Det er denne prosessen man ser nå, kampen om makten i organisasjonen. Fiskebåt har lenge hevdet at de har alt for liten innflytelse, spesielt når det gjelder finansieringen av Fiskarlaget.

Fiskebåts krav om all makt i Fiskarlaget vil være en katastrofe for Fiskarlaget i og med at en vesentlig del av medlemmene sannsynligvis går over til Kystfiskarlaget, skrev redaktøren i avisen *Kyst og Fjord* høsten 2016. Vekk med fylkeslagene og over på tre regionlag, skrev redaktøren i fagtidsskriftet *Norsk Fiskerinæring* sommeren 2016. Vi ser ingen åpenbare gevinster for Fiskebåt ved å trekke seg ut av Fiskarlaget, derimot ser vi mange faremomenter, uttalte redaktøren. Masse-media styrer vår oppmerksomhet mot saker og problemer. Ved å styre vår oppmerksomhet mot enkelte saker tvinger de oss til å mene noe om sakene. Da er det jo besnærende å spørre hvilken påvirkningskraft slike uttalelser, og uttalelser generelt, fra media har å si for en endringsprosess i en organisasjon. Mediene opptar en stor del av dagen vår, og det synes klart at de påvirker oss. Hvordan man oppfatter det som blir skrevet eller sagt, vil være avhengig av hvem man er, hva slags bakgrunn og erfaring man har, og ikke minst hva man selv mener om saken fra før. Det er vel ikke utenkelig at mange vil tolke det de ser og hører på en måte som faller sammen med de interessene og holdningene de allerede har. Det er vel heller ikke utenkelig at dette også gjelder organisasjoner, all den tid organisasjoner består av grupper av individer. Denne tankegangen finner man også støtte for i litteraturen. Ifølge Waldahl (1999, 267) er ingen organisasjoner uberørt av mediens virke i dagens samfunn. Organisasjoner må ta hensyn til mediens tilstedeværelse i sin utadrettede virksomhet, i organiseringen av sitt interne arbeid og i utarbeidingen av strategier og målsettinger. Den eksterne medieomtalen påvirker en organisasjon langt mer enn det som gjøres internt. Waldahl viser også til at mediene synes å ha liten betydning for medlemsopplutningen i organisasjonene (organisasjonsgraden), og at det er lite som tyder på at mediene utgjør noen trussel mot organisasjonssamfunnet på dette planet. Derimot er det mer usikkert om mediene kan endre styrkeforholdet mellom ulike organisasjoner, men de har en viss mobiliserende virkning slik at de i gitte tilfeller øker opplutningen om bestemte organisasjoner (Waldahl 1999, 267-268). Mediens overvåking av samfunnet betyr derfor at organisasjonenes innflytelse over egen virksomhet svekkes. Konflikter som tidligere fant sin løsning innenfor organisasjonene, blir nå utkjempet for full offentlighet i mediene. Men ifølge Waldahl (1999, 298-299) er det delte meninger om hvor mye mediene alt i alt betyr i dagens samfunn – mediene er ikke allmektige, men heller ikke maktesløse. Som nevnt ovenfor er det som blir skrevet eller sagt avhengig av hvem man er. Dersom et medlem av en organisasjon leser eller hører noe fra media om en sak i organisasjonen av vesentlig betydning for vedkommende, er det ikke unaturlig at vedkommende

påvirkes av slik informasjon. Dersom organisasjonen mener at saken er fremstilt galt i media, er det viktig at organisasjonen har et velfungerende kommunikasjonsapparat, for å tilbakevise feilaktig informasjon eksternt, og for å internt å informere sine medlemmer. Som vi har sett ble det fra organisasjonsutvalgets side sagt at Fiskarlaget ikke var til stede i moderne medier og at kommunikasjonen var mangelfull innad i organisasjonene, og fra informanthold ble det hevdet at det etter hans syn var mangel på kompetanse i Fiskarlaget om hvordan man skal kommunisere med og gjennom media, og at dette gjaldt både sentralt og rundt om i regionlagene.

Nytt steg for et omorganisert Fiskarlag

I 1990 besto Fiskarlaget av 13 fylkes-/regionlag og over 500 lokallag, samt fire gruppeorganisasjoner. Etter en strukturering på 1990-tallet, har Fiskarlaget i dag 7 fylkes-/regionlag og ca. 140 lokallag, samt to gruppeorganisasjoner. Tett knyttet til organisasjonsendringens innhold – her endring av struktur – er endringens omfang (Jacobsen 2012, 29). At Fiskarlaget den gang slo sammen fylkes-/regionlag og lokallag, kan på ingen måte kalles en dramatisk endring, men heller mer en justering av den eksisterende form, for å skape bedre balanse mellom de ulike elementene innenfor en konfigurasjon. Det ville derimot vært en dramatisk endring dersom organisasjonen hadde gått fra en konfigurasjon til en annen – f.eks. fra et maskinbyråkrati og i retning av et ad-hoc-kirati. Dette finner man støtte for hos Jacobsen (2012, 83-89). Men i tiden etter har mange ment at Fiskarlaget har vært en for tungrodd organisasjon, og at det har vært behov for betydelig strukturering, men som vi har sett i denne oppgaven har det også vært mange og sterke motkref-ter. I tiden etter 1990 har Fiskarlaget hatt en rekke organisasjonsutvalg i sving, uten at det er kommet noe ut av det. Vi har flere ganger i denne oppgaven vært inne på hvordan Fiskarlaget har vært under press for endring og hvordan laget har håndtert kravene om endring, uten at de store endringene foreløpig har skjedd. I dag over 20 år etter siste strukturering, er Fiskarlaget inne i en ny organisasjonsendringsprosess. Arbeidsgruppen anført av generalsekretær Gregussen, har tydeligvis gjort en god jobb med forslag til løsning, som har vært presentert og diskutert med årsmøter og/eller styremøter ute i medlemslagene, og her snakkes det om en ordning med ett regionlag i nord og ett i sør, og i tillegg Fiskebåt. Denne gangen ser det ut til at alle partene er interessert i å få en løsning på organisasjonssaken, og den modellen som ble lagt frem tidligere i år fikk bred oppslutning.

Men foreløpig er man bare enige om behovet og målet for endringen. Dersom forslaget går gjennom senere i år, gjenstår gjennomføringen av den planlagte endringen. Da må man i

Fiskarlaget velge riktig strategi og sørge for å ha god endringsledelse. Endringen har først funnet sted når organisasjonen utviser forskjellige trekk – f.eks. den formelle strukturen – på ulike tidspunkter. Men endring av en organisasjon kan ikke planlegges perfekt, og det er umulig å forutsi hvilke konsekvenser som vil følge av et forsøk på endring. Uten å komme noe videre innpå dette vil jeg i forbindelse med den kommende endringen i Fiskarlaget trekke frem noe Jacobsen (2012, 91) påpeker, nemlig at det kan være vanskeligere å få til endringer i noen organisasjoner og omgivelser enn i andre. Jacobsen hevder i den sammenheng at årsaken kommer av at ulike organisasjoner har ulik evne til å ta til seg impulser fra omgivelsene, har ulik evne til å lære av omgivelsene og internt i virksomheten, har ulik grad av fleksibilitet, eller at omgivelsene i ulik grad "tillater" endring. Som følge av slike forhold sies det at endringer kan skje i ulike sammenhenger, eller ulike kontekster. Den ytre konteksten er knyttet til organisasjonen omgivelser, f.eks. medlemmer. Den indre er knyttet til trekk ved selve organisasjonen. Det ser f.eks. ut til at større organisasjoner har vanskeligere for å endre seg enn mindre fordi de store er mer komplekse og tungrodd, og at jo eldre en organisasjon er, desto vanskeligere vil det være å endre den (Jacobsen 2012, 100). Fiskarlaget er jo en relativt gammel organisasjon som er bærer av et sett sentrale verdier, og fra enkelte hold blir det også hevdet at den er for tungrodd. Å forstå slike kontekster er viktig for å kunne forstå en organisasjons mulighet for å endre seg (Jacobsen 2012, 115).

Avslutningsvis vil jeg bare si at det i hvert fall ikke er mangel på utredninger som har gjort at Fiskarlaget ikke tidligere har kunnet bli enige om en organisasjonsmodell. Kanskje har de denne gangen snakket mere i stedet for å utrede. Men inntil videre har hele organisasjonsapparatet holdt kortene tett til brystet i et forsøk på å holde debatten internt, og ikke ute i det offentlige rom.

Konklusjon

Gjennom sin vel 90-årige historie²⁷ har Fiskarlaget organisert enefiskere i sjark-/kystflåten, lottakere og fiskebåtreidere med større fartøy, fra svenskegrensen i sør til russegrensen i nord, og er således en kompleks organisasjon som rommer mange ulike interesser, krav og forventninger, og med beslutningsprosesser som ofte har svært konfliktfylte. Da er det kanskje ikke til å undres over at lagets organisasjonsform gjentatte ganger har vært opp til debatt og vurdering. Da er vi fremme ved oppgavens problemstilling: I hvilken grad har drivkrefter lagt press på Fiskarlaget og

²⁷ Norges Fiskarlag ble stiftet i Bodø 16. juli 1926, og de eksisterende fylkeslagene sluttet seg til dette. Det fantes nemlig fylkeslag som ble stiftet før denne dato. Fiskarlaget Nords historie går helt tilbake til 31. juli 1915. Da ble Nord-Norges Fiskerforbund dannet (Ahlquist 2015, 4-5).

ført til at organisasjonen har satt i gang det organisatoriske endringsarbeidet som nå foregår? Jeg skal imidlertid være forsiktig med å komme med en bastant konklusjon, men denne studien tyder etter min mening på at de mest sentrale forhold/drivkreftene er medlemmene, ansatte, økonomi, andre fiskerierorganisasjoner og media og kommunikasjonsprosesser i organisasjonen, og at det er disse som i størst grad har ført til det organisatoriske endringsarbeidet som nå foregår i Fiskarlaget. En kort redegjørelse for disse forholdene er gjengitt nedenfor.

Medlemmer

Som i andre medlemsorganisasjoner er også medlemmene i Fiskarlaget er svært viktig interessentgruppe, enten de er enefiskere i sjark-/kystflåten, lottakere eller fiskebåtreidere med større fartøy. Vi har sett at fiskerne gjennom sitt medlemskap kan legge et stort press på sin organisasjon, både når det gjelder Fiskarlagets behandling av fiskeripolitiske saker og i spørsmål vedrørende organisasjonsstrukturen i laget. Med organisasjonsfrihet står det fritt opp til medlemmene å melde seg ut og om ønskelig ta overgang til annen organisasjon – noe vi har sett i denne oppgaven. Mye kan tyde på at fiskebåtreidere med store fartøy både har makt og om nødvendig er i stand til å påvirke arbeidet som foregår i Fiskarlaget. Denne interessentgruppen har også vært blant dem som har lagt størst press på for å omorganisere Fiskarlaget, og som vi har sett; noen av dem har meldt seg ut og påført organisasjonen en økonomisk nedtur.

Ansatte

Ansatte, både sentralt og i region-/fylkeslagene er også en viktig gruppe. I denne studien har jeg imidlertid ikke selv hatt anledning til å snakke med ansatte ved hovedkontoret i Trondheim, og må derfor forholde meg til hva jeg har lest i media og hva jeg er blitt fortalt av andre. Fra sentralt hold har det i flere omganger kommet utsagn som at "Fiskarlaget må tilpasse seg", men hvilke tilpasninger som skulle gjøres var uklart. Den som fra sentralt hold har framholdt at en omfattende omorganisering har vært helt nødvendig, er generalsekretær Otto Gregussen, og etter sterkt påtrykk ikke minst fra Gregussen går det nå mot en dramatisk omorganisering. Når det gjelder region-/fylkeslagene, har denne studien i hovedsak dreid seg om de to nordligste; Nordland Fylkes Fiskarlag og Fiskarlaget Nord. Av den grunn bør man være forsiktig med å generalisere. Men på en annen side bør en merke seg at disse to lagene utgjør nesten 50 % av hele medlemsmassen i Fiskarlaget. I Fiskarlaget Nord har man hele tiden ønsket og presset på for en omorganisering, både ut fra hensynet til rasjonell drift i regionlagene og for å få "ryddet" opp de mange ikke-fungerende lokallagene. Men som i de fleste endringsprosesser har det også vært sterke motkrefter rundt om i region-/fylkeslagene, først og fremst i Nordland og på deler av Vestlandet.

Økonomi

Fiskarlagets oppbygging med mange regionlag og lokallag fører til høye driftskostnader. Med færre medlemmer, utmeldinger fra store fartøy og varierende fangstverdi er lagets økonomi blitt en utfordring, og derfor må det tas grep for å unngå å komme i en anstrengt økonomisk situasjon. Vi har også sett at det finnes regionlag som har drevet med underskudd over flere år.

Andre fiskeriorganisasjoner

I Fiskebåt har man lenge sagt at Fiskarlaget må omorganiseres. Fiskebåt kan neppe legg noe spesifikt press på Fiskarlaget – utenom å true med å takke for seg – men i Fiskarlaget er man nok fullstendig klar over hvor viktig Fiskebåt er for et velfungerende Fiskarlag, og derfor tror jeg at man i Fiskarlaget vil strekke seg langt for å imøtekomme Fiskebåt. Det er imidlertid noe mer uklart hva man egentlig mener i Kystfiskarlaget. Gjennom fiskeripressen er de mest opptatt av at Fiskarlaget må "jage" Fiskebåt ut. På mange måter opptrer de nå som en bjeffende hund som ikke biter, stående på utsiden som et irritasjonsmoment. Når det gjelder foreningene Sør-Norges Notfiskarlag og Pelagisk Forening, kan man egentlig spørre seg om berettigelsen til disse, og at disse med tid og stunder får et annet syn, og igjen blir med i Fiskarlag-systemet.

Media og kommunikasjonsprosesser

I media har det vært skrevet både om den trusselen Fiskebåt kan være dersom de får for mye makt i Fiskarlag-systemet, og at Fiskarlaget må omorganiseres. Det har også vært tatt til orde for følgene for Fiskarlaget dersom de organisatoriske spørsmålene ikke finner sin løsning, og i verste fall hva som kan skje dersom Fiskebåt melder seg ut. I fiskeripressen har det også vært skrevet mye om Fiskarlagets behandling av fiskeripolitiske saker og i spørsmål vedrørende organisasjonsstrukturen i laget. Av fiskeripolitisk saker hørt vi vært innoen av den, f.eks. kongekrabbesaken der alle medlemmene i et lokallag nærmest via media meldte seg ut og samtidig la ned hele lokallaget, og en annen sak som fikk stor mediedekning i fiskeriavisene var saken om stor-kyst rederne som meldte seg ut og tok overgang til Fiskebåt. Ingen organisasjoner kan forbli uberørt av slike medieoppslag, og slik ekstern medieomtale påvirker en organisasjon langt mer enn det som gjøres internt. Fiskarlaget, som alle andre organisasjoner, må ta hensyn til mediens tilstedeværelse i sin utadrettede virksomhet, i organiseringen av sitt interne arbeid og i utarbeidningen av sine strategier og målsettinger. I dette bildet har nok mediene lagt et press på Fiskarlagets arbeid med organisatorisk omstilling. Nært koplet opp til media er hvordan organisasjonen kommuniserer med og gjennom media. Det har vært påpekt både fra tidligere organisasjonsutvalg og fra ansatte at kommunikasjonsprosessene i Fiskarlaget er mangelfulle; Fiskarlaget er ikke nok

profilert og til stede i moderne medier, mangelfull kommunikasjon med media, og mangelfull kommunikasjon innad i organisasjonen og med medlemmene.

Fiskarlaget står ved en korsvei. Det er et godt stykke vei mellom de "ti tusen støvler som tramper i takt" for fellesskap, solidaritet og samfunnsansvar og dagens situasjon i Fiskarlaget. Organisasjonen er inne i en problematisk tid med behov for strukturering og klargjøring hvordan man skal arbeide. Nå haster det nemlig med å gjøre Fiskarlaget til en moderne og slagkraftig organisasjon som kan samle fiskerne til felles kamp. Ledelsen i Fiskarlaget er i full sving med sine vurderinger, og håper at de på Landsmøte i november i år kan legge frem en revitalisert modell for hvordan Fiskarlaget skal gå de neste tiårene i møte.

Oppgavens begrensninger

Som jeg allerede har påpekt i metodekapitlet er det en del mangler ved oppgavens kvantitative del. Det forelå ikke data om årlige innmeldinger og utmeldinger av medlemmer, og følgelig heller ikke alderen på disse. Og følgelig er det dermed en svakhet at man ikke vet om inn- og utmeldingene gjaldt enefiskere i sjark-/kystflåten, lottakere eller fiskebåtreidere med større fartøy. Datamaterialet inneholdt heller ikke opplysninger om aldersfordelingen blant ikke-betalende medlemmer (frimedlemmer).

Når det gjelder oppgavens kvalitative del så er den også her forbundet med visse mangler. Blant annet har jeg (av ressurshensyn) ikke hatt anledning til å snakke med ansatte ved Fiskarlagets hovedkontor, og jeg har kun intervjuet ansatte ved Fiskarlaget Nord. Men siden jeg selv har jobbet ved regionskontoret til Fiskarlaget Nord og gjennom mange samtaler med ansatte ved kontoret mens jeg har skrevet oppgaven, har jeg likevel fått god innsikt i hva som foregår i Nordland Fylkes Fiskarlag. Ideelt sett burde jeg ha intervjuet flere ansatte ved regionskontorene, og flere fiskere. Det er dette som er årsaken til at jeg er litt forsiktige med å generalisere meninger og synspunkter fra de to nordligste fylkes-/regionlagene til resten av regionlagene i Fiskarlaget.

8 Referanseliste

Bøker

- Andersen, Jon Aarum. 2009. *Organisasjonsteori. Fra argument og motargument til kunnskap*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Cameron, Kim S. og Robert E. Quinn. 2013. *Identifisering og endring av organisasjonskultur. De konkurrerende verdier*. 1. utg. Oslo: Cappelen Damm (Norsk utg.).
- Christensen, Pål, Bjørg Evjen, Bjørn-Petter Finstad, Gunnar Grytås, Petter Holm og Ketil Zachariassen. 2014. *Norges Fiskeri- og kysthistorie. Bind IV. Havet, fisken og oljen. 1970-2014*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Christensen, Pål, og Abraham Hallenstvedt. 2005. *I kamp om havets verdier. Norges Fiskarlags historie*. Trondheim: Norges Fiskarlag.
- Erichsen, Morten, Frode Solberg og Trond Stiklestad. 2015. *Ledelse i små og mellomstore virksomheter*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Fivelstad, Egil og Jørgen Frode Bakka. 1990. *Organisasjonsteori. Struktur, kultur, prosesser*. 3. utg. Oslo: Bedriftsøkonomens Forlag.
- Grytås, Gunnar. 2013. *Motmakt og samfunnsbygger. Med torsken og Norges Råfisklag gjennom 75 år*. Trondheim: Akademika forlag.
- Halvorsen, K. 2000. *Å forske på samfunnet – en innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Bedriftsøkonomens Forlag.
- Heimann, Jan H. og Per Selle. 1999. *Frivillige organisasjoner. Fornyelse, vekst og utvikling*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Hersoug, Bjørn. 2005. *Closing the commons: Norwegian fisheries from open access to private property*. Delft: Eburon.
- Hill, Niklas, og Angeli Sjöström. 2012. *Medlemsmodellen. Rekruttere, aktivere og beholde medlemmer*. Sverige: Trinambai forlag.
- Jacobsen, D. I. 2012. *Organisasjonsendringer og endringsledelse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Jacobsen, D. I. og Jan Thorsvik. 2013. *Hvordan organisasjoner fungerer*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Johannessen, Asbjørn, Line Kristoffersen og Per A. Tufte. 2004. *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Mikalsen, Knut H., og Svein Jentoft. 2001. "From user-groups to stakeholders? The public interest in fisheries management." *Marine Policy* Volume 25:281-292. Hentet 5. feb. 2016. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0308597X0100015X>
- Schein, E.H. 1987. *Organisasjonskultur og ledelse. Er kulturendring mulig?* 4. utg. Oslo: Mercuri Media Forlag (Norsk utg.).
- Vanebo, Jan O. 1990. *Ledelse og lønnsomhet*. Kirkenær: V-BOK
- Waldahl, Ragnar. 1999. *Mediepåvirkning*. 2. utg. Oslo: Ad Notam Gylden Gyldendal.

Rapporter, avhandlinger og tidsskriftartikler

- Ahlquist, Arvid. 2015. *Fiskarlaget Nord, 100 år i fiskernes tjeneste*. Jubileumsskriv til jubileumsårsmøte 17-18 september. Tromsø: Fiskarlaget Nord.
- Fiskarlaget (Norges Fiskarlag). 2015 a. *Rapport fra organisasjonsutvalget*. 14.01.2015. Trondheim: Norges Fiskarlag.
- Fiskarlaget (Norges Fiskarlag). 2015 b. *Høringsdokument om kvotefordelinger mellom flåtegrupper*. Juni 2015. Trondheim: Norges Fiskarlag.
- Fiskarlaget (Norges Fiskarlag). 2015 c. *Organisasjonsutvalgets innstilling*. 18.11.2015. Trondheim: Norges Fiskarlag.
- Fiskarlaget (Norges Fiskarlag). 2017. *Statusrapport organisasjonssaken*. 03.02.2017. Trondheim: Norges Fiskarlag.
- Longva, Frode og Arne Pape. 2002. *Medlemmene i Norsk Nærings- og Nytelsesarbeiderforbund. En analyse av forbundets medlemsutvikling*. FAFO-rapport 2002:09. Oslo: FAFO. Hentet 29. okt. 2016. <http://www.fafo.no/index.php/nb/zoo-publikasjoner/fafo-notater/item/medlemmene-i-norsk-naerings-og-nytelsesarbeiderforbund>
- Melberg, Kjersti og Aslaug Mikkelsen. 2015. "Endringsledelse i nedgangstider. HRs rolle i utviklingen av endringsevne i organisasjoner." *Magma* (7): 56-67. Hentet 4. mai 2017. <https://www.magma.no/endringsledelse-i-nedgangstider>
- Nergaard, Kristine. 2016. *Organisasjonsgrader, tariffavtaledækning og arbeidskonflikter 2014*. FAFO-rapport 2016:07. Oslo: FAFO. Hentet 7. feb. 2017. <http://www.fafo.no/images/pub/2016/10231.pdf>
- Vedal, Heidi. 2007. "Å bryte et monopol. Norges Kystfiskarlags gjennomslag i fiskeriforvaltningen." Hovedfagsoppgave i statsvitenskap, Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Universitetet i Tromsø. Hentet 4.10.2016. <http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/1213/thesis.pdf?sequence=1>

Avisartikler

- Fiskeribladet Fiskaren. 2015 a. "Lang vei for slankere Fiskarlag". Papiravis 11. sep., s. 3
- Fiskeribladet Fiskaren. 2015 b. "Fiskarlaget vil ha grenseløs sjarkkvotehandel". Papiravis 18. nov., s. 4
- Fiskeribladet Fiskaren. 2015 c1. "50 for, 19 imot kvotehandel i sjarkflåten". Papiravis 20. nov., s. 7
- Fiskeribladet Fiskaren. 2015 c2. "Fiskarlaget taler ikke for sjarkflåten". Papiravis 20. nov., s. 7
- Fiskeribladet Fiskaren. 2015 c3. "Ber om tett kvoteskott på 15 meter". Papiravis 20. nov., s. 7
- Fiskeribladet Fiskaren. 2016 a. "Store kystbåtrederer vurderer ny organisasjonstilhørighet". Papiravis 18. apr., s. 8-9
- Fiskeribladet Fiskaren. 2016 b. "De som ikke er aktive på sjøen har mye tid til organisasjonsarbeid". Nettavis 25. mai. Hentet fra: <https://fiskeribladetfiskaren.no/nyheter/?artikkel=47114>
- Fiskeribladet Fiskaren. 2016 c1. "20 redere fra stor kyst inn i Fiskebåt". Papiravis 1. jul., s. 4-5
- Fiskeribladet Fiskaren. 2016 c2. "Berntsen melder overgang". Papiravis 1. jul., s. 5
- Fiskeribladet Fiskaren. 2016 c3. "Håper den mindre flåten kjenner sin besøkelsestid". Papiravis 1. jul., s. 4-5
- Fiskeribladet Fiskaren. 2016 c4. "Landsstyre i gang med å endre". Papiravis 1. jul., s. 5

Fiskeribladet Fiskaren. 2016 d1. "Tettere samarbeid mellom fiskarlagene i nord". Papiravis 17. aug., s. 10-11

Fiskeribladet Fiskaren. 2016 d2. "Det er tungt å få endringer på plass". Papiravis 17. aug., s. 11

Fiskeribladet Fiskaren. 2016 d3. "Fiskarlaget venter på at ting skal modnes". Papiravis 17. aug., s. 11

Fiskeribladet Fiskaren. 2016 e. "Ingen planer om sammenslåing i Nordland". Nettavis 21. aug. Hentet fra: <https://fiskeribladetfiskaren.no/nyheter/?artikkel=48512>

Fiskeribladet Fiskaren. 2016 f. "Spår tøffe tak om makta". Nettavis 26. aug. Hentet fra: <https://fiskeribladetfiskaren.no/nyheter/?artikkel=48660>

Fiskeribladet Fiskaren. 2016 g. "Fiskarlaget kan rakne". Papiravis 26. sep., s. 3

Fiskeribladet Fiskaren. 2016 h. "Maråk ser ikke konfliktene med økt makt i Fiskarlaget". Nettavis 28. sep. Hentet fra: <https://fiskeribladet.no/nyheter/?artikkel=49197>

Fiskeribladet Fiskaren. 2016 i. "Vi er også med i Fiskarlaget". Nettavis 29. sep. Hentet fra: <https://fiskeribladet.no/nyheter/?artikkel=49222>

Fiskeribladet Fiskaren. 2016 j. "Fiskarlaget må tilpasse seg". Papiravis 30. sep., s. 3

Fiskeribladet Fiskaren. 2016 k1. "Fiskerlaget Sør mener fiskerne bør stå sterke sammen". Nettavis 1. okt. Hentet fra: <https://fiskeribladet.no/nyheter/?artikkel=49244>

Fiskeribladet Fiskaren. 2016 k2. "Vi kan ikke være medlem av en organisasjon som ønsker oss vekk". Nettavis 1. okt. Hentet fra: <https://fiskeribladet.no/nyheter/?artikkel=49218>

Fiskeribladet Fiskaren. 2016 l. "Ser et tvingende behov for omorganisering av Fiskarlaget". Nettavis 5. okt. Hentet fra: <https://fiskeribladet.no/nyheter/?artikkel=49322>

Fiskeribladet Fiskaren. 2016 m1. "Sandberg: - Har ikke stoppet instruks". Nettavis 6. apr. Hentet fra: <https://fiskeribladet.no/nyheter/?artikkel=46287>

Fiskeribladet Fiskaren. 2016 m2. "Sandberg vil ikke endre kvotekjøp-instruks". Nettavis 6. apr. Hentet fra: <https://fiskeribladet.no/nyheter/?artikkel=46302>

Fiskeribladet Fiskaren. 2017 a. "Brannslukking fra Fiskarlaget". Papiravis 16. jan., s. 12

Fiskeribladet Fiskaren. 2017 b. "Nytt steg mot nytt Fiskarlag". Papiravis 27. jan., s. 3

Folkebladet. 2015. "Fiskarlaget ligger helt dødt". Nettavis 23. feb. Hentet fra: <http://www.folkebladet.no/nyheter/article10678320.ece>

Kyst og Fjord. 2013 a. "Invitt til Kystfiskarlaget". Nettavis 13. nov. Hentet fra: <https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Invitt-til-Kystfiskarlaget>

Kyst og Fjord. 2013 b. "Ballen ligger hos Fiskarlaget". Nettavis 15. nov. Hentet fra: <https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Ballen-ligger-hos-Fiskarlaget>

Kyst og Fjord. 2014 a. "Sier ja til omstridt strukturering". Nettavis 29. apr. Hentet fra: <https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Sier-ja-til-omstridt-strukturering>

Kyst og Fjord. 2014 b. "Vil ha justering av kvotetaket". Nettavis 15. mai. Hentet fra: <https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Vil-ha-justering-av-kvotetaket>

Kyst og Fjord. 2014 c. "Sier nei til strukturering". Nettavis 22. mai. Hentet fra: <https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Sier-nei-til-strukturering>

Kyst og Fjord. 2014 d. "Sier nei til strukturering". Nettavis 6. jun. Hentet fra: <https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Sier-nei-til-strukturering2>

- Kyst og Fjord. 2014 e. "Sa nei til strukturering". Nettavis 25. jun. Henter fra:
<https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Sa-nei-til-strukturering>
- Kyst og Fjord. 2014 f. "Dropper strukturforslag". Nettavis 26. aug. Hentet fra:
<https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Dropper-strukturforslag>
- Kyst og Fjord. 2014 g. "Norges Fiskarlag inn i framtiden". Papiravis 13. nov., s. 16
- Kyst og Fjord. 2015 a. "Foten ned fra Nordland". Nettavis 24. aug., Hentet fra:
<https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Foten-ned-fra-Nordland>
- Kyst og Fjord. 2015 b. "Fiskarlaget må omorganiseres". Nettavis 17. sep. Henter fra:
<https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Fiskarlaget-maa-omorganiseres>
- Kyst og Fjord. 2015 c. "Dobbel strukturdebatt". Nettavis 24. sep. Hentet fra:
<https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Dobbel-strukturdebatt>
- Kyst og Fjord. 2015 d1. "Strategi mot 2010". Nettavis 1. okt. Hentet fra:
<https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Strategi-mot-2030>
- Kyst og Fjord. 2015 d2. "Frykter svekket Fiskarlag". Papiravis 1. okt., s. 7
- Kyst og Fjord. 2016 a. "Melder seg ut". Nettavis 13. apr. Hentet fra:
<https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Melder-seg-ut>
- Kyst og Fjord. 2016 b. "Dette viser at vi har en god sak". Papiravis 16. mai, s. 4
- Kyst og Fjord. 2016 c. "Kvoteinstruks til besvær". Nettavis 19. mai. Hentet fra:
<https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Kvoteinstruks-til-besvaer>
- Kyst og Fjord. 2016 d. "Kvoteinstruksen består". Nettavis 16. jun. Hentet fra:
<https://www.kystogfjord.no/Debatt/Kvoteinstruksen-bestaar>
- Kyst og Fjord. 2016 e. "Formannen gikk rett på sak". Nettavis 29. sep. Hentet fra:
<https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Formannen-gikk-rett-paa-sak>
- Kyst og Fjord. 2016 f. "Firer ikke en tomme". Nettavis 20. okt. Hentet fra:
<https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Firer-ikke-en-tomme2>
- Kyst og Fjord. 2016 g1. "Oppriktig bekymret". Papiravis 27. okt., s. 18-19
- Kyst og Fjord. 2016 g2. "Krabben skal forbeholdes yrkesfiskerne". Papiravis 27. okt., s. 20
- Kyst og Fjord. 2016 g3. "Åpen for differanser". Papiravis 27. okt., s. 21
- Kyst og Fjord. 2016 h1. "Ønsker økt aktivitetskrav". Papiravis 10. nov., s. 8.
- Kyst og Fjord. 2016 h2. "Advarer mot Bakke-Jensen utspill". Papiravis 10. nov., s. 8
- Kyst og Fjord. 2016 i1. "Tror Fiskarlaget vil revne". Papiravis 1. sep., s. 4-5
- Kyst og Fjord. 2016 i2. "Har fått et problem". Papiravis 1. sep., s. 5
- Kyst og Fjord. 2016 i3. "Taper på utmeldelser". Papiravis 1. sep., s. 6
- Kyst og Fjord. 2016 i4. "Grådighetskulturen overtar". Papiravis 1. sep., s. 6
- Kyst og Fjord. 2016 j1. "Medlemmene flykter, men ingen grunn til krisestemning".
Papiravis 29. sep., s. 4-5
- Kyst og Fjord. 2016 j2. "Kraftfull avskjedshilsen". Nettavis 29. sep. Hentet fra:
<https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Kraftfull-avskjedshilsen>
- Kyst og Fjord. 2016 k. "Harde ord om stor kyst". Papiravis 6. okt., s. 12-13

- Kyst og Fjord. 2016 ll. "Lokallag ligger i dvale". Papiravis 7. apr., s. 16-17
- Kyst og Fjord. 2016 l2. "Ja, det går ut over legitimiteten". Papiravis 7. apr., s. 17
- Kyst og Fjord. 2016 m. "Det som skjer det skjer, men hvorfor?". Papiravis 4. feb., s. 2-3
- Kyst og Fjord. 2016 n. "Vår styrke ligger ikke bare i medlemstall". Papiravis 21. apr., s. 10
- Kyst og Fjord. 2016 o. "Har blitt en stuere organisasjon". Papiravis 19. mai, s. 2-3
- Kyst og Fjord. 2016 p. "Tragedie for Fiskarlaget". Papiravis 1. sep., s. 2
- Kyst og Fjord. 2016 q1. "Katta er sluppet løs". Papiravis 8. sep., s. 2-3
- Kyst og Fjord. 2016 q2. "Ingen må bli overrasket av dette". Papiravis 8. sep., s. 9
- Kyst og Fjord. 2016 q3. "Fiskebåt og salgslagene". Papiravis 8. sep., s. 26
- Kyst og Fjord. 2016 r. "20 redere velger Fiskebåt". Nettavis 1. jul. Hentet fra:
<https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/20-redere-velger-Fiskebaat>
- Kyst og Fjord. 2016 s. "En samlende organisasjon". Papiravis 28. apr., s. 22
- Kyst og Fjord. 2016 t. "Medlemskap i Norges Fiskarlag". Papiravis 4. mai, s. 18
- Kyst og Fjord. 2016 u. "Det var en gang". Papiravis 12. mai, s. 18
- Kyst og Fjord. 2016 v. "Har laget smørbrøddliste". Nettavis 8. sep. Hentet fra:
<https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Har-laget-smoerbroedliste>
- Kyst og Fjord. 2016 w. "Sørøst Norge Kystfiskarlag stiftet". Nettavis 28. sep. Hentet fra:
<https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Soeroest-Norge-kystfiskarlag-stiftet>
- Kyst og Fjord. 2017 a. "Slipper inn Måsøy". Nettavis 19. jan. Hentet fra:
<https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Slipper-inn-Maasoey>
- Kyst og Fjord. 2017 b. "Holder lokk på organisasjonssaken". Papiravis 2. feb., s. 9
- Kyst og Fjord. 2017 c. "Ut av Norges Fiskarlag". Papiravis 9. feb., s. 8
- Kyst og Fjord. 2017 d. "Imponerende gjesteliste". Nettavis 15. feb. Hentet fra:
<https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Imponerende-gjesteliste>
- Kyst og Fjord. 2017 e. "Ønsker større muskler". Papiravis 16. feb., s. 5
- Kyst og Fjord. 2017 f. "Tror Oslo er fremtida". Papiravis 23. feb., s. 16
- Kyst og Fjord. 2017 g. "Økning for Kystfiskarlaget". Papiravis 16. mar., s. 9
- Kyst og Fjord. 2017 h. "Labert hjertesukk med manglende selvinnsikt". Papiravis 2. mar., s. 23
- Kyst og Fjord. 2017 i. "Kystfiskarlaget – hva holder de på med?". Papiravis 2. mar., s. 23
- Kyst og Fjord. 2017 j. "Kystfiskernes framtid". Papiravis 9. mar., s. 23
- Kyst og Fjord. 2017 k. "Naivt snikksnakk fra Fiskarlagets seniorrådgiver". Papiravis 16. mar., s. 52
- Kyst og Fjord. 2017 l. "Fiskarlaget har alltid hatt en åpen debatt". Papiravis 16. mar., s. 53
- Norsk Fiskerinæring 2016 a. "I alles interesse". Papirutgave nr. 6/7, s. 167-169
- Norsk Fiskerinæring 2016 b. "Kan det sprekke?". Papirutgave nr. 8, s. 9-11
- Norsk Fiskerinæring 2016 c. "Bør Fiskebåt trekke seg ut av Fiskarlaget?".
 Papirutgave nr. 9, s. 15-16

Websider

- Analyse Danmark. 2016. "Medlemsundersøgelser." Hentet 29. okt. 2016.
<http://analysedanmark.dk/ydelser/medlemsundersogelser-medlemsanalyser/>
- Arbeidslivet.no. 2017. "Antall fagorganiserte og organisasjonsgrad i Norge." Hentet 7. feb. 2017.
<http://www.arbeidslivet.no/Lonn/Fagorganisering/Antall-fagorganiserte-og-organisasjonsgrad-i-Norge/>
- FEK (De nasjonale forskningsetiske komiteene). 2010. "Kvalitative og kvantitative forskningsmetoder – likheter og forskjeller." Hentet 3. feb. 2016.
<https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Medisin-og-helse/Kvalitativ-forskning/1-Kvalitative-og-kvantitative-forskningsmetoder--likheter-og-forskjeller/>
- FEK (De nasjonale forskningsetiske komiteene). 2014 a. "Generelle forskningsetiske retningslinjer." Hentet 12. mar. 2016.
<https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Generelle-forskningsetiske-retningslinjer/>
- FEK (De nasjonale forskningsetiske komiteene). 2014 b. "Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi. Hensynet til grupper og institusjoner." Hentet 12. mar. 2016.
<https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-jus-og-humaniora/>
- Fiskarlaget (Norges Fiskarlag). 2017 a. "Hva er Mannskapsseksjonen?". Hentet 10. feb. 2017.
<http://www.fiskarlaget.no/index.php/organisasjonen/faq?view=category&id=8>
- Fiskarlaget (Norges Fiskarlag). 2017 b. "Hva er Båteierseksjonen?". Hentet 10. feb. 2017.
<http://www.fiskarlaget.no/index.php/organisasjonen/faq?view=category&id=8>
- Recogni. 2016. "Medlemsanalyse." Hentet 29. okt. 2016.
<http://recogni.no/no/medlemsanalyse/>

VEDLEGG

1. Fartøykontingent, serviceavgift og tariffavgift til Norges Fiskarlag
2. Oversikt over lokallagene i Fiskarlaget, administrasjonssted og medlemstall
3. Medlemsutviklingen i Fiskarlaget i perioden 1992-2015
4. Medlemsutvikling i Fiskarlaget aldersgruppert i perioden 1995-2015
5. Frimedlemmer i Fiskarlaget årsaksinndelt i perioden 1995-2015
6. Registrerte fiskere i fiskarmanntallet, fylkesvis og fordelt på distriktene i Fiskarlaget regionlag, perioden 1992-2015
7. Registrerte fiskere i fiskarmanntallet aldersfordelt, fordelt på hele Fiskarlagets distrikt og på distriktene til regionlagene, perioden 1995-2015
8. Delgjengivelse av organisasjonsutvalget av 2013s rapport
9. Tema til intervju/samtale med informanter

Fartøykontingent, serviceavgift og tariffavgift

NORGES FISKARLAG

Postboks 1233 Sluppen, 7462 Trondheim

Eier av fiskefartøy?

Landsmøtet i Norges Fiskarlag har vedtatt at alle medlemmer som eier mer enn 50% av et selskap som eier et fiskefartøy, plikter å sørge for at selskapet blir registrert som medlem (se §2 i mønsterlover for lokale fiskarlag).

	Fartøykontingent for medlemmer tilsluttet gjennom gruppeorganisasjon	Fartøy uten mannskap tilsluttet fylkeslagsstrukturen	Fartøy med mannskap (bruk av NF-tariff) tilsluttet fylkeslagsstrukturen
Fartøykontingent 1	0,14 %	0,14 %	0,14 %
Serviceavgift 1 (MVA-pliktig)	0,14 %	0,14 %	0,14 %
Fartøykontingent 2		0,06 %	0,06 %
Serviceavgift 2 (MVA-pliktig)		0,19 %	0,19 %
Tariffavgift (utgift før delingsfangst)			0,185 %
Sum før skatt:	0,28 %	0,53 %	0,715 %
Sum etter skatt:	0,24 % *	0,44 % *	0,63 % *

* Avrundet verdi.

Hvordan belastes kontingentene?

Alle kontingenter avregnes over sluttseddel på førstehandsomsatt fangst gjennom salgslag.

Hva er fradragsberettiget?

Fiskarlagets Servicekontor AS er godkjent som serviceorganisasjon av Skattedirektoratet. Avgifter til Servicekontoret (1 og 2) er derfor fradragsberettiget som ordinær driftskostnad. I tabellen over (sum etter skatt) er dette tatt høyde for.

I tillegg vil næringsdrivende få fradrag for fartøykontingent, tariffavgift og personlig medlemskontingent med inntil 3 850 kroner (2017) eller 2 promille av samlet utbetalt lønn i året forut for inntektsåret, dersom dette gir høyere fradrag. Mannskapslott kan ikke likestilles med utbetalt lønn ved beregning av den fradragsberettigede kontingentens størrelse.

Personlig medlemskontingent 2017

Full kontingent: 2.300,- pr år **Honnør:** 750,- pr år

Honnørmedlemskap gir redusert kontingent for det året et medlem fyller 67 år, og til og med det året det fyller 69 år.

Kontingentfritak gis ved militærtjeneste, utdanning og ved 50% eller mer varig uførhet.

I tillegg kommer en obligatorisk livsforsikring på kr 222,- pr år, som omfatter alle medlemmer til utgangen av det kalenderåret man fyller 70 år.

Dette er en livsforsikring på kr 30.000,- som kommer til utbetaling til de etterlatte ved dødsfall.

Kontingentfritak gis også det året medlemmet fyller 70 år, etter minst 10 års sammenhengende medlemskap.

Støttemedlemskap: Kr 300,- pr. år. Hele beløpet går direkte til lokallaget.

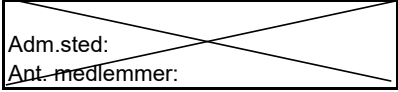
NORGES FISKARLAG

Norges Fiskarlag 90 år i 2016

VEDLEGG 2

Lokallagene under Fiskarlaget Nord

Oppdatert: 2015

Alta Fiskarlag Adm.sted: Alta Ant. medlemmer: 20	Arnøyhamn Fiskarlag Adm.sted: Arnøyhamn Ant. medlemmer: 14	Brensholmen Fiskarlag Adm.sted: Brensholmen Ant. medlemmer: 15
Bugøynes Fiskarlag Adm.sted: Bugøynes Ant. medlemmer: 10	Båtsfjord Fiskarlag Adm.sted: Båtsfjord Ant. medlemmer: 25	
Fremskritt Adm.sted: Berlevåg Ant. medlemmer: 10	Gjesvær Fiskarlag Adm.sted: Gjesvær Ant. medlemmer: 11	Hammerfest Fiskarlag Adm.sted: Hammerfest Ant. medlemmer: 53
Harstad Fiskarlag Adm.sted: Harstad Ant. medlemmer: 32	Havøysund Fiskarlag Adm.sted: Havøysund Ant. medlemmer: 41	Hillesøy Fiskarlag Adm.sted: Sommarøy Ant. medlemmer: 26
Kjøllefjord Fiskarlag Adm.sted: Kjøllefjord Ant. medlemmer: 29	Korsfjord Fiskarlag Adm.sted: Korsfjord Ant. medlemmer: 10	Kvæningen Fiskarlag Adm.sted: Spildra Ant. medlemmer: 12
Kåfjord Fiskarlag Adm.sted: Birtavarre Ant. medlemmer: 11	Langfjord Fiskarlag Adm.sted: Nervei / Gamvik Ant. medlemmer: 10	Lenangsøyra Fiskarlag Adm.sted: Ant. medlemmer: 5
Nesseby Fiskarlag Adm.sted: Varangerbotn Ant. medlemmer: 25	Nord-Lenangen Fiskarlag Adm.sted: Nord-Lenangen Ant. medlemmer: 16	Nordkapp Fiskarlag Adm.sted: Nordvågen Ant. medlemmer: 32
Nordre Senja Fiskarlag Adm.sted: Botnhamn Ant. medlemmer: 77	Nordreisa Fiskarlag Adm.sted: Storslett Ant. medlemmer: 12	Ringvassøy/Reinøy Fiskarlag Adm.sted: Hansnes Ant. medlemmer: 22
Senjahopen Fiskarlag Adm.sted: Senjahopen Ant. medlemmer: 28	Skarsvåg/Kamøyvær Fiskarlag Adm.sted: Skarsvæg Ant. medlemmer: 25	Skjervøy Fiskarlag Adm.sted: Skjervøy Ant. medlemmer: 19
Smørfjord Fiskarlag Adm.sted: Ant. medlemmer: 4	Storekorsnes Fiskarlag Adm.sted: Kviby Ant. medlemmer: 18	Straumen Fiskarlag Adm.sted: Engenes/lbestad Ant. medlemmer: 12
Sværholdt Fiskarlag Adm.sted: Veidnesklubben Ant. medlemmer: 16	Søndre Torsken Fiskarlag Adm.sted: Sifjord/Kaldfarnes Ant. medlemmer: 19	Sørøy/Loppa Fiskarlag Adm.sted: Sørvær Ant. medlemmer: 53
Tarhalsen Fiskarlag Adm.sted: Akkarfjord Ant. medlemmer: 8	Tranøy Fiskarlag Adm.sted: Ant. medlemmer: 11	Tromsø Fiskarlag Adm.sted: Tromsø Ant. medlemmer: 100
Tromvik Fiskarlag Adm.sted: Kvaløya Ant. medlemmer: 11	Ullsfjord Fiskarlag Adm.sted: Ant. medlemmer: 14	Vadsø Fiskarlag Adm.sted: Vadsø Ant. medlemmer: 19
Vannareid Fiskarlag Adm.sted: Vannareid Ant. medlemmer: 18	Vannvåg Fiskarlag Adm.sted: Vannvåg Ant. medlemmer: 17	Vardø Fiskarlag Adm.sted: Vardø Ant. medlemmer: 13
Vengsøy Fiskarlag Adm.sted: Vengsøy Ant. medlemmer: 13	Ytre Kattfjord Fiskarlag Adm.sted: Kvaløya Ant. medlemmer: 7	Øksfjord Fiskarlag Adm.sted: Øksfjord Ant. medlemmer: 10

VEDLEGG 2

Lokallagene under Nordland Fylkes Fiskarlag

Oppdatert: 2016

Aldra Fiskarlag Adm.sted: Bratland Ant. medlemmer: 15	Andøy Fiskarlag Adm.sted: Andenes Ant. medlemmer: 63	Bodø Fiskarlag Adm.sted: Landegode Ant. medlemmer: 95
Brønnøy Fiskarlag Adm.sted: Vevelstad Ant. medlemmer: 63	Bø Fiskarlag Adm.sted: Straumsjøen Ant. medlemmer: 45	Flakstad Fiskarlag Adm.sted: Napp Ant. medlemmer: 47
Gildeskål Fiskarlag Adm.sted: Sørarnøy Ant. medlemmer: 24	Herøy Fiskarlag Adm.sted: Herøy Ant. medlemmer: 32	Lurøy Fiskarlag Adm.sted: Indre Kvarøy Ant. medlemmer: 45
Lødingen Fiskarlag Adm.sted: Myklebostad Ant. medlemmer: 11	Midt-Helgeland Fiskarlag Adm.sted: Reine Ant. medlemmer: 38	Moskenes Fiskarlag Adm.sted: Moskenes Ant. medlemmer: 51
Reipå Fiskarlag Adm.sted: Reipå Ant. medlemmer: 47	Rødøy Fiskarlag Adm.sted: Øresvik Ant. medlemmer: 23	Sortland Fiskarlag Adm.sted: Sortland Ant. medlemmer: 36
Steigen Fiskarlag Adm.sted: Leines Ant. medlemmer: 50	Sørfold Fiskarlag Adm.sted: Engan Ant. medlemmer: 9	Træna Fiskarlag Adm.sted: Selvær Ant. medlemmer: 20
Vega Fiskarlag Adm.sted: Vega Ant. medlemmer: 22	Vestvågøy Fiskarlag Adm.sted: Leknes Ant. medlemmer: 122	Værøy Fiskarlag Adm.sted: Værøy Ant. medlemmer: 54
Vågan Fiskarlag Adm.sted: Laukvik Ant. medlemmer: 81	Øksnes Fiskarlag Adm.sted: Myre Ant. medlemmer: 87	

VEDLEGG 2

Lokallagene under Fiskarlaget Midt Norge

Oppdatert: 2016

Flatanger og Namdalseid Fiskarlag Adm.sted: Sør-Flatanger Ant. medlemmer: 10	Frøya og Hitra Fiskarlag Adm.sted: Sistranda Ant. medlemmer: 115	Hemne Fiskarlag Adm.sted: Snillfjord Ant. medlemmer: 7
Leka og Gutvik Fiskarlag Adm.sted: Leka Ant. medlemmer: 6	Lysøysund Fiskarlag Adm.sted: Lysøysund Ant. medlemmer: 16	Mausund Fiskarlag Adm.sted: Mausundvær Ant. medlemmer: 45
Måneset og omegn Fiskarlag Adm.sted: Kolvereid Ant. medlemmer: 10	Osen Fiskarlag Adm.sted: Steinsdalen Ant. medlemmer: 28	Roan og Stokksund Fiskarlag Adm.sted: Roan Ant. medlemmer: 33
Stjørna Fiskarlag Adm.sted: Fevåg Ant. medlemmer: 7	Sula Fiskarlag Adm.sted: Sula Ant. medlemmer: 10	Sæther og Angen Fiskarlag Adm.sted: Sætervik Ant. medlemmer: 12
Sørburøy Fiskarlag Adm.sted: Sørburøy Ant. medlemmer: 11	Trondheimsfjorden Fiskarlag Adm.sted: Heimdal Ant. medlemmer: 51	Uthaug Fiskarlag Adm.sted: Uthaug Ant. medlemmer: 12
Vikna og omegn Fiskarlag Adm.sted: Rørvik Ant. medlemmer: 95		

VEDLEGG 2

Lokallagene under Møre og Romsdal Fiskarlag

Oppdatert: 2016

Aure og Tustna Fiskarlag Adm.sted: Aure Ant. medlemmer: 34	Averøy Fiskarlag Adm.sted: Averøy Ant. medlemmer: 78	Fjørtoft Fiskarlag Adm.sted: Fjørtoft Ant. medlemmer: 10
Giske Fiskarlag Adm.sted: Valderøy Ant. medlemmer: 63	Grytastranda og omegn Fiskarlag Adm.sted: Ålesund Ant. medlemmer: 60	Hareid og Ulstein Fiskarlag Adm.sted: Brandal Ant. medlemmer: 11
Harøy Fiskarlag Adm.sted: Myklebost Ant. medlemmer: 16	Haugsbygda Fiskarlag Adm.sted: Gursken Ant. medlemmer: 10	Herøy Fiskarlag Adm.sted: Leinøy Ant. medlemmer: 110
Hustadvika Fiskarlag Adm.sted: Farstad Ant. medlemmer: 74	Kristiansund og Frei Fiskarlag Adm.sted: Kristiansund Ant. medlemmer: 23	Kvamsøy Fiskarlag Adm.sted: Kvamsøy Ant. medlemmer: 2
Midsund Fiskarlag Adm.sted: Midsund Ant. medlemmer: 13	Møre og Romsdal Fiskarlag Adm.sted: Ålesund Ant. medlemmer: 6	Sandsøy Fiskarlag Adm.sted: Sandshamn Ant. medlemmer: 3
Smøla Fiskarlag Adm.sted: Smøla Ant. medlemmer: 46	Sør Smøla Fiskarlag Adm.sted: Smøla Ant. medlemmer: 21	Vannylven Fiskarlag Adm.sted: Fiskåbygd Ant. medlemmer: 12
Vartdal Fiskarlag Adm.sted: Hovdebygda Ant. medlemmer: 7	Vestnes og Rauma Fiskarlag Adm.sted: Tomrefjord Ant. medlemmer: 8	Ålesund og Sula Fiskarlag Adm.sted: Fiskarstrand Ant. medlemmer: 70

VEDLEGG 2

Lokallagene under Sogn og Fjordane Fiskarlag

Oppdatert: 2016

Bremanger Fiskarlag Adm.sted: Svelgen Ant. medlemmer: 71	Byrkenes og Øyane Fiskarlag Adm.sted: Alvørsund Ant. medlemmer: 14	Flora Fiskarlag Adm.sted: Florø Ant. medlemmer: 42
Hafs Fiskarlag Adm.sted: Hardbakke Ant. medlemmer: 99	Nordfjord Fiskarlag Adm.sted: Deknepollen Ant. medlemmer: 114	

VEDLEGG 2

Lokallagene under Fiskarlaget Vest

Oppdatert: 2016

Austervoll Fiskarlag Adm.sted: Bekkjarvik Ant. medlemmer: 121	Bokn Fiskarlag Adm.sted: Bokn Ant. medlemmer: 23	Eigersund og Sokndal Fiskarlag Adm.sted: Eigersund Ant. medlemmer: 44
Hjelmeland og Suldal Fiskarlag Adm.sted: Ålgård Ant. medlemmer: 13	Karmøy Fiskarlag Adm.sted: Skudeneshavn Ant. medlemmer: 78	Kvinnherad og Hardanger Fiskarlag Adm.sted: Sæbøvik Ant. medlemmer: 30
Kvitsøy Fiskarlag Adm.sted: Kvitsøy Ant. medlemmer: 9	Midt Hordaland Fiskarlag Adm.sted: Lepsøy Ant. medlemmer: 39	Nord Hordaland Fiskarlag Adm.sted: Manger Ant. medlemmer: 10
Stavanger og omegn Fiskarlag Adm.sted: Bru Ant. medlemmer: 28	Sunnhordaland Fiskarlag Adm.sted: Bremnes Ant. medlemmer: 84	Tananger, Håland og Sirevåg Fiskarlag Adm.sted: Sandnes Ant. medlemmer: 22
Tysvær Fiskarlag Adm.sted: Skjoldastraumen Ant. medlemmer: 43	Utsira Fiskarlag Adm.sted: Utsira Ant. medlemmer: 11	Øygarden og Sotra Fiskarlag Adm.sted: Glesvær Ant. medlemmer: 101

VEDLEGG 2

Lokallagene under Fiskerlaget Sør

Oppdatert: 2016

Arendal Fiskerlag Adm.sted: Arendal Ant. medlemmer: 18	Farsund, Lyngdal og Lindesnes Fiskerlag Adm.sted: Mandal Ant. medlemmer: 40	Flekkefjord Fiskerlag Adm.sted: Hidrasund Ant. medlemmer: 41
Flekkerøy Fiskerlag Adm.sted: Flekkerøy Ant. medlemmer: 53	Grimstad Fiskerlag Adm.sted: Grimstad Ant. medlemmer: 26	Høvåg og Lillesand Fiskerlag Adm.sted: Hæstad Ant. medlemmer: 19
Indre Oslofjord Fiskerlag Adm.sted: Oslo Ant. medlemmer: 41	Mandal Fiskerlag Adm.sted: Mandal Ant. medlemmer: 27	Søgne Fiskerlag Adm.sted: Søgne Ant. medlemmer: 42
Telemark Fiskerlag Adm.sted: Stathelle Ant. medlemmer: 38	Tvedestrand og Risør Fiskerlag Adm.sted: Tvedestrand Ant. medlemmer: 21	Vestfold Fiskerlag Adm.sted: Torød Ant. medlemmer: 45
Østfold Fiskerlag Adm.sted: Kråkerøy Ant. medlemmer: 107		

Medlemsutviklingen 1992-2015 (Bearbejdet) *

Kilde: Norges Fiskarlag, 2016

Ar	Norges Fiskarlag					Fiskarlaget Nord					Nordland Fylkes Fiskarlag										
	Betalt	%	%	Fri	%	Totalt	%	%	endrin	Betalt	%	%	Fri	%	Totalt	%	%	endrin			
1992	7 837	53%	-3,2%	7 013	-4,2%	14 850	-3,7%	1 800	51%	-2,9%	1 731	-3,8%	1 800	51%	3 660	-3,4%	1 943	49%	2 033	49%	3 976
1993	7 589	53%	-8,2%	6 716	-3,4%	14 305	-5,9%	1 731	51%	-7,1%	1 650	-4,7%	1 731	49%	3 537	-5,9%	1 853	49%	1 935	49%	3 788
1994	6 966	52%	3,6%	6 488	-11,8%	13 454	-3,8%	1 650	50%	3,8%	1 444	-12,5%	1 650	48%	3 328	-4,3%	1 735	48%	1 872	48%	3 607
1995	7 219	56%	-5,8%	5 721	-2,8%	12 940	-4,5%	1 444	55%	-8,8%	1 414	-2,1%	1 444	52%	3 185	-5,8%	1 848	52%	1 685	52%	3 533
1996	6 799	55%	-2,4%	5 384	-3,2%	12 362	-2,7%	1 367	53%	-3,2%	1 367	-3,3%	1 367	53%	3 001	-3,2%	1 764	52%	1 622	53%	3 386
1997	6 639	55%	-4,1%	5 165	-4,1%	11 531	-4,1%	1 286	53%	-4,1%	1 286	-5,9%	1 286	53%	2 904	-5,0%	1 728	53%	1 559	53%	3 287
1998	6 366	55%	-13,2%	5 024	-2,7%	10 549	-8,5%	1 286	53%	-12,8%	1 249	-2,9%	1 286	52%	2 760	-8,2%	1 648	52%	1 494	52%	3 142
1999	5 525	52%	-6,2%	4 898	-3,2%	10 079	-4,5%	1 249	51%	-5,9%	1 178	-5,7%	1 249	50%	2 534	-5,8%	1 404	50%	1 428	50%	2 832
2000	5 181	51%	-4,9%	4 740	-4,6%	9 669	-4,1%	1 178	51%	-7,4%	1 129	-4,2%	1 178	47%	2 387	-5,8%	1 295	47%	1 433	47%	2 728
2001	4 929	51%	-8,1%	4 523	-5,5%	9 054	-6,4%	1 129	50%	-9,6%	1 113	-1,4%	1 129	47%	2 248	-5,8%	1 224	47%	1 353	47%	2 577
2002	4 531	49%	-8,4%	4 276	-3,7%	8 427	-6,9%	1 113	48%	-10,3%	1 064	-4,4%	1 113	48%	2 125	-5,5%	1 131	48%	1 245	48%	2 376
2003	4 151	48%	-7,7%	3 917	-6,8%	7 441	-6,2%	1 064	46%	-7,5%	1 033	-2,9%	1 064	47%	1 972	-7,2%	1 030	47%	1 163	47%	2 193
2004	3 819	48%	-5,6%	3 653	-7,2%	6 514	-6,6%	1 033	45%	-9,5%	989	-4,3%	1 033	46%	1 873	-6,6%	935	46%	1 096	46%	2 031
2005	3 524	47%	-6,0%	3 388	-5,4%	6 146	-5,6%	989	43%	-5,4%	921	-6,9%	989	46%	1 749	-6,2%	853	46%	1 021	46%	1 874
2006	3 325	48%	-5,9%	3 205	-13,2%	5 709	-7,1%	921	44%	-8,7%	853	-7,4%	921	45%	1 640	-6,2%	786	45%	944	45%	1 730
2007	3 126	48%	-0,5%	2 782	-2,6%	5 445	-4,6%	853	44%	-8,7%	796	-6,7%	853	45%	1 531	-7,6%	719	45%	866	45%	1 585
2008	2 941	48%	-6,6%	2 711	-4,9%	5 257	-3,5%	796	44%	-10,9%	711	-10,7%	796	45%	1 415	-5,8%	670	45%	814	45%	1 484
2009	2 927	51%	-2,0%	2 577	-9,8%	4 958	-5,7%	711	47%	0,9%	691	-2,8%	711	51%	1 333	-6,6%	693	51%	672	51%	1 365
2010	2 734	51%	-1,7%	2 324	-1,9%	4 798	-3,2%	691	44%	0,9%	649	-6,1%	691	49%	1 245	-3,0%	631	49%	649	49%	1 280
2011	2 680	53%	-4,4%	2 279	-2,1%	4 632	-3,5%	649	46%	-1,3%	598	-7,9%	649	49%	1 208	-4,8%	603	49%	625	49%	1 228
2012	2 634	53%	-4,7%	2 231	-5,3%	4 602	-0,6%	598	48%	-1,3%	584	-2,3%	598	51%	1 150	-4,3%	593	51%	565	51%	1 158
2013	2 519	52%	-4,7%	2 112	-4,6%	4 632	-3,5%	584	47%	-6,5%	584	-2,6%	584	51%	1 100	-4,7%	576	51%	554	51%	1 130
2014	2 401	54%	3,7%	2 112	-5,3%	4 602	-0,6%	569	46%	-7,2%	569	-2,6%	569	51%	1 048	-4,7%	559	51%	542	51%	1 101
2015	2 490	54%	3,7%	2 112	-5,3%	4 602	-0,6%	547	48%	4,8%	547	-3,9%	547	54%	1 049	0,1%	577	54%	501	54%	1 078
2006								719			921		719				786		944		
2013								516			584		516				576		554		

* Manglet data for 2006 og 2013. Stipulerte tall for 2006 og 2013 (midtverdiene for 2005 og 2007, og for 2012 og 2014)

VEDLEGG 3

Ar	Fiskerlaget Midt Norge				Møre og Romsdal Fiskerlag				Sogn og Fjordane Fiskerlag									
	Betalt	% endrin	Fri	% endrin	Totalt	% endrin	Betalt	% endrin	Fri	% endrin	Totalt	% endrin	Betalt	% endrin	Fri	% endrin	Totalt	% endrin
1992	633	49%	657	1290	1380	60%	930	2310	480	59%	333	813						
1993	617	50%	619	1236	1388	60%	907	2295	442	58%	322	764						
1994	567	49%	593	1160	1237	59%	876	2113	399	56%	315	714						
1995	550	51%	531	1081	1287	62%	773	2060	404	59%	277	681						
1996	523	51%	501	1024	1199	61%	761	1960	393	60%	263	656						
1997	477	49%	493	970	1186	62%	732	1918	384	60%	255	639						
1998	425	47%	475	900	1136	61%	727	1863	375	60%	247	622						
1999	350	44%	448	798	953	57%	721	1674	361	59%	256	617						
2000	342	45%	424	766	866	55%	712	1578	324	57%	244	568						
2001	321	43%	424	745	846	55%	698	1544	348	58%	247	595						
2002	303	43%	408	711	813	55%	664	1477	322	58%	238	560						
2003	281	43%	380	661	737	54%	620	1357	303	58%	221	524						
2004	267	43%	358	625	664	52%	614	1278	271	56%	213	484						
2005	267	44%	336	603	614	51%	600	1214	249	56%	199	448						
2006	264	46%	308	572	561	49%	572	1133	234	55%	191	425						
2007	261	48%	279	540	507	48%	544	1051	219	54%	183	402						
2008	248	48%	265	513	466	47%	520	986	205	53%	181	386						
2009	240	50%	243	483	447	50%	450	897	205	56%	158	363						
2010	227	48%	245	472	430	50%	425	855	202	55%	162	364						
2011	241	51%	234	475	415	51%	404	819	199	57%	149	348						
2012	220	52%	207	427	409	53%	365	774	190	60%	125	315						
2013	221	53%	199	420	370	51%	353	723	181	60%	121	302						
2014	221	54%	190	411	330	49%	341	671	172	60%	117	289						
2015	231	57%	173	404	339	51%	323	662	180	63%	107	287						
* Manglet data for 2006 og 2013. Stipulerte tall for 2006 og 2013 (midtværdiene for 2005 og 2007, og for 2012 og 2014)																		
2006	264		308		561		572		234		191							
2013	221		199		370		353		181		121							

Ar	Fiskarlaget Vest					Fiskarlaget Sør								
	Betalt	%	%	Fri	%	Totallt	%	%	Betalt	%	Fri	%	Totallt	%
		endrin	endrin		endrin		endrin	endrin		endrin		endrin		endrin
1992	885	53%		792		1677		58%	656		468		1124	
1993	834	53%	-5,8%	747	-5,7%	1581	-5,7%	-1,1%	649	59%	455	-2,8%	1104	-1,8%
1994	749	51%	-10,2%	724	-3,1%	1473	-6,8%	-7,4%	601	57%	458	0,7%	1059	-4,1%
1995	764	55%	2,0%	629	-13,1%	1393	-5,4%	4,0%	625	62%	382	-16,6%	1007	-4,9%
1996	730	54%	-4,5%	623	-1,0%	1353	-2,9%	-3,5%	603	61%	379	-0,8%	982	-2,5%
1997	740	55%	1,4%	596	-4,3%	1336	-1,3%	-2,7%	587	61%	382	0,8%	969	-1,3%
1998	719	56%	-2,8%	569	-4,5%	1288	-3,6%	0,3%	589	62%	367	-3,9%	956	-1,3%
1999	644	53%	-10,4%	564	-0,9%	1208	-6,2%	-10,4%	528	60%	358	-2,5%	886	-7,3%
2000	630	53%	-2,2%	553	-2,0%	1183	-2,1%	-2,5%	515	59%	354	-1,1%	869	-1,9%
2001	584	52%	-7,3%	539	-2,5%	1123	-5,1%	-5,4%	487	58%	350	-1,1%	837	-3,7%
2002	514	50%	-12,0%	510	-5,4%	1024	-8,8%	-10,5%	436	56%	345	-1,4%	781	-6,7%
2003	473	49%	-8,0%	496	-2,7%	969	-5,4%	-3,9%	419	56%	332	-3,8%	751	-3,8%
2004	453	49%	-4,2%	468	-5,6%	921	-5,0%	-7,2%	389	54%	334	0,6%	723	-3,7%
2005	402	47%	-11,3%	447	-4,5%	849	-7,8%	-2,6%	379	54%	325	-2,7%	704	-2,6%
2006	388	48%	-3,6%	413	-7,6%	801	-5,7%	-1,3%	374	55%	305	-6,3%	679	-3,6%
2007	373	50%	-3,7%	379	-8,2%	752	-6,1%	-1,3%	369	57%	284	-6,7%	653	-3,8%
2008	373	51%	0,0%	356	-6,1%	729	-3,1%	-2,4%	360	57%	273	-3,9%	633	-3,1%
2009	374	55%	0,3%	307	-13,8%	681	-6,6%	-3,9%	346	59%	241	-11,7%	587	-7,3%
2010	366	55%	-2,1%	302	-1,6%	668	-1,9%	-6,4%	324	58%	237	-1,7%	561	-4,4%
2011	357	55%	-2,5%	292	-3,3%	649	-2,8%	-5,6%	306	58%	224	-5,5%	530	-5,5%
2012	367	58%	2,8%	264	-9,6%	631	-2,8%	-1,0%	303	60%	200	-10,7%	503	-5,1%
2013	368	58%	0,3%	268	1,5%	636	0,8%	-5,3%	287	59%	200	0,0%	487	-3,2%
2014	369	58%	0,3%	272	1,5%	641	0,8%	-5,6%	271	58%	200	0,0%	471	-3,3%
2015	379	59%	2,7%	265	-2,6%	644	0,5%	4,1%	282	59%	196	-2,0%	478	1,5%
* Manglet data for 2006 og 2013. Stipulerte tall for 2006 og 2013 (midtverdiene for 2005 og 2007, og for 2012 og 2014)														
2006	388			413		374			374		305		305	
2013	368			268		287			287		200		200	

Medlemsutviklingen aldersgruppert 1995-2015 (Bearbejdet)

Kilde: Norges Fiskerlag, 2016

Ar/Alder	Norges Fiskerlag												Totalt		
	< 20	%	20-29	%	30-39	%	40-49	%	50-59	%	60-69	%		70+	%
1995	67	0,5%	930	7,2%	1 432	11,1%	1 870	14,5%	2 209	17,1%	2 483	19,2%	3 949	30,5%	12 940
1996	55	0,4%	850	6,3%	1 309	9,6%	1 801	13,3%	2 039	15,0%	3 351	24,7%	4 183	30,8%	13 588
1997	63	0,5%	804	6,7%	1 286	10,7%	1 677	13,9%	2 095	17,4%	2 032	16,9%	4 066	33,8%	12 023
1999	80	0,8%	618	5,9%	1 095	10,4%	1 352	12,8%	1 862	17,6%	1 804	17,1%	3 739	35,4%	10 550
2000	119	1,2%	542	5,4%	981	9,7%	1 286	12,8%	1 791	17,8%	1 695	16,8%	3 665	36,4%	10 079
2001	98	1,0%	509	5,3%	953	9,9%	1 198	12,4%	1 693	17,5%	1 648	17,0%	3 570	36,9%	9 669
2002	77	0,9%	424	4,8%	888	10,1%	1 100	12,5%	1 566	17,8%	1 305	14,8%	3 434	39,0%	8 794
2003	50	0,6%	334	4,0%	792	9,4%	986	11,7%	1 447	17,2%	1 522	18,1%	3 301	39,1%	8 432
2004	44	0,5%	397	4,9%	681	8,5%	915	11,4%	1 350	16,8%	1 482	18,4%	3 166	39,4%	8 035
2005	40	0,5%	264	3,5%	640	8,6%	864	11,6%	1 214	16,3%	1 435	19,3%	2 984	40,1%	7 441
2011	53	1,0%	226	4,3%	346	6,6%	673	12,9%	787	15,0%	1 042	19,9%	2 109	40,3%	5 236
2014	53	1,1%	211	4,6%	291	6,3%	573	12,4%	673	14,5%	868	18,7%	1 963	42,4%	4 632
2015	57	1,2%	246	5,3%	303	6,6%	539	11,7%	685	14,9%	813	17,7%	1 958	42,6%	4 601

Ar/Alder	Fiskerlaget Nord												Totalt		
	< 20	%	20-29	%	30-39	%	40-49	%	50-59	%	60-69	%		70+	%
1995	22	0,7%	213	6,7%	287	9,0%	511	16,0%	579	18,2%	659	20,7%	913	28,7%	3 184
1996	16	0,5%	200	6,7%	251	8,4%	443	14,8%	574	19,1%	553	18,4%	964	32,1%	3 001
1997	15	0,5%	194	6,7%	252	8,7%	395	13,6%	562	19,4%	549	18,9%	937	32,3%	2 904
1999	12	0,5%	133	5,2%	238	9,4%	301	11,9%	492	19,4%	502	19,8%	856	33,8%	2 534
2000	18	0,8%	102	4,3%	211	8,8%	278	11,6%	476	19,9%	479	20,1%	823	34,5%	2 348
2001	7	0,3%	81	3,6%	193	8,6%	255	11,3%	450	20,0%	460	20,5%	802	35,7%	2 248
2002	6	0,3%	60	3,2%	187	10,0%	220	11,8%	418	22,4%	181	9,7%	793	42,5%	1 865
2003	9	0,5%	49	2,5%	144	7,3%	201	10,2%	378	19,2%	422	21,4%	769	39,0%	1 972
2004	9	0,5%	47	2,5%	133	7,1%	170	9,1%	351	18,7%	414	22,1%	749	40,0%	1 873
2005	6	0,3%	32	1,8%	139	7,9%	166	9,5%	310	17,7%	388	22,2%	708	40,5%	1 749
2011	6	0,5%	36	3,0%	58	4,8%	147	12,2%	159	13,2%	259	21,5%	540	44,8%	1 205
2014	3	0,3%	33	3,1%	48	4,6%	117	11,2%	129	12,3%	211	20,1%	507	48,4%	1 048
2015	1	0,1%	37	3,5%	53	5,1%	119	11,4%	134	12,8%	195	18,6%	507	48,5%	1 046

Ar/Alder	Fiskerlaget Midt Norge												Totalt		
	< 20	%	20-29	%	30-39	%	40-49	%	50-59	%	60-69	%		70+	%
1995	0	0,0%	75	6,9%	96	8,9%	125	11,6%	169	15,6%	242	22,4%	374	34,6%	1 081
1996	2	0,2%	57	4,4%	97	7,6%	114	8,9%	168	13,1%	453	35,3%	392	30,6%	1 283
1997	5	0,5%	51	5,3%	96	9,9%	98	10,1%	158	16,3%	172	17,7%	390	40,2%	970
1999	7	0,9%	32	4,0%	60	7,5%	80	10,0%	127	15,9%	137	17,2%	355	44,5%	798
2000	10	1,3%	30	3,9%	59	7,7%	73	9,5%	128	16,7%	126	16,4%	340	44,4%	766
2001	16	2,1%	24	3,2%	57	7,7%	70	9,4%	118	15,8%	124	16,6%	336	45,1%	745
2002	14	2,0%	19	2,7%	56	7,9%	70	9,8%	110	15,5%	118	16,6%	324	45,6%	711
2003	7	1,1%	25	3,8%	47	7,1%	68	10,3%	91	13,8%	113	17,1%	310	46,9%	661
2004	12	1,7%	122	16,8%	44	6,1%	65	9,0%	81	11,2%	110	15,2%	291	40,1%	725
2005	8	1,3%	20	3,3%	50	8,3%	58	9,6%	81	13,4%	105	17,4%	281	46,6%	603
2011	8	1,3%	21	4,5%	28	6,0%	62	13,3%	63	13,5%	91	19,6%	179	38,5%	465
2014	16	3,9%	24	5,8%	20	4,9%	55	13,4%	60	14,6%	68	16,5%	168	40,9%	411
2015	15	3,7%	26	6,4%	19	4,7%	54	13,3%	58	14,3%	67	16,5%	166	41,0%	405

* Manglet aldersgrupperte data for 1992-1995, 2006-2011

Ar/Alder	Mere og Romsdal fiskarlag										Sogn og Fjordane fiskarlag										Totalt
	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	%	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	%						
1995	11	0	222	10,8%	310	15,0%	291	14,1%	324	15,7%	386	18,7%	516	25,0%	2060						
1996	12	0,6%	202	9,8%	269	13,0%	325	15,7%	222	10,7%	487	23,5%	553	26,7%	2070						
1997	14	0,7%	183	9,5%	273	14,2%	277	14,4%	322	16,8%	307	16,0%	542	28,3%	1918						
1999	10	0,6%	142	8,5%	206	12,3%	241	14,4%	277	16,5%	269	16,1%	530	31,6%	1675						
2000	10	0,6%	112	7,1%	184	11,7%	224	14,2%	263	16,7%	240	15,2%	545	34,5%	1578						
2001	16	1,0%	123	8,0%	168	10,9%	216	14,0%	253	16,4%	239	15,5%	529	34,3%	1544						
2002	13	0,9%	109	7,4%	171	11,6%	209	14,2%	232	15,7%	233	15,8%	510	34,5%	1477						
2003	8	0,6%	69	5,1%	156	11,5%	193	14,2%	217	16,0%	228	16,8%	488	35,9%	1359						
2004	3	0,2%	55	4,3%	143	11,2%	182	14,2%	200	15,6%	212	16,6%	483	37,8%	1278						
2005	3	0,2%	53	4,4%	133	11,0%	168	13,8%	185	15,2%	203	16,7%	469	38,6%	1214						
2011	4	0,5%	36	4,4%	53	6,4%	116	14,1%	124	15,0%	150	18,2%	342	41,5%	825						
2014	6	0,9%	21	3,1%	38	5,7%	86	12,8%	110	16,4%	107	15,9%	303	45,2%	671						
2015	4	0,6%	28	4,2%	38	5,7%	83	12,5%	105	15,8%	99	14,9%	306	46,2%	663						

Ar/Alder	Fiskarlaget Vest										Fiskarlaget Sør										Totalt
	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	%	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	%						
1995	3	0,2%	70	5,0%	129	9,3%	214	15,4%	267	19,2%	253	18,2%	457	32,8%	1393						
1996	3	0,2%	72	4,6%	114	7,2%	220	13,9%	243	15,4%	440	27,8%	489	30,9%	1581						
1997	6	0,4%	70	5,2%	121	9,1%	211	15,8%	233	17,4%	220	16,5%	475	35,6%	1336						
1999	10	0,8%	68	5,6%	108	8,9%	162	13,4%	210	17,4%	217	18,0%	433	35,8%	1208						
2000	18	1,5%	58	4,9%	103	8,7%	159	13,4%	209	17,7%	216	18,3%	420	35,5%	1183						
2001	11	1,0%	53	4,7%	104	9,3%	140	12,5%	193	17,2%	197	17,5%	425	37,8%	1123						
2002	10	1,0%	44	4,3%	94	9,2%	120	11,7%	167	16,3%	180	17,6%	409	39,9%	1024						
2003	9	0,9%	34	3,5%	96	9,9%	110	11,3%	153	15,7%	165	17,0%	405	41,7%	972						
2004	8	0,9%	41	4,5%	82	8,9%	95	10,3%	153	16,6%	161	17,5%	381	41,4%	921						
2005	6	0,7%	32	3,8%	72	8,5%	88	10,4%	136	16,0%	150	17,7%	365	43,0%	849						
2011	4	0,6%	39	6,0%	61	9,4%	85	13,1%	98	15,1%	113	17,4%	249	38,4%	649						
2014	13	2,0%	45	7,0%	68	10,6%	86	13,4%	80	12,5%	105	16,4%	244	38,1%	641						
2015	28	4,4%	49	7,6%	71	11,0%	78	12,1%	84	13,1%	102	15,9%	231	35,9%	643						

* Manglet aldersgruppe data for 1992-1995, 2006-2011

Frimedlemmer årsaksinndelt 1995-2015 (Bearbejdet) *

Kilde: Norges Fiskarlag, 2016

Norges Fiskarlag											Nordland Fylkes Fiskarlag										
Ar	Mili- tæret	%	Utdan- ning	%	Uføer	%	Alder	%	Totalt	Mili- tæret	%	Utdan- ning	%	Uføer	%	Alder	%	Totalt			
1995	18	0,3%	74	1,3%	1421	24,8%	4 208	73,6%	5 721	2	0,1%	23	1,6%	440	30,5%	979	67,8%	1 444			
2000	6	0,1%	170	3,5%	1083	22,1%	3 638	74,3%	4 897	0	0,0%	28	2,4%	333	28,3%	816	69,3%	1 177			
2005	3	0,1%	94	2,4%	861	22,0%	2 959	75,5%	3 917	0	0,0%	19	1,9%	269	27,2%	701	70,9%	989			
2010	1	0,0%	71	2,6%	732	27,0%	1 907	70,3%	2 711	0	0,0%	7	1,0%	216	31,3%	468	67,7%	691			
2011	0	0,0%	66	2,6%	711	27,6%	1 800	69,8%	2 577	0	0,0%	6	0,9%	206	31,7%	437	67,3%	649			
2012	0	0,0%	46	2,0%	353	15,2%	1 925	82,8%	2 324	0	0,0%	4	0,7%	92	15,4%	502	83,9%	598			
2014	0	0,0%	58	2,6%	288	12,9%	1 885	84,5%	2 231	0	0,0%	4	0,7%	71	12,5%	494	86,8%	569			
2015	0	0,0%	52	2,5%	247	11,7%	1 813	85,8%	2 112	0	0,0%	4	0,7%	64	11,7%	479	87,6%	547			

Fiskarlaget Midt Norge											Møre og Romsdal Fiskarlag											Sogn og Fjordane Fiskarlag										
Ar	Mili- tæret	%	Utdan- ning	%	Uføer	%	Alder	%	Totalt	Mili- tæret	%	Utdan- ning	%	Uføer	%	Alder	%	Totalt														
1995	3	0,6%	5	0,9%	122	23,0%	401	75,5%	531	5	0,6%	29	3,8%	189	24,5%	550	71,2%	773														
2000	1	0,2%	12	2,8%	76	17,9%	335	79,0%	424	0	0,0%	23	3,2%	147	20,6%	542	76,1%	712														
2005	1	0,3%	10	3,0%	49	14,6%	276	82,1%	336	0	0,0%	17	2,8%	118	19,7%	465	77,5%	600														
2010	0	0,0%	21	8,6%	45	18,4%	179	73,1%	245	0	0,0%	9	2,1%	108	25,4%	308	72,5%	425														
2011	0	0,0%	24	10,3%	47	20,1%	163	69,7%	234	0	0,0%	9	2,2%	106	26,2%	289	71,5%	404														
2012	0	0,0%	14	6,8%	30	14,5%	163	78,7%	207	0	0,0%	10	2,7%	50	13,7%	305	83,6%	365														
2014	0	0,0%	11	5,8%	25	13,2%	154	81,1%	190	0	0,0%	9	2,6%	40	11,7%	292	85,6%	341														
2015	0	0,0%	7	4,0%	21	12,1%	145	83,8%	173	0	0,0%	3	0,9%	34	10,5%	286	88,5%	323														

Fiskarlaget Vest											Fiskarlaget Sør										
Ar	Mili- tæret	%	Utdan- ning	%	Uføer	%	Alder	%	Totalt	Mili- tæret	%	Utdan- ning	%	Uføer	%	Alder	%	Totalt			
1995	0	0,0%	2	0,3%	136	21,6%	491	78,1%	629	3	0,8%	3	0,8%	110	28,8%	266	69,6%	382			
2000	1	0,2%	24	4,3%	107	19,3%	421	76,1%	553	0	0,0%	1	0,3%	105	29,7%	248	70,1%	354			
2005	0	0,0%	11	2,5%	74	16,6%	362	81,0%	447	0	0,0%	7	2,2%	116	35,7%	202	62,2%	325			
2010	1	0,3%	4	1,3%	76	25,2%	221	73,2%	302	0	0,0%	3	1,3%	98	41,4%	136	57,4%	237			
2011	0	0,0%	4	1,4%	75	25,7%	213	72,9%	292	0	0,0%	4	1,8%	94	42,0%	126	56,3%	224			
2012	0	0,0%	3	1,1%	33	12,5%	228	86,4%	264	0	0,0%	3	1,5%	55	27,5%	142	71,0%	200			
2014	0	0,0%	14	5,1%	25	9,2%	233	85,7%	272	0	0,0%	1	0,5%	53	26,5%	146	73,0%	200			
2015	0	0,0%	28	10,6%	20	7,5%	217	81,9%	265	0	0,0%	0	0,0%	46	23,5%	150	76,5%	196			

Registrerte fiskere, fylkesvis og fordelt på distriktene til Fiskerilagetets regonlag, 1992 - 2015

Kilde: Fiskeridirektoratet, 2016

Regionlagsdistrikt/ Fylke	1992			1993			1994			1995			1996		
	Totalt	Av dette		Totalt	Av dette		Totalt	Av dette		Totalt	Av dette		Totalt	Av dette	
		Blad B	Blad A		Blad B	Blad A		Blad B	Blad A		Blad B	Blad A		Blad B	Blad A
Fiskerilaget Nord	7 184	5 167	2 017	6 911	4 941	1 970	6 172	4 100	2 072	6 427	4 251	2 176	6 432	4 260	2 172
Finmark	2 583	1 903	680	2 555	1 867	688	2 283	1 565	718	2 415	1 650	765	2 400	1 648	752
Troms	4 601	3 264	1 337	4 356	3 074	1 282	3 889	2 535	1 354	4 012	2 601	1 411	4 032	2 612	1 420
Nordland Fylkes Fiskerilag	5 792	4 513	1 279	5 624	4 365	1 259	5 146	3 877	1 269	5 355	4 070	1 285	5 248	4 012	1 236
Fiskerilaget Midt Norge	1 862	1 183	679	1 703	1 154	549	1 600	1 043	557	1 534	1 021	513	1 372	937	435
Nord-Trøndelag	751	468	283	663	451	212	662	438	224	615	409	206	567	386	181
Sør-Trøndelag	1 111	715	396	1 040	703	337	938	605	333	919	612	307	805	551	254
Møre og Romsdal Fiskerilag	5 876	4 824	1 052	5 648	4 673	975	4 957	3 971	986	5 215	4 237	978	5 189	4 231	958
Sogn og Fjordane Fiskerilag	1 614	1 185	429	1 521	1 145	376	1 332	990	342	1 387	1 051	336	1 403	1 080	323
Fiskerilaget Vest	2 866	1 887	979	2 544	1 816	728	2 329	1 579	750	2 385	1 649	736	2 418	1 694	724
Hordaland	1 725	1 133	592	1 483	1 128	355	1 376	1 006	370	1 433	1 071	362	1 454	1 090	364
Rogaland	1 141	754	387	1 061	688	373	953	573	380	952	578	374	964	604	360
Fiskerilaget Sør	1 559	1 021	538	1 446	979	467	1 366	886	480	1 348	881	467	1 333	873	460
Vest-Agder	663	419	244	625	398	227	606	360	246	562	336	226	536	326	210
Aust-Agder	204	121	83	187	110	77	170	101	69	179	114	65	179	122	57
Telemark	113	88	25	104	75	29	104	70	34	112	75	37	113	78	35
Vestfold	152	101	51	157	122	35	143	106	37	140	108	32	149	108	41
Buskerud	24	16	8	22	15	7	19	14	5	22	17	5	19	15	4
Oppland															
Hedmark															
Oslo	43	38	5	47	43	4	41	38	3	42	39	3	50	46	4
Akershus	32	28	4	34	27	7	33	27	6	30	24	6	29	24	5
Østfold	328	210	118	270	189	81	250	170	80	261	168	93	258	154	104
Totalt	26 753	19 780	6 973	25 397	19 073	6 324	22 902	16 446	6 456	23 651	17 160	6 491	23 395	17 087	6 308

VEDLEGG 6

Regionlagsdistrikt/ Fylke	1997			1998			1999			2000			2001		
	Totalt	Av dette		Totalt	Av dette		Totalt	Av dette		Totalt	Av dette		Totalt	Av dette	
		Blad B	Blad A		Blad B	Blad A		Blad B	Blad A		Blad B	Blad A			
Fiskerlaget Nord	6 226	4 098	2 128	5 680	3 707	1 973	5 687	3 798	1 889	5 331	3 502	1 829	4 841	3 285	1 556
Finnmark	2 319	1 569	750	2 135	1 402	733	2 168	1 478	690	2 049	1 363	686	1 892	1 287	605
Troms	3 907	2 529	1 378	3 545	2 305	1 240	3 519	2 320	1 199	3 282	2 139	1 143	2 949	1 998	951
Nordland Fylkes Fiskerlag	5 234	4 023	1 211	4 819	3 616	1 203	4 769	3 583	1 186	4 478	3 363	1 115	4 336	3 305	1 031
Fiskerlaget Midt Norge	1 268	858	410	1 162	756	406	1 189	788	401	1 029	694	335	976	673	303
Nord-Trøndelag	505	341	164	454	297	157	474	312	162	457	294	163	423	287	136
Sør-Trøndelag	763	517	246	708	459	249	715	476	239	572	400	172	553	386	167
Møre og Romsdal Fiskerlag	5 016	4 046	970	4 602	3 580	1 022	4 585	3 629	956	4 418	3 411	1 007	4 198	3 187	1 011
Sogn og Fjordane Fiskerlag	1 400	1 057	343	1 348	991	357	1 355	1 019	336	1 285	924	361	1 206	894	312
Fiskerlaget Vest	2 414	1 697	717	2 371	1 640	731	2 375	1 666	709	2 312	1 589	723	2 155	1 542	613
Hordaland	1 453	1 095	358	1 412	1 056	356	1 432	1 090	342	1 384	1 028	356	1 258	994	264
Rogaland	961	602	359	959	584	375	943	576	367	928	561	367	897	548	349
Fiskerlaget Sør	1 359	884	475	1 312	850	462	1 300	844	456	1 222	781	441	1 183	788	395
Vest-Agder	545	326	219	507	307	200	500	305	195	469	267	202	458	269	189
Aust-Agder	197	126	71	186	115	71	190	120	70	183	112	71	166	107	59
Telemark	116	80	36	118	80	38	123	84	39	104	64	40	100	63	37
Vestfold	133	95	38	141	96	45	129	86	43	113	85	28	105	84	21
Buskerud	17	14	3	21	18	3	24	21	3	22	19	3	24	22	2
Oppland															
Hedmark															
Oslo	59	53	6	58	52	6	54	47	7	60	53	7	66	62	4
Akershus	34	27	7	32	25	7	37	23	14	32	20	12	33	24	9
Østfold	258	163	95	249	157	92	243	158	85	239	161	78	231	157	74
Totalt	22 917	16 663	6 254	21 294	15 140	6 154	21 260	15 327	5 933	20 075	14 264	5 811	18 895	13 674	5 221

VEDLEGG 6

Regionlagsdistrikt/ Fylke	2002			2003			2004			2005			2006		
	Totalt	Av dette		Totalt	Av dette		Totalt	Av dette		Totalt	Av dette		Totalt	Av dette	
		Blad B	Blad A		Blad B	Blad A		Blad B	Blad A		Blad B	Blad A			
Fiskerlaget Nord	4 719	3 286	1 433	4 746	3 195	1 551	4 110	3 000	1 110	3 877	2 755	1 122	3 702	2 623	1 079
Finnmark	1 797	1 286	511	1 819	1 233	586	1 704	1 201	503	1 566	1 112	454	1 509	1 076	433
Troms	2 922	2 000	922	2 927	1 962	965	2 406	1 799	607	2 311	1 643	668	2 193	1 547	646
Nordland Fylkes Fiskerlag	4 334	3 378	956	4 302	3 368	934	4 044	3 262	782	3 759	3 056	703	3 605	2 915	690
Fiskerlaget Midt Norge	1 003	722	281	1 035	746	289	999	712	287	883	649	234	834	598	236
Nord-Trøndelag	436	309	127	449	317	132	427	294	133	341	247	94	314	221	93
Sør-Trøndelag	567	413	154	586	429	157	572	418	154	542	402	140	520	377	143
Møre og Romsdal Fiskerlag	4 252	3 303	949	4 252	3 243	1 009	3 986	2 991	995	3 188	2 781	407	2 934	2 551	383
Sogn og Fjordane Fiskerlag	1 060	851	209	1 072	867	205	1 019	842	177	916	733	183	853	670	183
Fiskerlaget Vest	1 957	1 523	434	2 053	1 593	460	1 992	1 553	439	1 833	1 494	339	1 750	1 412	338
Hordaland	1 200	987	213	1 246	1 023	223	1 204	989	215	1 124	984	140	1 090	954	136
Rogaland	757	536	221	807	570	237	788	564	224	709	510	199	660	458	202
Fiskerlaget Sør	1 167	778	389	1 191	809	382	1 192	790	402	1 076	748	328	1 050	706	344
Vest-Agder	456	271	185	455	279	176	449	265	184	375	246	129	368	229	139
Aust-Agder	160	102	58	167	107	60	173	116	57	168	113	55	158	103	55
Telemark	95	54	41	99	58	41	100	58	42	102	64	38	96	59	37
Vestfold	101	79	22	110	84	26	108	77	31	96	70	26	99	72	27
Buskerud	23	20	3	25	21	4	23	18	5	26	21	5	23	18	5
Oppland				7	7		9	9		11	11		14	13	1
Hedmark				2	2		11	11		23	23		24	24	
Oslo	82	76	6	73	68	5	64	58	6	39	33	6	37	29	8
Akershus	33	25	8	39	31	8	43	34	9	40	34	6	33	29	4
Østfold	217	151	66	214	152	62	212	144	68	196	133	63	198	130	68
Totalt	18 492	13 841	4 651	18 651	13 821	4 830	17 342	13 150	4 192	15 532	12 216	3 316	14 728	11 475	3 253

VEDLEGG 6

Regionlagsdistrikt/ Fylke	2007			2008			2009			2010			2011		
	Totalt	Av dette		Totalt	Av dette		Totalt	Av dette		Totalt	Av dette		Totalt	Av dette	
		Blad B	Blad A		Blad B	Blad A		Blad B	Blad A		Blad B	Blad A			
Fiskarlaget Nord	3 561	2 595	966	3 485	2 525	960	3 420	2 492	928	3 283	2 421	862	3 153	2 367	786
Finnmark	1 390	1 046	344	1 358	1 022	336	1 347	1 028	319	1 335	1 008	327	1 381	1 058	323
Troms	2 171	1 549	622	2 127	1 503	624	2 073	1 464	609	1 948	1 413	535	1 772	1 309	463
Nordland Fylkes Fiskarlag	3 359	2 730	629	3 204	2 613	591	3 109	2 549	560	3 014	2 475	539	2 958	2 421	537
Fiskarlaget Midt Norge	840	620	220	859	637	222	889	659	230	884	655	229	857	622	235
Nord-Trøndelag	321	235	86	325	237	88	338	244	94	322	226	96	321	219	102
Sør-Trøndelag	519	385	134	534	400	134	551	415	136	562	429	133	536	403	133
Møre og Romsdal Fiskarlag	2 840	2 454	386	2 734	2 337	397	2 621	2 269	352	2 625	2 271	354	2 631	2 286	345
Sogn og Fjordane Fiskarlag	809	634	175	784	610	174	760	605	155	757	607	150	764	618	146
Fiskarlaget Vest	1 683	1 360	323	1 566	1 273	293	1 539	1 260	279	1 544	1 265	279	1 554	1 287	267
Hordaland	1 050	921	129	1 002	877	125	981	867	114	974	858	116	1 000	889	111
Rogaland	633	439	194	564	396	168	558	393	165	570	407	163	554	398	156
Fiskarlaget Sør	942	625	317	905	624	281	891	631	260	886	631	255	851	619	232
Vest-Agder	350	216	134	339	213	126	316	208	108	323	215	108	317	212	105
Aust-Agder	145	92	53	121	83	38	121	80	41	111	73	38	109	70	39
Telemark	74	48	26	70	46	24	73	50	23	75	56	19	74	57	17
Vestfold	85	61	24	90	66	24	94	67	27	93	63	30	81	58	23
Buskerud	13	11	2	18	15	3	20	17	3	18	16	2	18	16	2
Oppland	11	9	2	15	12	3	16	13	3	19	16	3	17	15	2
Hedmark	16	16	1	19	18	1	20	20	16	16	15	1	19	18	1
Oslo	45	36	9	54	43	11	49	42	7	39	36	3	33	32	1
Akershus	29	24	5	28	23	5	29	24	5	41	34	7	42	35	7
Østfold	174	112	62	151	105	46	153	110	43	151	107	44	141	106	35
Totalt	14 034	11 018	3 016	13 537	10 619	2 918	13 229	10 465	2 764	12 993	10 325	2 668	12 768	10 220	2 548

Regionlagsdistrikt/ Fylke	2012			2013			2014			2015		
	Totalt	Av dette		Totalt	Av dette		Totalt	Av dette		Totalt	Av dette	
		Blad B	Blad A		Blad B	Blad A		Blad B	Blad A		Blad B	Blad A
Fiskerlaget Nord	2 922	2 269	653	2 818	2 216	602	2 721	2 179	542	2 681	2 173	508
Finnmark	1 407	1 098	309	1 334	1 062	272	1 318	1 074	244	1 337	1 100	237
Troms	1 515	1 171	344	1 484	1 154	330	1 403	1 105	298	1 344	1 073	271
Nordland Fylkes Fiskerlag	2 884	2 357	527	2 782	2 288	494	2 763	2 295	468	2 773	2 301	472
Fiskerlaget Midt Norge	797	595	202	733	549	184	674	508	166	648	492	156
Nord-Trøndelag	293	211	82	280	201	79	274	203	71	263	200	63
Sør-Trøndelag	504	384	120	453	348	105	400	305	95	385	292	93
Møre og Romsdal Fiskerlag	2 433	2 167	266	2 299	2 075	224	2 218	2 004	214	2 084	1 870	214
Sogn og Fjordane Fiskerlag	691	575	116	670	567	103	645	560	85	636	551	85
Fiskerlaget Vest	1 495	1 254	241	1 494	1 272	222	1 458	1 247	211	1 498	1 295	203
Hordaland	971	860	111	981	883	98	960	867	93	1 002	910	92
Rogaland	524	394	130	513	389	124	498	380	118	496	385	111
Fiskerlaget Sør	826	608	218	815	592	223	822	593	229	826	593	233
Vest-Agder	316	217	99	310	211	99	313	213	100	310	213	97
Aust-Agder	105	66	39	111	72	39	113	73	40	114	68	46
Telemark	66	51	15	61	46	15	57	42	15	56	39	17
Vestfold	74	55	19	71	51	20	71	53	18	74	57	17
Buskerud	17	15	2	15	12	3	13	9	4	12	8	4
Oppland	18	16	2	13	12	1	13	12	1	16	15	1
Hedmark	17	16	1	15	14	1	22	21	1	16	16	1
Oslo	34	33	1	42	39	3	41	40	1	44	43	1
Akershus	43	36	7	44	34	10	45	31	14	51	39	12
Østfold	136	103	33	133	101	32	134	99	35	133	95	38
Totalt	12 048	9 825	2 223	11 611	9 559	2 052	11 301	9 386	1 915	11 146	9 275	1 871

Registrerte fiskere aldersfordelt, fordelt på hele Fiskerilagets distrikt og på distriktene til regionlagene, 1995 - 2015 (Bearbejdet)

Kilde: Norges Fiskerilag, 2016

Blad B

Norges Fiskerilag		Fiskerilaget Nord					Nordland fylkes fiskerilag					Totalt				
Ar/Alder	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Totalt	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Totalt
1995	544	4 385	3 735	3 648	3 068	1 716	64	17 160	91	924	881	1 035	846	457	17	4 251
2000	447	2 590	3 248	3 033	3 273	1 644	29	14 264	76	476	744	750	930	222	12	3 210
2005	218	1 938	2 787	2 768	2 777	1 688	40	12 216	37	291	590	623	744	28	18	2 331
2011	238	1 570	1 776	2 393	2 210	1 892	141	10 220	33	304	368	585	513	28	35	1 866
2015	184	1 492	1 548	2 005	2 033	1 584	429	9 275	19	276	329	509	498	435	107	2 173

Fiskerilaget Midt Norge		Møre og Romsdal fiskerilag					Sogn og Fjordane fiskerilag					Totalt				
Ar/Alder	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Totalt	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Totalt
1995	26	278	199	181	201	131	5	1 021	188	1 425	967	755	574	320	8	4 237
2000	17	140	133	117	173	113	1	694	148	816	844	686	631	281	5	3 411
2005	11	92	154	133	139	119	1	649	69	566	715	627	532	270	2	2 781
2011	10	99	113	153	111	127	9	622	88	450	412	524	449	343	20	2 286
2015	19	77	71	116	103	81	25	492	48	369	331	426	394	245	57	1 870

Fiskerilaget Vest		Fiskerilaget Sør					Totalt	
Ar/Alder	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Totalt
1995	78	410	340	355	317	147	2	1 649
2000	60	334	386	338	310	160	1	1 589
2005	41	333	349	306	288	175	2	1 494
2011	28	237	283	279	270	170	20	1 287
2015	45	235	288	247	233	193	54	1 295

Blad A

Norges Fiskerilag		Fiskerilaget Nord					Nordland fylkes fiskerilag					Totalt				
Ar/Alder	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Totalt	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Totalt
1995	38	191	282	406	690	1 532	3 372	6 491	18	88	104	189	290	527	960	2 176
2000	14	126	211	345	637	1 333	3 145	5 811	4	69	97	155	254	388	862	1 829
2005	14	73	155	266	473	887	1 448	3 316	9	36	75	101	196	313	392	1 122
2011	10	34	106	197	300	730	1 171	2 548	4	15	48	74	100	271	274	786
2015	12	50	88	151	201	513	856	1 871	1	15	32	47	50	157	206	508

Fiskerilaget Midt Norge		Møre og Romsdal fiskerilag					Sogn og Fjordane fiskerilag					Totalt				
Ar/Alder	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Totalt	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Totalt
1995	3	17	21	45	50	112	265	513	4	15	29	33	72	266	559	978
2000	1	14	16	18	28	94	164	335	2	8	20	36	88	244	609	1 007
2005	1	6	13	23	35	45	111	234	0	8	9	27	44	124	195	407
2011	2	2	15	18	29	58	111	235	0	1	3	12	32	83	214	345
2015	1	4	3	11	17	44	76	156	3	4	7	10	12	56	122	214

Fiskerilaget Vest		Fiskerilaget Sør					Totalt	
Ar/Alder	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Totalt
1995	2	10	27	33	65	166	433	736
2000	0	8	15	30	65	187	418	723
2005	2	8	13	25	34	103	154	339
2011	2	2	7	17	32	81	126	267
2015	1	2	9	14	27	46	104	203

Blad B+A

Norges Fiskerlag

Fiskerlaget Nord

Nordland fylkes fiskerlag

År/Alder	Norges Fiskerlag						Fiskerlaget Nord						Nordland fylkes fiskerlag						Totalt					
	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Totalt	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Totalt	< 20	20-29		30-39	40-49	50-59	60-69	70+
1995	582	4 576	3 997	4 054	3 758	2 965	3 436	23 368	109	1 012	985	1 224	1 136	701	977	6 144	112	965	924	949	944	760	701	5 355
2000	461	2 716	3 459	3 378	3 910	2 977	3 174	20 075	80	545	841	905	1 184	902	874	5 331	92	545	791	792	970	667	621	4 478
2005	232	2 011	2 942	3 034	3 250	2 575	1 488	15 532	46	327	665	724	940	765	410	3 877	41	411	710	739	836	703	319	3 759
2011	248	1 604	1 882	2 590	2 510	2 622	1 312	12 768	37	319	416	659	613	800	309	3 153	48	306	411	611	617	677	288	2 958
2015	196	1 542	1 636	2 156	2 234	2 097	1 285	11 146	20	291	361	556	548	592	313	2 681	37	361	357	515	578	358	2 773	

Fiskerlaget Midt Norge

Møre og Romsdal fiskerlag

Sogn og Fjordane fiskerlag

År/Alder	Fiskerlaget Midt Norge						Møre og Romsdal fiskerlag						Sogn og Fjordane fiskerlag						Totalt					
	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Totalt	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Totalt	< 20	20-29		30-39	40-49	50-59	60-69	70+
1995	29	295	220	226	251	243	270	1 534	192	1 440	996	788	646	586	567	5 215	41	271	248	236	196	183	212	1 387
2000	18	154	149	135	201	207	165	1 029	150	824	864	864	719	525	614	4 418	43	187	222	229	213	164	227	1 285
2005	12	98	167	156	174	164	112	883	69	574	724	654	576	394	197	3 188	15	155	148	193	179	123	103	916
2011	12	101	128	171	140	185	120	857	88	451	415	536	481	426	234	2 631	23	99	105	144	163	112	118	764
2015	20	81	74	127	120	125	101	648	51	373	338	436	406	301	179	2 084	14	97	88	109	141	106	81	636

Fiskerlaget Vest

Fiskerlaget Sør

År/Alder	Fiskerlaget Vest						Fiskerlaget Sør						Totalt			
	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Totalt	< 20	20-29	30-39	40-49		50-59	60-69	70+
1995	80	420	367	388	382	313	435	2 385	19	173	257	243	203	179	274	1 348
2000	60	342	401	368	375	347	419	2 312	18	119	191	227	248	165	254	1 222
2005	43	341	362	331	322	278	156	1 833	6	105	166	237	223	148	191	1 076
2011	30	239	290	296	302	251	146	1 554	10	89	117	173	194	171	97	851
2015	46	237	297	261	260	239	158	1 498	8	102	121	152	192	156	95	826

Blad B+A

Norges Fiskerlag

Fiskerlaget Nord

Nordland fylkes fiskerlag

År/Allder	Fiskerlaget Nord					Nordland fylkes fiskerlag					Totalt					
	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	< 20	20-29	30-39		40-49	50-59	60-69	70+	Totalt
1995	2,5%	19,6%	17,1%	17,3%	16,1%	12,7%	14,7%	100 %	1,8%	16,5%	16,0%	19,9%	18,5%	11,4%	15,9%	100 %
2000	2,3%	13,5%	17,2%	16,8%	19,5%	14,8%	15,8%	100 %	1,6%	10,8%	16,7%	18,0%	23,5%	12,1%	17,3%	100 %
2005	1,5%	12,9%	18,9%	19,5%	20,9%	16,6%	9,6%	100 %	1,3%	9,5%	19,3%	21,0%	27,2%	9,9%	11,9%	100 %
2011	1,9%	12,6%	14,7%	20,3%	19,7%	20,5%	10,3%	100 %	1,4%	12,0%	15,7%	24,8%	23,1%	11,3%	11,7%	100 %
2015	1,8%	13,8%	14,7%	19,3%	20,0%	18,8%	11,5%	100 %	0,7%	10,9%	13,5%	20,7%	20,4%	22,1%	11,7%	100 %

Fiskerlaget Midt Norge

Møre og Romsdal fiskerlag

Sogn og Fjordane fiskerlag

År/Allder	Fiskerlaget Midt Norge					Møre og Romsdal fiskerlag					Sogn og Fjordane fiskerlag					Totalt								
	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	< 20		20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Totalt	
1995	1,9%	19,2%	14,3%	14,7%	16,4%	15,8%	17,6%	100 %	3,7%	27,6%	19,1%	15,1%	12,4%	11,2%	10,9%	100 %	3,0%	19,5%	17,9%	17,0%	14,1%	13,2%	15,3%	100 %
2000	1,7%	15,0%	14,5%	13,1%	19,5%	20,1%	16,0%	100 %	3,4%	18,7%	19,6%	16,3%	16,3%	11,9%	13,9%	100 %	3,3%	14,6%	17,3%	17,8%	16,6%	12,8%	17,7%	100 %
2005	1,4%	11,1%	18,9%	17,7%	19,7%	18,6%	12,7%	100 %	2,2%	18,0%	22,7%	20,5%	18,1%	12,4%	6,2%	100 %	1,6%	16,9%	16,2%	21,1%	19,5%	13,4%	11,2%	100 %
2011	1,4%	11,8%	14,9%	20,0%	16,3%	21,6%	14,0%	100 %	3,3%	17,1%	15,8%	20,4%	18,3%	16,2%	8,9%	100 %	3,0%	13,0%	13,7%	18,8%	21,3%	14,7%	15,4%	100 %
2015	3,1%	12,5%	11,4%	19,6%	18,5%	19,3%	15,6%	100 %	2,4%	17,9%	16,2%	20,9%	19,5%	14,4%	8,6%	100 %	2,2%	15,3%	13,8%	17,1%	22,2%	16,7%	12,7%	100 %

Fiskerlaget Vest

Fiskerlaget Sør

År/Allder	Fiskerlaget Vest					Fiskerlaget Sør					Totalt					
	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	< 20	20-29	30-39		40-49	50-59	60-69	70+	Totalt
1995	3,4%	17,6%	15,4%	16,3%	16,0%	13,1%	18,2%	100 %	1,4%	12,8%	19,1%	18,0%	15,1%	13,3%	20,3%	100 %
2000	2,6%	14,8%	17,3%	15,9%	16,2%	15,0%	18,1%	100 %	1,5%	9,7%	15,6%	18,6%	20,3%	13,5%	20,8%	100 %
2005	2,3%	18,6%	19,7%	18,1%	17,6%	15,2%	8,5%	100 %	0,6%	9,8%	15,4%	22,0%	20,7%	13,8%	17,8%	100 %
2011	1,9%	15,4%	18,7%	19,0%	19,4%	16,2%	9,4%	100 %	1,2%	10,5%	13,7%	20,3%	22,8%	20,1%	11,4%	100 %
2015	3,1%	15,8%	19,8%	17,4%	17,4%	16,0%	10,5%	100 %	1,0%	12,3%	14,6%	18,4%	23,2%	18,9%	11,5%	100 %

Delgjengivelse av organisasjonsutvalget av 2013's rapport

Arbeidet ble organisert i fire fagområder: 1) Organisasjonsstruktur, 2) Økonomi og finansiering, 3) Tarifforganisering og 4) Samfunnskontakt og informasjon. Arbeidsgruppenes arbeidsoppgaver er gjengitt nedenfor.

1. Fagområde organisasjonsstrukturens oppgave var å:

1.1 Beskrive dagens organisasjonsstruktur

- Vurdere sterke og svake sider
- Foreslå tiltak for å:
 - øke engasjementet blant medlemmene
 - styrke medlemsopplutningen
 - øke slagkraften til organisasjonen

1.2 Sannsynliggjøre utvikling i næringa de nærmeste 5-10 årene

1.3 Foreslå alternativ organisasjonsstruktur som kan:

- møte de nye utfordringene på en best mulig måte
- skape mest mulig engasjement blant medlemmene
- styrke medlemsopplutningen blant personlige medlemmer og båteiere
- øke organisasjonens slagkraft

1.4 Det må tas hensyn til selskapseide fartøy som medlemsfartøy i Fiskarlaget

1.5 Vurdere behovet for, og foreslå eventuelle endringer i beslutningsapparatet og i representasjon i besluttede organer

2. Fagområde økonomi og finansierings oppgave var å:

2.1 Gjennomgå utviklingen i førstehåndsomsetningen de siste 5 årene, og gi en vurdering av sannsynlig utvikling i finansieringsgrunnlag for de nærmeste 5-10 årene

2.2 Vurdere dagens:

- finansieringsmodell og foreslå eventuelle endringer
- inntektsfordelingsmodell

2.3 Foreslå alternativ:

- finansieringsmodell
- inntektsfordeling innad i organisasjonen

Finansieringsmodell og inntektsfordeling vil være avhengig hvilken organisasjonsmodell som velges.

2.4 Hensyn ta hvilke kontingenter som skal være betalt for å oppfylle kravet til gyldig medlemskap

VEDLEGG 8

3. Fagområde tarifforganiserings oppgave var å:

3.1 Gjennomgang av dagens tariffsystem i fiskeflåten, og å:

- beskrive dagens system
- beskrive tariffsystemets utvikling de siste årene
- poengtere sterke og svake sider

3.2 Fremme forslag til et framtidrettet tariffsystem/tariffløsning for fiskeflåten

4. Fagområde samfunnskontakt og informasjons oppgave var å:

4.1 Utarbeide en langsiktig plan for gjennomføring av:

- utadrettet informasjon
- intern informasjon

4.2 Utarbeide en plan for god kommunikasjon mellom Fiskarlaget og omverdenen

Alle disse fagområdene har å gjøre med denne oppgaven, men det er i første rekke fagområde organisasjonsstruktur som berører denne oppgaven. Med bakgrunn i utvalgets rapport (Fiskarlaget 2015 a) skal jeg kort gjengi noe av det utvalget kom frem til når det gjaldt fagområde organisasjonsstruktur. Nummereringen følger nummereringen ovenfor.

1.1 Dagens organisasjonsstruktur

Her viser jeg til min gjennomgang i kapittel 5, som ikke er så ulik utvalgets.

Sterke sider

Fiskarlaget organiserer de ulike særinteressene i fangstleddet under en felles paraply. Dette bidrar til å finne omforente løsninger som gjør at laget får stor politisk innflytelse, spesielt innenfor fordeling og regulering av fiskebestandene. At laget har en lang og stolt historie å vise til og at Fiskarlaget er den største fiskeriorganisasjonen i landet, som organiserer alt fra de minste og til de største fartøyene, trekkes også frem. Det gir laget kompetanse til å føre forhandlinger og inngå kompromiss. Fiskarlaget administrasjon, sentralt og lokalt, har ifølge utvalget et faglig høyt nivå som bistår alle medlemmene. Fiskarlaget jobber for ordnede arbeidsforhold i fiskeflåten, som er viktig for bl.a. rekruttering, omdømme og utviklingen i fiskeflåten. Fremheves gjør også Fiskarlagets tariffsystem bestående av Båteierseksjonen og Mannskapsseksjonen som jobber for sine respektive interesser.

VEDLEGG 8

Svake sider

Fiskarlaget har for dårlig oppslutning blant landets fiskere. Oppbyggingen med mange regionlag og lokallag fører til høye driftskostnader. Med færre medlemmer og varierende fangstverdi blir lagets økonomi en utfordring. Medlemslagene er selvstendige enheter, noe som gjør det vanskelig å utnytte den samlede arbeidskraft og kompetanse. Det fører til mye dobbeltarbeid og lite samhandling innad i systemet. Lokallagene fungerer dårlig. Beslutningsprosessene i Fiskarlaget fører til treg saksgang. Fiskarlaget er for lite profilert og heller ikke til stede i moderne medier.

1.2 Forventet utvikling i næringa

Det forventes en reduksjon i antall fartøy pga. videre strukturering, fornyelse av fartøygrupper med god lønnsomhet, mer fokus på HMS og leveranser av fisk med høy kvalitet samt friere redskapstilpasning innenfor gruppekvotene. Antall helårsdrevne fiskere vil fortsatt reduseres. Det vil bli stilt større formelle kompetansekrav til både mannskap og rederi, f.eks. i forbindelse med levendelagring av fangst, kvalitet og marked. Fiskerne vil komme til å kreve mer forutsigbar inntekt og fritid, noe som er viktig i forbindelse med rekruttering. Mannskap på større fartøy, med avløserordning, vil tilpasse fritiden til kystfiske med egen (mindre) båt. I fiskeindustrien vil sentralisering og strukturering fortsette. Sterke industrimiljø vil vokse på bekostning av de små. Økte krav til produksjonsanlegg og kompetanse innen matvaresikkerhet, økte krav til dokumentasjon av produksjonsprosesser spesielt med tanke på hygiene. Det vil fortsatt være store kvantumsanlegg for tradisjonelle produkter, men også en økning i anlegg for nisjeprodukter.

Oljeindustrien vil fortsatt stå sterkt, og denne industriens etterspørsel vil føre til stor prisvekst. Det samme gjelder havbruksnæringen, som i økende grad vil etterspørre fagkompetanse innen marine og maritime fag. Tilgjengelig sjøareal til yrkesfiskerne vil utfordres av andre næringer. Når det gjelder rammebetingelser vil det fortsatt være et press på Fiskesalgslagsloven og Delta-kerloven, sistnevnte fordi næringen opplever loven som problematisk i forhold til generasjonsskifte. Det vil sannsynligvis bli større press på innføring av ressursrente, spesielt i fiskerier som er mye strukturerte og har god lønnsomhet.

1.3 Alternativ organisasjonsstruktur

Vurdering av lokallagene og regionlagene

Utvalget konkluderte med at det er for mange lokallag sett i forhold til antall fiskere, og de ulike lokallagene fungerer dårlig. Lokallagenes viktigste forutsetning er lokalt engasjement og det er

VEDLEGG 8

avtagende. Som i samfunnet ellers verdsettes fritid høyere enn lokallagsarbeid og fiskerne ønsker i mindre grad å påta seg tillitsverv i organisasjonen. For å bøte på dette må aktiveres i de store fiskeripolitiske sakene, noe som innebærer at sakene må klargjøres slik at lokallagene på en enkel og effektiv kan fremme sine synspunkt. Dette krever at lokallagene må ha tilgang til IT-verktøy for saksbehandling og kommunikasjon. I den forbindelse bør lokallagene ha en arena for meningsutveksling og kommunikasjon. Når det gjelder regionlagstrukturen mente utvalget at det ikke er økonomisk grunnlag for å utvikle dagens struktur for å gi medlemmene bedre service. Regionlagskontorene bruker mye av sine ressurser på å saksbehandle høringer hvor medlemsmassen, uavhengig av geografisk tilhørighet, i stor grad er enig. De ulike regionlagenes evne til å sette fiskeripolitisk ordning er varierende.

Organisering av arbeidskraften i regionlagene

Dagens organisering med mange regionlag innebærer at de administrative ressursene er spredt, og at ressursene blir for dårlig utnyttet. Dette fordi lagene må behandle de samme sakene, og dette binder opp store ressurser. Svak økonomi tillater ikke flere ansettelse hverken i regionlagene eller i Fiskarlaget sentralt. Derfor er det utfordrende å yte bedre service overfor medlemmene, og for å ha ledige ressurser til å bruke på viktig utredningsarbeid, som igjen kan brukes politisk og for å sette Fiskarlaget i en premissgiverposisjon. Kompetansen til de ansatte må bli mer "spisset" med spesialkompetanse innenfor de ulike prioriterte saksfeltene.

Alternative organisasjonsmodeller

Utvalget skisserte fire alternative måter (A, B, C og D) å organisere Fiskarlaget på, og vurderte disse opp mot hverandre.

A. Gruppeorganisering

Utvalget trakk paralleller til idretten, der man f.eks. har langrennsgruppe, skøytegruppe, fotballgruppe, osv. Ved å danne grupper skaper man samhørighet og engasjement, og dermed ivareta gruppenes interesser bedre.

Gruppedannelse basert på redskap

Ulike fartøy driver med ulike redskaper og derfor kan man organisere medlemsmassen etter redskapsgrupper/kombinasjoner, på lokalt, regionalt og landsdekkende nivå. Modellen kan imidlertid reise en del utfordringer, som f.eks.: a) hvordan velge hvilken gruppe en skal tilhøre?

VEDLEGG 8

b) hvordan etablere representasjonsnøkler som gjør at dagens styrkeforhold i organisasjonen videreføre? Skal man f.eks. ta utgangspunkt i fartøyantall eller ut fra dagens fordeling mellom Sam Nord, Sam Sør og Fiskebåt? c) fremmer en slik organisering mannskapenes interesser, og skal mannskapene være en egen gruppe eller inngå som del av de øvrige redskapsgruppene? og d) hva med faren for dobbeltrepresentasjonen?

Gruppedannelse basert på fartøystørrelse

En del av utfordringene ved gruppedannelse basert på redskap vil også gjelde her. Et annet ankepunkt har å gjøre med reguleringer, der kystflåten i enkelte fiskeri er fordelt etter den såkalte Finnmarksmodellen¹. Erfaringer tilsier at de ulike gruppene ønsker å "sikre" egen gruppe. Spørsmålet er jo da om en organisering rundt fartøystørrelse i enda større grad kan bidra til det samme innad i organisasjonen. Og hva kan interesseforskjellene mellom havfiskeflåten og kystflåten (spesielt den minst) bidra til?

Gruppedannelse basert på redskap som supplement til lokallagsstrukturen

Redskapsgrupper kan dannes både lokalt og landsdekkende innenfor dagens modell, men vil være utfordrende organisasjonsmessig å håndtere i forhold representasjon i de vedtaksføre organer i Fiskarlaget. Men å danne permanente eller midlertidige rådgivende grupper vil trolig være uproblematisk. Slike grupper kan diskutere og jobbe frem løsninger som kan legges frem for styrende organer i Fiskarlaget.

Generelt sett mente utvalget at gruppedannelser kan føre til større forståelse, oppslutning og samhold innenfor hver enkelt gruppe, noe som igjen kan øke interessen for organisasjonsarbeid. Slike gruppevedtak vil trolig gi større eierskap til de vedtak som gjøres. Problemet kan imidlertid være å få etablert en representativ representasjonsnøkkel, at de ulike gruppene ønsker å "sikre" egen gruppe og ikke minst at mannskapenes innflytelse og posisjon kan bli svekket.

Det ble ikke foretatt beregninger/anslag for de økonomiske konsekvenser for modell A.

¹ Modellen innebærer at kystflåten er delt inn i flere størrelsesgrupper (etter hjemmelslengde) med separate gruppekvoter, med muligheter for egne kvotereguleringsopplegg innenfor hver av reguleringsgruppe. Finnmarksmodellen er innført i sin "rendyrkede form" kun i fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62°N (lukket gruppe, konvensjonelle redskaper), mens den ikke er blitt innført i de øvrige fiskeriene den ble foreslått brukt i (Fiskarlaget 2015 b).

VEDLEGG 8

B. Videreføre dagens organisasjonsmodell – endre styringsinstrukser

Endringen i forhold til dagens system er at styringsretten for ansatte i Fiskarlagets Servicekontor AS skal overføres til daglig leder i Servicekontor AS og ikke i det enkelte avdelingskontor, f.eks. i Fiskarlagets Servicekontor AS, avd. Nord i Tromsø.

Beregninger/anslag viste at denne modellen/justeringen ikke ville føre til noen økonomiske konsekvenser i forhold til dagens modell.

C. En modell basert på Sam Nord og Sam Sør

Denne løsningen ville ført til at dagens 7 regionlag ble lagt ned, og at det ble etablert ett regionlag i Sam Nord's distrikt og ett i distriktet til Sam Sør. I denne modellen ville hvert regionlag fått sitt styre og sitt årsmøte. Hvert av styrene, med 12 representanter, skulle sammensettes slik at alle grupperinger innenfor de nye regionlagene ville blitt representert. Lokallagsstrukturen ville blitt videreført, men antall lokallag ville blitt redusert med 50 prosent. Dagens kontorstruktur ville blitt opprettholdt som kontaktkontor. I en slik modell ville Landsstyret i Fiskarlaget fått innspill fra styrene i Nord, Sør, Fiskebåt og Sør Norges Notfiskarlag.

Beregninger/anslag viste at modellen ville ført til en økonomisk netto besparelse på mellom 1,0 og 1,2 mill. kroner i forhold til dagens modell.

D. Legge ned dagens 7 regionlag – ikke opprette noen nye lag

Også denne modellen ville ført til at dagens 7 regionlag ble lagt ned, men at det ikke ville blitt oppretter nye regionlag. Også her ville lokallagsstrukturen blitt videreført, og at antall lokallag ville blitt redusert med 50 prosent, og at dagens kontorstruktur ville blitt opprettholdt som kontaktkontor. Landsstyret i Fiskarlaget ville i denne modellen blitt styre for de tidligere (nedlagte) regionlagene. Det ville blitt opprettet rådgivende grupper/arbeidsutvalg knyttet til hvert kontaktkontor. I en slik modell ville Landsstyret fått innspill i form av styrevedtak fra styrene i Fiskebåt og Sør Norges Notfiskarlag. Fra de tidligere regionlagene ville innspille komme i form av rådgivning fra hvert av kontaktkontorene.

Beregninger/anslag viste at modellen ville ført til en økonomisk netto besparelse på om lag 1,4 mill. kroner i forhold til dagens modell.

VEDLEGG 9

Tema (med stikkord) til intervjuet/samtalen

	Om informanten
1	<ul style="list-style-type: none">- Mannskap/lottaker- Hvis båteier (fartøystørrelse, redskapsform/driftsform)- Medlem av Fiskarlaget / Fiskebåt / Kystfiskarlaget (eventuelt tidligere medlem)- Ansatt i Fiskarlaget / Fiskebåt / Kystfiskarlaget (eventuelt tidligere ansatt)
	Fiskarlaget arbeid for mannskap og rederier (hjelp og rådgivning)
2	<ul style="list-style-type: none">- Mannskapsseksjonen og båteierseksjonen- Til medlemmene (juridisk/økonomisk/fiskerifaglig)- Til regionlagene / Lokallagene- Kompetansen til Fiskarlagets ansatte
	Kommunikasjon med Fiskarlaget
3	<ul style="list-style-type: none">- Informasjon til medlemmer- Informasjon til samfunnet / media generelt- Nettside- Sosiale medier (eks. Facebook, Twitter, LinkedIn)
	Lokallagene
4	<ul style="list-style-type: none">- Medlemsaktivitet (dårlig, god)- Interesse og oppslutning rundt lokallagsarbeid, rekruttering av nye medlemmer- Møtevirksomhet- Årsmøter
	Blir alle hørt?
5	<p>Fiskarlaget er en fagorganisasjon hvor alle flåtegrupper er representert med både mannskap og båteiere. Alle skal bli hørt før avgjørelser tas.</p> <ul style="list-style-type: none">- Føler du at dette er tilfelle?
	Dagens organisasjonsmodell
6	<ul style="list-style-type: none">- Fungerer dagens Fiskarlag som en samlende organisasjon for alle landets fiskere?- Bør Fiskarlaget omorganiseres?- Forslag til endring som f.eks. kan ha å gjøre med:<ul style="list-style-type: none">- Fartøystørrelser- Redskapsform eller redskapsgrupper- Andre gruppedannelser- Færre regionlag/fylkeslag- Færre lokallag- Bør Fiskarlaget etablere sentraladministrasjonen i Oslo?- Fiskebåt er jo en del av Fiskarlaget (gruppeorganisasjon). Hva med Kystfiskarlaget - burde også Kystfiskarlaget være en del av Fiskarlaget?
	Annet
7	<ul style="list-style-type: none">- Andre ting du vil trekke frem
	Administrative oppgaver (spesielt for ansatte/tidligere ansatte)
8	<ul style="list-style-type: none">- Regnskap og økonomistyring- Datasystemer- Dobbeltarbeid som følge av dagens organisering- Medlems- og fartøyregisteret, er dagens løsning tilfredsstillende?- Ansettelsessted, lokalt eller sentralt- Regionlagenes tilgang til bruk av fagressursene/-personene i Fiskarlaget sentralt